

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

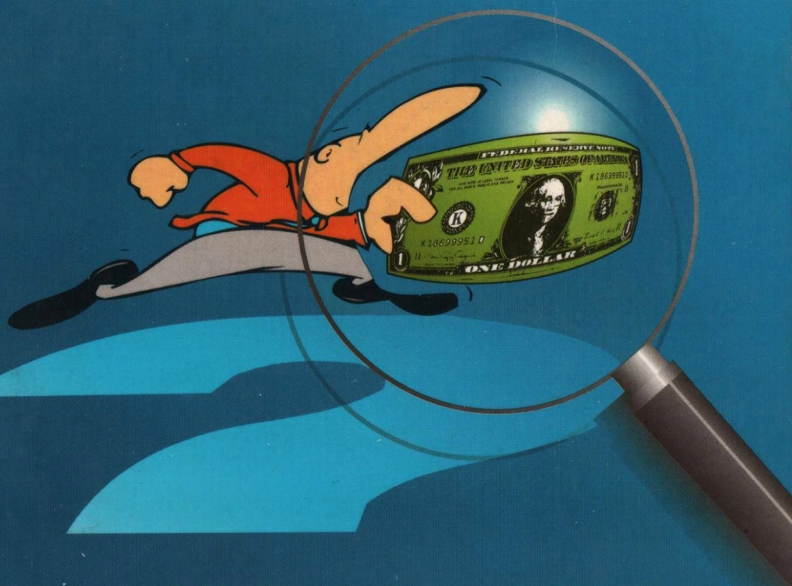
- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

MADRABAZ

\$ammy

NEDEN

KOŞUYOR

BUDD SCHULBERG

Evrin Yayınları

MADRABAZ

(SAMMY NEDEN KOŞUYOR?)

BUDD SCHULBERG

MADRABAZ

(SAMMY NEDEN KOŞUYOR?)

Türkçesi:

Belkıs (ÇORAKÇI) DİŞBUDAK

EVİRİM 31
Mizah Dizisi 1

MADRABAZ
(SAMMY NEDEN KOŞUYOR?)

BUDD SCHULBERG
Türkçesi: Belkıs (Çorakçı) DİŞBUDAK
Yayın Yönetmeni : Behçet CANTÜRK

1. Basım Nisan 1995

Bütün hakları EVİRİM Yayınevi ve Tic. Ltd. Şti'ne aittir. Yayıncının yazılı izni olmaksızın, kitabın tümü veya bir parçası, tekrar basılamaz, herhangi bir yolla çoğaltılamaz.

EVİRİM YAYINEVİ ve TİC. LTD. ŞTİ.

Kadıköy İş Merkezi Neşet Ömer Sok. No: 10/78 - 103-108
Tel: (0216) 347 49 63 Fax: (0216) 347 76 12
81300 Kadıköy / İSTANBUL

Baskı ve Cilt: Motif Basım
Tel: (0216) 313 15 00 - (0216) 314 48 43

MADRABAZ

bir yükselişin hikâyesidir.
Sammy Glick'in yaşamındaki
akıl sır ermez başarıyı
anlatır.

New York'un yoksul
doğu yakasından,
eşine dostuna basa basa
Hollywood'un ta tepesine
tırmanışını simgeleyen başarıyı

Onu ilk gördüğüm zaman on altı yaşında ancak vardı. Sansar gibi, açıkgöz, çabuk hareketli bir çocuktur. Sammy Glick. Gazeteye yazıları odadan odaya götürüp getirmek için alınmıştı. Susamış bir görünüşü vardı.

İlk karşılaştığımızda bana, "Günaydın, Bay Manheim," demişti. "Ben yeni odacınızım. Ama uzun süre odacı kalıcam sanmayın."

"'Kalıcam' deme," dedim. "Yoksa ömrünün sonuna kadar odacı kalırsın."

"Teşekkürler, Bay Manheim. İşte bu işi bunun için istedim. Yazarlar arasında olup dilbilgisi öğrenmek, nasıl doğru hareket edileceğini görmek iyi şey."

Böyle lâfları on kere duysam, dokuzunda başımı kaldırıp bakmazdım. Oysa bu sefer, çocuğun sesindeki bir şey beni garip biçimde etkiledi. Belki de tonundaki birkaç bin voltluk kuvvetti bunun nedeni.

"Açıkgöz birine benziyorsun," dedim.

"Gözümü kulağımı açık tutarım."

"Ağzın da onlardan pek geri kalmıyor."

"Gazeteciler filmlerdeki gibi gerçekte de durmadan espri yaparlar mı diye merak ediyordum."

"Defol şuradan," dedim.

Yıldırım gibi uzaklaştı. Küçük bir şansar. Zeki çocuk diye düşündüm. Şeytan gibi bir Yahudi veleti. O keskin çizgili, heves dolu suratı beni biraz tedirgin etmişti. İncecik, yay gibi vücudunun köşeyi son hızla dönüp kayboluşuna baktım. Bundan da rahatsız oldum. İnceliksiz çabukluk beni her zaman korkutmuştur.

Patron, Sammy'nin üç haftalık bir deneme döneminde olduğunu söyledi. Fakat Sammy o üç hafta içinde, Paolo Nurmi'nin ömrü boyunca koştuğundan daha çok koştu. Ne zaman eline bir sayfa tutuştursam, sanki hayatı ona bağlıymış gibi kapıp koşmaya başladılar. Sammy'nin masalar arasında, kravatı havada dalgalanarak, vahşi bakışlı gözleri ve çaresiz adımlarıyla koşuşu hâlâ gözümde.

mün önündedir.

İkinci turdan döndüğünde soluk soluğa olurdu. Fırlattığınız topu geri getiren köpeğe benzerdi. Haftada on iki dolar için bu kadar çok çalışan insan ömrümde görmemiştim. Hakkını vermek gerekir. Belki dünyanın en sevimli çocuğu olmayabilirdi, ama onda bir şeyler olduğu hemen belli oluyordu. Bazen yazdığım cümleyi yarı yerde kesip onun koşarak uzaklaşmasını seyrederdim.

“Oğlum, bu kadar telâş etme.”

Bu söz Niagara çağlayanına daha yavaş akmasını öğütlemekle birdi.

“Acele götür dediniz, Bay Manheim.”

“Düş de geber demedik!”

“O kadar kolay gebermem, Bay Manheim.”

“İşini seviyor musun, Sammy?”

“İyi iş ... bu yıl için.”

“Ne demek ‘bu yıl için’?”

“Seneye hâlâ bu isteysem, o zaman bombok!”

O kadar gergin ve ciddi bir duruşu vardı ki, yüzüne gülmemek için kenimi zor tuttum. Hoşuma gidiyordu. Belki biraz fazla yüzgöz oluyordu ama yaman çocuktu.

“Aklımda olsun,” dedim. “Belki bir iki yıl içinde seni yardımcı muhabir olarak bir yere yamarız.”

Beni ilk o zaman korkuttu. Ben ona iyi davranmak için bu kadar çaba harcıyordum, oysa onun sesinde ve duruşunda hemen hemen nefret seziliyordu.

“Teşekkür, Bay Manheim. Ama bana iyilik yapmayın. Ben bu gazeteciler dünyasını bilmez değilim. İki yıl yamak muhabir, yirmi dolar. Sonra bölge muhabiri, otuz beş. Sonunda kodaman muhabir olur, ömrünün sonuna kadar kırk beş dolara sürünürsün. Eksik olsun.”

Yüzüne bakakaldım. Şaşırmıştım.

O sıra birisi, “Gel oğlum!” diye seslendi, Sammy de bina içi yüz metre rekorunu tazelemek üzere fırladı.

Herhalde ne yaptığını biliyor olmalıydı. Dünya bir yarıştı Sammy için. Zamana karşı yarışıyordu. Arasına Bleec’in barında oturup kadehimin üzerinde oynayan gölgelere bakarak kendi kendime, “Al,” derdim. “Bir daha şu tabureden inmesen vız gelir sana. Tek satır daha yazmasan kimseyi ırgalamaz. Eğer hayat gerçekten bir yarışsa, şimdiden adını listeden sildirsen fena olmaz. ‘Al Manheim koşuya katılmak istemiyor.’” O anda aklımda tek bir soru fırlı fırlı dönerdi: **Sammy neden koşuyor? Sammy neden koşuyor?**

Bir içki daha söyleyip barmene sorardım:

"Hey, Henry, Sammy neden koşuyor?"

"Neden söz ediyorsun sen, Al?"

"Sammy Glick'den söz ediyorum. Başka neden edeceğim? Neden koşuyor Sammy?"

"Sarhoşsun, Al. Dişlerin bile yalpa vuruyor."

"Öf be! Lâf karıştırma! Önemli soru bu. Bak, Henry, erkek erkeğe soruyorum sana. Sammy neden koşuyor?"

Henry terli alnını koluyla silerek, "Ne bileyim, Al," dedi. "Ben nereden bilebilirim?"

"Ama bilmek şart. (Artık bağınyordum.) Anlamıyor musun? Her şeyin cevabı burada."

Henry'nin pek anlar hali yoktu yazık ki!

"Çıldırılmışsınız siz, Bay Manheim," diyerek gülümsedi.

"İşte bu yüzden çıldırıyorum," dedim. "Herhalde Karl Marx'a, Einstein'a, büyük beyinlere göre bir soru bu. Bana fazla derin geliyor."

Henry, "Al, ne olursun, bir içki daha iç sen bu gün," diye yalvardı.

Besbelli Henry'nin bu öğüdünü tutmuş olacaktım. Çünkü o gün gazeteye döndüğümde başım sersem gibiydi. Yazımı daktilo ederken sanki altı makine birden takırdıyormuş gibi geliyordu. Ne gariptir ki Sammy ile ilk çatışmam da o sıra başgösterdi.

Ertesi sabah gazetede bir fırtına koptu. Genel Yayın Müdürü O'Brien'in odasından kopup, tiyatro yazarının, yani benim masama doğru esti.

O'Brien, "Yaptığın işe aklını versene, Manheim," diye bağırdı.

O anın şaşkınlığıyla söyleyecek söz bulamadım.

"Ne oluyor sana?" dedim.

"Bana bir şey olduğu yok," diye haykırdı. "Ama sana olanlar olmuş. Beynin kurtlanmış. Yazını dün akşam teslim etmeden önce okumadın herhalde!"

Aslında da okumaya fırsat bulamamıştım. Çekingen bir sesle, "Bir şey mi vardı?" diye sordum.

Ancak genel müdürlerin zamanla becerebildiği o alaycı sesle, "Yok canımı!" dedi. "Yalnızca küçük bir noktayı unutmuşsun. Son paragrafta hiç fiil yok ... Sammy Glick denilen çocuk olmasa, senin yazdığın gibi basılacaktı."

Bozularak "Sammy Glick'in bu işle ne ilgisi var?" diye sordum.

Genel Müdür, "Her türlü ilgisi var," dedi. "İçeri götürürken

yolda yazıyı okumuş ve ...”

“Glick mi okumuş?” diye bağırdım.

“Sus,” dedi. “Yolda okumuş. Son paragrafı görünce oturup kendi yeniden yazmış. Bayağı da iyi yazmış.”

“Harika,” dedim. “Yaman oğlan! Ona teşekkür borçluyum, desene.”

“Ben ona anlayacağı dilde teşekkür ettim. Bu haftaki boks maçına iki bilet verdim. Hem de *senin hesabına!*”

Birkaç dakika sonra büyük iyiliksever Sammy Glick’in kendisiyle burun buruna geldim.

“Aferin, Sammy,” dedim.

“Bir şey değil, ahpap!”

İlk defa olarak bana ‘Bay Manheim’ demiyordu.

“Dinle beni kurnaz tilki,” dedim. “Yazımda bir şey yakaladın-sa niye bana gelmedin? Yerimi mi bilmiyorsun?”

“Tabii biliyorum. Ama vakit yoktu pek.”

“Ama hemen koşup genel müdüre gösterecek kadar vakit vardı, öyle mi? Uyanık velet!”

“Ah, Bay Manheim, özür dilerim. Ben size yardım etmek istedim.”

“Ettin! Filitin sineklere yardım ettiği gibi!”

Sammy göreve başladığından beri geçen dört beş ay içinde bana yağ çekmeyi iş edinmişti. Daha ilk gününden beri, yazılarımı ne kadar çok beğendiğini söylemeden gün geçirmezdi. Ben de tabii bu sözlerden hoşlanıyordum. Ona arasına dilbilgisi kuralları öğretiyor, okuması için kitaplar öğütüyor, tiyatrolara davetiye veriyordum. Sonra oyunları tartışıyorduk. Kendimi çoğu zaman büyük bir sabırla ‘Glick’in tiyatro eleştirileri’ nutkunu dinler bulurdum. Beni iyice pohpohlar, o derece laubali bir çocuğun elinden gelebileceği kadar saygılı davranmaya çalışırdı. Yine de, o gün yüzüne baktığım zaman ifadesinin değiştiğini sezdim. Müdür Sammy’nin göğsüne bir madalya takmamıştı, ama gözüne bir pırıltı yerleştirmişti. Başarısından öyle sarhoştur ki, benim ne kadar gücendiğime aldırıyordu bile. Bu daha işin başıydı.

“O fiilleri nereye attın?” diye sordu. “Ya düşüp birinin başını yararlarsa?”

“Söyle bana,” dedim. “O kadar hızlı koşarken nasıl okuyabiliyorsun?”

“Ben okumayı koşarken öğrendim zaten ... çalışırken!”

Bozulmuştum. Belki de haklıydı. O sıra birisi seslendi, Sammy hemen ters yüzü dönüp koşmaya başladı. Ona bakarken

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://ranteey.org>

düşünüyordum: Neden koşuyor Sammy? Neden koşuyor?

Bundan sonra birkaç ay boyunca Sammy ile pek karşılaşmadık sayılır. Sert davranmakla ona dersini vereceğimi düşünüyordum. Sayfayı eline verirken başımı kaldırıp yüzüne bakmıyor, konuşmasını ve kültürünü geliştirmeye çalışmıyordum. Fakat bir süre sonra bu da bana biraz budalaca bir hareket gibi gelmeye başladı. Şunun şurasında, koskoca bir tiyatro eleştirmeninin, ekmek parasını çıkarmaya çalışan bir çocuğa gazez olması yersiz değil miydi? Yakışır mıydı bana? Yanıma bir daha geldiğinde, olup biteni bir kenara bırakmayı teklif ettim.

“Aslında kenara bırakmak değil, suratıma şaklatmak istediğine bahse girerim,” dedi.

Evet, bu da içimden gelmiyor değildi, ama kendimi tuttum. Yaratılıştan yumuşak huylu bir insan sayılırdım. Üç kuruşluk dondurma yüzünden birbirini boğazlamaya çalışan iki çocuğun kavgasını görsem, ayırmak üzere dalmadan edemezdim. Sarhoş olmadığım ya da işime gömülmediğim zamanlar, idealist diye tanımlanabilecek bir insandım. Hoş bununla gururlanacak değilim. Bu kaçak dünyasında ahlâk kuralları gibi, kardeş sevgisi gibi modası geçmiş ilkelere inandığını söylemek insana bayağı utanç veriyor.

Geniş yürekli davranmaya karar verip söze başladım. “Bak Sammy, ben senin hemen hemen baban yaşında sayılırın ...”

Sammy, “Boş ver bu lâflara,” dedi. “Bizim moruk on yıl önce nalları diktği zaman yaşı seninkinin iki katıydı.”

“Özür dilerim,” dedim. “Umarım bu konuyu açtığım için gücenmemişsindir. Ama bugün baban seni görseydi ne derdi, biliyor musun? Ben biliyorum. Derdi ki, ‘Sammy, insanlara karşı iyi davranırsan hayatta daha çok ilerlersin. Çünkü ilerde ihtiyacın olduğu zaman onlar da sana karşı iyi davranırlar!’”

Sammy’nin yüzünden, benim bu sözlerime için için güldüğü okunuyordu. “Bay Manheim,” dedi. “Babam gerçekten de öyle derdi. Ama neden? Babamın neden öldüğünü biliyor musunuz? Aptallıktan!”

“İnsan babası hakkında böyle mi konuşur?”

“Ölüm nedeni buysa suç bende mi? Yağmur yağdığında eve dönmeyi akıl etmediği için, ailece hemen herkeste olan hastalıktan öldü ... aptallık!”

“Bu teşhis pek bilimsel değil galiba,” dedim.

“Bilim de cehennemin dibine! Benim bildiğim bir şey varsa, babamın et kafa olduğu, anamla salak ağabeyimin de aynı derdi çekip durdukları!”

Bu konuşmanın bir yere varamayacağı belliydi. Yahudi ailelerinde genellikle aile sevgisi yoğun olurdu, ama Sammy pek de şefkatli bir evlât sayılmazdı. Bu defa sosyolojik yöne ağırlık verdim. Akıllı bir sesle:

"Sammy," dedim: "Toplum yanyana yaşayan tek bireylerin toplamı değildir. İnsanlar bir toplum içinde yaşarken bağımsız değil, birbirine dayalıdır, Sammy. Hayat eskiden geçerli olan 'gemisini kurtaran kaptandır' gibi sözlere gerçeklik payı bırakmayacak kadar girift bir şeydir. Bak, sosyal kuruluşları, hastaneleri, polisleri, çöp kamyonlarını nasıl hepimiz ortak kullanıyoruz. Bu dünyada herbirimiz ötekini yutmaya çalışan yamyamlar gibi yaşayamayız. Karşındakine de bir fırsat tanımayı öğrenirsen,, hepimiz çok daha uzun ve çok daha iyi yaşayabiliriz."

Bu sözleri söyledikten sonra kendimi pek iyi hissetmeye başladım. Ender çektiğim kusursuz nutuklardan biriydi. Ama sanki taş duvara lâf anlatıyordum. Daha doğrusu, keşke taş duvara lâf anlatsaydım, demem gerekir. Hiç değilse karşılık vermezdi.

Sammy ise, verdi:

"Misyonerliğe özendiysen git Çin'de çalış!"

Sammy'nin ilgimi bu kadar çekmesi, sanıyorum gördüğüm hem en akıllı, hem de en aptal insan olmasındandı. Çabuk bir zekâsı vardı. Bunu yalnızca Sammy Glick'in çıkarları için kullanmayı beceriyordu. Bu çeşit zekâ ise aptallığa işaret eder. Çünkü başka insanların aklında bir ya da iki kör nokta varken, Sammy'nin akli baştan başa kör nokta dolu olup, tam karşısına doğru uzanan bir tek ışıkla yetinmekteydi.

Büyük bir hoşgörü ve ancak Quaker dininden olanlara özgü bir sabırla, Sammy'yi iyiliğimle çökertmeye karar verdim. O sıra Broadway'de başarıyla oynayan 'Of Thee I Sing' müzikali için iki davetiyem vardı. Bunları ona verip, sevgilisini ya da annesini götürmesini söyledim.

"Kızlar ha!" diye burnunu kıvırdı. "Benim yanımda kız gören olmuş mu?"

"Aman, karşı cins için ne büyük bir kayıp," dedim.

"Kızların bana ne yararı olabilir? İnsanı hem vaktinden, hem parasından ederler. Başları derde girdi mi de, 'Anneee' diye bağıra bağıra kaçarlar."

"Sözün kısası, sen demek seksin aleyhindedin," dedim.

"Yok, be!" dedi. "Bir arkadaşım cumartesi geceleri bana bir şeyler ayarlar. Beleş!"

"Ne kadar romantik!" diye o sıra moda olan bir şarkının ilk

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

satırını söyledim. “Şimdi bu konuyu böylece çözümlediğimize göre. biletleri hâlâ istiyor musun? İstersen al götür, annene bir sürpriz yap.”

“Anam tiyatroda, ha? Gördüğü şeyler arasında tiyatroya en benzeyeni sinagogdakiler!”

“Öyleyse onu çıkar, dünyayı göster. Hayatta insana en fazla zevk veren şey, başkalarına alışık olmadıkları şeyleri göstermek, eğlenmeye alışık olmayanları eğlendirmektir.”

Sammy, “Amma da duygulu herifsin!” dedi. “Tanıdığım Yahudilerin çoğu beni çıldırtır zaten. Durmadan sağa sola iyilik yapmaya can atarlar. Doğal bir şey diil ki bu!”

“Diil deme, dedim sana. Yoksa ömrün boyunca odacı kalırsın!”

“Bok kalırım” deyip acele uzaklaştı.

Onu ertesi gün gördüğümde tiyatronun sözünü bile etmedi. Sonunda ben kendim sordum.

“O davetiyeler için teşekkür etmeni beklemiyordum,” dedim. “Ama hiç değilse oyunu nasıl bulduğunu söyleyebilirdin.”

“İyi oyun.”

“İyi oyun mu?” diye bağırdım. “Amerika’nın en güzel tiyatro eserlerinden biri! Sen de bula bula ‘iyi oyun’ lâfını mı buldun söyleyecek?”

“Kaufman’la Ryskind’de olanın yarısı bende olsa, fena mı olurdu?” diye ekledi.

“Ha, bu biraz daha olumlu,” dedim. “Onlardaki yeteneğin yarısına ben de fitim.”

“Ben yetenek demek istemedim. Kâr demek istedim. Ne gişeyapıyordur o oyun!”

“Yıkıl karşımdan,” dedim. “Gözüm görmesin.”

Az sonra su içmeye gittiğimde, redaktörlerden Osborne’a rastladım. Ufak tefek, tatlı, kır saçlı bir ihtiyardı. Savaştan önce yüz dolar haftalık alırken, şimdi yavaş yavaş yokuştan aşağı inmeye başlamıştı.

“Merhaba Osborne,” dedim. “Muzikallere bilet istediğinde bana geleceğini söylemiştin. Hâlâ bekliyorum.”

“Sağol, Al,” dedi. “Ama seni rahatsız etmek istemedim. Bir çift bilet edinip hanımı götürdüm. Hem de dün gece.”

“Aman, bunu niye yaptın?” dedim. “İki bileti gişeden almak seni dünya kadar paradan çıkarmıştır.”

“Aslında pek de sandığın kadar pahalıya oturmadı,” dedi. “En önden iki koltuk buldum. Hem de kelepir. Yirmi yedinci evlenme

yıldönümümüz olduğu için biraz hovardalık etmenin de bir ziyanı olmaz diye düşündüm."

"Kapıda yolunu karaborsacılar mı kesti?"

"Yoo, bizim çocukların birinden aldım. Adı Glick galiba. Çiftini dört dolara verdi bana."

O zaman içimin cız ettiğini hissettim. Dört dolar Osborne için dünyanın parasıydı.

Sammy ile tekrar karşılaşmak için fırsat beklemeye sabrım yoktu. Hemen haber gönderip çağırttım.

"Demek dün oyunu oldukça beğendin," diye söze başladım.

"Daha kötüsünü çok gördüm," dedi.

"Bu kadar katı eleştirici olduğunuzu bilmiyordum, Bay Glick. George Jean Nathan senin yanında hiç kalır."

"Ben neyi beğendiğimi bilirim."

"İnanılır gibi değil ... Neyi beğendiğini hiç görmeden bilmek!"

"Nasıl hiç görmeden?" Sammy'nin sesi alınmış gibiydi.

"O gücenik ifadeyi yüzünden sil, Sammy," dedim. "Şimdi Osborne'la konuştum."

Hiçbir utanma belirtisi göstermedi. Hakaret ve utancı sünger gibi emmek, Sammy'nin belli başlı yeteneklerinden biriydi galiba.

"Yaa," dedi. "Ben de söyledim ama sizi incitmek istemedim."

"Bu kadar da düşünceli olma, canım," dedim. "Oyunu görmek istemiyorduysan, bana söyleyebilirdin, değil mi?"

"Gidemeyeceğimi son anda anladım," diye karşılık verdi. "Biletleri ziyan edeceğime, Osborne'a verdim."

"Bunda bir kötülük yok," dedim. "Ama küçük bir ayrıntıyı unuttun. O biletleri Osborne'a öylece vermedin. Karşılığında ondan dört dolar para sızdırdın."

Sammy, "O açıdan bakılınca öyle," dedi. "Ama beri yandan, gişede ödeyeceği paranın üç buçuk dolarının cebinde kalmasını sağladım da diyebilirsin."

"Bunu ancak sen diyebilirsin," dedim. "Başka da pek kimse diyemez. Davetiyeleri satmanın yasak olduğuna dair kanun bile var. İnsan bu senin yaptığın işten hapse bile girebilir."

Sammy bu tehdidi pek eğlenceli bulmuştu. "Ateş etmeyin, teslim oluyorum," dedi.

Sert bir sesle, "Osborne'un dört dolarını çaldın," dedim. "Bu yaptığın yankesicilikle bir. Şimdi dürüst bir insan gibi gidip parasını geri ver bakalım. Onun da derdi başından aşkın."

"Bayıla bayıla geri verirdim pis dört dolarını," dedi. "Ama çok geç artık. Harcadım parayı."

Ayaklarına bakmakta olduğunu fark etmemiştim, ama herhalde bakmış olmalıydı. Çünkü ben de kendimi ayaklarına bakar buldum. Bir çift ayakkabı ancak bu kadar yeni görünebilirdi. Sert, parlak, sanki hâlâ vitrindeymiş gibi bir duruşu vardı. Bol cilalı, sarı-kahverengi tonunda, kaliteden kaybını parlaklığıyla kapatmaya çalışan bir çift ayakkabıydı. Her gün giymek için biraz fazla dar kalıptı gibiydi.

"Demek sana hediye ettiğim ayakkabılar bunlar," dedim.

"Hearnes'in vitrininde gördüm. İndirime girmişti." Sesinde hiç özür diler halyoktu. Hattâ yaptığından gurur duyuyor gibiydi diyebilirim. Tekrar pabuçlarına bakıp yeniliğini içine çekercesine soluk aldıktan sonra, "Biliyor musunuz, Bay Mannheim," dedi. "Ömrümde yeni olarak giydiğim ilk pabuçlar bunlar. Vakti de geldi, hattâ geçti sayılır. Ağabeyimin eskilerini giymek burama gelmişti artık."

"Sammy," dedim. "Eğer ayakkabıya bu kadar çok ihtiyacın varsa, bana söyleyebilirdin. Pek Rockefeller sayılmam ama insanı yalınayak bırakmak da istemem."

"Teşekkür. Ama bana iyilik edilmesinden hoşlanmam. Bunun enayilikten başka bir şey olmadığını erken öğrendim. İnsana açık verdiriyor. Oysa böyle olunca, siz bir süre gücenik kalırsınız, ama hiç değilse size borçsuz kalmam."

"Borçlu kalmam denir," dedim. "İki olumsuzun bir cümleyi olumlu yaptığını sana söyleyen olmadı mı? Eğer bana borçsuz kalmazsan, o zaman bir şey borçlusun demektir."

Sammy yumuşak yumuşak, "Peki," dedi. "Size borçlu kalmam."

Umudumu kaybettim. Al Capone'a elindeki makineliyi bırakıp su tabancasıyla oynamasını söylemek gibi bir şeydi bu yapmaya çalıştığım. Uğraşmayı bıraktım. Sanki yazıhaneye bir kaplan salıverilmiş gibi geliyordu bana. Aslında kaplanın ta kendisini musluğun başında su içer görsem, pek şaşırmam, yeni gelen redaktör amma da garip yaratık, der geçerdim. Ama Sammy Glick kaplandan falan çok daha vahşi bir hayvandı. Önce bir süre Sammy Glick fenomenini yalnız kendi sorunum sanıyordum. Fakat yavaş yavaş herkesin ondan korktuğunu fark ettim. Bunun garip bir şey olduğunun ben de farkındaydım. Koskoca kaşarlanmış gazeteciler, burunsuz bir odacıdan mı korkacak? Ama aslında gerçekten de öyle oluyordu. Peygamber denebilecek kadar melek bir insan olan Osborne bile, bir gün bana Sammy'den hiç hoşlanmadığını söyleyip yakınmıştı. "Bu çocuğun nesi var, bilmiyorum," demişti. "Çok çalış-

kan, belki ailesine karşı da iyidir, ama beni nedense çok rahatsız ediyor.”

Ruhsuz gevezeliğine göre, toksözlü gazete patronu rolünü yine de oldukça iyi sürdüren genel yayın müdürü ise aynı kavramı şöyle ifade ediyordu:

“Kıçına bir tekme savururdum ama tekmeyi yiyecek kadar uzun süre aynı yerde durmuyor ki!”

“O kadar sinirleniyorsan, zam vereceğine onu atıp başkasını alsana,” dedim. Sesim isteksizdi, ama vicdanımın bu sözüm yüzünden geceleri beni uyanık bırakmayacağını da biliyordum. New York sokaklarında onun işine sahip olmaya can atan binlerce genç vardı. Sammy’ye gelince, onu artık açlıktan öleceğinden korkmayacak kadar iyi tanıyordum.

Genel yayın müdürü gülümsedi. “Yok! Ben de ondan senin kadar nefret ediyorum, ama burası dostluk kulübü değil ya! İşyeri burası! Sammy’ye gelince, görüyorsun, on kişilik kadar çalışıyor çocuk.”

“Beni yanlış anladın,” dedim. “Ondan nefret etmiyorum. Zaten nefret edilecek kadar önemli olması için neden var mı? Üstüne basıp ezmeye acıdığın bir tırtıl işte. Vaktimi ve enerjimi ondan nefret etmeye harcamayacağımı da nereden çıkarıyorsun?”

“O kadar önemsizse, ne bağırıp çağırıyorsun?” diye sordu. Bu sözdeki mantık beni buz gibi dondurmuştu.

Sammy bir yıl önce gazeteye girdiğinden beri onu alt edebilmek için her yolu denemiştim. Babaca yolgösterme, ustanın çırağa gösterdiği hoşgörü, iltifat, vaaz hakaret, küskünlük, iyi yüreklilik, psikoloji ... hattâ alay etmeyi bile denemiştim. Bir keresinde onu hafifçe dürttüğümü bile hatırlıyorum. Fakat ona on iki ay dayanmanın sonunda, hâlâ hiçbir aşama yapmış değildim. Anlatması güç ama, ona her bakışında çılgınca bir çaresizlik duygusuna kapılıyordum. Sanki sarhoşken kâbus görüyormuşum gibi, Operadaki Hayalet karşımdaymış da, ne kadar hızlı kaçarsam o kadar ona yaklaşıyormuşum gibi bir duyguydu bu. Bir türlü anlayamıyordum. Bir kere, Sammy’yi hiç anlayamıyordum. İkincisi, önemsiz bir odacıyı niçin anlamak zorunda olduğumu anlayamıyordum. Üçüncüsü, birinciyle ikinci sorunları niçin önemli bulduğumu anlayamıyordum. Biliyorum, çok garip geliyor ama ... Sammy kuyumu kazarken ben gerçekten tam bu durumdaydım.

Ama ilişkilerimizin bu güç durumu sadece tek taraflı bir duyguydu. Sammy kusursuz bir gelişme içindeydi. Dünyaya karşı girdiği savaşa kendinden en küçük bir katkıda bulunmadan, ol-

gunlaşmaya başlamıştı. Ne var ki bu olgunluk, her zaman anladığımız anlamda bir olgunluk değildi. Kendine özgü, kendi markasını taşıyan, Sammyglickvari bir olgunluktu. Ne bir yumuşama, ne de anlayış gelişmesi! Sammy için olgunluk, her karşılaştığı insanı ür-küten davranış ritminde bir çabuklaşma ve bir kuvvetlenme demekti.

İçinde kuşkudan, duygusallıktan, kendini eleştirme eğilimin-den ve yeni yetmelere özgü ruhsal ve fiziksel sorunlardan eser ol-madığı için, çocukluğu bırakıp erkekliğe geçişi de bir şarkıcının kı-lık değiştirmesi kadar zahmetsiz oluyordu. Uyanık sansar suratı yavaş yavaş daha belirgin bir ifadeye bürünmekteydi. İnce dudak-ları sertleşiyor, burnu bir yandan büyürken, düz ve keskin çizgile-rini koruyor, kanca burunlu Yahudi karikatürlerine meydan oku-yordu. Hareketli küçük kara gözleri, gergin, çizgili alnı, ona bir küstahlık, bir fazla atılganlık verir gibiydi. Bütün bunlara bir de sivri, öne çıkık çenedeki kararlılığı eklediğiniz zaman, gördüğünüz yüz sanki bir kişinin değil de, bir ordunun yüzüydü. Kuvvet ve strateji gücüne sahip, tek amaçla şartlanmış bir ordu ... Bir adım bile geri gitmeyeceğiyle öğrenen cinsten bir ordu!

•

Sammy'nin büyümüş olduğunu, bir gün bana koşup artık gazetenin radyo sütununu üzerine alacak duruma geldiğini söyle-diği zaman fark ettim. Tabii gazetede hiçbir zaman bir radyo sütü-nü bulunmamış olması onu hiç etkilemiyordu.

"Marconi'nin icadı üzerinde söz sahibi olabileceğine nereden hükmediyorsun bakalım?" diye sordum.

"Sen tiyatro üzerinde söz sahibi olduğuna nereden hükmedi-yorsun?"

Durakladım.

"Bunun onunla hiçbir ilgisi yok," dedim. "Benim dünya kadar nedenim var."

"Bir tanesini söyle."

On iki dolar haftalık bir bücürün beni böyle itip kakmasına neden izinverdiğimi bilmiyorum, ama yine de dayanıyordum işte. "Bir kere ben tiyatroyu öteden beri severim," dedim. "Çok oyun seyretmişimdir."

"Ben de çok radyo dinledim."

"O hiçbir şey ifade etmez," dedim. "Radyoyu herkes dinler."

"İşte onun için de bir radyo sütunu gereklidir."

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Komik bir durumdu. Karşımda bir odacı, olmayan bir sütunu yazmak için başvuruyor ve üstelik de beni savunma durumuna düşürüyordu.

"Bana bak," dedim. "İşimin ortasında gelip benden böyle bir şey istemenin ne küstahlık olduğunun farkında mısın sen?"

Sammy, "Peki," dedi. "Sen bencillik edip kendi çıkarını gazetenin iyiliğinden daha önde tutmak istiyorsan, o başka."

Bu konuşma beni tam bir söz daha söyleyecek kadar kızdırmaya yetmişti. Bu da Sammy'nin en sevdiği numaralardan biri olmaya başlıyordu. Ne demek istediğini karşısındakinin merak etmesini sağlayacak kadar iler gidiyor, orada bırakıyordu.

Susup onu başımdan def etmek yerine, düello davetine uymaya karar verdim. "Neden söz ediyorsun sen?" dedim. "Gazetenin hangi iyiliğiymiş? Gazetenin çıkarlarının bu işle ne ilgisi var?"

Sammy, "Gazetenin bir radyo sütununa ihtiyacı olduğunu sen de biliyorsun," dedi. "Ama yalnız kendini düşündüğün için, belki senin tiyatro sütunundan santim çalar diye korkuyor, onun için de bana engel oluyorsun."

"Radyo sütunu için mücadele edeceğin adam ben değilim ki," dedim. "İhtiyarın böyle bir şeyi istemediğini herkes biliyor. Reklamlarımızı yarıya indiren bir şeye biz niye sütun ayıralım, diyor."

"Ama radyoyu da milyonlarca insan her gün dinliyor. Bu iş *Record* gazetesine yeni okurlar kazandırabilir. Hem bu yüzden bir sürü de radyo ilanı yakalayacağımıza bahse girerim. Sen patrona benim yararına bir iki söz söylersen ..."

"Beni dinle, Sammy," dedim. "Tabii eğer kimseyi dinleyebilirsen, demek istiyorum ... ama ondan da emin değilim. Bir kere, ben radyo sütunlarından hoşlanmam. İkincisi, öyle bir şey olsa bile, bu gazetede o sütunu senden iyi yazabilecek durumda en az yarım düzine insan var. Üçüncüsü, yüzyılın radyo uzmanı bile olsan, eğer bu işte sana yardım edersem Allah belâ mı versin. Dördüncüsü ... yoksa üç tane yeter mi sana?"

"Bilmem ... Galiba birincisini duydu mu insan hepsini duymuş gibi oluyor."

Üç dört hafta sonra bir akşam Bleeck'in barında oturuyordum. O günkü yazımı teslim etmiştim. Yanımda arkadaşlarım da vardı.

Telefon çaldı. Barmen Henry gidip açtı, bana dönüp, "Arka daşın Sammy Glick arıyor," dedi.

İçtiğim dört beş kadeh beni geniş yürekli yapmıştı.

"İyi akşamlar, delikanlı," dedim.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Sammy, "Benim için iyi bir akşam olduğu doğru," dedi. "Ama seni bilmem, Bay Manheim."

Bu Bay Manheim'in tonunu pek beğenmemiştim.

"Ne oldu?" diye sordum.

"Olan senin akşam yemeğine oldu. Yani öğrendiğin zaman ..."

Bir an için orada, arkadaşlarımla gözüm önünde bir damarım çatlayacak diye korktum.

"Pekâlâ, dökül bakalım," dedim. Öyle bozulmuştum ki, filmlerdeki gangsterler gibi konuşuyordum.

"Patron yazını beş santim kısa buldu."

"Aman, Tanrı aşkına! Daha yazımı bitirmedi bile! Bir iki kadeh içip döneceğim. Söyle, canını sıkmasın. Şimdi geliyorum."

Sammy, "Canının sıkıldığı yok," dedi. "Senin de sıkılmanın gereği yok. Her şey yoluna girdi. Ben idare ettim."

"Sen mi?" dedim. Sonra, "Sen mi?" diye tekrarladım. "Ne demek sen?" Aptal gibi konuşuyordum. Beni yendiğini anlamıştım. Hissediyordum.

"Tabii, Al," dedi. Sanki beni her zaman 'Al' diye çağırır havası vardı. "Hemen oturup dört santimlik bir radyo sütunu çırpıştırdım. Patron çok beğendi."

"Patron gördü bile, öyle mi? Öyleyse beni aramaya neden zahmet ettin? Neden benim sütunu da olduğu gibi üstlenmiyor-sun? Neden ...?"

Sammy saf bir sesle, "Ben yalnızca sana yardım etmek istedim," dedi.

"Evet, öyle," dedim. "Hamiyetperver Cemiyeti Başkanı!" Sonra telefonu kapadım.

O gece rüyamda Sammy Glick'i gördüm. Gazetede masama oturmuş, sessiz sedasız yazımı yazıyordum. Birden başımı kaldırıncı korkuyla bağırdım. Serviste herkes Sammy Glick olmuştu. Karşımda belki otuz kırk tanesi vardı. Herbiri masamın yanından geçerken bana, "Merhaba, Al, ben yeni tiyatro yazarıyım! Ben yeni haber yazarıyım! Kendimi takdim edeyim, ben yeni başyazarım!" diyorlardı. Sonunda artık dayanamayacak hale gelince, kalkıp koşmaya başladım. Bütün Sammy Glick'ler peşimdeydi. Kendimi asansöre atıp rahat bir soluk aldığım sırada, asansörcüye baktığımda ne göreyim? Sammy Glick! Sokağa fırlıyorum, orada beni Sammy Glick bekliyor. Caddeler binlerce Sammy Glick'le dolu. Hepsi beni kovalıyorlar.

Uyandığım zaman içim rahatladı. Artık Sammy ile aramda

olabilecek hiçbir şey bu rüyayı bastıramazdı. Bundan böyle Sammy Glick artık bir doruk olamayacaktı. Kurtulmuştum. Bunları o zamanlar dostum Sammy Glick hakkında ne kadar az şey bildiğimi sizlere gösterebilmek için yazıyorum.

İşin kokusu, ertesi sabah yazımı yazmaya başladığım sırada, genel yayın müdürünün omzumun başından bana sataşmasıyla çıktı.

“Bundan böyle yazını her zaman otuz satır kısa yaz,” derken sesi bir çiklet ister gibiydi.

“Ne demek otuz satır kısa?”

“Yani bundan sonra yazacakların, şimdiye kadar yazdıklarından otuz satır daha kısa olacak demek.”

“Pek âni oldu!” dedim. “Bana göre hava hoş, ama bu ameliyatı neden gerekli bulduğunu bilmek isterdim.”

“Sıkı otur ve iyi dinle,” dedi. “Bundan böyle Sammy Glick’in radyo sütununu kullanıyoruz.”

“Yani odacı Sammy Glick’in mi?”

“Hayır, radyo yazarı Sammy Glick’in. Dünkü yazısı pekâlâ iyiydi.”

“Okudum,” dedim. “İlk paragrafı Somerset Maugham’dan aşırıldığını da belki bilmek istersin!”

“Sen de belki yazdıkların için Maugham’a başvurmak istersin.”

Sammy ilk adımı böylece atmış oldu. İnanmak güçtü ama, rüya görmediğinizden emin olmak için kendinizi çimdiklemeniz de gerekli değildi. Tek yapmanız gereken, bir *Record* gazetesi alıp eğlence sayfasını açmaktı. Orada Al Manheim’in yazdığı ‘Broadway’de ne var ne yok’ sütunu ile, ‘Sammy Glick yayınlar arasında’ sütunu yanyanaydı. Bu başlığı Sammy’nin bulup müdüre yutturduğunu sanıyordum. Böylelikle kendi adı daha öne geliyor ve daha iri puntolarla basılmış oluyordu. Böyle bir şey sizin ya da benim aklımıza gelecek şey değildi, ama Sammy için önemi büyüktü.

İşin garip tarafı, çocuğun yazdıkları gerçekten de hiç fena değildi. Aynı yazardan iki kere çılmayacak kadar zekiydi. Cümleleri kısaydı. İş espiye geldi mi, kendisi patlatırdı. Sammy hakkındaki duygularım o kadar değişmişti ki, artık son zamanlarda ondan kuvvetle nefret ediyordum. Ama yavaş yavaş içimde bir hayranlık da uyanmaya başlamıştı. Çevremizdeki başka bütün odacılar iyi çocuklardı. Yani sizi arkanız dönük ve yere doğru eğilmiş durumda yakalarlarsa, hiç değilse bıçağı batırmadan önce kalkıp önünüzü dönmeyi beklerlerdi. Oysa Sammy Glick ... bana dünya hakkın-

da yeni yeni şeyler öğretiyordu. Tabii onu koşturan nedenin ne olduğunu anlamış değildim. Ayrıca, çok şükür ki, nereye koştuğu hakkında da hiçbir fikrim yoktu. Olsaydı, sanırım kendimi bile bile malülen emekli ederdim. Kendi kendimi kandırmanın gereği yoktu. Sammy bunu da, başka her şeyi olduğu gibi, kendi çıkarına kullandı. Galiba çocukta dünyanın bütün çıkarıcı nitelikleri yoğunlaşmış, tek bir damla olmuştu.

Yazar olarak Sammy dedikodu halinde duyduklarını hiç düşünmeden yazıvermekte sakınca görmüyordu. Kilit noktadaki sekreterler kanalıyla her konunun içine sızınayı beceriyordu. Kurbanlarından haberi, sanki daha önceden biliyormuş havasına girerek alma huyu vardı. Bazen bir haberi, yalan olduğunu bile bile verir, aradan bir iki gün geçtikten sonra, sütunun dibinde sessiz sedasız, çaktırmadan işin esasını açıklardı.

Bu düzeltmeleri bile kendi yararına çevirme yolunu bulmuştu. Söz gelişi, kodamanlardan biri tekzip isteyecek olsa, Sammy yazısında onu kendi taktığı yılışık bir isimle anar, 'Özür dilerim, Jock' ya da 'Pudge' veya 'Deac, yardımına teşekkürler,' deyip işin içinden çıkardı. En karmaşık ve en kuşkucu zihinler dışında, herkesin aklını çelmeyi öğrenmişti. Haberler pompalıyor, sözler veriyor, sağa sola küçük yardımlar, küçük iyilikler dağıtıyordu. En iyilerin yanına sokulmayı başarırken, haberlerinin de en alevlilerini en kötülerden sızdırıyordu. Yazıda hiçbir üslubu olmayışını örtbas etmek için kendine yepyeni bir yazı dili bulmuştu. Aslında cahillüğün, eğitimsizliğin ta kendisi olan bu dili herkes yepyeni ve kendine özgü bir dil sanmaktaydı. Fakat bütün bu yaptıkları, akıllara durgunluk veren bir yeteneğinin yanında solda sıfır kalırdı. Bu da ... kendi borusunu öttürme yeteneğiydi. Öyle kuvvetle ve öyle sık öttürüyordu ki, hiç kimse bu kadar sesin bir tek kişiden geldiğine inanamıyor, bütün dünyanın yalnızca Sammy Glick'den söz ettiğini sanmaya başlıyordu.

Sammy'nin doğum günü, sütununu ilk yazmaya başladığı tarihin yıldönümüne rastlıyordu. (Hoş ben bu iki tarihi Sammy'nin, hikâyeye uygun düşsün diye birleştirdiğinden hemen hemen eminim.)

Birkaç zamandır Sammy ile pek içli dışlı değildik, ama bir gün öğleden sonra Bleec'in barında otururken yanıma geldi, kişiliğine yeni bir ek diye nitelendirebileceğim on sertlik purosunu ağzından çıkarmadan, "Merhaba Al," dedi. "Sana bir içki ısmarlayabilir miyim?"

Bana içki ısmarlaması pek hoşuma gitmemişti. Kibrit oyunu

oynayıp, hesabı kazananın ödemesini önerdim. Kaybettim. Gerçi bu konuda kendimi övmenin gereği yok ama, Bleec'in barında kibrit oyununun kralı bendim. Hemen herkesi yenerdim. Sammy'nin beni durmadan yenmeye başlaması hiç de hoşuma gitmiyordu.

İlk kadehimi bitirdikten sonra yavaşça kaçmaya çalıştım, ama Sammy'nin elinden kurtulmak kolay değildi.

"Bak, Al," dedi. "Gelecek pazartesi benim doğum günüm. Bana hayatta ilk fırsatı sen tanıdın diyebilirim. O gün belki benimle ve sevgilimle birlikte akşam yemeğini Algonquin'de yemeyi kabul edersin diye düşünmüştüm."

"İlk fırsatı ben mi tanıdım?" diye homurdandım. "Seni kovdurmak için elimden geleni yaptım."

"Şakayı bırak, Al," dedi. Sözüm onu hiç etkilemeden üzerinden kayıp gitmişti. "Doğum günlerinin modası geçtiğini biliyorum, ama pazartesi gecesi yemekte bizimle birlikte olmanı çok istiyorum."

"Pazartesi mi?" dedim. "Özür dilerim, Sammy. Ben iş gücü sahibi insanım. O gece görmem gereken bir tiyatro var."

Pazartesi gecesi oynanan tek piyes düşünemiyordum, ama iki dünya biraraya gelse bir tane bulacaktım.

Sammy, "Öyleyse pazar olsun," dedi.

"Doğum gününü gerçek gününde kutlamak daha hoş olur," dedim. "Siz ikiniz bensiz kutlamanıza bakın. Ben ... ruhen sizin aranızda olurum yine." Sesim pek inandırıcı değildi.

Zaten Sammy de bu kadar felsefi konulara uymayacak kadar pratik kafalıydı. "Olmaz," dedi. "Doğum günümü dünyada eski dostum Al olmadan kutlayamam. O zaman pazara alırım."

Algonquin'in girişinde buluştuk. Sammy kürdan bacaklı, sıska, hasta benizli, silik bir kızcağızla bekliyordu. Kız belki kendi haline bırakılsa melek yüzlü olacaktı, ama suratı sokak şarkıcıları gibi boyanmış, kıpkırmızı ruj, parlak far, bol pudra ve turuncu alılla pek garip olmuştu. Canım mendilimi çıkarıp yüzünü bir güzel temizlemek istiyordu. Kendimi güç tuttum. Zavallı kızcağız. Mavi gözleri, narin vücudu, hüznünlü güzelliği farkedilmeyecek şeyler değildi. Yoksul mahallelerden kopup kalabalık caddelerden geçerek buraya kadar peşinden onu izleyen bir havası vardı.

Sammy, "Bayan Rosalie Goldbaum," dedi. "Size Bay Al Mannheim'i takdim ederim. Kendisi benim sütunumun yanındaki sütunun yazarıdır."

Bayan Goldbaum, "Ah, Bay Mannheim," dedi. Sammy bana

sizden öyle çok söz etti ki!"

Sammy her ikimizin koluna girerek bizi lokantaya doğru yürütmeye başladı. Şef garsonla gözgöze geldiği zaman tavrında kendine güven sonsuzdu. Ağzında purosuyla gülümsedi. Bu gün için kendine London Character mağazasından yedi buçuk dolara bir çift siyah ayakkabı almıştı.

Yemek, benim olaysız geçti diye nitelendirebileceğim türdendi. Sammy durmadan gözleriyle çevredeki şöhretleri araştırdığı için ikimize de fazla dikkat etmeye vakit bulamıyordu. Bayan Goldbaum biraz çekingendi. Utangaç utangaç gülümsüyor, susup oturuyordu. Yalnız Sammy'den söz ederken çekingenliği siliniyordu. Ben de onu durmadan bu konuda konuşmaya doğru itiyordum. Kalbi Sammy ile öylesine doluydu ki, acaba çocuğun bazı iyi yönleri var da benim mi gözümünden kaçtı, diye düşünmeye başlamıştım. Belki bu da Sammy'nin başka bir yönüydü, kimbilir ... belki aslında iyi yürekli, düşünceli bir sevgiliydi. Belki Bayan Goldbaum'un aşkına, bir süre koşmayı kesip yavaş yürümeye razı olmuştu.

Kız, "Biliyor musunuz, Bay Manheim," diyordu. "Aslında Sammy'nin hayatta emeli o sütunu yazmak değil."

"Elbette değil," dedim. "Zorla yazdırıyorlar ona!"

"Yalnızca geçimini sağlamak için yazıyor."

"Ne kadar acı, değil mi? Bu para canlısı dünyanın böyle yüce bir ruhu ezip sıkması!"

"Gerçekten öyle," dedi. "Bana dünyanın en güzel mektuplarını yazar. Günün birinde çok büyük bir yazar olacağından eminim. Aslında şair ruhludur kendisi."

"Büyük bir insan o," dedim ve derken de Tanrı'nın on anda bir yıldırım gönderip beni çarpmasını bekledim. "Çok şanslı bir kızsınız."

"Bilmiyor muyum sanıyorsunuz?"

Sessizlik oldu. Sammy salonun karşı tarafındaki George Opdyke'a bakıyordu. Opdyke üç kere Pulitzer ödülü kazanmış bir yazardı. Sammy'nin düşünceleri arasında kendinden geçtiğini sanmak üzereydim, ama aslında Sammy hiçbir zaman kendinden geçmezdi. Zaten tam anlamıyla düşünmezdi bile. Akıl yürütmezdi. Yalnızca sonuçlara varmaya çalışırdı. Şimdi de öyle yapıyordu. Bayan Goldbaum, besinsiz kalmış bembeyaz elini uzatıp onun elini tuttu. Sammy bir çatal ya da kaşıkla oynarmışçasına, dalgın dalgın onun eliyle oynamaya başladı.

Bayan Goldbaum yine konuşuyordu. "Ah, bazen Sammy'ye baktığım zaman gözlerime inanamıyorum," diyordu. "Üstelik o da

rinci Emir acemilik eserlerimden biridir.”

“Bugün bile ilk yazdığınız zamanki kadar taze,” diye devam etti Sammy. “Ben bir iki hafta önce yine okudum. Şaşılacak kadar güncel bir eser.”

“Sahi mi?” Opdyke oldukça keyiflenmişti.

Sammy'nin ne yapmaya çalıştığını anlıyordum. Doğrusu bu zekâsını beğenmemek elde değildi. Başarılı bir yazarın en hoşuna giden şey, kendi beğendiği silik eserlerinden birinin övülmesidir. Bu da Opdyke'in 'Aşil topuğu'ydu. Tıpkı Dreiser'in, Shaw'un, Sinclair Lewis'in olabileceği gibi. İşte şimdi de bunu bulmuştu Sammy.

Bir de baktım ki Opdyke bizim masaya oturmuş bile! Bana dönüp, “Kananın altına aldığı bu genç, Amerikan tiyatrosu konusunda gerçek bir uzman galiba. Al,” dedi.

‘Kananın altına aldığım,’ ha? Hafiften burkudur gibi oldum. Anladığımı ona söylemeye yüreğim elvermiyordu. Opdyke'in Algonquin'e çok uğradığını bilen Sammy, herhalde yazarın eserleri hakkında genel kütüphanede küçük bir araştırma yapmış olacaktı.

Bir on beş dakika boyunca Sammy yaman bir havaya büründü. Olanca kibarlığıyla, yapmacık neşesiyle, Opdyke'in esprilerini bastırabilmek için elinden geleni yapıyordu.

Sonunda Opdyke, Sammy'ye içten bir sesle, “Tanıştığımıza çok memnun oldum,” deyip yanımızdan uzaklaştıktan sonra, Bayan Goldbaum esnemeye başladı. Ben de yatmadan önce biraz çalışmam gerektiğini ileri sürdüm. Sammy gözünün ucuyla Bayan Goldbaum'a bakarak, “Bu günümüzü bizimle birlikte kutladığın için ikimiz de sana şükran duyuyoruz,” dedi. Bayan Goldbaum hemen başını sallayarak onun bu sözüne katıldı. Sevgili Sammy'si yine ortak duygularını en iyi biçimde ifade etmişti. Doğum günü partisi böylece sona erdi. Arkalarından son baktığımda, ikisi kolkola metro merdivenlerinden iniyorlar, kız başını kaldırmış onun yüzüne bakıyordu. Sammy o sıra on dokuz yaşındaydı.

Yolda '21'e uğrayıp kendi başıma bir içki içtim. Sanki bardağımın dibinde Sammy Glick'e bir cevap bulmayı bekler halim vardı. Sammy'den hemencecik nefret etmek istemiyordum. Çünkü yaratılış olarak, nefret eden bir insan değildim. Genellikle herkesi sevebilmek için bir neden bulmaya çalışırdım. Bu belki yetişme biçimimden geliyordu. Küçük, sakın bir New England kasabasında, oranın tek hahamının oğluydum. Babam İsa'ya yakışacak bir hayat sürer, bu yüzden de çevrede büyük saygı ve sevgi yaratırdı. Ben bölgenin Metodist kolejine yazıldığım sırada bile hâlâ babamın izinden gitmeyi, haham olmayı planlıyordum. Fakat kolejin dört yılı

boyunca üzerine hevesle eğildiğim tiyatro konusu sonradan fikrimi çelmiş, böylece kendimi mihrabın değil, sahne ışıklarının önünde bulmuştum. Babamın erken yaşlarımda ektiği hoşgörü tohumları, hiçbir Broadway ukalâliğinin kökünden silip atamayacağı derin izler bırakmıştı. Bazen en gülünç bir anda babamın fikirleri, Tevrat'tan gelme kelimelerle kurulu cümleler halinde zihnimde belirirdi: "Bütün insan kardeşlerini kendi kardeşin gibi sevmeye çalış. Çünkü Tanrı bütün insanları yeryüzüne, birarada çalışıp gelişsinler diye göndermiştir."

İşte o akşam, tek başıma içkimi yudumlayıp Sammy Glick'i de öteki insan kardeşlerim kadar sevmeye çalışırken bunları düşünmekteydim. İçtiğim viskinin ve bir yandan da babamın etkisiyle, kendimi enikonu pişman hissetmeye başlamıştım. Kendimden utanıyordum bile. Karşımdaki, iyi bir iş sahibi olmaya çalışan, hevesli bir gençti. Bunu sağladığı zaman o da rahatlayacak, öteki gençler gibi olacaktı. Manheim, kendine hakim ol, diyordum. Her gümüş rengi ışığın arkasında kara bulutlar hayal etmekten vazgeç. Sammy Glick'i seveceksin. Babanın sana söylediklerini hatırlayacak ve ne olursa olsun Sammy Glick'i de seveceksin. Zaten çocuğun bu akşamki konukseverliği çok dokunaklıydı. Altın bir dostluğun başlangıcıydı bu aslında.

Bu saçmalıklarım için beni bağışlayacağınızı umarım. Ne de olsa, biraz sarhoştum o gece. Hem üstelik Sammy Glick konusunda sahip olduğum bilgiler henüz ilk okul birinci sınıf bilgilerinden ileri gitmiyordu.

Ama ertesi akşam Winchell'in sütununu okuduğumda, birkaç sınıf birden atladım. Orada, sayfanın en başında, kara puntolu harfler yüzüme sırtıyor gibiydi:

Son günlerde şöhreti gittikçe artan genç köşe yazarı Sammy Glick, dün gece Algonquin'de yirmi birinci yaş gününü kutlarken,

George Opdyke ve Al Manheim baş konuklardandı ...

Winchell'in bu haberi nasıl yakaladığını bilmek için dâhî olmaya gerek yoktu. Ekleme iki yaşın nereden geldiği de belliydi. Sabah Sammy kapıdan girince onu soru soran bir bakışla karşıladım.

"Bakıyorum bu sabah Opdyke yine Winchell'in sütununda desteklenmiş, Samuel," dedim.

Sammy, "Yaa," dedi. "Senin de adının olması gerekiyordu."

"Sammy, sende dokuz kişiye yetecek kadar küstahlık var."

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

“Öff, gocunma Tanrı aşkına, Al! Bu delikte ömrümün sonuna kadar saklanıp kalamam ya! Biraz kanatlarımı açmam gerekiyor.”

“Öyleyse demek yarasanın sen” dedim. “Kanadı olan başka fare bilmiyorum.”

Sammy, “Ama, Al, beni bayağı şaşırtıyorsun,” dedi. “Her zaman dostum olduğumu sanırdım.”

Bunu inanarak söylüyordu üstelik. Onun duygularını yaralamaya çalışmak, oyuncak tabancayla bir fili vurmaya çalışmakla birdi. Biraz gıdıklanıyordu, o kadar.

“Sen fizik yapı olarak dostluk kurmaya uygun değilsin,” dedim. “Senin çevrende yalnız düşmanlar ve yordakçılar olur.”

Bu sözler düşünmeden dilimden dökülmüştü. Fakat aradan zaman geçtikten sonra geriye baktığımda, bunun en derin gözlemlerimden biri olduğunu görecektim.

Devam ettim:

“Sammy, çok geç kalmadan öğrenmeye çalış. Seviyesizlikle düşüklük bizim çağımızın baş derdi olmaya başladı. Sen ise düşüklüğü kötü bir alkol kokusu gibi çevrene yayıyorsun. George Opdyke’in senin doğum gününü kutladığı hakkındaki o haber, ömrümde gördüğüm en büyük düşüklüklerden biri.”

“Evet, düşük! Ne de olsa arada bir fark var. Senin dünyanın parasına yaptıramayacağın reklamı ben bedavaya sağlayabiliyorum. Bundan da düşüğü can sağlığı. Hem sen ne diye homurdanıyorsun? Bu yazının sana da pek zararı dokunduğu söylenemez.”

“Beni inandırmak zorunda değilsin. İyilik meleği olduğunu bilmiyor muyum? Ama hazır elin değmişken, Bayan Goldbaum’un adını niçin söylemedin? Kendi adını seninkinin yanında görmekten zevk alacak tek kişi oydu aramızda. Niçin ona şans tanımadın?”

“Dert etme,” dedi. “Ona haftada üç kere şans tanıyorum.”

“Senin ... iler tutar tarafın yok!” dedim. O kadar bozulmuşum ki, akıllıca bir lâf etme çabasını bile gösterecek durumda değildim.

Uzaklaşırken, “Pekâlâ, iler tutar tarafım yok,” dedi. “Ama günün birinde bir selamım için kolunu vermeye razı olacaksın.”

II

Birkaç hafta boyunca Sammy'den uzak durmaya çalıştım. Onun içinde oturduğu cam bölme benimkine bitişikti, ama yine de pek yanına sokulmadım. Bu yazıhanenin ikimize biraz küçük geldiğinden kuşkulandırmaya başlamıştım. Ama bu kuşkumu pek ortaya dökmeye yanaşmıyor, belki o güne kadar bulduğum en iyi işi bu arada kaybederim diye korkuyordum. Bütün bu düşünceler arasında da, ondan uzak duruyorum diye kendi kendimi kandırdığının farkındaydım. Çünkü hiç kimse Sammy'den üç dört metre ötede oturup da, şu ya da bu biçimde duygusal bir tepki göstermeden uzun süre dayanamaz.

•

Günün birinde korku içinde, alçak gönüllü, zeki fakat çirkin yüzlü, gözlüklü bir genç, koltuğunun altında bir tomar yazıyla geldi ve aşağılık duygusuyla tutreyen bir sesle Bay Glick'i sordu.

Adının Julian Blumberg olduğunu söylüyordu. Reklam servisimizde küçük bir işi vardı. Hayatının amacı yazar olmaktı. Şimdi de ... ıı ... bir radyo oyunu yazmıştı. Bay Glick radyo yazarlığı konusunda uzman olduğuna göre, acaba Blumberg'in yazdıklarını okumak nezaketini gösterir miydi?

Sammy'nin bayramlık kelimelerini ortaya dökceğini, Bay Blumberg'e yazısını nereye yerleştirmesi gerektiğini söyleyeceğini sanıyordum. Oysa Sammy bugün yepyeni bir rol oynuyordu. Masamdan yavaşça süzülüp itibarlı deri koltuklardan birine yerleşmeye beni iten de bu oldu. Sammy bu defa iltifatları kabul etmeye karar vermiş gibiydi.

"Size sevinçle yardım ederim," dedi. Sesi yepyeni, hiç duymadığım bir tondaydı.

O anda ona bir şeyler olduğunu sezdim. Yeni bir adım, ya da ... büyük bir şey! Allah da biliyor ya, o anda o küçücük adamın ta

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

içinden koskoca, büyük bir gücün harekete geçtiğini, onu kendi formuna sokup bükerek bir tabanca kurşunu gibi ileri fırlattığını görür gibi oldum.

Julian Blumberg reklam servisine döndükten sonra, Sammy oturup onun getirdiği yazıları okumaya başladı. Birinci sayfayı çevirdiğinde gülümsüyordu. Üçüncüsünü bitirdiği zaman ise yüksek sesle gülmeye başladı.

"Hey Al," diye seslendi. (Ben cevap versem de, vermesem de, kendi bölmesinden benimkine seslenme huyu vardı.) "Bu çok esasslı yazılmış, biliyor musun? İyice komik!"

"Hımmmm," dedim.

Sonra devam edip sonuna kadar geldi. Arasına gülüyor, yüksek sesle yorumlar yapıyordu. Hiçbir şeyi içinde tutmayı bilmediği için soluğu benim yanımda aldı ve Blumberg'in yazılarını masamın üzerine şaklattı.

"Ner dersin bu işe?" diye sordu. "Yepyeni bir açıdan yazılmış."

Kuşkuyla, "Öyle mi?" dedim. "Nasıl bir konu?"

"Tepetakla edilmiş bir komedi. İlk başında adam kıza yüz vermiyor. Kız da adamı kaçırıyor. Ama adam yine yüz vermediği gibi, üstelik kıızı tutuklatıyor. Mahkemede tam işler berbat gibi gözüktüğü sırada, bir an içinde anlaşıp evlenmeye karar veriyorlar. Böylece kadın kurtuluyor, çünkü olayın tek tanığı adam. Evlenince tabii karısının aleyhine ifade veremeyeceği için iş çözümleniyor. İyi buluş, değil mi?"

Hikâyeyi pek dikkatle dinlememiştım, ama Sammy'nin bir başkasının çalışmalarına bu kadar ilgi göstermesi beni şaşırtıyordu. Bunu kendisine de söyledim.

Sammy, "O da bir şey mi?" dedi. "Ben oyuna daha iyi bir son bile buldum. Kızı mahkûm edecek olan yargıç, ikisini evlendirme şerefının kendisine verilmesini istiyor ve hemen orada, mahkeme salonunda evleniyorlar. En son söz olarak da yargıç, 'Dava düşmüştür,' dese ... nasıl ama? Ha?"

"İyi," dedim. "Çok iyi ama bütün bunlardan senin ne çıkarın olduğunu anlayamıyorum."

"Aa, ben kendimi düşünmüyorum ki," dedi. "Bir gencin ilerlemesi hoşuma gider."

Blumberg-Glick olayının gelişmesini büyük ve kuşkulu bir dikkatle izlemeye karar vermeme bu söz yetmiş de artmıştı bile.

Sammy Glick'in solgun genç dâhisi ertesi hafta geldi. Sammy kalkıp onunla el sıkıştı. Fakat benimle yalnızken olduğu gibi coşup

kaynamadığını fark ediyordum.

Zavallı adama , “Yazılarınızda bir fikir var,” dedi. “Ama tabii üslup biraz kaba. Geliştirilmeye ihtiyacı var. Üzerinde biraz çalışırsak yoluna koyabiliriz sanıyorum.”

Salak hemen, “Yani bana yardım edecek misiniz?” diye atıldı.

Sammy alçak gönüllülükle, “Bu yazılardan bir şeyler çıkara-bileceğimi sanıyorum,” dedi. “Sonra da menejerime gönderirim.”

“Ah, ben bu kadarını hiç beklemiyordum!”

Bay Blumberg’in o anda kendinden geçip Sammy’nin boynuna sarılacağını sandım. İnsanın kazık yerken bu kadar sevindiğini ömrümde görmemişim.

Adam neredeyse arka arka yürüyüp yerlere yapışarak çıkıp gittikten sonra Sammy bana döndü. “Söyle Al,” dedi. “Benim için bu konuda en iyi menejer kim olabilir?”

“Aman, Sammy” dedim. “Sende hiç utanma yok mu? Önce zorbalıkla Blumberg’in güzelim hikâyesine burnunu sokuyorsun, sonra da herife bir menejerin bulunduğunu söylüyorsun.”

Ama şu sıra Sammy’nin sorguya çekilmeye dayanması beklenemezdi. Aradığı fırsatın kapısına geldiğini anlamıştı. İyi bir futbolcu gibi, gelecek oyunu planlamakla uğraşıyordu.

“Bana iyi bir menejer söyle,” diye tekrarladı. “Bu hikâye radyo için fazla iyi. Bunu Hollywood’a satacağım. Filmin adını bile hazırladım. *Kız Oğlanı Çalıyor.*”

“Menejerler senin Hollywood’a ilgi göstermeye başladığını duyar duymaz her taraftan koşup gelirler zaten,” dedim. Gülmemeye çalışıyordum. “Ama söz gelişi Myron Selznick en iyilerinden biridir.”

“İyi midir Selznick?” Az sonra eseri kalmayacak bir saflıkla sormuştu bu soruyu.

“Sanırım,” dedim. “Hiç değilse Carole Lombard’ı, William Powell’ı, Norma Shearer’ı ve daha iki düzine kadar yıldızı idare edecek kadar iyidir.”

“Senaryolarda da iyi midir acaba?”

“Fena değil. Haftada sırf senaryolardan iki tane binlik ortala-dığı söylenir.”

Sammy, “Belki onu bir denesem iyi olur,” dedi.

“Aman Sammy, ömrümde seni bu kadar çekingen görmemiş-tim. Myron Selznick bu işi kendisine vermeden önce bu kadar düşündüğünü öğrenirse seni hiç bağışlamaz. Ben senin yerinde ol-sam, onu hemen şimdi şehirlerarası arardım.”

Eğer Sammy kendisini işlettiğimi biliyorduyrsa bile, zerre ka-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://ranteoy.org>

dar renk vermedi. "Nerede bulurum onu?" diye sordu.

"Myron Selznick ve Ortakları, Beverly Hills, California desen yeter."

Ben gülüyordum. Ama Sammy hiç gülmüyodu. Kısacık meslek hayatında hiç olmadığı kadar ciddi idi. "Azizim, Al," dedi. "Gali-ba bana iyi bir fikir verdin."

Bundan sonra, ben şaşkınlıktan bembeyaz kesilmiş, yüzüne bakarken, tam gözümün önünde telefon tarihinin en şaşırtıcı görüşmelerinden biri yer aldı.

Sammy, "Alo, santral," diyordu. "Ben Bay Glick. Beverly Hills, California'dan Bay Myron Selznick'le ihbarlı görüşmek istiyorum."

Telefonun bağlanmasını beklerken hiçbir şey konuşmadık. O çok gergin, ben ise çok şaşkın, sessizce oturuyorduk. Yüzüne bakıp sesinin çıkmasını beklerken kendi kendime düşündüm. Yavaş yavaş suratına alaycı bir ifade yerleşmeye başlıyordu. Sesinde de aynı ifadenin sezileceğinden emindim. Başka insanlara karşı duyduğu inanılmaz güçteki nefretin yansımasıydı bu. Yalnız benim gibi kimselere, sekreterlere, odacılara, kendisiyle her gün dirsek dirseğe çalışmak zorunda bulunmak bahtsızlığına uğrayanlara karşı değil, yabancılara karşı da! Bir taksi şoförünün ensesine, kalabalık bir merdivende itip geçtiği insanlara, kim olduğunu hiç bilmediği şu santral memuruna ...

Bu bir bakıma, her istasyondan benzin gibi çekip aldığı özgüven duygusundan doğuyordu. Fakat yalnız o kadarla kalmıyordu. Ta içinden gelen, coşan ve taşan, öfkeli, volkanik bir güç de vardı.

"Alo Bay Selznick? Ben Bay Glick. New York'dan arıyorum ...

"Sammy Glick! Senaryomu size teslim etmeye karar verdim. Bunu bildirmek için telefon ettim ...

"Hayır, biliyorum adımı duymadığınızı. Ama bundan sonra duyacaksınız ... hem de çok ...

"Bana belki deyip durmayın. Bu Hollywood'a gelmiş geçmiş en bomba hikâye. Bir de bana belki diyor! Benim açımdan da daha bir sürü 'belki'ler var, Bay Selznick. Belki de hikâyeyi size göstermem bile. Belki bir başka menejere gösteririm ilk önce ...

"Yaa, evet, bu kadar parayı harcayıp şehirlerarası telefonu şaka olsun diye yazdırdım besbelli! Eh, madem ki öyle düşünüyorsunuz, eyvallah öyleyse ...

"Evet, önümde, masamın üstünde duruyor. Duruyor ama biraz daha fazla ilgi göstermedikçe bunu da size gönderirsem ahmak sayılırım ...

"Ha, o zaman durum başka. Ama elinize geçer geçmez okumanızı istiyorum. Fikir o kadar değişik ki, kimsenin çalmasına vakit bırakmak niyetinde değilim ...

"Ha, bir şey daha var. Okumayı bitirir bitirmez bana telefon etmenizi istiyorum. Para harcamak istemezseniz beni buradan, *Record* gazetesinden ödemeli olarak arayabilirsiniz...

"İşte şimdi benim dilime daha yakın konuşmaya başladınız. "*Kız Oğlanı Çalıyor*" yarın elinizde olacak. Eyvallah Myron."

Sammy telefonu kapattı, mendilini çıkardı, alnında biriken terleri sildi, cebine koyduktan sonra bir daha çıkarıp biraz daha sildi.

"Pöff!" deyip maçın bitiş zilini duymuş boksör gibi kendini bıraktı, koltuğunun arkasına yaslandı.

Yüzüne batım. Sanki ip üzerinde yürüyüp Niagara'nın bir yanından öbürüne geçmiş bir insana bakıyordum. Bu denli küstahlığa acımak gereksizdi. Fakat yine de, gösterdiği çılgın cesarete hayran olmamak elden gelmiyordu. Sammy'de nefret ettiğim şeylerin hepsi vardı: hilekârlık, sahte işgüzarlık, zorbalık. Fakat şu anda yüzüne yalnızca beğenmez bir ifadeyle değil, aynı zamanda korku ve ürpertiyle bakınakta olduğumu fark ettim.

Ben yaklaşırken sandalyesinde gülümseyerek oturuyordu.

"Sammy, korktun mu?"

Bunu soruşumun nedeni, bu telefon konuşmasının benim hayat tecrübelerimden hiçbirine benzememesindendi. Sanki aya hareket eden rokette kendini nasıl hissettiğini sorar gibiydim. İlk bakışta birbirimize benziyorduk. İkimiz de gazete yazarı, ikimiz de Yahudi, ikimiz de erkek, ikimiz de Amerikan vatandaşı, ikimiz de aynı çağın insanıydık. Böyle olmasına rağmen, o soruyu sorduğum anda sanki başka bir dünyaya ulaşmaya çabalayan bir mistik gibiydim.

"Korkmuş muydun, Sammy?"

Şimdiye kadar işittiğim en alçak sesiyle, "Çok garip bir şey ama, Al," dedi, "...korku içimde daha yeni başladı. Şu anda ödüm koparcasına korkuyorum. Telefonu kapar kapamaz korkmaya başladım. Ama konuşurken korkunuyordum. Korkmak aklıma bile gelmemişti."

Ona doğru eğildim. Kendimi ona hiç bu kadar yakın hissetmemiştim. Bir an için bütün savunma kaleleri yerle birdi.

"Ne düşünüyordun Sammy?"

Kendi kendine konuşur gibi mırıldandı.

"Kendimi düşünüyordum. Yalnız kendimi, başka hiçbir şeyi

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

değil. Başımın içinde bir ses durmadan Sammyglicksammyglick deyip duruyordu. Gittikçe o ses yükselmeye ve uğuldamaya başladı: SAMMYGLICKSAMMYGLICKSAMMYGLICK. Pek bir anlamı yok gibi, değil mi?"

Kendi kendime, nasıl yok diye düşündüm. Öyle bir var ki! Şu âna kadar duyduğum sözlerin içinde bu kadar korkunç, fecî, ürkütücü anlamı olan yoktu.

Sammy o sırada ayağa kalktı ve bir düğme çevrilircesine o ruh durumundan sıyrıldı.

"Hadi Bleeck'e gidelim," dedi. "Kibrit oyununda canına okuyayım."

"Çok okursun," diye karşılık verdim. İkimiz yanyana Bleeck'e kadar yürüdük. Beni yine yendi. Karşılıklı kibrit oynayıp içki içeren, bir yandan da içimden, keşke ondan nefret edebilsem, diye düşünüyordum. Garip bir durumda kalmıştım. İçimde ondan hak ettiği kadar nefret edememenin hırsı vardı.

•

Aradan haftalar geçtiği halde Myron Selznick, Sammy'ye hâlâ telefon etmemişti. Yüzüne bakıp bir üzülmeye, bir umutsuzluk belirtisi bulmaya çalıştım, ama yoktu. Gazetede odadan odaya, kasılarak, ispenç horozu gibi dolaşmayı sürdürüyordu. Yirmi yıl sonraki halini gözümün önüne getirmeye çalıştım. Kelleşmiş, yumuşamış, gençliğin küstahlığı üzerine espriler yaparken ... Ona sataşmamak için doğrusu kendimi güç tutuyordum. Eeee, Sammy, evlâdım, galiba bu defa gerçekten çiğneyebileceğinden büyük lokma ısırдын, ne dersin?

Az sonra bu hevesimden de caydım. Onun yarıştan bu kadar erken çekileceğini düşünmek bile yanlıştı.

Sammy'nin günün birinde, sıçrayacak kadar neşeli, sanki kapandaki peyniri çalmış da yakalanmamış gibi bir taşkınlıkla içeriye girişi gözümün önündedir. Daha ben elimi cebime saklamaya vakit bulamadan yakalayıp sıktı ve:

"Tanrı'nın Hollywood'a armağanıyla el sıkışmak istemez misin?" dedi.

"Tanrı'nın adını rasgele ağzına alma," dedim. "Yani o hikâyeyi sattın mı demek istiyorsun?"

"Beş bin dolara."

"Eve git de biraz uyumaya çalış," dedim. "Sabaha kadar bir şeyin kalmaz."

"Aslında daha fazla ederdii. Henüz ilk hikâyem olduğu için kaybettim."

Çılgınca bir şeydi, ama doğruydu.

"Yazıklar olsun," dedim."Sadece beş bin, ha? Ben olsam kabul etmeye utanırdım."

"Eh, başlangıç ne de olsa. Daha buna benzer ne fikirler var."

"Julian Blumberg'de mi?"

"Öööf," dedi. "O mıymıntı dua etmekten başka hiçbir şey beceremez. Elinden tuttuğum için şanslı sayılır yine de."

"Bayan Goldbaum gibi, öyle mi?"

Tamam, işte olmuştu. O anda Sammy Glick'den nefret etmeye başlamıştım. Kendimi çok daha iyi hissediyordum. Doyurucu bir duyguydu bu. Artık beğenmemek, rahatsız olmak, merak etmek, iğrenmek yoktu. Bunların hiçbirii beş para etmezdi. Bu yeni duygu, daha dürüst bir duyguydu. Son damlasına kadar katıksız ve saf bir nefret.

Bu yetmiyormuş gibi, ertesi sabah ağzım kızarmış ekmek ve rafadan yumurtayla doluyken okuduğum bir gazete haberi de beni ansızın hazımsızlığa uğrattı. Bu haberin altında Bay Glick'in parmağı olduğunu anlamak için insanın hafiye olması şart değildi.

DAHİ GENCE ON BİNLİK

Radyo yazarlarının en genci ve Amerika'nın dâhî gençleri arasında en sevilenlerinden biri olan Sammy Glick, ilk film senaryosunu World-Wide stüdyosuna on bin dolara satmış bulunmaktadır. 'Kız Oğlanı Çalışıyor' adındaki bu senaryo, World-Wide'in bu yılki büyük filmler programına alınmış olup, hemen çekimine başlanacaktır. Bay Glick'in dediğine göre bu film World-Wide'in ısmarlamış olduklarının ilkidir. Dün geceki görüşmemiz sırasında Bay Glick, Hollywood'dan gelen teklifleri kabul etmekle *Record* gazetesindeki eski işine devam etmek arasında henüz kararsız olduğunu ileri sürmüştür. Kendisi Julian Blumberg'le birlikte çalışmaktadır.

Kendi kendime, acaba Julian buraya nasıl girebildi, diye düşündüm. Çok ekşimiştim. Sammy'yi kıskanmak mı, yoksa onun gibi olmadığım için kendimi kutlamak mı gerektiğini bilemiyor, kor-

karım her ikisini birden yapıyordum.

Sammy birkaç gün boyunca gazetede bir görünüp bir kayboldu, işini bile bile savsakladı.

"Hâlâ buralarda mısın?" dedim. "Seni Hollywood'a gittin sanıyordum."

"Gitmedim. Bilirsin, insan bir kere gazete mürekkebini yaladı mı kolay kolay ayrılamaz."

"Yani sözün kısası, Hollywood'dan henüz teklif gelmedi."

"Hayır," dedi Sammy. "Henüz gelmedi."

Derken bir gün Sammy hiç görünmedi. Önce, belki hastalanmıştır, diye düşündüm, ama bu iyi niyetli düşünceyi hemen kafamdan sildim. Sammy gibileri ya bir anlaşılmayı bozmaya, ya da sigortadan para almaya yaramadıkça, dünyada hastalanmazlardı. Vakit akşama yaklaşıyordu. Sammy'den hâlâ eser yoktu. Belki de Julian Blumberg onu öldürmüştür, diye umutlandım. Olacak şey değildi. Julian yetenekli bir gençti, ama bu işe kalkışacak cesareti olamazdı.

Ben merak edip dururken Sammy geldi. Daha doğrusu, bulunduğumuz salona girişini yaptı. Yeni bir elbise giymişti. Yalnız o kadarla kalmamış, yüzüne de yepyeni bir ifade giymişti demek gerekir. Daha ilk bakışta, bu yenisinin eskisinden daha beter olduğuna karar verdim. Mavi kareli bir gömlek, yaka iliğinde kırmızı karanfil. Ayakkabıları 'yeniyiz' diye haykırıyordu. Kahverengili krokodil! Baktığımı görünce, "On beş dolarımı yedi," diye açıkladı. Ben bir adım geri gidip onu tepeden tırnağa süzdüm. Cebinden sigara tabakasını çıkarıp bana bir Parliament sigarası ikram etti. Sammy Glick ... bizim Sammy Glick, odacı ... içimden ah, Amerika Amerika! diye geçirdim. Tanrı sana ne zenginlikler vermiş. Hak edenler sende ne yüce başarılarla doğru ...

"Merhaba, mendebur," dedim.

"Allahaısmarladık demeye geldim."

"Güle güle."

"Dalga geçmiyorum," dedi. "Ben Hollywood'a gidiyorum artık."

"Herhalde Irving Thalberg dertlere düşecek."

"Şimdiye kadar dertlenmediyse şimdiden sonra görüşürüz," diye karşılık verdi. "İçimden bir duygu, Hollywood'un tam bana göre bir yer olduğunu söylüyor."

"Nasıl oldu bu iş?" dedim. Metro Goldwyn Mayer telgraf çekip sensiz bir gün daha dayanamayacaklarını mı belirtti?"

Sammy ciddi ciddi, "Pek öyle değil," dedi. "Menejerim o hikâ-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

yeye dayanarak beni World-Wide'a sattı."

"O hikâyeye, ha?" dedim. "Peki, Julian Bilmemne ne olacak? O da gidiyor mu?"

Sammy yalnızca, "Hayır," dedi. "World-Wide beni istedi."

"Eh, ne yapalım," dedim. "Bizim kazancımız World-Wide'in kaybı oluyor."

"Artık öyle leblebi parasına çalışmak bitti benim için. Çarşambanın haftasına, iki yüz elli dolar haftalıkla çalışmaya başlıyorum."

Çevredekilerden dört beş kişi ıslığı bastı.

Kısa bir sessizlik oldu. Bu süre içinde ben kafamda Sammy Glick'in on iki dolardan iki yüz elli dolara kadar olan hayat hikâyesini sıraya koyuyor, sosyolojik, psikolojik, filozofik ve zoolojik açılardan incelemesini yapıyordum. Amerika'ydı burası. Fırsatlar ülkesi. İtmeler ve fırlatmalar ülkesi. Aslında bu düşünceler bu kadar uzun sürmemiş, bir anlık boş bakışın içine sığmıştı.

Sammy, "Oralarda görüşürüz," dedi.

O zaman duyulandım. Zaten her zaman yumuşak bir insan-dım.

"İnşallah, evlât," dedim. "Unutma, 'diil' demeyeceksin."

Bu Sammy'ye biraz fazla gemişti. Hiç hoşlanmadığını açıkça görebiliyordum. O çok yükselecek ve hatırlamaktan hoşlanmayacak bir tipti. Kendi kendini yetiştiren insanlar iki türlüydü. Bir kısmı durmadan gazete sattığı, ayakkabı boyadığı günleri anlatıp yükselişle gururlanan tip, öbürleri ise, eriştiği her düzeyi, sanki ondan başkasını bilmiyormuş gibi benimseyen, ileriye koşmanın hızından geriye bakmayı, nereden geldiklerini görmeyi istemeyen, hattâ görmeye korkan, utananlardı. Birinciler can sıkıcı, ikinciler ise alçak olurlardı. Sammy'nin birçok kusuru olabilirdi ama can sıkıcı olmadığı açıktı.

O gün yazıhaneden çıkıp gidişine baktım. Sonra pencereye yürüyüp yeni ayakkabılarının, yeni şapkasının karşıdan karşıya geçişini seyrettim. Bir taksinin içinde gözden kaybolduğu zaman, pencereden eğilip arabayı trafiğin içinde görünmez oluncaya kadar izledim.

Taksi yol hakkına sahip iki arabayı solladığı zaman içimden, tam Sammy Glick, diye düşündüm. Bir fren gıcirtısı, öfkeli bir çıkışma duyuldu, sonra Sammy'nin taksisi iki yan tekerinin üzerine kalkıp köşeyi hızla döndü. Ben hâlâ pencerede durmuş o yana bakıyordum.

III

Aylarca sonra bile Sammy'nin bizim gazeteye gelişi, ilerleyişi ve çıkışı ne zaman aklıma gelse etkileniyordum. Bu ilginin ahlâkî bir tiksinti olduğunu söyleyip gururlanıyordum ama ... tabii aslında bundan çok daha fazla bir şeydi. Ya da belki çok daha eksik bir şeydi demek daha doğru olur. Sammy'nin hızının yarattığı cereyanda durmaktan, kötü bir kıskançlık hastalığına yakalanmıştım. Belki hikâyemin burasında beni sağa sola imrenen tezgâhtar kızlara benzeteceksiniz, ama Sammy hayatımdan bir fişek gibi geçmeden çok önce de Hollywood zaten aklımdaydı. Herkesin bildiği nedenlerden istiyordum oraya gitmeyi. Bir kere, İspanyol kâşiflerin boş yere aradıkları o taşı toprağı altın bölgenin son zamanlarda orada bulunduğu dedikoduları doğru mu, değil mi, gözümle görmek istiyordum. Sonra, Güney California'nın reklamcılarının dediği gibi modern bir cennet olduğuna inanmıştım. Ayrıca gördüğüm Hollywood eserleri, daha kötüsünü nasıl olsa yapamayacağıma beni inandırmış, güven kazandırmıştı.

Tabii bu duygularını kimseye söylemiş değildim. Eğer bir Hollywood ajanına raslantı eseri olarak çarpmasam, hâlâ *Record*'daki daktilomun başında olacaktım. Nasıl olup bittiğini bugün bile pek bilmiyorum. Hikâye diye, bir yıl önce *Post* dergisinde yayınlananla, daha sonra *Cosmo*'da yayınlananın dışında pek bir şey yazmış değildim. Bunların da hiçbirisi dünyayı ateşe verecek şeyler sayılmazdı. Anladığıma göre, Hollywood'un despot kodamanlarından birinin aklına, New York'daki tiyatroyla ilgili bütün yazarları toplayıp almak gelmişti. Böylelikle ben de kendimi bütün ötekilerle birlikte bir ağa yakalanmış buldum.

Hollywood'a teslim olduğumun haberi duyulduğunun ertesi günü (teslim diyorsam da, savaşın pek dirençli olduğu söylenemez ya), telefonda titrek bir kadın şesiniri söylediklerini dinliyordum:

“Alo, Bay Manheim sizi rahatsız ettiğim için pek çok üzgünüm. Belki de beni hiç hatırlamazsınız ...”

“Kimsiniz?” diye sordum.

“Bayan Goldbaum. Rosalie Goldbaum. Beni o gece Sammy Glick’in yanında görmüştünüz?”

Cümle soru biçiminde değildi ama sonunda sesi bir soru işareti yaratıyordu. Tiz bir sestti. Tiz fakat ölü! Ucuz bir şarkının ince notası gibi.

Ona bir yalan söylemek zorundaydım. Sesini yeniden duyduğuma memnun olduğumu söylemeliydim hiç değilse.

Teşekkür etti, sonra uzun bir sessizlik oldu. Telefonu kapattığını sandım.

“Alo?”

“Hâlâ buradayım,” dedi.

“Bir şey mi oldu? Bir derdiniz mi var?”

“Hollywood’a gideceğinizi okuduğum zaman ... okuyunca düşündüm ki acaba ...”

Ağlamıştı galiba.

“Yani ... sizinle görüşmem gerekiyor,” dedi.

Hey Tanrım, diye düşündüm. “Beni saat yedide Tavern’da bekler misiniz?” diye sordum.

Oraya on beş yirmi dakika geç gittim. Yolda durup bir iki içki içmek daha iyi olur diye düşünmüştüm. İçeriye gidiğim zaman, kendine bir masa bulup oturmayı bile beceremediğini, beni kapının yanındaki bir sıraya ilişerek beklediğini gördüm. Onu ilk görüşümde bu kadar sıksa olduğunu pek fark etmemiştim. Pardesüsünü çıkardığı zaman kürek kemiklerinin sipsivri dışarıya uzandığı görülüyordu. Gözleri kırmızı ve çöküktü. Elini tutup görüştüğümüze sevindiğini söylerken, o eli avucumda yumuşak ve lastiksi, az şişmiş bir balon gibi hissettim.

Gözlerine korkmuş bir ifade geldi. Biraz fazla çabuk, “Bir masa bulsak,” dedi. Başka bir şey söylemeden yürüdük. Onu masaların arasından geçirmek için hafifçe dirseğini tuttum. Bir an gözgöze geldik. Aramızda gizli ve rahatsız bir ortak sır var gibiydi.

Oturduğumuz zaman, “Son görüştüğümüzden beri nasılsınız?” dedim. “İyi görünüyorsunuz.”

Budalaca bir sözdü. O kadar yapmacık geliyordu ki, bu konuyu daha fazla kurcalamadan pas geçtim.

Kararsız bakışlarla yemek listesine bakıyordu. Önce yemek mi ısmarlamalı, yoksa doğruca konuya mı dalmalı diye, karar veremez hali vardı.

"Hollywood'a gidiyorsunuz," dedi. "Sammy Glick'i göreceksiniz."

Sammy'ye bu kadar yakın olduğu halde hâlâ adını ve soyadını birarada kullanması geripti. Sanki o isim tümüyle ayrı bir önem kazanmış gibi ... F. Scott Fitzgerald ya da Sinclair Lewis'in adımı gibi.

"Görebilirim," diye temkinli bir cevap verdim.

"Yapar mısınız, Bay Manheim, onu benim için görür müsünüz lütfen?"

"Elbette. Rastladığım zaman selam söylediğinizi kendisine bildiririm."

Zalim bir şakaydı aslında. İşin bu kadar basit olmadığını ben de biliyordum. Ama onu bir an önce konuşturmanın en iyi yolu da buydu.

"Sorun o değil," dedi. "Nasıl olduğunu bilmek istiyorum. Öğrenmek istiyorum ki ..."

"Ama bunları herhalde mektuplarından öğreniyorsunuzdur," diye sözünü kestim. "Benim katkım ne olabilir?"

"Niçin artık mektup yazmadığını öğrenin," diye patladı. "Ara-sıra yazardı ... ilk gittiğinde. Ama artık yazmaz oldu. Hiç cevap yazmıyor. Aylardan beri bir tek kart bile almadım."

Akan burnunu peçetesine kuruladı.

"Bunun senin için zor olduğunu bilmiyor değilim, Rosalie," dedim. "Ama belki de senin sandığın kadar ciddi bir durum değildir. Yeni bir yere ayak uydurmak her zaman güç olur. Herhalde o da şu sıra boğazına kadar ..."

Mendeburu üstelik savunmak zorunda kalışına ne dersiniz? Ama ben zaten hiçbir zaman iyi artist değildim. Yaptığım numara pek inandırıcı olmuyordu.

"Ama anlamıyorsunuz, Bay Manheim," diye sözümü kesti. "Her şey kararlaştırılmıştı. Oraya vardığının haftasına beni aldıracağı kesindi. O kadar emindim ki, işimden bile çıktım. Taşınamayacak eşyalarımı sattım. Bir hafta içinde hazırlandım. Bana mektup yazıp üzülmememi, birkaç hafta sonra aldıracağını bildirdi. Sonunda mektup yazmayı da kesti."

"Yaa," dedim. Bütün iştahım kesilmişti.

"Birlikte gidemeyişimizin tek nedeni, benim tren biletimi alacak kadar parası olmayışındandı. İkinci haftalığını bana gönderecekti."

Ağzı kıpırdadıkça başı da sinirli küçük hareketlerle, titrercesine sallanıyordu. Sammy'nin kendisine söylediklerini hatırlarken

bile heyecanlanmaya başlamıştı.

"Artık ne yapacağımı blemiyorum," diye sözünün sonunu getirdi.

"İtoğlu it," dedim.

"Ona bir türlü anlayamadığımı söyleyin lütfen," derken göz yaşlarının dökülmesine engel olmaya çalışıyordu. "Niçin olduğunu sorun, ne olur, niçin olduğunu sorun ona."

Ağlıyordu. Garson masamızın başında, sabırsız bir duruşla dikilmekteydi. Utandırıcı bir durumdu. "İçinde soğan da olsun mu?" diye sordum.

Peçetesiyle gözlerini, burnunu ve yanaklarını kuruladı. Bu rimelleri niçin sürdüğünü hiç anlayamıyordum. Belki sürdüğü zaman kendini böyle durumlar karşısında daha güçlü hissediyor olabilir. Ama yüzü rimel sürecektir çeşitten bir yüz değildi. Hele akmaya başladığı zaman, yağmurda kalıp boyaları süzülen bir yapma bebeği andırıyordu.

"Buraya gelmemeliydim," diye fısıldadı. "Ama Sammy bana her zaman sizin en iyi arkadaşı olduğunuzu söylediği için ..."

Lokmam o anda boğazıma dizildi. Ulu Tanrım, bu söz herhalde doğrudu da!

Dışarıya çıkarken eline yirmi beş dolar tutuşturdum. Bu aslında Sammy Glick gibi bir ahlâksızın arkadaşı olmaktan ötürü, vicdanımın kefaretiydi. Parayı elinden geldiği kadar çabucak çantasına attı. Sanki eli kendi eli değilmiş gibiydi.

"Bana Hollywood'daki adresinizi verirsiniz yeni bir iş bulur bulmaz borcumu öderim," dedi.

"Boş ver," dedim. "Bir daha görüştüğümüzde ödersin."

El sıkıştığımız zaman elimi bırakmak istemez gibiydi. Sanki benim temsil ettiğim yardım, tutunduğu son daldı. Yeniden ağlamamak için elimi sımsıkı tutuyordu. Dönüp Broadway'deki kalabalığa karıştığında arkasından baktım. Sammy Glick onu böylece kullandıktan ve fırlatıp attıktan sonra acaba New York'da hali ne olacak, diye düşünmekten kendimi alamıyordum.

•

Bütün tren yolculuğum boyunca zihnim Bayan Goldbaum'un gözyaşlarıyla sıırıslılandı. Hollywood'a yerleşir yerleşmez ... yani şaşkın bir yabancıнын yerleşeceği kadar yerleşip ısındığım zaman demek istiyorum, Sammy'yi de telefonla aramakta gecikmedim. O kadar yüksek sesle konuşuyordu ki, telefonu kolumu gerer-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

cesine uzakta tutmam gerekiyordu.

“Merhaba, safdil,” diye haykırdı. “Los Angeles’e, kaybolmuş melekler kentine hoş geldin.”

“Safdil demekle ne demek istiyorsun?” dedim. Geçen zamanın Bay Glick’i değiştirmediyinden emindim artık.

“Geçen akşam senin yapımcınla bir içki içiyorduk,” dedi. “Seni haftada yüz elli dolara alabilmiş olduğu için kasılıp duruyordu. Geleceğini bana niye önceden bildirmedi? Ben bu işi sana ayarlardım.”

Ona bir süre yüz elli dolarla geçinebileceğimi sandığımı söyledim.

“Aman be Al,” diye güldü. “Senin Hollywood hakkındaki bilgin hemen hemen ...”

“Bayan Goldbaum kadar, öyle mi?” dedim.

Bu söz sıradan bir kalleşi sindirmeye yeterdi. Ama Sammy gibi bu işin dehâsına sahip biri için yeterli değildi tabii.

“Dinle, Al,” dedi. “Şimdi onu konuşmaya vaktim yok. Yarın öğle tatilinde bana uğrasana.”

“Peki,” dedim. O da bana beylik lâfları sıralayıp telefonu kapadı.

“Tamam, azizim Alsi-palsi. Bize katıldığını sevindim abi.”

O gün öğleden sonra ve ertesi sabah, çalıştığım stüdyoda etrafı dolaşmakla vakit geçirdim. Çabam beni buraya niçin aldıklarını anlamaktı. Sonra öğle yemeği randevuma doğru yollandım. Kendi kendime, Bayan Goldbaum için biraz adalet sağlamak istediğimi, bu işe onun için bu kadar hevesli olduğumu söyleyip duruyordum, ama aslında biraz merak payı da yok değildi. Hem de iğrenç bir merak. Flasteri çekip berbat yaranın durumunu görmek istemek gibi bir şey.

Odasının kapısına, üzerinde Sammy Glick diye yazılı sarı metal bir levha vidalanmıştı. Bu küçük levha ona oldukça kalıcı bir hava katmaya yaramıştı. Kapıdan girince kendimi yalnızca sekreterinin odasında bularak şaşırdım. Sekreterin odası hemen hemen bizim gazetedeki servis kadar genişti. Kıza Sammy’nin eski bir arkadaşı olduğumu söyledim. Alt tarafı, zararsız bir yalan sayılırdı. O da bana cevap olarak, Bay Glick’in bir senaryo toplantısında olduğunu, yarın saatten önce çıkamayacağını belirtti.

Bir saat yirmi dakika sonra Bay Glick ortaya çıktı. İlk dikkatimi çeken, kravat takmamış oluşuydu. Onun yerine boynuna, kenarlarında atların yarıştığı büyük, sarı bir fular bağlamıştı. Ceketinin göğüs cebinde ona uyan bir de sarı mendil vardı. Mendilin ko-

ca köşeleri, üzerinde rahatça satranç oynanabilecek spor ceketinin üstüne devrilmişti. Buram buram losyon kokuyordu. Bana, "Teşekkür ederim, Bay Manheim," diyen sıska, solgun, hevesli gençle arasında en küçük bir benzerlik kalmamıştı. Daha doğrusu, görünüşte kalmamıştı demek gerekir. Cildi güzel bir California yanığıydı. Biraz kilo almıştı, ama hareketleri hâlâ çabuktu.

Odasına girip oturduk. Duvarlarda imzalı birkaç artist fotoğrafı asılıydı. Birkaç tane de kendi fotoğraflarından serpiştirilmişti. Birinde tenis oynuyor, bir başkasında, çekim esnasında yapımcı ve yönetmenle birlikte setin üzerine çıkmış, dâhî çocuk rolü yapıyordu. Ayaklarını masanın üzerine dayadı. Deve tüyü rengi çorapları ve çok değişik ayakkabıları dikkatimi çekti. Kahverengi deriden şeritler, Meksika sepeti gibi örülmüştü. Ön tarafında parmaklarının dışarıya çıkabileceği bir delik vardı.

"Bu ayakkabılar işe gelirken çok rahat oluyor" dedi. "Geçen filmimin yönetmeni Luck Hamilton, Mexico City'den getirmiş bana. Meksikalılar bunlara *Huaraches* diyorlar. Ayakkabı benim zayıf noktamdır."

Giyecekler benim için hiçbir zaman önemli olmamıştı. Bu konuda ona söyleyebilecek fazla sözüm yoktu. Hoş insanın Sammy'nin yanındayken söyleyecek söz aramasına da pek zaman kalmıyordu ya!

"Gazetedeki esirler ne âlemde?" diye sordu. "Çok çalışmaktan, açlıktan ölmeye vakit bulamıyorlardır herhalde."

"Hepsi sana selam gönderdiler Sammy."

Sammy kendisine yararı dokunmayacak insanları hatırlamış gibi anlamsız bir sesle, "Yaman çocuklardı," dedikten sonra, biraz daha kendi sesine yaklaşarak, "Buralarda bir kere yapımcıların büyülemeyi başardın mı para öyle bir akmaya başlıyor ki istersen duvar kâğıdı yapıp evini bile kaplayabilirsin," diye devam etti.

"Bayan Goldbaum da selam söyledi."

Sammy bir an için koşmayı keser gibi oldu. Yüzüme baktığı zaman, hikâyenin ne kadarını bildiğimi merak ettiğinden emindim.

"Ben de bu konuyu seninle konuşmak istiyordum, Al," dedi. "Ama istersen önce bir iki lokma bir şey yiyelim, ne dersin? Nereye gitmek istersin? Derby'ye mi, Vendome'a mı, yoksa Al Levy'ye mi? Hollywood'da gidilecek bu üçünden başka lokanta yoktur."

Sonra yine kendisi Vendome'u seçti. Bugünlerde herkesin daha çok Vendome'a gittiğini söylüyordu.

Lokantaya gitmek üzere Sammy'nin sarı Cadillac arabasına bindik. Böyle büyük bir arabayı bu kadar kısa zamanda alabilmiş

olmasını bir türlü aklım almıyordu.

Ona sorduğum zaman, "Alamazdım da zaten," diye açıkladı. "Bir film için yapacağı anlaşmaya güvenip bu arabaya para yatırmış bir aktörden kopardım. Kontratın bozulduğunu duyar duymaz hemen onu buldum ve arabayı bana devretmenin, satıcıya geri vermekten daha ucuza geleceğini anlattım. Henüz bin altıyüz kilometre yapmış. Daha yeni yeni kendini bulmaya başlıyor araba. Beni o zahmetten kurtardı hiç değilse."

Vendome'da nasıl rahat hareket ettiğini görmek gerçekten komikti. Herkesle selamlaşıyor, konuşuyordu. Otopark kâhyası, Jean Harlow'un dublörü olabilecek bir vestiyer kız, bizi masamıza götürüp lokantanın klas işareti olan REZERVE kartını kaldıran şef garson ... hepsi ahpabıydı.

Sammy sandalyesine oturur oturmaz, kimlerin gelmiş olduğunu görmek üzere çevresine bakınmaya başladı. Önce cildinden tansiyonunun yüksek olduğu okunan şişman, kabak kafalı, orta yaşlı bir adama el salladı ve:

"Bu saatte yataktan kalkabileceğini sanmıyordum, Harry," diye seslendi. Adam gülerек,

"Kalkıp kalkmadığının hâlâ pek farkında değilim," dedi.

Sammy bana dönüp gururla, "Harold Godfrey Wilson," diye açıkladı. "Meslekteki en kodaman yazarlardan biri. Haftada iki bin beş yüz alıyor. Dün gece muhteşem bir parti verdi. Herkes en sevmediği şeyin kılığına girip geldi."

"Ben olsam seni yollardım."

Sammy bana her yumruk yiyişinde gülen hevesli genç bok-sörleri hatırlatıyordu. "Yine eski Al," diye sırtıttı. "Hâlâ beni kızdırmaya çalışıyorsun."

Yanımızdan bir grup kadın geçiyordu. Yaşları ve irilikleri pek çeşitliydi. Ama giyinişleri aynı havadaydı. Şık, koyu renk elbiseler, süslü şapkalar, arjante tilkiler ve bir sürü mücevher. Sammy oynamak marşını duymuş izci gibi ayağa fırladı.

Onlarla biraz şakalaştıktan sonra yerine oturduğu zaman bana, "Bu da Louella O. Parsons'du," dedi. "Bu kente gelir gelmez ilk yaptığım şeylerden biri, ona telefon edip gazetedeki yazısında sözünü edebileceği bir haber vermek oldu. Bu aslında iyi bir alışkanlık. Çünkü o zaman insan arasına kendine ait bir haberi de sıkıştırabiliyor. Biliyor musun, bu kentte en önemli şey, herkesin senin hakkında durmadan bir şeyler okumasını sağlamak."

Bu lokantanın Bayan Goldbaum'u konuşmak için en uygun yer olmadığı belliydi. Ama her nasılsa sözü tekrar ona getirmeyi

başardım. O sırada Sammy kahvesini içmekteydi.

“Ne âlemde o, Al,” diye sordu.

“Mükemmel,” dedim. “Enfes. Neşesinden coşup taşıyor.”

“Başka çare yoktu,” dedi. “Çok üzgünüm, Al. Yemin ederim ki çok üzgünüm.”

Birçok bakımlardan hâlâ çocuk gibiydi. Gerçekten korkuyordu şu anda. İşin en kötü yanı, başka çaresi olmadığını, elinden başka bir şey gelmeyeceğini söylediği zaman, doğruyu söylüyor olmasıydı.

“Benim hatam, Rosalie’ye karşı fazla yufka yürekli oluşumda,” diyordu. “Ona hiçbir zaman kendisini buraya getireceğimi söylemiş değilim. O bunu kendi kendine böyle kabul etti, ben de kalbini kırmak istemedim.”

“Gerçekten de zayıf tarafın bu,” dedim. “İyiliğinden öldüreceksin kızı.”

“Rosalie ile burada ne yapabilirim? O hanım hanımcık, terbiyeli bir Yahudi kızı. Bütün istediği, kapı önüne çıkmamak ve habire çocuk doğurmak. Oysa bu kentte insanın durmadan dolaşması, başkalarının arasına karışması gerekiyor. Bir aya kalmaz çıldırırdı buraya gelse.”

“Valla, bana kalırsa, zaten sana âşık olduğu zaman çıldırmış,” dedim. “Ama bu konuda o benimle aynı kanıda olmadığına göre, hiç değilse nazik bir mektup yazıp durumu bildirebilir, kendini toparlayıncaya kadar harcayabileceği bir miktar para gönderebilirsin. Zavallı kıza bir şans tanı.”

Sonra hiç nedensiz, “Herkese şans tanı,” diye ekledim.

Galiba Sammy’nin bam telini bulmuş olacaktım. Söylediğim gibi, o sıralarda daha çocuk sayılırdı. Dış kabuğu pek sertleşmemişti.

“Benim yerimde olsan sen ne kadar gönderirdin?” diye sordu.

“Düşünürken bile tüylerim diken diken oluyor, ama ben olsam ayırabileceğim her kuruşu ona göndermek isterdim,” dedim. “Buraya gelmek için işinden bile çıkmış zavallı.”

“Bin beş yüz iyi mi?”

Bu rakamın BayanGoldbaum’a yardım olsun diye değil de, bana fiyaka olsun diye böyle yukarıya fırladığını sanıyordum. Maşından bu kadar kısa zamanda bu parayı nasıl biriktirmiş olabileceğine aklım ermiyordu. Kendisine de söyledim.

“Yapımcım Joe Rappaport’la kumar oynuyoruz,” dedi. “Sarhoş oldukça para sürüyor. Her oturuşumuzda birkaç yüzlük ga-

ranti.”

Bin beş yüz dolar alıp üstelik Sammy ile yaşamaktan kurtulmak, bana göre tam kelepİR bir pazarlıktı.

“Pekâlâ,” dedim. “Ona bir pusula yazıp bin beş yüzün yola çıktığını bildireyim. Belki sen yazmayı unutabilirsin.”

Sammy, “Ben aklımı nasıl terbiye ediyorum sanıyorsun?” dedi. “Hiçbir şeyi unutmam.”

O sırada hesap geldi. Ben ödemek üzere elimi cebime attığım sırada garsonun Sammy’ye bir kalem uzattığını onun da pusulayı imzaladığını gördüm.

Bundan sonra Sammy kapıya doğru balarısı uçuşuna geçti. Bir masadan öbürüne sekiyordu.

Arabada stüdyoya dönerken daha da rahatlamıştı. Eh, ne de olsa Goldbaum sorununu çözümlemiş bulunuyordu.

“Üzerinde çalıştığın bir şey var mı?” diye sordu.

“Şu sıralarda yapımcının sekreteri üzerinde çalışıyorum. Adamın beni çağırıp, maaşımı ne karşılığında verdiğini anlatması gerektiğini söyleyip duruyorum.”

Sammy, “Eh, altı aylık anlaşman olduktan sonra, kolay,” dedi. “Göze girmeye beşinci ayda falan başlasan yeter.”

“Ama ben buraya sandalye ısıtmaya gelmedim ki! Film tekniği üzerine toplayabildiğim bütün bilgileri edinmek isterim.”

“Film tekniğini boş ver. Bütün yapacağın, bir iki tane esaslı senaryo okumak. Sana benimkini vereyim de oku. Sonra filmi gördüğün zaman karşılaştırma olanağı bulursun. Şu sıralarda çıkarılacak sahneleri ayıkılıyorlar. İki üç hafta sonra ön gösterisi yapılacaktır.”

“Yani *Kız Oğlanı Çalışıyor*’u mu diyorsun? Ne çabuk bittii!”

“Çabuk mu? İki haftaya kadar ikinci eserimin çekimi başlıyor. Buralarda insanı bir kere yazmaya başlattılar mı, artık soluk almaya fırsat bırakmıyorlar. Geçen seferkini üç buçuk haftada bitirmek zorunda kaldım. Hele bir seferinde, bir gün içinde sekreterime yirmi yedi sayfa dikte ettiğimi biliyorum. Her zaman söylerim ya, insan yazıyı ya kolay yazar ya da hiç yazamaz.”

“Ha, iyi ki aklıma geldi,” dedim. “Julian Blumberg’e ne oldu Tanrı aşkına?”

Sammy rahat bir sesle, “O da buralarda,” dedi. “Dört beş ay önce, kırk dökük bir arabayla çıkageldi. Ona iş bulmaya çalışıyorum. Ama pek kolay olmuyor. Stüdyolar bugünlerde küçük yazarlara iş vermiyorlar.”

“Küçük yazar nedir?” diye sordum.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

"Valla, hiç kimse pek kesinlikle bilmiyor, ama bence galiba eline yazılacak konu verilmeyen, kendileri bir şey yazınca da okutacak adam bulamayan yazarlar olacak."

Stüdyonun kapısına gelmiştik. "Seni işine kadar götürürdüm, ama yeni bir futbol senaryosu üzerinde çalışıyorum. Şimdi projeksiyon odasında birkaç kolej filmi seyretmem gerekiyor," dedi. "Çok fazla benzemesin diye ..."

"Bu da çalacak malzeme aramanın terbiyeliyesi olacak," dedim.

Sözlerinin esas anlamını anlamış olmam onu içtenlikle sevindirmiş gibiydi. Sırıttı. "Burada sana ekmek var," dedi. "Çabuk öğreniyorsun."

İşte Sammy'nin bu iyi yanı vardı. Hiç değilse sureti haktan görünmeye çalışmazdı. Ya da belki benimle yalnız olduğu zaman çalışmıyordu. Kendi tipinin ne olduğunu bilir, o tipin doruğuna çıkmaya çalışırdı yalnızca.

Arabadan indiğimiz zaman, kolunu dostça boynuma sarıp, "Dur, sana Carole Lombarde'in anlattığı esaslı bir fıkrayı anlatabilirim," dedi ve kulağıma kıkırdayarak fısıldadı.

"Ben bunu üç hafta önce Bleec'ke dinledim," dedim.

Hiç bozulmadı. Kendine özgü bir algılayışı vardı böyle şeyleri. Onu son gördüğümde beri kişiliğinden bir hayli pürüzü törpülemiş olduğunu fark etmeye başlamıştım. Çekicilik okulunun birinci sınırında öğrenciydi artık. Bir sürü insanın onu daha şimdiden çekici bulması bile mümkündü. Pek iyi tanımayan insanlar tabii ... yani, henüz kullanmaya fırsat bulamadığı kimseler.

"Eh, arasına ara beni, Al," dedi. "Bir gece çıkıp eğlenelim beraber."

Birisi beni köşeye kısıtırmadıkça, kendiliğinden harekete geçemeyen, çekingen insanlardan biriydim. Zaten Sammy ile ilişki-
rimde de hep köşeye kısılarak hareket etmişim. Bu nedenle ona, beni aramanın kendisine düşen bir iş olduğunu söylemedim. Yalnızca, "Öğle yemeği için teşekkür ederim," gibi ya da buna benzer gereksiz bir şey söyledim ve stüdyonun merdivenlerini acele acele çıkıp uzaklaşmasına baktım. Biçimi daha bir düzene girmişti. Adımları, *Record*'da çalıştığı günlerdeki kadar sıçramıyordu. Elinin parmaklığı tutuşu, Hollywood'un onun için gerçekten biçilmiş kaptan olduğunu gösteriyor gibiydi. Hayatta istediğim şeyler pek çok değildi ama, bir tanesi Sammy'nin yarışın finiş çizgisini geçişini görmektir. Ne zaman olacağını Tanrı bilirdi ya!

Stüdyodaki nohut kadar çalışma odama döndüğümde, karşı

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

kaldırındaki film makinelerinin gürültüsünü kesmek için pencere- mi kapadım, ayaklarımı da masanın üstüne attım. Sammy'ye yaz- madığı bir hikâye yüzünden şöhret kazandıran, esas yazarın ise küçük yazar olarak bile iş bulamamasına kayıtsız kalan bu dünya- nın ne biçim bir dünya olduğunu düşünmeye başlamıştım.

İki saat sonra, beklediğim yapımcının sekreteri telefon etti- ğinde, hâlâ düşünüyordum. Kız bana o gün daha fazla beklememin gereksiz olduğunu, çünkü yapımcının bir senaryo toplantısında bulunduğunu, daha bir iki saat da çıkacak gibi görünmediğini söy- lüyordu. Bu memlekette yapılacak başka hiçbir iş yok mu, diye sorduğum zaman gülmedi bile. O zaman oturup Bayan Goldba- um'a ciddi bir iş mektubu yazdım. Mektubumda ona Sammy Glick'i unutmamasını öğütlüyorum, fakat bin beş yüz doların eline geçti- ğini bana yazmayı asla unutmamasını hatırlatıyordum. Ona artık kendine başka sın bulmasını, dürüst temiz, çalışkan bir genç bul- masını ve Sammy için üzülmeye son vermesini söylüyordum. Sammy yalnızca işiyle evli olan ender dâhilerden biridir, diyordum. Bu hareketimi o zamanlar iyi yüreklilik diye nitelendirebiliyordum. Henüz ne Sammy Glick'i, ne de dünyayı tanıyormuşum anlaşılan. Birini tanıdıkça öteki hakkında ne kadar fikir sahibi olduğumu dü- şünmek bana garip geliyor.

Hollywood'daki ilk birkaç ayım, ömrümde en çok yalnızlık çektiğim aylar oldu. Hollywood'un en büyük stüdyolarından biriyle anlaşması bulunan bir yazarın, hemen sosyal hayatın atlıkarınca- sına atlayacağı, film dergilerinin ve gazete sütunlarının anlattığı gi- bi yoğun yaşayacağı sanılır, değil mi? Oysa eğer insanın kendisin- de herkesle hemencecik kaynaşmak gibi olağanüstü bir yetenek yoksa, durum hiç de öyle olmuyor. Eskiden tiyatro mesleğinden ge- len birkaç tanıdığımın da galiba hepsi tekrar geldikleri yerlere, ya da akla hayale gelmeyecek diyarlara doğru Hollywood'dan ayrılmış- lardı. Bir iki haftadan sonra Hollywood Plaza otelinden çıkıp, Villa España adlı bir apartmanın pembe badanalı dairesine taşındım. İşimdeki odamda, sonunda elime okumam için verdikleri hikâyeyi hatmedip yalnızlık dolu saatler geçiriyordum. Olay Florida kıyıla- rında geçiyordu. Kaçakçılar, yosmalar arasında gelişen hareketli bir melodramdı. Sammy Glick olsa, bunu hemen patronun yüzüne fırlatır, kendi sanatçı yaratılışına daha uygun bir şeyler vermelerini isterdi. Oysa ben, yapımcıların ne yaptıklarını bildiklerine inanmak istiyordum. Hem zaten hikâye pekâlâ üçüncü sınıf bir film olabile- cek nitelikteydi. Ne var ki, biraz sıkıcı, iğneyle kuyu kazar gibi bir işti. Asıl yalnızlık duymamın nedeni, yapımcının işimin nasıl geliş-

tiğine hiç ilgi göstermemesiydi. Haftalardır gelen ilk haber, büro içi enterkomdan gelmiş, sayfaları teslim etmeye devam etmemi emretmişti.

Akşam yemeklerimi genellikle Vine sokağındaki Derby'de yordum. Tanıdığım birine rastlamayı umup durmaktaydım. Oradan çıkınca, Hollywood Bulvarı'ndan aşağıya yürüyor, yolumun üzerindeki barlardan birine uğrayıp bir içki içiyordum. Ya da Stanley Rose'un kitapçı dükkânına girip sağa sola bakınıyordum. Bazen bir sinemaya daldığım da oluyordu. Bir süre sonra kendimi küçük bir kasabada dolaşiyor gibi hissetmeye başladım. Yapacak hiçbir şey yoktu. Yavaş yavaş akşamları aynı çehrelere rastladığımı da fark etmeye başlamıştım.

O ilk günlerde edindiğim tek dost, adı sanı duyulmamış bir tiyatro yazarıydı. Bürosu benim odamdan iki kapı aşağıdaydı. Hollywood'a bir yıl önce gelmişti. Anlattığına göre geliş nedeni, doktorun kendisine bir an önce ılık, kuru iklimli bir yere taşınmasını, eğer bunu yapmazsa, dört yaşındaki kızının sinüzit sorununun daha da ciddileşeceğini söylemesiydi. Onu tanıdığım zaman yavaş yavaş korkulu bir döneme yaklaşmaktaydı. İş anlaşmasının deneme süresi birkaç hafta sonra doluyordu. İşten çıkarırlarsa başka bir yere kapılanabileceğini pek sanmıyordu. Anlattığına göre korkmasının nedeni, hiçbir senaryosunun ilgi toplayamamış olmasındandı. İnsan Hollywood'da tek senaryosu film olmadan bir koca yıl geçirirse, yavaş yavaş başka meslek aramaya çıkmak fena olmaz, diyordu.

Nasıl olup da yazdıklarının hiçbirinin perdeye sıçrayamadığını sordum. Anlattı. İlk hikâyesi rafa kaldırılmıştı. Çünkü son dakikada, istedikleri aktörle anlaşamamışlardı. İkinci başladığı ise daha bitmeden yarım bırakılmıştı. Konusu çok kendine özgüydü ve başka bir stüdyo bu konuda elini daha çabuk tutmuştu. Üçüncüsü sansür bürosunda elenmişti. Yazdıklarını yapımcılar beğendiği halde neden bu kadar kötümser olduğunu anlayamıyordum. Oysa o bana, bir yıl dolup da perdede eserini görmedikleri zaman, arada neler yazdığının akla bile gelmeyeceğini, işinin bitmiş sayılacağını söylüyordu.

Onu neşelendirmeye çalıştım. Hattâ genç karısıyla ikisini bir akşam yemeğe bile götürdüm. Fakat ertesi pazartesi büroya geldiğimde, artık orada yoktu. Bana bir mektup bırakmıştı. İçinde korktuğunun başına geldiğini, son birkaç haftada benim sayemde biraz neşelendiğini, şimdi ise New York'a dönerek, yazmaya başladığı bir sahne eseri için bir yerlerden avans koparmaya çalışacağını söylü-

yordu. Birkaç yıl sonra Los Angeles'in Federal Tiyatrosunda bir eserini seyrettim. Fakat kendisini bir daha görmedim. Hollywood'da, dalgaların üzerinde sekmesini becerebilen her Sammy Glick'e karşılık, yeteneği satışından fazla olan, medle gelip cezirle giden böyle kaç tane küçük adam olduğunu düşünmek gerçekten ürkütücüydü.

O gittikten sonra, bu kentte tanıdığım başka kimse olup olmadığını düşünmeye başladım ve birden Henry Powell Turner'ı hatırladım. Şairdi Turner. Ben üniversitein. birinci sınıfındayken o dörtteydi. Henüz öğrenciyken Edebiyat Derneği'ne okuduğu, New England tarihini konu alan kitap kalınlığındaki şiiri Pulitzer ödülü almış, hepimizin nasıl da göğsü kabarmıştı ... Henry'yi birkaç yıl önce Hollywood'a hareket etmeden yine görmüştüm. Lâf arasında, yolum o tarafa düşerse kendisini mutlaka aramamı söylemişti.

Santral bana Bay Turner'ın numarasının gizli olduğunu bildirdi. Bunun üzerine stüdyosuna telgraf çekip beni aramasını söyledim. Birkaç hafta sesi çıkmadı. Sonunda bir gün, çalan telefonu elime aldığımda, kültürlü bir hanım sesi, "Ben Bay Henry Powell Turner'ın sekreteriyim, efendim," dedi. "Bay ve Bayan Turner çarşamba akşamı saat on dokuz otuzda, birlikte akşam yemeği yemek üzere teşriflerinizi rica ediyorlar."

Turner'ların evinden bütün aklımda kalan, Villa España'dan taksiyle beş dolara gidildiği, bahçesinden Büyük Okyanusun görüldüğü ve ömrümde rastladığım çirkin mimari örneklerinin en kocamanı olduğuydu. Hollywood heyulâsı!

Henry Powell Turner'ı her zaman kafamda büyük şair'in örnek tipi diye kabul etmiştim. Öğrencilik günleri hâlâ gözümün önündeydi. Uzun boylu, iri yapılı, kıvrıkcık sarı saçlı, kişilik sahibi, klasik çizgili yüzüyle, eski Yunan şairlerini andıran bir havası vardı. Dört beş yıl önceki son görüşümde bile gözümdeki romantik etkisini korumuştı. Sağlam ve içten bir insan ... şakaklarında ağır başlı gri bir tona dönüşmeye başlayan hırçın sarı saçlarıyla ...

Bu defa o kocaman, pahalı mobilyalı, yüksek tavanlı, soğuk salonun içinden bana doğru yürüyüşünü seyrederken, hırçın sarı saçların grileşenler arasında azınlıkta kaldığını fark ettim. Fakat bu ona hiç de daha ağırbaşlı bir hava vermiyordu. Çünkü o dakikada artık çakırkeyiflik aşamasından bir adım ileriye geçmeye yüz tutmuş durumdaydı. Bunu her akşam, şaşmaz bir düzenlilikle yaptığını sonradan anladım.

Karısıyla tanıştım. İri yarı, tiz sesli bir kadındı. Saçları zamanından önce ağarmıştı. Vücudu biraz erkeksi olmakla birlikte,

açık yakalı, kırmızı kadife bir elbise giymişti. Kokteyllerimizi içeren bana her zamanki nezaket sorularını sordular. Sofraya oturduğumuzda Turner'la ben ortak okul anılarımızı hatırlamak için elimizden geleni yaptığımız halde, bir iki kere ortalığı sessizliğin bürümesini engelleyemedik. Yemekten hatırladığım aşağı yukarı bundan ibaret. Bir de Turner'ın, herhalde hayalimde kalan son değerini de silmek amacıyla olacak, anlattığı o bitmek bilmez edepsiz hikâyeyi hatırlıyorum. Hani tek anlatılma övrü, en sonundaki esp-risi olabilecek, fakat oraya gelinceye kadar da insanı perişan eden hikâyelerden biri ... Bitirdiğı zaman öyle bir gürültüyle gülmeye başladı ki, sonunda öksürük nöbetine tutuldu ve onu da ancak konyagından gürültüyle birkaç koca yudum alarak giderebildi.

Sofradan kalktığımız zaman, bütün yemek boyunca hayalet gibi oturmuş olan karısı büsbütün gözden kayboldu, ben de Turner'ın kendisi ve birkaç şişe viskisiyle birlikte, enfes kütüphanesine yerleştim. Bundan sonraki üç dört saatimi, çeşitli sarhoşluk aşamalarını izlemekle geçirmek zorunda kaldım. Birinci aşamada bana bazı lirik şiirler okudu. İkincisinde kendi şiirleriyle alay etti ve birkaç kere gülererek 'Patronun parasını verdiği iş saatlerinde yazdığını' açıkladığı ayıp tekerlemeleri söyledi. Üçüncü aşamaya geçtiğinde, o sezon boyunca elde ettiği kadınları anlatmaya başladı. O sıra kendimi tekrar ilk gençlik yıllarımızda, birbirimize yarı hayali hikâyeler anlatıyoruz sandım. Son olarak, tabii gözyaşı dolu özlem aşamasına geçti ve tatilden dönüp elindeki Nelson Eddy-Jeanette Mac Donald senaryosunu bitirir bitirmez hemen doğu kıyısına döneceğini, eski hayatını yaşamaya başlayacağını anlatmaya koyuldu.

Akşamın sonunu, ikinci şişe viskinin dibine darı ekerek ve eski bir okul şarkısını bir ağızdan söyleyerek getirdikten sonra, saat birde yakamı kurtarabildim. Herhalde sandığımdan daha da sık-kın olmalıydım. Çünkü soyunup yatmak üzere odama döndüğümde, Henry Powell Turner'ın eski ve yeni hali bir türlü gözümün önünden gitmiyordu. Önceleri, herhalde canım sıkıldı, ya da sarhoşluğundan iğrendim, diye kendi kendime yutturmaya çalıştığım duygu birden zihnimde netleşti. Aslında ring yanındaki sandalyelerin birinden, kişisel trajedileri seyrederken duyduğum korku ve tiksintiyi duymakta olduğumu fark ettim.

O zaman gömleğimi yeniden giyip ilikledim, kravatımı bağladım ve bir taksi çağırttım. Hayalimde yıkılan epik şairimin indirdiğı darbeyi, ancak felekten bir gece çalarak geçiştirebileceğime karar vermiştim. Şöföre gecenin bu saatinde bir iki kadeh içip biraz eğ-

lenmek için nereye gidebileceğimi sorduğumda, beni Back Lot Kulübüne götürdü.

Hollywood'un ne kadar küçük bir kasaba olduğunu anlamak için gecenin ikisine kadar uyanık kalmak yeter. Burası da her küçük Amerikan kasabası gibi saat on ikide uykuya çekilmektedir. Dillere destan gece hayatı ve eğlenceleri yalnızca özel evlerde ve bir de özel izinle çalışıp çok özel vergiler ödeyen birkaç kulüpte sürmektedir. Daha doğrusu, benim oraya ilk gidişimde öyleydi demek uygun olur ... Yargıç Byron ve devrimcileri, Los Angeles savaşını kazanıp belediyenin tiftiğini atmadan önce!

Back Lot, herkesin Hollywood'da adım başında bulunduğunu sandığı gürültülü, coşkun kulüplerden biriydi. Fakat arasına göze ilişen bir iki şöhretli yüzün dışında, Amerika'nın herhangi bir kentinde olanlardan farksızdı. Avaz avaz bir müzik, sarhoş kahkahaları, yüksek sesli espriler ve kırmızı, yeşil, sarı harmanilere sarılı loliopop gibi kızlarla dopdoluydu. Orkestra eskiden beri tanıdığımız yumuşak, romantik şarkıları ele alıp tümüyle tersyüz ediyordu. Herkesin tepinerek katıldığı bir açlık senfonisiydi bu! Ya çok iyi, ya da çok kötü giden şanslarını unutmaya çalışıyor, yıkılan hayallerini, derinliği olmayan başarılarını akıllarından uzaklaştırıyorlardı. Caz müziğinin ne kadar gerçek olduğu, içimizdeki çılgın özlemleri tüm hamlığıyla nasıl ortaya koyduğu öyle belirgindi ki o sıra ...

Çevreme bakınırken bir iki içki daha içtim. Bakışların salondaki kalabalığın genel görünümünü kapsarken, yavaş yavaş görüşüm daraldı, önce bir grup kadına, oradan da kırmızı saten elbise giymiş, hafif kızıla çalar saçlı bir konsomatris kıza takılıp kaldı. Saçları yüzünden geriye doğru taranmıştı. Cildinin krem beyazlığını büyük bir açıklıkla ortaya koyuyordu. Masaların arasında yürüyüşüne, kalçalarının kıpırdanışına baktım. Bir masada duraklayıp orada oturan sarı saçlı meslekdaşıyla konuşmaya başlayıncaya kadar, sarışın kızın kavalyesinin kim olduğunu fark edememiştim. Sammy Glick.

O anda şeytanın kendisine bile rastlasam, benimle karşılıklı bir kadeh içki içecek birini buldum diye sevinirdim. Hem zaten kızıl saçlı dilber de o günkü ruh durumumda oldukça çekici geliyordu. Her ne kadar pek akıl erdiremesem de, arkadaşlarım her zaman normal bir insan olduğumu söylerlerdi. Sammy'nin bana arzuladığım tür eğlenceyi sağlayabilecek bir tanıdık olduğunu düşünmek de ... eh, pek prensip sahibi bir düşünce olmasa bile, hiç değilse normaldi.

Sammy durmadan içki içiyordu. Fakat sarhoş falan değildi.

Buna şaşmadım. Öyle kolayına yelkenleri mayna etmezdi. Beni görür görmez bağırarak ayağa fırladı, "Aman Tanrım! Eğer bu da bizim Alsi-palsi değilse ..." Kollarını boynuma sardı. Sammy'nin beni dünyada herhangi bir kimseyi sevebileceği kadar sevdiğini düşünmek garipti. Bunun nedeni, hayatı Sammy'nin görüş açısından gören bir kimsenin, ister gangster, ister diktatör, ister senaryo yazarı olsun, yalnızlığa mahkûm oluşuydu. Gerçi Sammy benim, kendi aklından geçenleri göz muayene harflerinin en üst satırı kadar rahat okuyabildiğimi bilmiyor değildi, ama aynı zamanda, benim yanımda rahat edebileceğini de biliyordu. Çünkü benim kendisini, onun beni kullandığı gibi basamak olarak kullanmayacağımın, daha doğrusu bunun nasıl yapılabileceğini bilemediğimin farkındaydı. Arasına koşuyu kesip şimdi olduğu gibi tırıs razı olduğu zamanlar, içinde ufacık bir kıvılcımın tutuştuğunu sezer gibi oluyordum. Duvarı aşmak için omzuma, başıma tırmanmış olduğunu bilmenin şükranını temsil eden ufacık bir kıvılcım ... ve bir de ona 'diil' dememesini öğütlediğim eski *Record* günlerimizden kalma bir saygının gölgesi.

"Al," dedi. "İşte bu sana sözünü ettiğim kayıp meleklerden biri. Sally Ann Joyce."

• Sonra kolunu güzel sarışının omzuna, sanki kendine ait bir varlıkmış gibi sarıp yüzüme sırttı. Kız gülmek için bunu fırsat bildi. Gözlerinde bu derece yorgun bir ifade bulunması için biraz fazla genç gibiydi.

"Sevgilim, sana dünyanın en tatlı insanlarından birini tanıştırmak istiyorum. Al Manheim. Ve en sonunda da ... ama sonda diye yabana atma (!), zaten atılamayacağını sen de görüyorsun ... işte Billie. (Başıyla kızıl saçlıyı işaret ediyordu.) Soyadını pek hatırlayamıyorum, şekerim."

Billie, "Rand," dedi. Bir yandan dolgun dudaklarını yalıyor, olup bitenden memnun görünmeye çalışıyordu."Adım Billie Rand."

Sammy, "Rand, ha?" diye güldü."İsim tanıdık bir isim ama, sahibini zihnimde pek yerine yerleştiremiyorum. Ama nereye yerleştirmek istediğimi herhalde sen de anlamışsındır."

Kahkahayı yine Sammy başlattı, ötekiler de otomatik olarak katıldılar. Billie otururken sandalyesini ittim. Bana dönüp gülümsediği sırada, elbisesinin açık yakasından içariye bakınama pek aldırmıyor gibi bir hali vardı.

Sammy, "Ne yapmaya çalışıyorsun, Al?" diye gürledi. "Bize Grand Canyon uçurumunun kenarında duran turist taklidi mi yapıyorsun?"

Sally Ann'le Billie, görevleriymiş gibi yeniden güldüler. Gerçekten komik bulduklarından pek emin değildim. İlk içkilerimizi içerken Sammy kızlara New York'da ikimizin ne kadar yakın dost olduğumuzu anlatıyordu. Kendi reklamına kendinin de inandığını görmek garipti. Sözlerini bitirdiği zaman, sanki benim Hollywood'a geliş nedenim yalnızca ona yakın olmakmış gibi bir hava yaratmıştı.

Billie, "Belki de siz ikiniz yalnız kalmak istersiniz, çocuklar," dedi. Bu esprinin her zaman büyük kahkaha topladığını biliyordu.

Bu sefer de topladı. Ama Sammy bunun da üstesinden gelmeyi başardı:

"Umudunuzu kesmeyin, kızlar," dedi. "Belki size de gün doğar!"

Garson son içkilerimizi önümüze getirirken barın on dakika kadar kapanacağını söyledi.

Sammy masayı kabaca iterek, "Bu küllüstür yerden çıkalım haydi," dedi. "Hep birlikte benim eve gidelim." Her kolunu kızlardan birinin omzuna atıp kapıya doğru yürürken, kasada oturan patrona doğru seslendi. "Kızlarını merak etme, babalık ... erkenden yatıracağımdan emin olabilirsiniz."

Patron yapmacık bir gülüşle ve mümkün olduğu kadar dostça çıkarmaya çalıştığı sesiyle, "Geldiğinize memnun olduk, Bay Glick, yine bekleriz," dedi.

İçki ve dumandan kafam sersem gibiydi. Ama açık havaya çıktığım zaman, dünyada daha kaç kişinin Sammy'ye bu yapmacık ses tonuyla 'Geldiğinize memnun oldum' diyeceğini merak ediyordum.

Sammy'nin dairesi Sunset caddesinin o sıralarda pek moda olan Colonial House binasıdaydı. Kapılardaki zillerin altında yazılı isimler, Hollywood'un gözde genç bekârlar listesi gibi bir şeydi.

Sammy'ninki binanın en küçük dairelerinden biri olmakla birlikte, o sıralardaki parasının buna bile zor çıkışacağını düşünüyordum. Fakat ne de olsa, ödediği kiranın bir kısmını konut, bir kısmını da prestij hesabına yazıyordu.

İçerisi Sammy'ye yakışmayan bir zerafetle döşenmişti. Daha doğrusu, henüz yakışmayan, demek gerekirdi. Bir başında şömine olan uzun bir salondan, içeriye, yatak odasına geçiliyordu. Sammy hemen Courvoisier'yi çıkardı. Bütün bu ince numaraları nereden öğrendiğini merak etmeye başlamıştım. Billie ile ben plak çalıp slow yapıyorduk. Sammy ile Sally Ann de büyük kanepeye yerleştiller.

Biz hemen hemen hiç kıpırdamadan dans ederken, kulağıma öpüşmelerin, kıkırdaşmaların, *Sammy yapma* ların yankıları değişiyordu. Derken Sammy onu filmlere sokacağına dair maval okumaya başladı. Bu sözleri şakadan pek ileriye gitmiyordu. Sally Ann de bunu biliyordu. Ama o da kendi esprileriyle karşılık verirken, bu konuyu ne kadar önemseydiği az da olsa, seziliyordu. Durum öylesine çıplaktı ki. keşke daha sarhoş olsaydım ya da hiç burada olmasaydım, diye düşündüm. İkisinin de birbirinden bir şeyler koparmaya çalıştıkları, bir şeyler istedikleri, ama bunu kendi kendilerine bile kabul ettirmeye yanaşmadıkları belliydi. Bazıları bu alışverişlere Hollywood savaşı diye ad takmışlardı. Ama bu söz, bu kavramı kapsamayacak kadar dar gibi geliyordu bana. Belki Hollywood bu savaşın en belli başlı alanlarından bir olabilir, ama aslında bu yine de bir dünya savaşıdır. İlan edilmemiş bir dünya savaşı.

Sonra uzun bir sessizlik oldu. Biz dans etme numarasını biraz daha uzattık. Az sonra Sammy ile Sally Ann birbirlerine sarılmış durumda yatak odasına geçtiler. Bunu bize sezdirmeden de yapabilirlerdi, ama Sammy hiçbir şeyi yarım yapmayı sevmezdi.

Odanın kapısından girerken, "Beni soran olursa toplantıda dersiniz," diye seslendi.

Billie yine gülmeye başladı. Ama bu alışkanlıktan başka bir şey değildi. Ben hiç gülümsemeyince, Sammy bu sefer herhalde yeterince komik olmadığını düşünmüş olmalıydı. Bir daha denedi:

"Uslu dur, Al. Uslu duramazsan dikkatli ol. Dikkatli de olmazsan, o zaman kendine iyi bir menecer bul."

Yalnız kaldığımız zaman birden kendimi pek aşağılık hissettim. Belki ahlak kurallarım çok sertti. Ya da belki insanın eninde sonunda gelip dayandığı bir sınır vardı da, benim de sınıırım burasıydı. İncancıma göre cinsiyet, atalarımızın zamanında nasıl olursa olsun, bugün artık hiç değilse banyo yapmamız kadar gizli olmaya hak kazanmış bir olaydı. Billie ile büyük kanepeye gömüldüğümüz sıra, bundan yıllarca önce duyduğum bir tiksinti yeniden benliğimi sardı. Üniversitede sabaha kadar süren bir partinin sonuna doğru salona girdiğimde, yarım düzine sarhoş öğrenciyi, kanepenin üzerinde kendinden geçmiş bir çifte alkış tutarak bağırıp çağırırken gördüğüm zaman ...

Billie sahnedeymiş gibi yüksek bir fısıltıyla, "Ne düşünüyorsun, tatlım?" diye sordu. Hoş pek sessiz kalıp insanı baştan çıkaracak tip değildi ya! Bir Wallace Berry rolü kadar kurnaz olabiliyordu ancak ... çevre koşulları da zaten o kadar etkindi.

Sammy'nin dünyanın en temel heyecanına karşı tutumunun, mezbahada hayvan boğazlayan bir kasabın duyarlılığına denk oluşu beni şaşırtmamıştı. Ama ne olursa olsun, yatak odası kapısının böyle biraz aralık kalması bence bıçağın kemiğe dayanmasını temsil ediyordu. Çirkindi bu kadar! Bıçak keskinliğinde bir tek cümleyle beni de kendi düzeyine indirivermişti. Yeniden yükselebilmem için epey uzun zaman geçmesi gerekecekti.

Ama Billie'nin bir iyi yanı varsa, o da kendine göre pek iyi huylu oluşu ve çok da sabırlı davranışydı.

•

Gözlerimi daha yeni kapadığımı sandığım bir sırada çevremde hareket sezdim ve yeniden açıp baktım. Çıkardıkları alevle kapaklarını yakan gözlerim, önlerini kaplayan bulanıklık perdesinin arasından ev sahibimin bana doğru yaklaşmakta olduğunu gördü. Giyinmiş, kuşanmış, dışarı çıkmaya hazırlanmış bir hali vardı. Doğrulup oturdum, elimle gözlerimdeki uykuyu ovalayıp silmeye çalıştım. Sammy yıkanmış, traş olmuş, insanı rahatsız edecek kadar taze görünüyordu. Bense yüzümü bütün gece yağırda bırakılmış eski bir pabuç gibi hissediyordum. Büzülmüş, yer yer sertleşmiş, şişmiş, yer yer de kırıkmış gibi ... Benimkinin yanında Sammy'nin yüzü temizleyiciden yeni gelmiş benziyordu.

Çevremdeki yarı boşalmış bardaklara baktım. Her taraf sigara izmaritleriyle, başka tatsız artıklarla doluydu. Esneyerek:

"Saat kaç?" diye sordum.

"Sekiz buçuk."

"Sekiz buçuk mu?" Midem birden aşağıya doğru kayar gibi oldu. "Saatin sekiz buçuğunda ayakta işin ne?"

"Kahvaltıya randevum var."

"Yani gene ..."

"Yok canım," dedi Sammy. "O dün geceydi. Şimdi iş saati!"

Evde Sammy ile yalnız olduğumuzu o sıra fark edebildim.

"Kızlar nerede?" dedim. "Öteki oda ..."

"Saat beşte ikisini de buradan sepetledim," dedi. "Sen kendinden geçmiştin. Uyandığımda onları buralarda görmekten hoşlanmam. İnsanın ayağına dolanıyorlar."

"Ama daha sekiz buçuk!" diye mırıldandım. "Sekiz buçukta stüdyoya kim gelir?"

"İşe gitmeden önce bir arkadaşaya uğrayacağım. Hem sen de tanırsın onu. Julie Blumberg."

“Blumberg mi?” diye s6ylendim. “Ha, Julian mı?”

Sammy, “Bazı orijinal hikâyeler yazmaya çalışıyor,” diye anlattı. “Ben de zavallıya yardım etmek istiyorum doğrusu. Hikâyelerine bir bakayım diye uğrayacağım.”

Bu s6zlerin altında ikinci bir anlam arayamayacak kadar uykuluydum. zerinde durmadım. Sammy bana, stüdyoya telefon edip rahatsız olduğumu s6ylememi, sonra da kendi yatağına yatıp bütün gün dinlenmemi 6ętledi. İyi davranmaya çalışıyordu tabii. Ama o sersem halimde bile, kendini çabucak toparlama yeteneğiyle kasıldığını fark edebildim. G6zme korkunç, sırtkan bir robot gibi g6rnyordu.

“Senin de işin işti yanı,” dedi. “Haftaya seni yine arayayım da, bir tekrar daha yapalım.”

Sonra saatine baktı. Geç kalmıştı. Buralarda oyalandığı için kendi kendine küfrederek koşar adım uzaklaştı.

Bana gelince ... akla gelir mi? Bütün günümü Sammy Glick’in yatağında geçirmeye hazırlanıyordum. Ağzımda bir tatsızlıkla uyandığım zaman saat d6rtt. Aklım, ağzımdan da daha tatsız durumdaydı. Bir an 6nce buradan kurtulmaktan başka bir şey düşünmüyordum.

Sammy’nin evinden çıkar çıkamaz soluğu bir Türk hamamında aldım. Orada saatlerce kendimi buharlar ve terler arasına saklayıp boş tavana bakarken, alışan Sammy Glick’in, eğlenen Sammy Glick’den daha k6t olamayacağını düşünüyordum.

IV

İnsanların hareketlerinde biraz daha tutarlı davranmamaları gerçekten pek yazık. Ama davranabilselerdi, belki insan olmaktan çıkarlardı. Hollywood'un epik trajedilerindeki tiplere dönerlerdi. Ekranda gördüğümüz karakterlerin çoğu, çeşitli moral davranışları temsil etmek üzere sandviç gibi biraraya getirilmiş niteliklerden kuruludur. Önce hükümeti temsil edecek dürüst bir genç gereklidir. Kamu hizmeti uğruna yapmayacağı yoktur. Sonra onun kardeşinin tipi kurulur. O da şarap, kadın ve ahlâsızlık üzerinde uzmandır. Filmin son bobininde, iyi kardeşin ölmesi ve böylelikle kötü olanının yeniden yaratılmasına zemin hazırlaması gerekir. Yeniden yaratılma! Hollywood'un en sevdiği kavramlardan biridir bu! Belki biraz inatçı davranıyorum ama, bu yaşıma kadar ömrümde yeniden yaratılmış insan görmedim daha. Hoş yüzde yüz saf kahramanların da caddeleri doldurduğu yok ya! Herkes yalnızca geç-nip gitmek ve gününü gün etmek için elinden geleni yapıyor, o kadar. Eğer bunu ellerindekini korumakla yapabiliyorlarsa, o zaman faşist oluyorlar. Yok, elde etmek istedikleri şey kendilerinde yoksa, o zaman da er geç *Enternasyonal* marşını öğrenmeleri çok büyük olasılık oluyor.

Eğer bu anlattıklarımı bir film senaryosu biçiminde yazmaya kalksaydım, o zaman Sammy'ye karşı duyduğum nefret çok soylu ve kesin bir havaya bürünecekti. Yolda karşıma çıksa, ben hemen karşı kaldırıma geçecektim ve sonuna doğru bir ara yumruk yumruğa gelecektik. Bu da besbelli bir uçurumun kenarında, kayaların üzerinde olacaktı. Fakat aslında insanlar hiç de öyle değildir. Çoğumuz, vaktimizi eğlenceli geçireceğimizi anladığımız zaman, en kanlı düşmanımızı bile özlediğimiz bir dost gibi karşılarız. Eğlence için olduğu gibi, bize bir yarar dokunacağını düşündüğümüz ya da terbiyeli davranmakla hiçbir şey kaybetmeyeceğimizi ve üstelik sinirlenmemiş olacağımızı anladığımız zaman da durum aynıdır.

Korkarım bütün bunlar, Sammy iki hafta sonra bir akşam

bana telefon ettiği zaman telefonu yüzüne kapamadığımdan ötürü, kendimi sizlere bağışlatmak için döktüğüm dillerden ibaret. Hattâ telefonu kapatmak bir yana, davetine hayır bile demedim. Hem zaten o akşamki serüvenimiz olmasa, onu gereğince tanımak fırsatını hiçbir zaman ele geçiremeyecektim. Evet, artık kendi kendimi kandırmanın anlamı yoktu. Onu tanımak istiyordum. *Sammy neden koşuyor* bulmacasını çözebileceğimi hâlâ pek ummuyordum ama, artık bir daha unutamayacak kadar bu konuya bulaşmış durumdaydım. Unutmak istemiyordum bile. Derimin altına girmiş bir parazit gibiydi. Onu şu anda silkeleyip atarsam, kazıdığı izlerin beni ömrümün sonuna kadar rahatsız edeceğini sanıyordum. Garip bir inançım vardı. Sanki bir tornavida gibi Sammy'nin derinliklerine gömüle gömüle, sonunda öbür tarafından çıkabilecek ve ancak o zaman zihnimi onun etkisinden kurtarabilecektim.

Belki de bütün bu sözlerimin tek anlamı, artık yavaş yavaş tozutmaya başladığımdan başka bir şey değil.

Telefonda sesi, "Merhaba sevgilim," dedi. "Artık beni sevmiyor musun yoksa?"

"Her zamanki kadar," dedim.

"Senin sosis fabrikasında işler ne âlemde?"

Böyle soruları sorduğu zaman, sanki olumsuz cevap verirseniz, kendinizi ancak dişi köpeklerle lâıyk görüyormuşsunuz gibi bir havaya sokuyordu işi. Ben de tabii ona kaypak bir karşılık buldum. "Fena değil herhalde," dedim.

"Herhalde mi? Mıymıntılığı bırak diye sana kaç kere söyledim, mıymıntı! Kendine böyle sövdürmesen olmaz mı?"

"Böyle sövdürmek dostlar başına," dedim. "Bir sürü yerde üste para bile vermen gerekir böylesi için!"

"Üzölme" dedi. "Parayı burada da vereceksin. Hatırlat da seni gördüğüm zaman 'dost kazanmak ve yapımcıları etkilemek' üzerine birkaç hile öğreteyim sana. Hem de bu gece!"

"Bu gece ben yatağıma girip kitap okuyacağım."

"Dinle beni, enayi! Yatak yalnızca iki şeye yarar. O iki şeyden hiçbirisi de kitap okumak değildir."

Başka gün aramasını söyledim.Yarı soyunuk olduğumu ileri sürdüm. Aslında gerçekten de ayakkabılarımla kravatımı çıkarmıştım.

"Madem ki yarı soyunuksun, demek ki yarı giyinik sayılırsın, tamam mı?" dedi. "Şimdi hemen hücumbotları kuru havuzdan denize indir ve en kısa zamanda buraya uç! Yeni sevk edilen bir koli dolusu bakireyi ambalajından çıkarıyoruz. Billie'ye de belki sonra

uğrayacağımızı söyledim.”

Beni yatağımın başucuna bağlayan görünmez düğümün biraz gevşediğini sezer gibi oldum. Billie'ye pek hayrandım.

“Bu gece olmaz, Sammy,” dedim. “Kitabımın tam orta yerindeyim.”

Hangi kitabı okuduğumu sordu. Ignazio Silone'nin *Fontamara*'sı olduğunu söyledim.

“Ignats Silone de kim oluyor be?” dedi

“Bana sorarsan, dünyanın en iyi yazarlarından biri.”

“Ciddi mi?” Pek ilgilenmişti. “Hikâyesi iyi mi?”

“Ömrümde okuduğum en esaslı hikâyelerden biri. Yoksul bir köylü grubunun Musolini'ye karşı nasıl baş kaldırdığını anlatıyor.”

“Hay Allah iyiliğini versin! Açlıktan nefesi kokan bir alay ser-serinin filmi kim çevirmek ister? Bir kere, dış piyasa şansın olmaz, sonra ...”

Ağzımı açmaya fırsat bulur bulmaz, bu hikâyenin filme yaramayacağını zaten bildiğimi söyledim.

“Senin gibi kaçık bir sersemle niye vaktimi ziyan ediyorum, bilmem ki,” dedi. “Dışın kabuk bağlamış. İki kere ikinin sonucunu göremiyorsun. Böyle zırvalarla uğraşmanın sana ne kazandıracağını umduğunu sorabilir miyim?”

Yine savunma durumuna düşmüştüm. Çekine çekine, kitap okumaktan hoşlandığımı itiraf etmek zorunda kaldım.

Sammy, “Alâ,” dedi. “Biz de kitap okumak kötüdür demedik ya!”

“Yayınevleri ne kadar sevinecek,” demeye çalıştım, ama Sammy bugün her zamankinden bile hızlıydı. Ben daha ağzımı açarken o ikinci cümlemin ortasına gelmişti bile.

“Ama hazır elin değip okuduğuna göre, hikâyelerini sana film yapasın diye gümüş tabaklar içinde sunan bir alay ölmüş yazar var. Daha geçenlerde biri De Maupassant'ın hikâyelerinden en fefes bir seçme yaptı. Yalnız Fransız at arabasını değiştirip Amerikan posta arabası haline getirdi, o kadar. Aklın olsa, böyle bir şey bulur, kendine orijinal bir hikâye yarattırdım.”

De Maupassant acaba şu anda olup bitenleri görebiliyor mu, diye düşünmekten kendimi alaadım. Bunları bilmediği zamanlarda bile insan ırkına karşı pek fazla güveni yoktu.

“Alo! Hangi cehenneme gittin? Telefonu mu kapattın ne?”

“Kapatmadım,” dedim. “Ama vicdansız olduğum için kapatmayabildim.”

“İşte haham oğlu olmanın sonucu,” diye söylendi. “Vicdan-

miş! Hayatta vicdanla yaşamak, arabayı el freni çekiliyken sürmekle birdir.”

Niye fikrimi değiştirip gelirim dediğimi bilemiyorum. Belki o gün stüdyoda pek sıkıldığım içindi. Yapımcım ilk yazdığım senaryoyu fırlatıp atmış, benimle işbirliği yapmak üzere bir yazar daha görevlendirmişti. Adamın adı George Pancake'di. Açık açık kskanıyor gibi konuşmak istemem ama, Pancake bir yetmişten kısa, en azından yüz kiloluk bir herifti. Bir güreşçinin gövdesi üzerine bir kırntkanın kafasını oturtmuşsunuz gibiydi. Karşı odada çalışan arkadaşlar bana Pancake'in senaryo avcısı olduğunu söyleyip uyar-mışlardı. Hani şu ortak yazılan eserlere tek başına sahip çıkmaya meraklı yazarlardan ... Böyle olunca, başımın ilerde derde gireceği şimdiden belli olmuş demekti. Karşılıklı oturup konuyu görüşmeye başladığımız zaman Pancake'in ilk söylediği söz, hızlı sonuç verecek bir işbölümü yapmak ve kaleme alma işini kendisine bırakmak gerektiğiydi. Oysa yapımcının böyle istediğini pek sanmıyordum. Bir ara hikâyenin bir satırını kendi normal konuşma hızında dikte etmekte olduğunu gördüğüm zaman, hikâyeyi ilk defa bugün eline almadığını, haftalardır üzerinde çalışmakta olduğunu anladım. Bu-nu anlamak beni öylesine bezdirdi ki, erkenden kırıp eve döndüm ve telefon edip bir masajcı çağırdım. Canım sıkkan olduğu zaman-lar, içkiden daha çabuk keyfimi getirir. Ama bu defa pek yeterli ol-madı. Tam isyan eden köylülerim ve çeşit çeşit derdimle yatağıma kıvrılmak üzereyken, biraz Billie ile biraz Sammy'nin bu gece bana hiç de fena gelmeyeceğini düşünmeye başladım. Hiç olmazsa şu anda aklımda olanlardan uzaklaştırdım.

Birkaç dakika sonra Sammy'nin evindeki küçük barın ba-şında oturuyordum. Kendisi barın arkasına geçmiş, içkileri hazırlı-yor, bir yandan da gelecek filminin ne kadar eğlenceli olduğunu anlatıyordu. Kapının çalındığını duyunca açmaya yeltendim. Fakat Sammy bana yerimden kımıldamamamı, kapıyı Japon uşağının açacağını söyledi.

“Benim Japon mutfakta çılgınlar gibi meze hazırlıyor,” dedi. “Peynirleri çiçek biçiminde kesmekle meşgul. Sanatçılar Derneğ'in-den mi kaçmış ne?”

Kapının açıldığını ve bir kadın sesinin, “Merhaba Naga,” de-diğini duyduk. Sammy esrarlı bir tavırla kapıyı işaret ederek:

“İşte bu, dünyada gördüğüm en müthiş yaratık,” dedi.

Geleni karşılamak üzere odanın ortasına doğru ilerlediği sı-rada ben de başımı kaldırdım. Erkek gibi yapmacıksız adımlarla bize doğru yürüyordu. Topunun peşinden gide sportmen bir kadın

golfçuya daha çok benziyordu doğrusu. Şapkasız paltosuz, hattâ çantasızdı. İki elini çok şık dikilmiş tayyörünün ceplerine sokmuştu.

Sammy kollarını açarak ona doğru yürüdü, kucaklayıp öne arkaya sallanmaya başladı. Yarı içten, yarı alaydı bu davranışı. Ben sayfanın marj çizgisinin dışında durmuş bakıyordum. Sammy'nin hayatının yepyeni bir kinetik elemanını görmekte olduğumun farkındaydım. Bunun Rosalie Goldbaum gibi sadık fino köpeğine, Sally Ann Joyce gib süslü taş bebeğe benzer yeri yoktu. Çok etkin bir insandı ama çok güzel denemezdi. Daha doğrusu, Hollywood damgası vurulmuş güzellerden değildi. Kız okulu müsa-merelerinde erkek rolüne çıkarılanları hatırlatan bir havası vardı. Yaşı yirmilerin ortalarında gibiydi. Uzun boyluydu. Herhalde bir yetmişin üzerinde olacaktı. Yapısı düzgündü. Fakat sert, erkeksi hareketlerinde insanı ürküten, uzaklaştıran bir iticilik de yok değildi. Cildi yanık, yüzünde fazla gerilmiş gibi kemik yapısı tümüyle ortadaydı. İnce yüzünde dudakları olduğundan daha dolgun görünüyordu. Kaşlarını pek almıyordu galiba. El tırnaklarının da kısa kesilmiş ve boyasız olduğuna dikkat ettim. Ceviz rengini hatırlatan saçlarını pek güzel süsleyebilecekken, yalnızca arkaya doğru taramış, ensesinde toplamıştı.

"Umarım fazla bekletmedim," dedi. "Bütün gün bizim yapım-cıdan kaçmaya çalıştım. Tam işten çıkarken holün ortasında karşıma çıkmaz mı? Baştan beri olmayacağını bildiğin bir hikâyeyi yazmaya çalıştığın oldu mu senin hiç? İnsana esaslı kilo verdiriyor."

Sesi biraz pestendi, ama kalın da sayılmazdı. Kelimeler sanki düşünme hızına yetişmeye çalışırcasına, birbiriyle yarış eder gibi hızla dökülüyordu ağzından.

Kendini Sammy'nin kollarından zerafetle kurtarıp bana döndü.

"Adım Sargent," dedi.

Koyu renk, hareketli gözlerinin kocaman, parlak bebekleri beni tedirgin etmişti. Elini uzattı. Tuttuğum zaman el sıkışının bayağı kuvvetli olduğunu görerek şaşırdım.

Sammy, "Kit," dedi. "Dünyanın en tatlı insanlarından biriyle tanışmanı istiyorum. Al Mannheim. Al, bu Kit Sargent'tır. En beğendiğim senaryo yazarı."

Kolunu Kit'in omzuna attı. Fakat kolu bu hareketi zarif gösterecek kadar uzun değildi.

"Kit yeni bir Clark Gable - Myrna Loy filmi hazırlıyor."

Sesinde sanki bu işi kendi yapıyormuş gibi gurur seziliyordu.

"Aaa, siz Catherine Sargent olacaksınız!" dedim.

Böyle birden patladığım için kendimi pek aptal hissetmiştim. Ama olan olmuştu bir kere. Bu kız birkaç yıl önce bütün eleştirmenlere sözünü ettiren, büyük Amerikan romancısı olmaya aday gösterilen kızdı. İlk kitabını hâlâ hatırlıyordum. '*Seks Ekspresi*'. Yarı çılgın, yarı sinirli bir kaldırım yosmasının, iş saati bitip depresyon saati başladığı zamanki düşüncelerine aitti. Kitabın arka kapağında basılı olan yazar resmi gözümün önüne geldi. Resimde şimdikinden daha süslü püslüydü, ama bu serin kanlı gülümseyişi orada da vardı. Resmin altında, galiba Dorothy Parker'ın kalemin-den, "Vassar'dan yeni mezun olan Bayan Catherine Sargent bizi etkileyici ve korkutucu bir yolculuğa çıkarıyor," diye yazıyordu.

Ona kitabının üzerimdeki etkisini söyledim.

"Böyle düşündüğünüze sevindim," dedi.

Bunu belki alçak gönüllülüğünden söylüyordu. Ama ben kendimi pek aptal hissetmeyi sürdürüyordum. Orada öylece durup da içimi gören gözlerle bana bakması, kendimi böyle hissetmeme yetiyor da artıyordu bile. Kadınların üstünlüğüne daha pek alışamadığımız için, içimde bir tepkinin biçimlenmeye başladığını hissettirdi.

Sammy, "Kitabı herhalde güzel olmalı," dedi. "Hem yirmi bin tane sattı, hem de ona fıstık gibi beş yıllık bir anlaşma sağladı."

"Sen nasıl buldun, Sammy?" diye sordum.

"Okuduğum kadarı nefisti. Ama birinci bölümden öteye varamadım. Haydi artık çıkalım burdan. Back Lot'a gidip çılgınlar gibi eğlenelim."

Esprî yeteneği gelişmemişti ama sunuç tarzında bir ilerleme vardı. Hızlı konuşan bazı sahne komiklerini hatırlatıyordu. Güldüm. Bu ona cesaret verdi.

"Billie'yi de buluruz, tamam," dedi.

Sarı Cadillac'a bindik. Sammy arabayı birinci viteste biraz fazla hızlı sürüp birden ikiye aldı.

"İkincide altmış mil yapıyorum," dedi.

Arasıra insana yaşının henüz pek genç olduğunu da böylece hatırlatıyordu. Büyüdüğü zaman ne olacağını düşünmek gerçekten korku vericiydi.

Back Lot'a vardığımızda orkestra dünyayı birbirine katıyordu. Müzik bize daha ta uzaktayken rüzgârla ulaştı.

Şef garson, "Burası iyi mi, Bay Glick?" diye soruyordu. Bize bol diş gösteriyor, bunu gülümseme diye yutturmaya çalışıyordu.

Sammy, "Hayır," dedi. "Şu ilerdeki istiyorum."

Gösterdiği masa hemen hemen dans pistinin tam ortasında gibi bir şeydi. Üzerinde *rezerve* yazılı bir kart vardı.

“Özür dilerim, ama o tutulu, Bay Glick.”

Sammy, “Boş ver,” dedi.

“Gerçekten, Bay Glick, biliyorsunuz, eğer mümkün olsa ...”

“Boş veeer! Bu kartları kulübe biraz hava vermek için koyduğunuz herkes biliyor.”

Kit kadınlar tuvaletine doğru yürümeye başlarken, “Sonucu bana da haber verin,” diye seslendi. “Üç numarada olacağım.”

Oturanlar dönüp bize bakmaya başlamışlardı. Sanki Sammy ile birlikte değilmişim gibi hareket etmeye çalışıyordum. Garsonlarla tartışmaktan nefret ederdim.

Sammy’nin, “Eğer o masaya oturmazsam bir daha buraya ayağımı atmam,” dediğini işittim.

Garsonun ona neler söylemek istediğini pekâlâ tahmin edebiliyordum. Ama ... masayı verdiler bize.

Bir iki dakika kadar masada öylece oturduk. Hiç kimse siparişimizi almaya gelmiyordu. Sonunda Sammy çevresine bakınıp seslendi. “Hey, garson! Burada bir yemek listesi bulmak için ne yapmalı? Menejerimi mi yollamalıyım?”

Garson acele adımlarla geldi. Dünyada en çok böyle lâfları sevmiş gibi sırtıp duruyordu.

Kit, “Garsonlarla hiçbir zaman böyle konuşma,” dedi.

“Elimde değil ki! Ben görgü fakültesine yalnız bir tek yıl gittim. Suç bende mi?”

“Terbiyeye sığmaz.” Kit küçük bir çocuğu eğiten sabırlı öğretmen gibi konuşuyordu. “Soylu bir davranış değil.”

Ona ilk olarak ‘diil’ dememesini öğretmeye çalıştığım zamanı düşünüyordum. Hâlâ aynı tepkiyi gösteriyordu. Biraz dikiliyor, fakat aklının bir köşesine not almadan geçmiyordu. Kendine yararı dokunacak eleştirileri dinlemenin, gururunu hiç yaralamadığını görüyordum. Bu da kendi kendini gütme yeteneğinin temel dayanaklarından biriydi. Kit’in Sammy’ye neler verebildiğini yavaş yavaş görmeye başlıyordum. Tabii bir yandan, daha önce hiç elini uzatmadığı bambaşka kavramları temsil ediyordu. Fakat mesele bu kadarla kalmıyordu. Sammy artık meslek hayatının, etiket kurallarının da büyük yararı olacak yepyeni bir döneme girdiğini biliyordu. Kendi kişiliğinin pürüzlerini onun keskin zekâsına sürterek törpülediğini görmemek için kör olmak gerekirdi.

Sammy, “Ben viskiyle soda istiyorum,” dedi. “Getirirken sa-kın zahmet edip de parmağını içine ...”

Birden kendini tutup lâfı değıştirdi. "Sizler ne karar verdiniz?"

Ben de viski-soda istedim.

Kit viskiyle su ısmarladı.

Garson bir iki adım attığı sırada Sammy onu geri çağırıp, "Eğer varsa St. James olsun," dedi. Pek olağan bir şeymiş gibi söylemeye çalışmıştı, ama fazla başarılı olamadı. Bu yeni numarayı geçen eğlencemizden sonra öğrendiğini hemen anladım. Orkestra birden rumbaya geçti. Sammy ayağa kalkıp elini Kit'e uzattı.

"Canım dans etmek istiyor," dedi. Purosı hâlâ ağzındaydı.

Kit, "Rumba yapmasını biliyorsun ki!" diye karşılık verdi.

"Ben de şu serseriler kadar yapıyorum." Sesi her tarafta çınlıyordu.

Kit, "Kötü rumbadan nefret ederim," dedi. "Rumbanın kötü-sünde terbiyesizce bir hava oluyor."

Sammy, "Sen rumbayı ne sanıyorsun?" diye sordu. "Sıçrama oyunu mu?"

Bir yandan onu keskin, fakat sertlikten uzak bir hareketle çekip ayağa kaldırırken, bir yandan da kendinden geçmiş dans eden favorili bir Latine gözü ilişmişti. "Şu herif de edepsiz bir filmin baş artisti havasında," diye güldü, dişleriyle purosunun arasından, abartmalı bir Yahudi aksanıyla şarkı söylemeye başladı. "Ben Manhattanlı bir Latin'im ..."

Kit, "Bana bak," dedi. "Ya benimle dans et, ya da şu puroyla."

Sammy gerçi biraz ham adımlarla dans ediyordu, ama nereye basacağına bir türlü karar veremeyen acemilere de benzer yeri yoktu. Utangaç olmadığı ve kızı da kendi yanlış adımlarını izlemeye zorladığı için, sonucu kurtarıyordu. Güzel bir dans düzenine sahip olmamakla birlikte, hakkını teslim etmek gerekirse, çocuğun pekâlâ bir ritm duygusu vardı. Üç yıl önce New York'da çalışırken birisi bana gelip de, günün birinde Hollywood'da bir gece kulübünde oturup odacımın züppe Vassar mezunlarından biriyle rumba yapışını seyredeceğimi söylese, hemen bir ambülans çağırıp bunu söyleyen akıl hastanesine yollardım. Oysa şu anda pistin yanıbaşındaki masada oturup bu olayı gerçekten seyrederken pek de şaşmadığımı fark ediyordum. Rumbaya gösterdiği ilgi de yazı yazmaya gösterdiğine benziyordu. Her işi kendi ilerleme temposunu bozmayacak kadar becerme yeteneğine artık alışmış gibiydim.

Kit ona uyararak dans ediyordu, ama bu işten gerçekten zevk alır bir hali vardı. Sammy ile bile olsa! Oysa Sammy için durum

bambaşkaydı. Çok meşguldü Sammy şu anda. Çalışıyordu. Son hı-
zıyla eğlenmeye çalışıyordu. Eğlence ona hiçbir zaman doğal olarak
gelmiyordu. Aslında doğal olarak yaptığı tek şey o Allahın belâsı
koşusuydu! İçkiyi hiçbir zaman tadından hoşlandığı için içmemiş,
Back Lot'a hiçbir zaman müzik dinlemek için gelmemişti. Arasına
dinlenme taklidi yapıyordu. Çünkü kendi düzeyindeki beylerin za-
manlarını nasıl geçirdiklerini çabuk öğrenmişti. Bu iş sekse kadar
uzanıyor olsa, yine de şaşmazdım. Şu anda pek şehvetli bir hayva-
na benziyordu, ama birden karşısında Zanuck belirse ve kendi işi-
ni ona bırakacağını, yalnız bir daha tek kadına dokunmamasını
şart koşacağını söylese, kahramanımız daha biz üçe kadar saya-
madan iktidarsız olur çıkardı.

Garson ikinci içkilerimizi getirdi. Onlar hâlâ dans ediyorlar-
dı. Barda azar azar kafayı çekmekte olan Billie'ye baktım. Az son-
ra, pist fazla kalabalıklaştığı için Sammy ile Kit masaya döndüler.
Garson hemen yeni içkileri getirmek üzere uzaklaştı.

Kit sigara ağızlığını eline alıp dans pistini çatık kaşlı, garip
bir gülümsemeyle seyre koyuldu.

"Kirstein'e göre dans bir toplumun barometresiymiş," dedi.
"Folk dansları ama. Bir de bizimkine bakın. Grup ruhu diye hiçbir
şey kalmamış. Herkes kendi başına, kan ter içinde, öteki çiftleri
pistten atmaya çalışıp duruyor."

Bir yandan onun sözlerini dinlemeye yetişmek, bir yandan
da Sammy'yi gözden kaçırmamak gerçekten güç oluyordu.
Sammy'nin konuşulanları hiç dinlemediğini fark etmiştim. Salo-
nun karşı tarafındaki birine bakıyordu.

Kit bir an başını çevirdi, durumu anladı ve sabırlı bir gü-
lümseyişle, "Yürü," dedi. "Git konuş onunla bari. Zaten yarı yarıya
orada sayılırsın!"

Problemlili çocuğuna psikoloji kuralları uygulamaya çalışan
sabırlı bir anneye benziyordu.

Sammy ayağa kalktı, purosunu ağzına tıktı. Dudaklarının
köşesine kıstırıldığı puroyu dişleriyle ısırarak tutuşunda küstah bir
tavır vardı. Ucu dünyaya çevrilmiş bir top namlusu gibiydi.

"Onu bir içki için buraya getirmeye çalışacağım," dedi.

Karşıya geçmek için dans pistinin çevresini dolaşmayı gerek-
li bulmamıştı. Çiftleri itip kakarak aralarından geçti.

"Şimdi kimi tavlama çalışıyor?" diye sordum.

Kit, "Franklin Collier adlı iyi huylu bir yapımcıyı," dedi. "Es-
ki zamanlarda parlak bir sessiz film yıldızıyla evliydi. Adını şimdi
hatırlayamıyorum. Kadın ondan usanınca, bir film çevirsin diye İz-

landa'ya postalamış. Bir süre sonra adam, İzlanda'dan sağ dönmekle kalmayıp yanında *Pengi*'yi getirince, hem karısını, hem de başka herkesi şaşkınlıktan deliye çevirmiş."

Pengi filmi bir grup penguenin çevirdiği harikulâde bir epikti. Bin dokuz yüz yirmilerin sanat doruklarından sayılıyordu.

"Yani Collier iyi bir ..."

İnsanın sorusuna daha ağzından çıkmadan cevap vermek gibi tatsız bir huyu vardı.

"Hep doğa filmlerini seçer," dedi. "Bu işin tek kişilik son temsilcisi gibi bir şeydir. Ama iş senaryolara geldiği zaman elifi görse mertek sanıyor bence."

Külhanbeyce konuşması başka kadınlarınkine benzemiyordu. Erkek gibi konuştuğunun farkına varıp utanma gibi belirtiler göstermiyor, sözlüğe girebilen her kelimayı, taşıdığı anlama göre, yıldırım gibi işleyen zihninin peşinden rahatça yetiştiriyordu, o kadar.

Sammy yanında kırk yaşlarında, uzun boylu bir adamla birlikte dönmüştü. Adam kırmızı yüzlü, tepesi kel, ince uzun biriydi. Yalnızca biraz göbeği vardı. Bu durumu bana ipince bir gırtlığın ortasında kocaman bir guatrı hatırlatıyordu. Kendi dümeniyle yolunu bulabilecek durumu yoktu. Adamdan bir kafa boyu daha kısa olan Sammy, onu kolundan yakalamış, bizim masaya doğru yürütüyordu. Tıpkı koca bir gemiyi limana sokmaya çalışan kılavuz gemisi gibi.

Sammy bayramlık terbiyesini takınarak, "Bay Manheim," dedi. "Size yalnız dünyanın en büyük yapımcılarından birini değil, aynı zamanda benim en sevdiğim insanlardan birini tanıştırmak istiyorum."

Collier'in o anda bir nutuk atmaya başlayacağını sanmıştım. Bu takdim artık Sammy için bile biraz fazla gibiydi. Ama Collier olup biteni pek zarıf karşıladı. Belki de pek sarhoş karşıladı demek daha yerinde olur. Önce eğilip bizi selamlıyor sandım. Sonradan, kaidesini sandalyeye doğru nişanlamakta olduğu anlaşıldı. Garson hemen içkisini eski masasından getirip önüne koydu. Collier bardağına çok düşünceli ya da çok susamış bir ifadeyle bakıyordu.

"Ne diyordum, evlâdım?" diye söze başladı.

"Bay Rappaport'un size, benim çalışmalarım hakkında neleri söylediğini anlatıyordunuz."

"Tamam." İçtiği içkinin ona yaptığı tek etki, aklının işleyişini ve hareketlerini yavaşlatmaktı galiba. "Rappy bana senin *Kız Oğlanı Çalıyor*'da çok başarılı olduğunu söyledi, Glick. Çok iyymişsin."

Sammy, "Filmi görmeden emin olamayız," dedi. "Ama asil durum, Bay ve Bayan Halk biletleri satın almaya başladığı zaman ortaya çıkar. Daha önce değil."

Sonradan Kit bana, Collier'in öteden beri yazarların tutumundan yakındığını, gala gecesinden sonra filmlerinin nasıl iş yaptığıyla ilgilenmeyişlerini eleştirdiğini söyledi. Demek Sammy pek karanlıkta göz kırıyor sayılmazdı.

Collier çevresine zafer dolu bir bakışla baktı. "Ah, böyle konuşan birkaç yazar daha olsaydı!"

Sonra sanki boynuna sarılacakmış gibi Sammy'ye döndü. "Seninle sabaha kadar filmlerden konuşsak usanmayız. Ama başım sıkıda bugünlerde, evlât. Belki senin gibi parlak bir genç kurtarabilir beni bu durumdan. Altı hafta sonra çekimine başlayacağım bir Güney Pasifik filmi için Dorothy Lamour'la anlaştım. Paskalya haftasında Music Hall'de galası yapılacak. Adı da bomba gibi: *Muson*. Şimdi iş senaryo bulmaya kaldı ..."

Sammy birden purosunu ağzından çekiverdi. Sanki zavallı puro, kelimelerin ağzından çıkmasına engel olan bir tıkaçtı. "Güney Pasifik hikâyesi, ha?" dedi. "Demek Güney Pasifik hikâyesi arıyorsunuz, öyle mi? Tanrım, böyle bir raslantı görülmüş müdür acaba?"

İçimden, aman şapkalarınızı yakalayın, ey ahali, diye düşündüm. Koşu yine başlıyor.

"Yoksa hazır hikâyen mi var?"

Sammy "Hikâyem mi var diye soruyorsun, ha?" diye haykırdı. "İkimiz için de bulunmaz bir fırsat bu! *Yağmur*'dan beri yazılmış en büyük Güney Pasifik hikâyesi elimde bekliyor, daha ne olsun?"

O kadar inandırıcı olmuştu ki, ben bile, acaba bir şey yazdı da biz mi fark etmedik diye düşünmeye başladım.

Collier son derece mutlu, "Bakın, size bir şey söyleyeyim mi?" dedi. "Bugüne kadar altıncı duyumun beni yanılttığını bilmem. İçimden bir duygu, senin bu derde çare bulacağını söyleyip duruyordu bana!"

Cebinden küçük bir not defteri çıkarıp titreyen parmaklarına hakim olmaya çalışarak, '*Glick-Muson*' diye yazdı. Sonra bize dönüp:

"İzin verir misiniz Sammy konuyu bize şuracıkta şöyle bir özetlesin?" diye sordu.

Kit, "İşinize bakın," diye atıldı. "Belki orkestraya söylersek bize biraz Güney Pasifik müziği bile çalarlar."

Kit'in Sammy'ye karşı duygularını anlamaya çalışıyordum.

Galiba pek basit değildi. Onu böyle sınavlara atmaya benim kadar o da hevesliydi. Ama çuvallamasını pek benim kadar istediğini sanmıyordum. Onu durmadan köprüden dereye itmesinin nedeni, galiba suya düşmeden kendini toparlayıp doğruluşunu seyretmeyi dört gözle beklemesiydi.

Böyle bir duruma kendimi düşmüş görüyordum. Korkudan kaskatı kesilmiştim. Sammy ise hiç tınmıyordu. O sırada orkestra da yeniden çalmaya başlamıştı. Sammy çocukça bir içtenlikle dolu sesini kullanarak, "Bakın, Bay Collier," dedi. "Hikâyeyi size şimdi anlatmayı ben de isterdim, ama o zaman size karşı haksızlık etmiş olurum. Dinlediğiniz zaman hakkıyla dinleseniz daha iyi. İsterseniz pazara sizin eve geleyim..."

Engeli enfes bir biçimde aşmış, yeniden hoşmaya başlamıştı. Beri yandan yalnız pazar günü kendini öğle yemeğine davet ettirmekle kalmamıştı; Collier ona erken gelerek yüzme havuzunu da bir denemesi için ısrar edip duruyordu.

Sammy bize sorusunu patlatmak için Collier'in konuşmamızı duymayacak kadar uzaklaşmasını zor bekledi:

"Kullanabileceğim bir Güney Pasifik hikâyesi biliyor musunuz? Satışı sizinle kırıyorum."

Yüzüne sanki röntgen makinesi olmak için egzersiz yapıyor-muşum gibi baktım. Bir türlü kabul edemiyordum onu. Kit sandal-yesinde rahat bir biçimde arkaya doğru yaslanıyor, zeki gözleriyle Sammy'yi seyrediyordu. Sanki iki takımı da tutmadığı bir futbol maçının tadını çıkarmaktaydı.

"Sammy," diyecek oldum, fakat sonra hemen sustum. Bu olayı ifade edecek güçte bir kelime bulamayacağımı biliyordum. Sonunda yalnızca, "*Sammy Glick*," dedim. Küfür ediyordum aklımca.

Sammy, "Küçücük bir kuş bana pazar günkü öğle yemeğinin Collier'e on tane binliğe patlayacağını söylüyor," dedi.

Kit, "Bu sefer düşünüşünü izleyemedim bile," diyordu. "Anlaşmayla bağhyken nasıl hikâye satabilirsin? Her yazdığın stüdyo-nun malı sayılır."

"Onlarla çalışmaya başladıktan sonra yazdığım her şey! Ama Hollywood'a gelmeden önce yazdıklarına da stüdyo sahip çıkacak değil ya! Peki, kim bilecek ben Güney Pasifik hikâyemi ne zaman yazmışım?"

Bir kere daha *Güney Pasifik hikâyem* dese, gerçekten yazmış olduğuna ben bile inanacaktım. Bir tek söz buldum söyleyecek:

"*Hangi Güney Pasifik hikâyen?*"

Kit, "Üzölme," diye beni avuttu. "Hazırlar pazara kadar. Eğer *Yağmur*'dan bu yana yazılmış en güçlü Güney Pasifik hikâyesini bir gecede yazması gerekse, durum başka olurdu. Ama bak, önünde üç koca gün var."

Sammy, "Ha, iyi ki hatırlattın" dedi. "*Yağmur* nasıl bir şey?" Büyük bir saygıyla, "Ulu Tanrım," dedim.

Kit, "Sammy, senin gerçekten büyük bir insan olduğunu şimdi anladım artık," diyordu. "Hiç yazmadığı bir hikâyeyi, hiç okumadığı bir klasikle karşılaştırmayı senden başka hangi yazar yapabilir?"

Sammy, "Ne diye okuyayım," diye anlatıyordu. "Filmini gördüm ya! Ama yaşıam o kadar küçüktü ki, Gloria Swanson'un zarif poposunu kıvrıp papazı şaşırtmasından başka pek bir şey hatırlamıyorum."

Kit, "Eh, konu da o zaten" dedi. "Daha ne anlatayım istiyor-sun?"

"Hadi be Kit, dalgayı bırak da *Yağmur*'u anlat bakalım."

Sammy için bu gece eğlence faslı bitmişti. Kit, Maugham'ın hikâyesine başladı. İyi anlatıyordu. O anlatırken Sammy'nin kafasındaki makinenin konuyu durmadan kırıp böldüğünü görebiliyordum. Gözlerim Sammy'nin yüzüne dikilmişti. Keskin, hayvansal bir manyetizmayla dolu güçlülüğü, sanki yaratıcıymış gibi gösteriyordu onu. Sık sakalının traşından yüzüne düşen mavi gölge, olduğundan en az bir beş yaş daha büyükmüş gibi bir etki yapıyordu. Hemen hemen yakışıklı bile sayılabilirdi neredeyse ... bir de o sansar görünüşü olmasa! Böyle koku alıp izlediği sıralarda, içindeki küçük hayvanın burun deliklerinin kıpırdadığını sezer gibi oluyordunuz.

Kit tam hikâyenin can alacak noktasına gelirken, yani düzelmiş *Sadie*'nin içindeki kötülüklerin nasıl yeniden su yüzüne çıkmaya başladığını anlatırken, Sammy birden öne doğru eğildi ve onun sözünü kesti.

"Dur bir dakika! Aklıma bir fikir geldi! Buldum!"

Gençliğimde bir adamı tanımıştım. Eski gazeteleri toplar yeni baştan kâğıt hamuru yapardı. İşte Sammy'nin bulunduğu, geliştirmeye çalıştığı hikâye de buna benzer bir şeydi. Bize hiçbir uyarıda bulunmadan, ömrümde duyduğum ya da duymak isteyeceğim en inanılmaz hikâyelerden birine girişti.

"Bütün gereken, hikâyeyi tersyüz etmek. Papazın yerine bir kadın misyoner olur, tamam mı? Dorothy Lamour. Babası tropik bir hastalıktan nalları dikmiş, kutsal işe o devam ediyor. Anlıyor-

sunuz işte, iyi bir kız. Sonra *Sadie Thompson*'un yerine de bir soyguncu koymalı. O adaya saklanmak üzere geliyor. *Dorothy Lamour* ve *George Raft Muson* filminde! Harika, değil mi? Herif gelince *Dorothy* onu doğru yola döndürmeye çalışıyor, o da onu tavlama çabasına giriyor. Tabii bütün istediği onunla yatmaktan ibaret, ama yavaş yavaş kıza sultanmadan gurubu seyretmek istediğini fark etmeye başlıyor. Doğru yol dalgası içine işlemeye başlamış, tamam mı? Kıza, hakkında o biçim düşünmediği tek karının o olduğunu söylüyor. Şimdi bir dakika durun da burasını da kıvırayım ..."

Ona isterse çok daha cömert davranacağımızı, on, yirmi, otuz yıl tanıyabileceğimizi söyledim. Fakat sözlerimi işitecek kadar bile sessiz kalmamıştı.

"Hah, tamam, şu nasıl? Tam *George* yumuşayıp her sabah kilise korosunda şarkı söylemeye fit olacağı sırada, yakındaki adaların birinde fırtınaya yakalanıyorlar. Geceyi bir mağarada birbirlerine sarılmış durumda geçirmeleri gerekiyor. Tamam, ne olacağını anladınız bile. Kız kendine hakim olamıyor, adam da istediğini elde ediyor. Ne yaptıklarının farkına varınca ikisi de çılgına dönüyorlar. Adam tekrar içkiye başlıyor ve kan milletinin hepsinin aslında birbirinin eşi olduğunu söyleyip küfürler yağıdırıyor. *Dorothy* de, babasına ihanet ettiğini düşünüp vicdanlanıyor ve kayaların kenarına gidip kendini kaldırdığı gibi okyanusa fırlatıyor. Tam o sırada bizim aslan *George* oraya vaktinde yetişmeyi başarıyor ve peşinden o da atlıyor. Ondandır okyanusun içinde muazzam bir sahne çekiyoruz. Okyanusun suları onları arındırıyor, tamam mı? Anlamıyor musunuz be, *George*, *Dorothy*'yi kollarında tutarak üçüncü kere su yüzüne çıkarken avazı çıktığı kadar, "Tanrım, bizi buradan kurtarırsan, ömrümün sonuna kadar sana köpekler gibi hizmet edeceğim," gibisinden bir şeyler haykırıyor. Derken en sonunda *Dorothy* ile *George* evleniyorlar, çarşıda bir dükkân açıp misyonerlik yapıyorlar ve başka insanları doğru yola çevirmeye başlıyorlar."

Sammy bir sirk cambazının, numarasını bitirdikten sonra halka bakışı gibi bizi süzüyordu.

Bir an saygılı bir sessizlik oldu.

Sonra Sammy işi hemen beylik Hollywood traşına çevirdi.

"Tabii yalnızca yüksek sesle düşünüyordum aslında."

"Peki, muson nerede ortaya çıkıyor?" diye sordum.

"Tanrım," dedi. "İyi ki hatırlattın. Muson nedir be?"

Kit, "Muson tayfuna benzer bir rüzgârdır," diye açıkladı.

Sammy hemen, "Yalnız daha büyüktür," diye yorumuna gi-

rişti. "Demek ki muson, onlar mağaradayken belirmeye başlayacak. Daha iyi. Sembolik olur. Kız tepelerden kuğu dalışını yaptığı zaman da tam musonun göbeğine düşecek. O zaman kurtarma sahnesi çok daha bornba olur."

Kit "Musonu eklediğine sevindim," dedi."Alelâde bir okyanusun onları günahlarından nasıl arındırdığını pek kaptıramamıştım. Ama muson olunca, işler değişir tabii."

Sammy bana, "Sen nasıl buldun, Al,?" diye sordu.

"Ben sanattan pek anlamam," dedim. "Yalnız neleri beğendiğimi bilirim. Leş bence!"

Bu defa yüzünde bir soru'işaretiyle Kit'e döndü. Kit ciddi bir sesle, "Bence Collier bunu rahat satın alır," dedi.

Sammy gülümsemesinin içine saklamaya bile gerek görmediği bir üstten bakışla bana dönüp, "İşte bu da senin hikâye değerleri hakkındaki yargının sınavı oluyor, Al," dedi.

Bencillik kabuğu daha pek sertleşmiş değildi, ama yine de eleştirildiği zaman canı sıkılmaya başlamıştı. Bana gelince, Sammy'nin alkışçıbaşısı olmaya pek meraklı değildim. Bu nedenle, ilk düşüncemi savunmayı sürdürdüm.

"Kit'in hikâye hakkında iyi ya da kötü diye bir fikir yürüttüğünü işittiğimi sanmıyorum," dedim. "Yalnız satabileceğini söyledi."

"E, daha ne yapmamı istiyorsun? Nobel Edebiyat Ödülünü mü alayım?"

Kit, "Sammy ile kendisi hakkında tartışmamak gerektiğini öğrenmemiş miydin hâlâ?" diye sordu. "Bu konuda asla altta kalmayacağına iyice inanıyorum ben."

"Ama böyle bombok bir hikâyeyi sen ne diye savunuyorsun?"

"Bizim fikrimizin pek bir etkisi olacağını sanmıyorum. Karşı tarafın etkisi hem daha güçlü, hem de her bankada geçerli."

Sesi gergin ve kendinden emindi.

Onu her zaman kendi safımda görmek istediğime karar verdim.

"Güney Pasifik filmlerini, daha konusunu bilmeden satmayı sürdürdükleri sürece, Sammy'nin az önceki gevezelikleri de birer dehâ örneği sayılacaktır," diye devam etti.

"Sammy'nin hikâyesinde dehâ olduğu. Shirley Temple'ın benim çocukluk sevgilim olduğu kadar doğru," dedim.

Kit, "Öyleyse vaktin olduğu bir zaman sözlükte dehâ kelimesine tekrar bakıver," dedi.

Sammy hikâyesinin şemasını masa örtüsüne çizmekle meşguldü.

"Kızın boğulduğunu George nereden anlayacak peki?" diye söyleniyordu.

Ben ağzıma bir sigara aldım, Kit de hemen uzanıp yaktı.

"Dans etmek ister misin?" diye sordu.

Her nedense, bir gece New York'un Village semtinde bir hononun benimle dans etmek isteyişini hatırlamıştım. Onunla konuşmak istiyordum ama kollarımı vücuduna sarmanın biraz saçma olacağından korkuyordum. Daha önce hiçbir kadına karşı böyle bir tepki gösterdiğimi hatırlamıyordum. Sammy'yi yalnız bırakmanın doğru olmadığını ileri sürmeye çalıştım. Ama Sammy, "Yoo, siz dansınıza bakın," dedi. "Bir Greta Garbo, bir de ben ... yalnız kalmaya bayılırız."

Biz kalkarken Sammy'nin sert, küt parmakları masanın üzerinde trampet çalmaktaydı.

"Dorothy'nin anası kim olmalı, biliyor musun?" diyordu. "Babasının eskiden Tanrı yoluna çevirdiği çekik gözlü bir yosma. Böylece George'a kesilmeye başladığı zaman da kanına çekmeye başlamış oluyor."

Pistin ortasına varmış, adımlarımızı müziğe uydurmuştuk bile. Omzumun üzerinden ona, "Bu psikoloji küspesi biraz fazla ukalâca olmuyor mu?" diye sordum.

Ömrümde ilk defa dansa kalkmış bir çocuk gibiydim. Fazla yaklaşımdan çekindiğim için onu bir kol uzaklığında tutuyordum. Hem gerçek, hem gizli anlamıyla. Öyle serin kanlı, öyle şık ve zarıftı ki! Yalnız giydikleri değil, yüzü, hattâ kafasının içi bile. İçimden onu biraz karıştırmak, saçlarını falan bozmak için dayanılmaz bir istek yükseliyordu. Bütün sorunlarını çözümlemiş bir hali vardı. Hele küçük dostumuzu anlama konusunda, beni fersah fersah geride bırakmış olduğundan emindim. Bugün pek iyi dans edemiyordum. Çünkü sürekli olarak, söyleyecek söz bulamamanın rahtsızlığı içindeydim.

Sonunda söze o başlamak zorunda kaldı. "Ne zamandan beri buradasın?"

"Pek çok olmadı," dedim. "Bir ay kadar galiba."

"O halde henüz burayı nasıl bulduğunu sormaya hakkımız yok."

"New York'dakinin iki katı para kazanıyorum, iklim de çok daha iyi. Niçin hoşlanmayacakmışım?"

Bana o kadar derin bir anlayışla gülümsedi ki, kendimi kü-

çocuk hissettim. "Üzülme," dedi. "Hiç kimse ilk geldiğinde hoşlanmıyor."

"Ya *Muson*'un ünlü yazarı?"

"Onlar başka" dedi.

Ona masada bir tek Sammy Glick görebildiğimi söyledim. Yoksa son içtiğim birkaç bardağın etkisinde miyim, diye sordum.

"Ben bütün Sammy Glick'ler demek istemiştım," dedi.

Ben yine, "Bir tek Sammy Glick vardır," diye direndim. "Bundan eminim. Onu ilk gördüğümde on yedi yaşında yoktu bile. Gözlerimin önünde büyüdü ve sonunda ..."

"Sanmam," diye sözümü kesti. "Sammy Glick'in doğduğu zaman ergin olduğunu iddia edecek değilim, ama çok kısa zamanda ergin hale geldiğinden eminim."

"İnşallah yanılıyoursundur," dedim. "Annesiyle babası hesabına söylüyorum tabii. Ama Sammy ile yıllarca birlikte çalıştım. Böylece hakkım olan oyu kullanıp, onun insan nesline tek olarak sunulmuş bir katkı olduğunu savunmak isterim."

Kit, "Hayallerini yıkmak istemem ama bu yarışa katılmış daha dünya kadar benzeri olduğundan eminim," dedi.

"Gözümle görmeden inanmam. Tanrı korusun! Bir tane Sammy Glick'e ancak dayanabiliyor benim törelerim."

"Ben daha önce de Glick'lere rastladım. Buradaki ilk yapım-cım bir Glick'ti. Geçenlerde bıraktığım menejerim Barney Burke de öyleydi."

"Tanrı ruhlarına sükün versin," dedim.

"Tabii Sammy'nin pek olağanüstü bir model olduğunu kabul etmem gerekir. Özel olarak güçlendirilmiş bir motora sahip. Ama yine de aynı imalâtçının eseri."

Tek ortak konumuz Sammy idi. Bunu da fazla üstelemeye korkuyordum. Ne de olsa, aralarının ne durumda olduğunu bilmiyordum. Tabii sonunda konuşma bir sessizliğe çarpıp durdu.

İyi dans ediyordu. Profesyonel mankenlerin yürüyüşü gibi, çenesi havada, kolaylıkla hareket etmekteydi. Dansının tek kötü yönü, üzerimde tıpkı konuşmasının yapığı etkiyi yapmasıydı. Adımlarını o kadar iyi izliyordu ki, sanki ne yapacağımı önceden biliyor gibiydi. Bazen dansı benim mi, yoksa onun mu yönettiğı pek belli olmuyordu bile.

Müzik durunca ben masaya doğru yanlış bir adım attım. Fakat orkestra hemen tekrar başladı, Kit de yeniden benimle dans etmeye koyuldu.

"Dans etmeye bayılırım" diyordu. "Ama nedense hiç kim-

senin aklına beni dansa götürmek gelmiyor."

"Garip ama," dedim, "... dans etmeyi her zaman çok sevdiğim halde, hiçbir zaman hakkıyla beceremedim."

"Ama fena değilsin," dedi. "İyiye yakınsın. Senin ayarında olanlarla dans etmeyi daha çok severim. Genellikle daha iyi insan olurlar."

Müzik birden kuvvetlendi. Billie çalışıyor, Sammy düşünüyor, kalabalık itişip kakışıyor, biz de müziğe uyarak onları itip kakıyorduk.

Sessizce dans ederken, bundan sonra hangi konuya geçeceğimizi düşünmekteydim. Birden, "Herhalde en iyi arkadaşı sen olmalısın, öyle değil mi?" dedi.

İşte yine aynı şey karşıma çıkmıştı. Yavaş yavaş bir kâbus haline geliyordu bu konu. Yiddiş dilinde (*) bir atasözü geldi aklıma: Allah böyle arkadaşı en kötü düşmanıma vermesin!

"Bilmem," dedim. "Belki öyleyimidir. Belki de gerçekten öyleyimidir. Ama bence arkadaşlık Sammy'nin kuvvetli kalelerinden biri değil."

"Onun bir tek kalesi var: Kendisi." Bunu söylerken sesi hiç de acı değildi. Ciddiydi yalnızca.

Artık pek dans ediyor da sayılmazdık. Pistin ortasında duruyor gibiydik. Müziği dinliyor, birbirimizi tanımaya çalışıyorduk.

Orkestra o sırada ara nağmelere geçti. "Teşekkür ederim," dedim. "Şimdi istersen masaya dönüp, W. Somerset Glick'in neler yaptığına bakalım."

Güldü. "Yağmur'u sihirbaz Houdini bile kolay kolay tersyüz edemezdi," dedi. Yine birlikte güldük. Esprinin gerektirdiğinden daha fazla, daha içten gülüyorduk. Masamıza doğru tek sıra ilerlemek gerekiyordu. Yana çekilip ona yol verirken ve önümde yürüdüğü sürece vücuduna bakmaktan kendimi alamadım. İlk gördüğümde sandığım kadar erkeksi değildi. Aletikti ama ... pek de sert değil!

Biz otururken Sammy, "Müzik sinirime dokunuyor," dedi.

Bir siniri olduğunu sanması bana tuhaf gelmişti.

"Bize gitsek nasıl olur? Hikâyemi üzerinizde denemek istiyorum."

* Avrupalı Yahudilerin konuştuğu, Polonya merkezli, Almanca kırması, apayrı bir dil.

“Bizi hatırlamadın mı?” dedim. “Az önce galada seyretmiş-tik.”

Sammy, “Yok, yahu o yalnızca kaba bir taslaktı,” dedi. “Şimdi tam hakkından geldim artık.”

•

Yarım saat sonra Kit, Billie ve ben, Sammy'nin modern gri süet kanepesine yerleşmiş, tiyatro seyircisi gibi onu izlemekteydik. Hakkını vermek gerekirdi. Sürekli olarak ilerleme kaydediyordu. Yani Sammy Glick olmakta gittikçe daha başarılı oluyordu. Söz gelişi, hikâyesini anlatış biçimi! Bize özetlemiyor, karşımıza geçmiş, oynuyordu. Hikâyenin kişilik ve konu eksikliklerini, hevesi ve enerjisi şimdilik kapatmaya yetiyor gibiydi. Oyunu seyrederken, niçin durmadan tekrar ettiğini de anlar gibi oldum. Galiba ancak bu biçimde yazabiliyordu. Hikâyesini, oraya buraya birer satır, birer fikir ekleyebilecek kişilere tekrar tekrar anlatmakla. Sonunda senaryo, birçok kişinin elinin sıvazlamasıyla ortaya çıkan bir kardan adam gibi biçimleniyordu. Oturup dinlemek yerine, kendimi konuşuyor, ona yardım ediyordum buldum.

Bir kere, çekingenliği hiç yoktu. İşinin değerinden zerre kadar kuşkulandımıyordu. Şu anda onun için dünyanın en önemli işi, *Muson*'un bitirilmesi idi. İkincisi, sanki bilet alıp gelmiş seyirciler karşısındaymış gibi rahattı. Kimseye söz bırakmadığı için, ya da rol yapma yeteneği olmadığı için en küçük bir utanma duymuyordu. Üstelik o korkunç perspektif yoksunluğu da unutulmamalıydı. Bu onun en büyük kazançlarından biriydi. Çünkü perspektifin insana her zaman pek yararı yoktur. İnsanın hızını keser. Ben kaç kere sabah büromda masamın başına oturup kendi kendime, “Bu sabah Amerika Birleşik Devletleri'nde on iki milyon tane işsiz vatandaş var. Sen de kim oluyorsun?” diye düşünmüşümdür. Bu düşünceler belki perspektif sahibi olduğumu ortaya koyar, ama bütün sabah tek satır yazamamama da yol açardı. Bazen de dünyanın elli milyon yıl önce nasıl olduğunu, o zamandan beri yaşamış bütün insanları düşünürdüm. O insanların benim saat beşte teslim etmem gereken senaryonun can alacak sahnesinde nasıl davranacaklarını kurmaya çalışırdım. Bu da perspektifti. Gece yatağa yatıp milyonlarca yıldız doğru yükselmek, kendini molekülleşmiş gibi hissetmek de perspektifti. İyi şeydir perspektif. Ama insanı çok mutsuz edebilir. Sammy'nin ise mutsuzluğu düşünülemez bile. Mutluluğu da düşünülemez. Acaba

onun duyguları, heyecanları ne biçim şeyler? Belki alev alev yanan bir sabırsızlık ve durmadan ileri, daha ileri varma güdüsü.

Billie hikâyeden hoşlanmıştı. Raft'la Lamour'un bu rolleri canlandırışı gözünün önüne geliyordu.

Kit, Sammy'ye bir film senaryosunun nasıl birleştirilmesi gerektiğini anlatmaya koyuldu. "Sahneler, rastgele biraraya getirilmiş insanlar gibi olamaz, Sammy," diyordu. "Ne kadar renkli insanlar olursa olsun, buna imkân yoktur. İyi bir film, tıpkı bir aile ağacına benzer. Her sahne, kendinden sonra gelen sahneleri doğurur."

Sammy'nin beyin hücrelerinin bu yeni fikri hemen kavradığını bilmek için hayal gücüne sahip olmak şart değildi. Pazara Collier'e filmlerde devamlılık faktörü üzerindeki teorisini anlatışını kulaklarımla duyar gibi oluyordum.

Sıra bana geldiği zaman, "Sammy," dedim. "Bu hikâyeyi sunuş tarzının en iyi şekil olduğunu hiç sanmıyorum. Hele oynaman kulakları sağır ediyor neredeyse."

Doğruydu söyledığım. Hikâye kötüleştikçe, gürülüsü de artar gibiydi.

Kit, "Yine de o teknikte bir gerçek payı var galiba," dedi. "Adolf'la Benito bunu yıllardır yapıyorlar. Bakın nereleye kadar yükseldiler! İkisi de yaman birer Hollywood sahtekârı olabilirlerdi! Bir senaryo konferansında gruba nasıl hakim olacaklarını düşünabiliyor musunuz?"

Sammy bu karşılaştırmadan enikonu gurur duymuş gibiydi.

"Doğru söylüyor, Al," dedi. "Bak sana Sammy amcanın kendi uydurduğu bir atasözünü söyleyeyim. İstersen bürona asarsın. Para da istemem: 'Çok çalış, çok çalışmıyorsan kafanı kullan, onu da kullanamıyorsan yüksek sesle konuş.'"

"Tür u Sina'dan on emri haykıran Musa'ya benziyorsun," dedim.

"Musa enayinin biriydi," dedi. "Bak on emrini şimdi nasıl gülünç ettiler. İki bin yıldır neler yediriyorlar ona. Benim kurallarının hiç değilse sonuç veriyor. Söz gelişi, buradaki ilk senaryo konferansım! İstersen seni biraz akıllandırmak için anlatayım, ha?"

Evet, o ilk konferansı tam anlamıyla gözümüzde canlandırabiliyorduk. Yapımcının, denetmenin, toplantıya katılan öteki yazarın nerelere oturup nasıl tavırlar takındığını tam anlamıyla görür gibiydik. Hep birlikte, filmin başlangıcında oğlanla kızı karşılaştıracak uygun ve çabuk bir çare düşünüyorlardı.

"Denetmen durmadan bir şeyler söylüyor, ama yapımcı sıkı

davranıyor,” diye anlatıyordu Sammy. “Yalnız ikide bir, iş yok, olmaz, gibi lâflar söylüyor. Öteki yazar tam Caspar Milquetoast. Suratında sanki gerçekten düşünüyormuş gibi bir ifadeyle oturuyor. Ben de düşünüyorum. Ama hikâyeyi değil. Şu anda ne düşüneceğim hakkında zerre kadar fikrim olmadığını ve hiç de budala olmayan yapımcının bir iki dakikaya kadar bunun farkına varacağını düşünüyorum yalnızca.

“O sırada Milquetoast ağzının içinde bir şeyler mırıldanıyor. Böyle ...” Sammy bize çekingen bir adam taklidi yapmaya çalışıyor, bir şeyler mırıldanıyordu. Bu rol ona çok zor geliyordu tabii. “Diyor ki: Acaba pansiyoncu kadın boş sandığı bir odayı oğlana gösterse, fakat kız içerde olsa ...”

“Bu defa yapımcı hayır demek zahmetine bile katlanmıyor. Belki söyleneni hiç işitmiyor bile. Herkes düşünmeyi sürdürüyor. Zavallı mıymıntı çevresine bakıp tepki bekliyor, ama hiç bir şey olmayınca sözün sonunu kendi getiriyor. ‘Evet, herhalde iyi bir fikir oldu,’ Sonradan bu zavallı mıymıntının Modern Library yayınları arasında en çok eseri basılan S. Henley Forster olduğunu anlamıştık.

“Enayi belki hiç farkına varmadı ama, aslında bana bir senaryo konferansında nasıl davranmak gerektiğini öğretmiş oldu. Orada birkaç saniye sessizce oturdum. Yapımcının bakışlarının benim üzerimde olduğundan emin oluncaya kadar bekledim. Sonra yavaş yavaş gözlerimi açmaya ve soluğumu tutmaya başladım. Sanki Amerika’yı ya da ona benzer büyük bir şeyi keşfediyormuşum gibi. Sonra ağır ağır ayağa kalktım. Bak, böyle ... Kalkarken de herkese birden bakıyordum. Önemle bakıyordum hem..

“‘Durun bir dakika!’ diye bağırdım. Herkesin etkime girmek-te olduğunu seziyordum.

“‘Ulu Tanrım, buldum vallahi!’

“Hepsi sanki kafalarına kum torbasıyla vurmuşum gibi yüzüme bakıyorlardı. Patron ağzını açıp da, ‘iyi’, ya da ‘anlat bakalım,’ bile diyemedi. Onları avucumun içine aldığımı daha o anda biliyordum. Ah, Tanrım, bu nasıl bir duygu, bilsen!

“‘Oğlan yağmurun altında ilerliyor, bulabileceği en ucuz odayı ayarlayıp geceyi geçirmeye çalışıyor’ diye söze başladım.”

Sammy bizim için bile ceketinin yakasını kaldırmış, ellerini ceplerine sokmuş, sırtını kamburlaştırmış, odanın içinde geziniyordu.

“Sonra devam ettim: ‘Pansiyoncu kadın yaman bir tip. Benigıcırdayan merdivenlerden yukarıya çıkarıyor. ‘Şansın varmış,

delikanlı,' diyor. 'O odada başka biri vardı ama saat altıya kadar çıkmak zorunda. Buralarda Kızılaya çalışmıyoruz ya!' Size konuşmaların aslını veriyor değilim tabii. Yalnız havasını aktarmaya çalışıyorum. Herhalde bu konuşmaların çok güzel düşürülebileceğini de anlamışsınızdır. Şimdi birden korku yaratmış oluyoruz, tamam mı? Elimizde seyircilerin çoktan benimsediği yapayalnız bir delikanlı vardı, şimdi de Allahın soğuşunda sokaklara atılacak masum bir genç kız çıktı.

"Birden kapı açılıyor ve ben içeriye yürüyorum. Başımı kaldırıp karşıma bakıyor, olduğum yerde duraklıyorum. En ufak bir kıpırtı yok ... bakakalıyorum!"

Sammy bize, "Burada biraz durakladım," diye anlatıyordu. "Bu kadarını sindirebilmeleri için onlara bir iki saniye tanıdım.

"O sırada kamera dönüp yaklaşıyor. Bir de ne görelim? ... Kızımız orada, yarı çıplak ... sansür bürosu ne kadarına izin verirse o kadar çıplak. Başını kaldırıp bakıyor. Dişi bir kaplan gibi ... başının üzerindeki dam için çarpışmaya hazır. Tam kapana kısılmış durumdayız. Muazzam bir an! Ben kıza bakmayı sürdürüyorum. O da bana bakıyor. Bütün seyirciler içimdeki mücadeleden farkında. Bu gece odayı alıp da bu küçücük yavruyu nasıl çamurlara attırabilirim? Buna nasıl yüreğim dayanır?"

Sammy tekrar duraklamıştı. Dramatik bir yüzle bizlere bakıyordu. Tıpkı yapımcısına yaptığı gibi ... "O sırada pansiyoncu bana bir şeyler söylüyor. Kızı hemen dışarıya çıkarttıracağını anlatıyor. Ben ise, duymuyorum bile. Sonra ... ne diyorum, biliyor musunuz? Gözlerimi kızıdan ayırmadan pansiyoncuya, 'Size borcu ne kadar?' diye soruyorum. O da bana söylüyor. O zaman yalnızca, 'ödenmiş bil,' diyorum. Yalnız o kadar. 'Ödenmiş bil ...'

"Eğer bunun da ömrünüzde gördüğünüz en fiyakalı film açılışı olduğuna inanmıyorsanız, hemen anlaşmamı bozalım, ben de eski işime dönüp New York'daki *Record* gazetesinin yazı işleri müdürü olarak çalışmaya devam edeyim."

Sammy yakasını indirdi. Bu hareketi perdenin kapandığını belirtiyordu. "Tanrım, canlarına okudum hepsinin. Yapımcı hemen ayağa fırlayıp beni öptü. Sonra hepsini en başından bir kere daha anlattırdı. Denetmenle öteki yazara nasıl bulduklarını sordu. Ah, keşke bir fotoğraf makinem olsaydı da o mıymıntının 'beğendim' derkenki fotoğrafını çekebilseydim."Sammy'nin kahkahası bizim de Forster'a gülmemizi kaçınılmaz duruma getiriyordu. Bu hikâyeyi anlatabilmek için uydurduğu bahane, bana ders vermektir. Ama büyük cürmünü yeniden yaşarken gösterdiği heves, bundan ne

kadar gurur duyduğunu belli etmeye yetiyordu. Sammy'nin gurunun ne acayip bir fenomen olduğunu bir kere daha ve çok keskin biçimde anlamıştım. Zaferi kazanış yönteminden öylesine gurur duyuyordu ki, fikri kendisi düşünmüş olsa bu kadar memnun olamazdı.

"Eh, artık başarılı bir senaryo yazarı olmak için nasıl hareket etmem gerektiğini öğrendim," dedim. "Hitabet ve şan dersleri almaya başlayacağım."

İşi şakaya vurmaya çalışıyordum, ama gerçekten canım sıkılıyordu. Eğer burada başarı kazanmak, Sammy'nin bize az önce gösterdiği şarkılı dansları yapmayı gerektiriyorsa, bir an önce bu meslekten istifamı yazıp hazırlasam fena olmayacaktı.

Ama Kit beni avuttu. "Belki inanmazsın, ama burada yazı yazabilen bir takım kimseler de yok değildir," dedi. "Doğru dürüst hikâyeleri takır takır daktilolarının başında yazdıklarını gözlerimle görmüşümdür. Dudley Nichols örneğin! Geçenlerde Dudley'le, John Ford, *Muhbir* diye bir eser hazırlamışlardı. Onu gördükten sonra, o güne kadar Hollywood hakkında söylediğim kötü sözler için ağzımı sabunla çalkalamak gereğini duydum desem yeridir."

İlk defa olarak bir insanın Hollywood'dan gerçek bir meslekmiş gibi söz ettiğini işitiyordum. Başka herkes burasını lâfazanlık ve sahtekârlıkla her şeyin elde edilebileceği mutlu bir av sahası gibi anlatıyordu. Kendimi biraz daha dinlemek üzere Kit'in yanına yerleşir buldum. O sırada Sammy gelip kolunu Kit'in boynuna attı.

"Aklım almıyor ..." diyordu. "Bunun gibi akıllı bir kız ... oysa kafası hep ideallerle dolu."

'İdeal,' kelimesi onun dilinde başka dünyalardan bir kelime gibi garipleşiyordu.

"Senaryo Yazarları Birliğinin yönetim kurulunda üye olduğunu biliyor muydun? Beni bile üye yazdırttı uyuz örgütüne!"

İkisinin birarada niyetlerinin ne olduğunu bir türlü anlayamamak, bir ipucu yakalayamamak, beni iyice rahatsız etmeye başlamıştı. Buna entellektüel bir dostluk demeye olanak yoktu. Aşksa, o zaman da yeni bir türü olacaktı. O güne kadar, Sammy Glick için mümkün olan tek aşkın, kendi geleceğine karşı duyduğu çılgın aşk olduğundan emindim. Elimde bunu kanıtlayabilecek bir sürü ipucu vardı. Onun kıratında bir kadının Sammy gibi bir sinsi fareyle oynaşmayı neden istediği sorusunu ancak Doktor Freud cevaplayabilirdi.

“Saate bakın yahu!” dedim. “Ne dersin, Billie? Yavaş yavaş birbirimize dayanıp buradan çıkmazsak bizden kira istemeye kal-kacak.”

Kit, Billie’yi, şapkasını ve paltosunu alsın diye yatak odasına götürdü. Bu odalarda yolunu böylesine iyi bilmesi canımı neden bu kadar çok sıkıyordu?

Bu arada biz Sammy ile gecenin son içkisini içtik. Herhalde sandığımdan biraz daha sarhoştum. Yoksa ona stüdyoda Pancake’le olan dertlerimi anlatmazdım.

Sammy bu konuya, alarm duymuş bir itfaiyeci gibi tepki gösterdi. “O herife nasıl parmak atabileceğini ben sana öğreteyim,” dedi. Bana yardım etmek istiyordu. Sesinde içten bir iyi niyet sezilmekteydi. Tabii yine kendi çeşidinden bir iyi niyet.

“Eğer ortak imzalı bir yazı teslim ederseniz ve o da gidip yapımcıya yazının tümünü kendisinin yazdığını söylerse, öldün demektir,” dedi. “Beni dinlersen hemen kendin bir bölüm yaz, sonra yapımcını yalnız yakalayıp Pancake’in konuya çok uzak kaldığını, çabuk olsun diye kendin yazmayı seçtiğini söyle. O zaman işin geç kalacağından korkup Pancake’i başından alması, senin de senaryoyu solo olarak kapatman işten değil.”

Kendimi bu işi yaparken hiç gözümün önüne getiremiyordum. Ona da söyledim. İyi bir senaryo yazarı olabilir miyim olamaz mıyım, bilemiyordum. Ama hiçbir zaman politikacı olabilirim diye bir iddiam olmamıştı.

“Salaklaşma,” dedi. “Doğal seçim diye bir şey duymadın mı? Ancak en güçlülerin hayatta kaldığını bilmiyor musun?”

Evrin Teorisine inandığımı, ama biraz daha değişik bir biçimde inandığımı belirttim.

“İstediğin kadar süslü isim tak,” dedi. “Ama işin temeline in-dığın zaman, insanlar birbirini yer, o kadar.”

İçimden hep Kit’in de bizimle birlikte oradan çıkacağını umuyordum. Oysa o iyice yerleşmiş gibiydi. Saçını bile açmıştı. O katı, iş kafalı kadın görünüşü gitmiş, omuzlarına dökülen dalgalar yüzünün çizgilerini yumuşatarak, ona küçük bir kız gibi rahat bir ifade vermişti.

Sammy bana, “İyi geceler, tatlım,” dedi. “Gelecek hafta bir akşam, filmin ön gösterisi var. Hangi akşam olduğu belli olunca sana telefon ederim, hep birlikte gideriz.”

Orada, klas apartmanının kapısında durmuş, bizi uğurluyordu. Yaşı henüz yirmilerin başlarındaydı. Pahalı ayakkabıları, yepyeni, pırıl pırıl ceket ve hiç değilse bir o kadar yeni olan Horatio Alger kafasıyla, hâlâ bir mahalle çocuğuna benzemesi garıpti. Sanki bir yere gizlice girmiş, dolapta bulduğu bu kıyafetleri giyivermişti. En iyi arkadaşım! Allah böyle iyi arkadaşı en kötü düşmanıma vermesin!

Sammy'nin filminin ön gösteri ilanını aydınlatan koca projek-törlerin parlak ışıkları, gökyüzüne doğru da ince uzun ışık demet-leri yolluyordu. Sunset'den kente doğru saptığımız zaman Sammy, "İşte orası," dedi. "Hey Tanrım!" Kelimeler ağzından sert, sivri ke-narlı çakıl taşları gibi fırlıyordu.

O ışıkların gökyüzüne kendi adını yazdıklarını ifade etmek is-tiyordu. Sesindeki bu gurur başka türlü açıklanamazdı.

Fazla konuşmuyorduk. Zaten Sammy'nin ruhsal durumu he-pimizinkine de yansırı her zaman. Bugün ise sinirliydi. Bunu bir-kaç espriyle örtbas etmeye çalışıyordu, ama esprileri de sinirli esp-rilerdi.

"Burası nasıl bir sinema?" diye sordu.

Kit, "Zorlu bir sinema," diye karşılık verdi. "Ancak gerçekten komikse güler buranın halkı. Komikleştirmeye çabaladığın her esp-riye gülmezler. Her acıklı şeye de ağlamazlar. Ancak 'patetik'se ağ-larlar."

Sammy yine, "Hey Tanrım," dedi.

Kit, "Sonra ön gösterilere alışmışlardır," diye uyarılarını sür-dürdü. "Burada o kadar çok ön gösteri yapıldı ki, artık herbiri birer küçük DeMille kesildiler. Fikirleri eleştiriyorlar, anlatımı eleştiri-yorlar ... hattâ nerelerinin kesilmesi gerektiğini bile söylüyorlar."

Sammy, "Piçoğlu piçler!" dedi. "Akılları varsa benim filmimi komik bulsunlar. Zaten ben komik olduğumu biliyorum. Kaç yerin-de gülüneceğini saydım. Tam yüz yedi kahkaha bekliyorum." Sinemanın girişinde büyük heyecan vardı. Bu genellikle, filmin baş erkek oyuncusuna hayran kadınlardan ve baş kadın oyuncusu gibi birini asla elde edemeyeceklerini bilen, hayata küskün erkeklerden kaynaklanmaktaydı. İmrenme duygularını hayranlıkla silmeye çalış-şan önemsiz insanlardı bunlar. Arada bir de çocuk kalabalığı var-dı. Herbiri dünyada herkesten daha çok imza toplama peşindeydi.

İçerde bütün ışıklar yanıyordu. Herkesin başı kapı girişine çevrilmişti. Sanki ekran kaldırılmış, bir anda arkalarında bir yere

yerleştirilmişti. Normal koltuklardan iple ayrılmış olan davetiyeli bölüme gelecek olan şöhretleri bekliyorlardı. Sammy'nin yemekte lokmaları neden boğazımıza dizdiğini şimdi anlıyordum. Işıklar sönmeden buraya yetişmek istemişti.

Orta yoldan aşağıya üçümüz birarada yürümeye başladık. Dakat bir iki sırayı geçer geçmez Sammy'yi hemen kaybettik. Dönüp onu aradığım zaman, kerliferli, kıvr saçlı bir adamın hemen hemen kucağında olduğunu gördüm. Orta yaşlı, ağırbaşlı bir adamdı. Yüzü pembe ve yumuşak ifadeliydi. Ağzının kenarları biraz fazla yumuşak gibiydi.

Tam ben soracağım sırada Kit, "Yapımcısı," dedi. "Sidney Fineman."

Tekrar dönüp baktım. Fineman adı, Goldwyn ya da Mayer gibi sihirli adlardandı.

Işıkların sönmesini beklerken Fineman'dan konuştuk. Adı hâlâ başta olan ender eskilerden biriydi. Yazdığı senaryolar efsaneleşmiş, ya da sokak adı falan olmuşlardı. Memleketin en büyük kitap koleksiyonlarından da birine sahipti.

Kit, "Hem gösteriş olsun diye de değil," diyordu. "Fineman için felekten bir gece çalmak, kendisini kütüphanesine kilitlemek demektir. Malikânesinin bahçesine kitapları için ayrı bir ev yaptırdı."

O anlattıkça, ben Sidney Fineman gibi bir adamın niçin Sammy ile çalışmak isteyeceğini daha çok merak ediyordum.

"Fineman artık on beş yıl önceki Fineman değil," diye sürdürdü sözlerini Kit. "Thalberg kadar zevki ve onunkinden fazla cesareti vardı. Hollywood ona göre tam biçilmiş kaftandı. Burayı adam etmek için ne fikirleri vardı ..."

Gözümün kuyruğuyla Sammy'yi görebiliyordum. Sonunda bizim oturduğumuz bölüme yaklaşmaya başlamıştı. İki üç kişinin üzerinden eğilmiş, Junior Laemmele ile el sıkışıyordu.

Kit o sırada, "Ama bunlar hep geçti artık," demektedir. "Ekonomik kriz yılları onun içindeki bir şeyi öldürdü sanki. Yalnız kendi parasını kaybetmekle kalmadı, üstelik Chase'in, Atlas'ın bankacıları da şirketinin şusuna busuna karşır oldular. Bu sefer Wall Street bankacılarının kendisine komplo kurdukları, ona karşı çalıştıkları kuşkusuna saplandı. Güvenini korumak için daha cesaretsiz çalışır oldu. Bugün hâlâ buranın başta gelen yarım düzine insanından biri olmasına rağmen, artık durmadan eski filmlerini tekrar tekrar evirip çevirip yutturma sevdasına düştü. Çünkü para kaybetmeye başladığı an, adını stüdyonun kapısından silecekle-

rinden korkuyor. Her nasılsa Sammy'nin para yazarı olduğuna inanmış. Onu buna kimin inandırdığı konusunda da içimde bir duygu var."

Filmi meydana getirenlerin adları yazılmaya başladığı sırada Sammy yanımdaki koltuğa kendini attı. Kendi adı ekranı doldurduğu zaman yüzüne bakıyordum:

ORİJİNAL SENARYO SAMUEL GLICK

Dilimizde yüzündeki ifadeyi anlatacak kelime yok. Gülümseme, kendinden geçme, sırtma, yılışma diyebilirsiniz. Bunların hepsinden birer parça vardı içinde. Ama bir şey daha vardı. Derin bir organik zevk. Beni mestetmişti bu ifade. Çünkü o anda görmemem gereken bir şeye bakmakta olduğumu hissetmiştim. Yatılı okulda karşımdaki odada kalan çocuğun yanına bir gece kapıyı vurmadan girme hatasını işlediğimde yüzünde gördüğüm ifade gibi ...

Sammy eğilip kulağıma bir şey fısıldadı. Ömrümde duymadığım kadar sapıkça bir lâf.

"Gırgırına alkışla beni," dedi.

İşin en sapık tarafı da şu ki ... alkışladım. Ellerim otomatik bir hareketle, kanat gibi, birbirine gidip gelmeye başladı. Alkış hemen yayıldı. Fırtınalı bir uğultu sayılmazdı, ama serpmeye bir alkıştı işte. Ellerimin utançtan yanmasına yetmişti. Sammy'nin içki arkadaşı olmam yetişmiyormuş gibi, şimdi de tek kişilik alkış ekibi durumuna gelmiştim. Sammy beni önceden hipnotize edip sinemaya getirmiş olsa, bundan daha otomatik hareket edemezdim.

Ekrandaki yazıya bakarken, içimden bir eksiklik olduğunu hissediyordum. Ama bu eksikliğin ne olduğunu ancak ekran bize kostümleri kimin hazırladığını ve rejisi asistanlığını kimin yaptığını haber verirken hatırlayabildim. Julian. Julian Blumberg. Sammy'nin Alplerden aşağıya yuvarlandığı çığın ta içindeki ilk kartopunu yapan çocuk. Haydi senaryoyu, her nasılsa, Sammy'nin tek başına yazabildiğini kabul edelim. Ama yine de orijinal senaryoyu Sammy ile Julian Blumberg'in birlikte hazırladıkları belirtilmiş olmalıydı. Oysa yalnızca Sammy Glick vardı ortada. Julian Blumberg'den eser yoktu.

İçgüdüyle, ama geçen seferkinden daha iyi bir içgüdüyle, Sammy'ye eğilip ekrandaki yazıda bir gariplik görüp görmediğini sordum. Görmemişti. Bunun üzerine onu aydınlattım. Ama bu aydınlık, koskoca bir mağarada yakılan muma benziyordu.

Kalın bir fısıltıyla, "O ilk hikâye olduğu gibi çöpe atıldı, Al," dedi. "Ta en başından başlamak zorunda kaldım. Çocukcağız için bunun pek ağır bir darbe olduğunu biliyorum, ama ne yaparsın, Hollywood böyle işte."

"Hollywood öyle falan değil" dedim. "Öyle olan Sammy Glick." Kit sert bir sesle, "Şşşş!" dedi.

Film başlarken, acaba Kit'i tanımadan önce olsa, Sammy'nin Hollywood hakkındaki sözünü kabullenir miydim, diye düşünüyordum.

Fil pek de gece yatağınızda yatarken hatırlayacağınız türden değildi. Hattâ buradan çıkmak için şapkanızı başınıza giyerken bile hatırlamazdınız. Tam Hollywood'un komedi anlayışına göre düzenlenmişti. Anlatılan kavramlar değil, ancak anlatıştaki kolaylık önemliydi. Esas amacın şık, çabuk ve zekice sonuca ulaşmak olduğu belliydi. Yani Kit'in 'Altın Saçmalıklar' dediği cinstendi.

Fakat ekrandaki bütün eğlence bir yana, ben bitişik koltuktaki gösteriyi çok daha ilginç buluyordum. Bir insanın film seyrederken bu kadar sıkı çalıştığını ömrümde görmemiştim. Film başladıktan birkaç dakika sonra bana, "On bir oldu bile," diye fısıldadı. O anda, elindeki karta kahkahaları işaretlemekte olduğunu fark ettim. Kalabalığın her gülüşünde, o hemen kartın üzerine bir çentik atıyordu. Gülmedikleri zaman ise, "Bu Allahın belası alık aktör satırımı öldürüyor," ya da, "Burada zaten iş yok. Ayıklarken çıkarabilirler," diye homurdanıyordu.

Orada onun filmcilik işini öğrenişini seyredip oturdum. Yetenekli bir öğrenci olduğu açıktı. Onun film hakkında beş ayda öğrendiği şeyleri ben beş yıl geçtikten sonra, daha yeni yeni anlamaya başlıyorum. Hollywood'da anaforcü sahtekârlar her zaman vardır, ama ister inanın, ister inanmayın, Sammy öyle olduğunu aralarında en az belli edenlerden biriydi. Fazla sıçrarsa yakayı çabuk ele vereceğini bilecek kadar akıllı vardı. Esas büyük sırrı, iş çalışmaya geldiği zaman da, hava basmaya olduğu kadar istek göstermesindeydi.

Işıklar tekrar yandığında film bayağı sükse yapmıştı. Ben Sammy'nin peşi sıra yürümek üzere ayağa kalktığım zaman Kit hemen koluma yapıştı.

"Bu taraftan," dedi. "Burası daha iyidir."

Yan taraftaki tehlike çıkışını gösteriyordu. Buradan sinema salonunun çevresini dolaşan bir geçide girdik. Karanlık koridordan sokağa doğru yürürken Kit:

"Birisi yolumu kesip bana filmi nasıl bulduğumu sormadan

kaçmayı severim," dedi.

"Beğendiğin zamanlarda bile mi?"

"İş o kadar basit değil. Hollywood'da ön gösteri tepkileri bir gelenek halindedir. Ellerindeki ipe sapa gelmez bir zırva olduğunu bildikleri zaman, herkesin kendilerine cesaret vermesini isterler. İyi bir şey olduğu zaman da göklere çıkarman şarttır."

Bana sözlerinin anlamını daha iyi açıklayabilmek için, Hollywood'un üç ünlü kavuk sallayıcısına bir film hakkındaki düşüncelerinin sorulmasına ait fıkrayı anlattı. Birincisi, o güne kadar yapılmış filmlerin en güzeli olduğuna hiç kuşku bulmadığını söylemiş. İkincisi şahane ve akıllara durgunluk verici olduğunu ileri sürmüştü. Üçüncüsü ise başını sallayıp, "Vallahi bilmiyorum ki ... yalnızca çok iyi bir film," dediği için işinden kovulmuş.

"Yine de ben çok etkilendim," dedim. "Sammy'de bu yeteneklerin olduğunu bilmiyordum."

"Sözümü yanlış anlama. Film bence de çok güzel. Ama bu adamlar Roma imparatorlarına benzerler. Her küçük başarı onlara bir zafer kutlaması için bahane sayılıyor. Ben de onların yarış arabalarının peşinden koşmaya bayılmıyorum."

Caddeye vardığımızda Sammy kaldırımında duran beş altı kişinin arasındaydı. Hepsini bir ağızdan konuşuyorlardı. Sammy hepsini alt edebilmek için elinden geleni yapmaktaydı. Kit bana, Sammy ile Fineman'ın dışındakileri uzaktan tanıttı. Yönetmen, denetmen, birkaç idareci ve kameraman. Birkaç kişi de çemberin çevresini almış, dinleyip tepki göstermekle yetiniyordu. Fineman'la yönetmen tartışıyor gibiydiler. Yönetmen avaz avaz bağırıyor, eğer en sevdiği sahneyi çıkarırlarsa kendi adını da ekrandan silmelerini istiyordu. Sammy, Fineman'ı desteklemekteydi.

O sırada bir delikanlı elindeki merdiveni dayayıp afişteki yazıları değiştirmek üzere tırmanmaya koyuldu. Kit bana:

"Bu kaldırımın konferansları bütün gece sürer," dedi. "Gidip birer bardak bir şey içelim. O da bizi orada bulur."

Aklımdan o gece biz çıkarken Kit'in Sammy'nin evinde kendini ne kadar rahat hissettiğini geçirmekteydim. Bunun beni tedirgin etmesine izin vermem çılgınlıktı. Çünkü daha ondan hoşlanıp hoşlanmadığıma bile tam karar vermiş değildim. Aklının olaylara gösterdiği tepkiden çok hoşlanıyordum, ama kendisine fazla yaklaşmanıza engel oluşunda umut kırıcı bir hal vardı.

Park yerine doğru yürümeye başladığımız sırada başını çevirip Sammy'ye, "Biz Cellar'dayız," diye seslendi.

Arabamın yanında külüstür paltolu, kansız görünümlü bir

genç beklemekteydi. Tanıyordum ama ... ağzını açıncaya kadar kim olduğunu çıkaramadım. Julian Blumberg'di tabii.

Bana gelebilmek için canını dişine taktığı, bütün cesaretini kullanmak zorunda kaldığı belli oluyordu. Bunun bir umutsuzluk çabası olduğu çok açıktı.

"Bay Manheim, beni hatırlayabileceğinizi pek sanmıyorum ..."

Gözleri her zaman ağlamış gibiydi. Durmadan eklemelerini çıtlatıyor, ağırlığını bir ayağından ötekine geçiriyor, benim yüzümden başka her tarafa bakıyordu. Julian gibi kimseleri tarif edecek en güzel kelime, Yiddiş dilinde vardır: Nebiş! Nebiş bir kimse, beceriksiz değildir. Aptal ya da zayıf karakterli de değildir. Yalnızca kalabalığın arasında tanıştırmayı her seferinde unuttuğunuz insandır.

"Elbette hatırlıyorum," dedim. "Görüşüğümüze sevindim."

Sesimin içten olmasına çalışıyordum. Bana elini uzatırken sanki bir cetvelle kemiklerini kırmamdan korkuyormuş gibiydi. Avucundaki terleri hissettim.

Onu Kit'e tanıttığım zaman dalgın bir baş selamı verdi ve sanki çoktan beri soluğunu içinde tutuyormuş gibi birden patladı. Çekingen insanlarda görülen bütün patlamalar gibi, biraz fazla kattı, fazla kaba bir sesi vardı.

"Bay Manheim, sizinle derhal görüşmem gerekiyor."

"Olur, Julian. Ne hakkında olduğunu söyleyebilir misin?"

Kit'e kuşkuyla baktı. "Yalnız ..." dedi. "Yalnız görüşmemiz gerek."

Sesi bir yandan yalvarıyor, bir yandan emrediyor gibiydi. Herhalde gücenmem gerekirdi, ama Julian'ın bu kabalığının altında gizli olan duyarlılığı hissetmemeye olanak yoktu.

"Peki" dedim. "Uzun sürer mi?"

Kararlılık valfı birden gevşer gibi oldu ve içindeki cerahat sızmaya başladı. "Ah, Bay Manheim canınızı sıktığımı biliyorum ama ... eğer mecbur olmasam sizi dünyada rahatsız etmezdim."

"Ne kadar sürer dersin?" diye sözünü keserken sabırsızdım.

"Biraz ... söyleyecek çok şey var aslında. Bir iki saat diyebilirim."

Kit'e baktım. "Siz işinize bakın," dedi. "Ben yalnız kalmaktan sıkılmam."

Mesele oradaydı zaten. Yalnız kalmaktan sıkılmayacağını biliyordum.

"Bak ne yapalım, Julian," dedim. "Bu iş yarın öğlene kadar bekleyebilir, değil mi? İstersen bana stüdyoya uğra. Saat yarında

gelir misin?"

O kadar şükran duymuştu ki, insanın içine bir acı saplanıyordu. Acemi bir saray uşağı gibi tekrar özür dileyerek, tekrar teşekkür ederek uzaklaştı.

Kıt ayağını gaz pedalına basarken, "Bu ıslak genç de kim?" diye sordu.

Onu henüz, *Kız Oğlanı Çalıyor*'un hikâyesini anlatacak kadar iyi tanıımıyordum. Julian'ın New York'dan tanıdığımız bir yazar olduğunu, burada iş aradığını söylemekle yetindim.

"Üzüntüsü boşuna değilmiş," dedi. "Bugün bu kentte iki yüz elli yazar işbaşı yapmış. Birlik her gün bu hesapları tutar. Kentte kaç yazar olduğunu biliyor musun? Bine yakın. Her hafta da otobüsler dolusu hayal küpü üniversite mezunu akın ediyor. Hepsi World-Wide'in büyük hatırı için haftada otuz beş dolara açıktan ölmeye hazırlar."

•

İçkinin toplumumuzdaki bütün dertleri çözümleyemeyeceğini bilmiyor değilim. Ama yine de bir iki kadeh çekmek, tanışma zorluğunu alt etmeye yardımcı oluyor. Karşımızdakini çok iyi tanımadığımız zamanlarda genellikle herbirimiz kelimelerimiz ve zihinlerimiz kolalıymış gibi oturuyor, açık konuşup onları buruşturmaktan korkuyormuşuz gibi davranıyoruz.

Cellar denilen yerde bir iki içki içtikten sonra birbirimize daha yakınlaştığımızı sezdim. Konuşmalarımızda pek fark yoktu, ama birbirimizi daha çok sevmeye başlamıştık. Bunun farkındaydık da!

İlk birkaç dakikayı kapıdan girenlerin merdivenden inişlerini seyretmekle geçirdik. İndikten sonra, salona girmeden önce son sahanlıkta nasıl durup poz verdiklerine bakıyorduk.

Bu oyundan usandığımız zaman, kendimizi 'Sammy ile nasıl tanıştım' oyununu oynar bulduk. Önce o bana sormuştu. Sammy Glick'in *Mein Kampf* (Kavgam)'ından bazı önemli noktaları özetleyerek onu on beş dakika kadar eğlendirdim. Bazı olağanüstü başarılarını bu arada sansüre uğratiyordum.

Ben onunla geçen yıl, neredeyse patlayacak olan devrim sırasında tanıştım," dedi. "Upton Sinclair'in valiliğe adaylığını koymasının sırasında."

Bu olayı işittiğimi, fakat fazla üzerinde durmadığımı söyledim.

"O halde epey bir şey kaybetmişsin," dedi. "Upton Sinclair,

Demokrat Parti adayı olarak ortaya çıktığı ve California'da yoksulluğa son vereceğini ilan ettiği zaman kıyametler kopmuştu burada."

"Ben Sinclair'i hep sizin California çatlaklarından biri diye düşünürdüm."

"Ona bakarsan, tabii onun da programı saçmalıklarla doluydu. Ama bence, halka vergileri karşılığında daha iyi bir sonuç sağlamayı amaç olarak alıyordu. Oysa Merriam'ınki, iki yüz yıldan beri değişmemiş bir klişeden başka bir şey değildi."

"Sammy Glick nerede sahneye giriyor?"

"Neredeyse onun da sırası gelecek. Eli kulağında. Kampanyanın en şiddetli yerinde World-Wide birden hafızasını kaybeder gibi oldu. Amerika'nın kuruluşunda ilan edilen 'Vatandaş Hakları Bildirgesi' gibi küçük ilkeler bazen insanların aklından çıkıveriyor, ne garip, değil mi? Birdenbire, orada çalışanların hepsinin bir günlük ücretlerini Merriam'ın seçim fonuna bağışlamalarını istemezler mi? Böyle bir teklife bence Cumhuriyetçi Partiyi tutanların bile dürüst olanları karşı çıkmalıydı. Ağzımı açtığım gibi onlara bu konuda ne düşündüğümü bayramlık dilimle söyledim."

"Birkaç gün sonra, büromda oturmuş yazımı yazarken, ömrümde görmediğim biri, sanki pantolonu alev almış gibi odama daldı.

*

"Ben Sammy Glick," dedi.

Sonra da kendini tanıtmak için bu kadarı yeteliymiş gibi durup bekledi.

Kit, "Eğer bir şey satıyorsan, ben alıcı değilim. Çok işim var," diye karşılık verdi.

Sammy, "Yanlışı anladın," diye güldü. "Ben buraya yeni gelen yazarım. Koridorun karşısındaki odaya daha yeni taşındım."

"Ne dost canlısı bir hareket. Sıkada kaldıkça gelip bir fincan sohbet ödünç alabilirsin."

Sammy Glick'i hiç tanımadığı için, ona arkasını dönüp daktilosuna eğilmekle cesaretini kırabileceğini sanmıştı.

Sammy yaklaşarak, "Çok nefis," dedi. "Bunu unutmayayım."

Kit döndüğü zaman kendini Sammy'nin yüzüne bakar buldu. Tatlı bir sesle, "Bay Glick," diye söze başladı. "Herhalde konuksever davranıp size 'yazarlara ayrılan C binasına hoşgeldiniz' demem gerekiyor. Şu anda bunu da yapmış olduğuma göre, lütfen bura-

dan cehennem olup beni yalnız bırakır mısınız ki çalışabileyim?"

Odasından yeterince insan kovmuşluğu vardı. Bir alay sulu-lar, ilan toplayanlar, küçük menejerler ve stüdyonun müdavimleri bu iş için sık sık kaşınırlardı. Soğukluktan anlamazlarsa biraz sert çıkmak akıllarını başlarına getirirdi. Ama bu seferki değişikti. Ma-sanın kenarına ilişip Kit'in omzunun üzerinden daktiloya baktı.

"Dancing Debs filmi üzerinde çalışıyormuşsunuz dediler. Herhalde yağlı bir iş olmalı."

Kit hemen ayağa kalktı, daktilosunun örtüsünü üzerine ge-çirdi, masanın üstünde duran kâğıtları büyük bir zarfa doldurdu ve pardesüsünü omzuna aldı.

"Nereye gidiyorsunuz?"

"Çalışabileceğim bir yere."

"Hey, sizi kendi odanızdan kovmak istemem. Ben yalnızca dostça çene çalmak için uğramıştım. Yazarlar arasında Merriam'ı tutmayan tek kişinin siz olduğunuzu ön bürodakilerin bildiğini ha-ber vermek istiyordum."

Zaten baskıyı böyle böyle yapıyorlardı. Hiç kimseyi patronun odasına çağırıp, eşyalarını topla, git, dedikleri yoktu. Gerekli zorla-mayı casusları güzelce yürütüyordu. Kavuk sallayıcılara bayram doğmuştu. Hele 'kendi iyiliğin için abi' kılıfı, Hollywood'un stiline de pek uyuyordu. Kurban, tehdidi sanki en son büro dedikodusu-nu dinlermiş gibi duyuyordu.

Ertesi sabah Kit büroya birkaç dakika erken gelmiş, odasına çıkmadan önce kantinde bir kahve içmek istemişti. Sammy de ora-daydı. Kahvaltı ediyor, garson kızlara lâf atıp duruyordu. Kit'i gö-rür görmez hemen yanına yapıştı. Sanki ilk görüşmeleri yıldırım aşkıymış gibi davranıyordu.

"Sabahları hangi yoldan geliyorsun?" diye sordu. "Belki beni de alabilisin."

"Ben barajın arkasından dolaşıp geliyorum. Orası herhalde size biraz uzak düşer."

Sammy bunu şaka diye kabullenmiş, Kit'le birlikte onun elin-deki Megafon gazetesini okumaya başlamıştı. Başmakale tabii Mer-riam'la Sinclair hakkındaydı. Sammy yüksek sesle okumaya giri-şince Kit hemen gazetesini katladı ve hesabını ödeyip kalktı. O da peşinden geliyordu. Kit daha çabuk yürüdü. Yüzüne hiç bakmıyor-du. Sammy yanibaşında, umutsuzca ona yetişmeye çalışmaktaydı.

"Dinlesene beni! Akıllı bir kızsın. Gazeteleri de okuyorsun. Bütün koşulların bu Sinclair budalasına karşı nasıl birleştiğini görmüyor musun?"

Kit önüne ilk çıkan kadınlar tuvaletine girip ondan kurtuldu.

Koridordan bürosuna doğru yürüdüğü sırada, Sammy de kendi kapısının önünde belirdi. Kit kapıyı yüzüne kapatmaya çalıştı ama o bir kedi gibi aradan süzülüp içeri girdi.

"Şaka etmiyorum, Katie! Seni öyle mi çağırıyorlar? Katie ha? Üzülüyorum senin için. İstersen bırak, hemen Dan Young'a telefon edip ona senin de ..." Dan Young stüdyo müdürüydü. Bir günlük ücret başışı için teklif ondan çıkmıştı. Sammy elini telefona uzatmaya başlamıştı bile.

Kit ona merakla baktı.

"Ne kadar zamandan beri California'dasın?" diye sordu.

"Dört gün."

"Demek dört gün içinde bu seçim kampanyası hakkında sağa sola öğüt verecek kadar çok şey öğrendin!"

Sammy, "Güneşin doğudan yükseldiğini anlamak ne kadar sürer ki?" diye karşılık verdi. "Bir bakmak yeter."

"Merriam hakkında ne biliyorsun?"

Sammy'nin cevabı hazır ve kaypak. "Yasayı ve düzeni savunuyor. Endüstrinin dostu. Sağı tutan bir insan."

Kit çok alçak sesle konuşmaya başladı:

"Bana öyle geliyor ki, Merriam makinesini biraz yerinden kıpırdatmak mümkün olursa, altından çıkan çirkef California'nın açlıktan sürünen avukatlarına ömürlerinin sonuna kadar yetecek bir temizleme işi kazandırır."

Sammy, "Ne olmuş yani?" dedi. "Jimmy Walker'ın da içyüzünü herkes biliyor, ama yine de gelmiş geçmiş en iyi belediye başkanı!"

"Korkarım vatandaşlıktan sınıfta kalacaksın," dedi Kit. "Sen hiç yurt bilgisi diye bir şey okumadın mı?"

"Okudum elbette. Çok da komikti. Hoca karşımıza geçip kitaplardaki o ipe sapa gelmez zırvaları sayıyordu. Oysa politikayı öğrenebilmek için köşedeki lotaryacıyı seyretmek çok daha kolay olurdu."

Kit onun yüzüne bakıyordu. Öskeli bir insandı. Çileden çıkmaya yaklaştığının farkındaydı. Yine de bir iki dakika daha dayanmaya karar verdi.

"Peki, Upton Sinclair?" dedi. "Onun hakkında ne biliyorsun?"

Sammy hemen nutka başladı: "Bolşevik o. Büyük paralara el uzatmak, herkese eşit paylaştırmak istiyor. Stüdyoları kapayıp ihtilâl yapacak."

"Bu adamın Demokrat Partinin yasal adayı olduğunu biliyor

musun?"

"Bana ne yutturmaya çalışıyorsun? Aslında Merriam hem Demokratların, hem Cumhuriyetçilerin adayı. Sinclair yalnız komünistlerin adayı."

Kit, "Bu defa politikanı yanlış köşebaşında öğrenmişsin galiba," dedi. "Sinclair Demokrat Parti aday seçimlerinde bugüne kadar en fazla oyu alan adamdır. Bütün parti onu destekliyor. Komünistlerin de kendi adayı var zaten."

Sammy ona bir deliye bakıyormuş gibi baktı. "Peki peki," dedi. "Benim bildiğim bir tek şey varsa, ya bu seçimde Merriam'ı desteklersin, ya da buralarda işin bitmiş sayılır."

Kit'in sabrı işte tam o anda taşmıştı. "Allah kahretsın!" diye haykırdı. "İhtilâl olur olmaz yoldaş Sinclair'den bir tek şey dileyeceğim. Seni bir duvarın dibine dikip kendi elimle kurşuna dizmek. Ayrıca eğer ben bire kadar sayana kadar odamdan defolmazsan, ihtilâli beklemem bile."

•

Hikâyeyi çok canlı anlatmıştı. Olup bitenleri görmüş kadar oldum: Bay İşgüzar'ın Hollywood'un en heyecanlı çekişmesinin tam orta yerine düşmesi, havada birkaç takla atıp kedi gibi dört ayak üstü iniş yapması ...

Kit, "Gerçekten çileden çıkmıştım," diyordu. "Şimdi sen sanırsın ki bu hikâye burada bitti, öyle değil mi?"

"Yooo, ben öyle sanmam," dedim. "Sammy tıpkı lastikli bir topa benzer. Ne kadar hızlı savurursan o kadar çabuk geri gelir."

"Ömrümde böyle şey görmedim. İki saat sonra beni kendisiyle öğle yemeği yemem için kandırmaya çalışıyordu. Öğleden sonra Merriam işi için bir daha telefonla aradı. Yüzüne kapadığım zaman tekrar arayıp hattın kesildiğini söyledi. Sonunda Sidney Fineman'a gittim. O sıra yapımcım oydu. Adama, bana verdikleri maaşın Merriam'a oy vermem için değil, elimden gelen en iyi senaryoyu yazmam için ödendiğini söyledim. Karşımdaki odada çalışan Sammy Glick adlı bir kenenin, bir günlük ücretimi vermem için durmadan başımın etini yediğini, böylelikle endüstriyi kurtaracağını sandığını, oysa bu yüzden, endüstrinin bir filmde edeceği kârın canına okuduğunu anlattım. Sidney anlayışlı davrandı. "Keşke elimden gelse de yapılan baskıya ben kendim de karşı koyabilsem," diye yakındı.

"Tabii bir yandan da komşumu gammazladığım için kendi

kendimden utanıyordum. Bay Glick gibi bir komşu olsa bile. Oysa koridorda karşılaştığımız zaman sırtışı yalnız bir kulaktan bir kulağa uzanmakla kalmıyor, ensesini bile dolaşıyordu.”

•

“Bana torpil patlattığın için teşekkürler, bebeğim,” dedi.

Kit yüzüne şaşkın şaşkın bakmaktan başka bir şey yapamıyordun.

“Babalardan birine, Merriam için senden para koparmaya çalıştığımı söylemiş olacaksın herhalde. Zaten istediğim de buydu. Aralarında benden söz etmelerine yarıyor, tamam mı? Buradaki her alık Merriam’a para yatırdığı için, o tek başına bir şey sağlamaz. Ama böyle olunca, adımı duyuyorlar. Bir dahaki sefere Sammy Glick’den söz edildiğini işittiklerinde, bu ismi daha önce de duyduklarını hatırlayacaklar.”

•

“Adını ya hatırlamazlarda diye ödün kopmuş olmalı,” dedim.

“Sanmam. Bence Sammy korku kavramını hiç bilmiyor. Ama burada öğrenir sanırım. Çünkü burası korku dolu bir diyardır. Biliyor musun, öğrendiği zaman bir şeyi eksilmiş olacak bence. Bir zamanlar hadım ettirdiğim kedim gibi ...”

“Korkmuş muydun?”

“Merriam içinde diklenirken mi? Tabii korkmuştum. Yüreğim ağzıma gelmişti. Bütün kahramanlığım yüzeydeydi. Galiba kahramanlıklar hep yüzeyde oluyor.”

“Sammy haklı mı çıktı? Yani durumu kabullenmedin diye işin bitmiş sayıldı mı?”

“Hayır,” diye güldü. “Kovmadılar bile, çok şükür. Bütün o tehditler koskoca birer blöfmüş meğerse.”

“Bir dostluk başlangıcı olabilmek için epey değişik bir olay,” dedim. “Ben benimkini garip buluyordum. Seninki onu da solda sıfır bırakmaya yeter.”

“Belki dostluk kemilesini burada kullanmak yersiz oluyor. Merriam işi sona erdikten sonra onu görmeye neden devam ettiğimi kendi kendime sorup duruyordum. Belki onun yanındayken hissettiğim acayip heyecan yüzündendi. Bilemiyorum. Ama insanın solunum yaptığı havayı başka türlü bir hale getiriyor. Biraz yoğunlaştırıyor sanki. Hiç hissetmedin mi? Bana neyi hatırlatıyor, biliyor

musun? Tiz bir sesin çok uzun süre devam etmesini. İnsan avaz avaz haykırmak istiyor.”

“Bir şeyin seni bu derece etkilemesine göz yumacağımı sanmazdım,” dedim.

Sesimden ne kadar rahatsız olduğum belli oluyordu. Gülümsemi. “Seni rahatsız ediyor,” dedi. Gereksiz soruları, soru değil de, olumlu cümle biçiminde ortaya sürme huyu vardı.

Bu konuda konuşmaya başlayınca kadar gerçekten de ne kadar rahatsız olduğumu fark etmemiştim. “Sammy ile senin arandaki her şey batıyor bana,” dedim. “Söz gelişi o gece seni Sammy’nin evinde bıraktığım zaman ... ne kadar sıkıldığımı bil-sen!”

Birbirimize o kadar uzun süre baktık ki, sonunda artık yalnızca tanıdık iki kişi olmaktan çıktık. Sessizlik bittiği zaman Kit, konuyu değiştirmediyse de, hiç değilse yönünü değiştirdi.

“Acıyorum ona,” dedi.

“Ona ha? Sammy Glick’e, öyle mi?”

“Bu konuda çılgın bir teorim var. Derby’nin dışında kâğıttan kayıklar yüzdüren sakat adam var ya? Ona acıyoruz bak. Çünkü hiç ilgisi olmayan bir mikrop vücuduna girmiş ve onu böyle eciş bücüş yapmış. Aynı şekilde, egosu çarpılmış insanlara da acı-mamız gerekir.”

“Ama kâğıtlarla oynayan o çocuğun elinden bir şey gelmezdi.”

“Sammy’nin de gelmez. Kendine göre tabii. Ona hiç çocuklu-ğunu anlattırdın mı?”

Sammy Glick’in çocukluğu benim için yepyeni bir kavramdı. Bunu nasıl karşılamam gerektiğine karar verebilmek için biraz du-rakladım.

Kit ders vermeyi sürdürdü. “Şöyle düşünmeye çalış. Onun çocukluğu sırasında o mahallede çok salgın bir hastalık varmış ... Sammy de bu hastalığa en şiddetli biçimde yakalanmış.”

Bu fikri ancak sonradan düşünmek üzere kafamın bir rafına dosyalayıp kaldıracak zaman bulabildim. Çünkü o anda Cellar’ın merdivenlerinden Sammy iniyor, Sydney Fineman’la birlikte salona büyük girişini yapıyordu. Önce birinci masada duraklayıp herkesin elini sıktı. Oradakilerin yüzlerinden onu kutladıkları belli oluyordu. Zaferinin haberi anlaşılmaz bir telepatiyle olacak, buraya kendisinden önce ulaşmıştı. Bu bana sihirbazlık gibi geliyordu. Şu anda onu kutlayan bu insanlar, biz geldiğimiz zaman da Cellar’daydılar. Kit de şaşalamış gibiydi. Bana Wilshire’daki Derby’nin en büyük özelliklerinden birini anlattı. Orada salonun bir ucundaki ma-

sada konuşulanlar, öbür ucundan olduğu gibi duyuluyordu. Çünkü kubbe biçimindeki tavanın akustığı öyle ayarlanmıştı. Oysa insana bazen bütün Hollywood bir Derby kubbesiyle kaplıymış gibi geliyordu.

Fineman'la grubu bir masa bulup oturdular. Sammy ise zafer yürüyüşüne devam edip bizim yanımıza kadar geldi. Otuduğu andan itibaren konuşmanın konusu yine Sammy Glick olmakta devam etti, ama başka bir biçime dönüştü. Bu defa Glick'in eski temi üzerine bir varyasyon başlamıştı. *Allegro con spirito*.

Eğer Sammy başarısıyla dolup taşmasa, durum çok can sıkıcı olacaktı. Makineli bir söz tüfeğiymiş gibi bizi kelime yağmuruna tutuyordu. Sanki biz oraya gitmemişiz gibi, gecenin bütün ayrıntılarını yeni baştan anlattı.

"Köşeyi döndüm artık," dedi. "Bundan sonra karada ölüm yok. Ama şimdiden harekete geçmek enayilik olur. Music Hall'da üç hafta oynayıp biletleri karaborsaya düştükten sonra görüşürüz. O zaman artık patronun yüzüne de tükürsem, hoşlanmak zorunda kalır."

Daha önce onu hiç bu kadar kurulu görmemiştim. Bütün gece boyunca işittiği iltifatların hepsini ezberlemiş gibiydi. Filmin montajını yapacak adam ona sormadan, "Gerçi üç bin metrelik film ama, o kadar hızla geliyor ki, insanı sıkıyor," demişti. Tiyatro müdürü daha başka bir şeyler söylemişti. Karşımızda oturmuş, Sammy Glick hakkında öyle coşkun bir hevesle konuşuyordu ki, ne yalan söyleyeyim, yavaş yavaş heyecanın beni de sarmaya başladığını hissettim.

Etkisi gerçekten hipnotizma gibiydi ... Aynı plağı tekrar tekrar dinlemek gibi bir şey: "*Fineman'a dedim ki ... Durumum çok esashydı ... Filmim ... dedim ki ... Ben ...*"

O kadar büyük bir güçle anlatıyordu ki, dayanması zordu. İnsan yemeğini bile yiyemiyordu. Sanki tabağınızın içinde onun suratı varmış, ağzınıza giren sizin lokmalarınız değil de onun kelimeleriymiş gibi oluyordunuz. Eğer Henry Armstrong'un maçlarından birini seyretmişliğiniz varsa, Sammy'nin ne biçim konuştuğu hakkında da fikriniz var demektir. Üstünüze yaslanı yaslanı, hiç fırsat bırakmayarak, sizi geri ite ite, durmadan ağırlığıyla eze eze ...

Bir fırsat kolluyordum. Sammy'nin ağzı bifteğinin son lokmasıyla dolu olduğu bir ara, artık toplantıyı dağıtmayı öne sürdüm.

"Eleştirileri beklemeliyim," dedi. "Çok önemi var."

O sıra orta yaşlı, etine dolgun bir adam, hızla merdivenlerden inmekteydi. Kendisi değilse bile, kıyafeti yakışıklıydı. İpek mendili-

nin onda dokuzu üst cebinden dışarıya sarkmıştı. Gözleri koskoca yüzüne göre pek minikti. Üstelik birbirine de fazlaca yakındı. Herkesin derdini anlattığı tipten birine benziyordu. Ama öyle biri ki, yükselmiş, yükselmiş ve sonunda kendi gibi olanları yanında çalıştırabilecek bir düzeye ulaşmış.

Kit'le Sammy'nin konuşmayı kesip onu izlemeye başladıklarını gördüm. Başka masalarda oturan bir sürü insan da öyle yapıyorlardı. Adam salona girerken Kit gözlerini ondan hiç ayırmadı. "O eleştiri için üzülmenin gereği yok, Sammy," dedi. "İşini oldu say."

Sammy, "Tanrım," diye söyleniyordu. "Okumadan inanmam."

Gösteriden önce sesinde sezdiğim telâş yine kendini belli ediyordu. Yıldırım gibi Fineman'ın masasına doğru uzaklaştı.

Hiçbir şey anlamamıştım. "Buralarda bir yerden bir yere taşınabilen telefonlar kullanıldığını duymuştum ama ..." dedim. " ... telsiz mesajları almaya başladığınızı gördükçe ..."

Kit, "Bu da hokkabaz numaralarına benzer," diye açıkladı. "Kulisten seyredinceye kadar, harika görünür her şey."

"Kulise geçelim öyleyse," dedim.

Bunun üzerine beni Hollywood'un karanlık köşelerinde sözlü bir tura çıkardı.

"Yalnızca demin kapıdan giren adama bakmak yeterdi," dedi. "Adı Gabby Hanigan. Megafon gazetesini yönetir."

"Bakmak yeter ne demek?" dedim. "Sen kim oluyorsun? Röntgen gözlü kız mı?"

"Alışkın olmak meselesi," diye açıkladı. "Yıllardan beri Hanigan'ın ön gösterilerden dönüp bu salona girişini seyredirim. Filmi öven bir yazı yazdığı zaman, merdivenlerden inerken herkese el sallar, selam verir. Beri yandan, sana kancayı taktığını da hemen anlarsın. Yalnızca şöyle bir iki hareket yapar, o kadar." Elini kayıtsızca bir iki kere kıpırdatıp durdu. "İşte bu yüzden, bugünkü iş çantada keklik gibi görünüyor. Gabby daha gözü Fineman'a ilişir ilişmez, küçük bir izci gibi hevesle elini sallamaya başladı."

Doğruydu. Sammy elinde yazının tashih provasıyla çıkageldi. Biz de okuyabilelim diye ruloyu cakayla masanın üzerine açtı.

"Bakın şuna," dedi. Sesi çok gevrekli. Sanki söyleyecek başka kelime bulamıyormuş gibi başını sallıyordu. "Harika!"

Gerçekten öyleydi. Manşetin haykırdığını kulaklarımızla duyuyor gibi oluyorduk: 'Kız Oğlanı Çalıyor GİŞELERİ KIRIP GEÇİRECEK.' Kit yüksek sesle okumaya başlamıştı. Sesinde alaycı bir kıvraklık, belli belirsiz seziliyordu. Ama Sammy bunun tadını çıkara-

mayacak kadar kendinden geçmiş durumdaydı. Yazı, kendi reklamcılarının yazacağı cinstendi. Fineman'ın yeteneklerinden, oyuncuların kusursuzluğundan, rejiden, çekimden dem vuruyordu. Hoş hepsinin 'harika' olduğundan başka bir şey söylendiği yoktu. Sammy'ye koskoca bir paragraf ayrılmıştı. Hollywood yazarları arasına yeni katılan yepyeni bir değer olduğu belirtiliyordu. Yazar onun ustalığının ve ilginç buluşlarının enikonu etkisinde kalmış gibiydi.

"Sammy," dedim, "gerçeği söyle bana. Gabby Hanigan sakın senin baban falan olmasın?"

"Çok babam," diye homurdandı. "Bu yazı bana temiz iki yüze patlayacak."

Megafon'un o tip gazete olduğunu hiç bilmediğimi söyledim. Bunu söylerken de ağızımdan rüşvet sözünün kaçtığını sonradan fark ettim.

Sammy, "Ne rüşveti sayıklıyorsun sen?" dedi. "İki gün önce bana gelip, bir sayfalık ilan satmaya kalkıştılar. Onlara filmin eleştirisi yazısını okuduktan sonra karar vereceğimi söylediğim zaman da, merak etmememi öğütlediler."

"Özür dilerim," dedim. "Anlayıp dinlemeden sonuçlara varmak istemezdim."

Yine afallamıştım. Hakkım da yok değildi. Çantada keklik olan bu yazı için Sammy acaba neden bu kadar telaşlanmıştı?

Kit, "İşte o noktada, benim en sevdiğim Hollywood bulmacasına parmak basmış oluyorsun," diye atıldı. "Ben nice akşamlar bu salonda oturup, pazarlıklarını tamamladıkları yazıları beklerken kan ter döken yapımcıları seyretmişimdir. Üstelik o kadarla da kalmazlar. Yazı gelince her kelimesine küçücük çocuklar gibi sevinirler."

İnanamıyordum. Ama Sammy inanabiliyordu. "İlk bakışta görüldüğü kadar da çılgınca bir şey değil aslında," dedi. "Bu Hanigan denilen adam pek kül yutmaz. Duyduğuma göre, arasına insanların canına okuyormuş. Sırf merak ve heyecanı ayakta tutabilmek için!"

"Peki, Hollywood buna niçin izin veriyor?" diye sordum. Kit:

"Çünkü burada hâlâ hisse senetlerinin kârlarıyla ilgilenenler, filmlerin kalitesiyle ilgilenenlerden daha çok da ondan," diye anlatı. "Bu böyle oldukça, hepimiz Hanigan'lara dayanmak ve gerçek yapıcı eleştiriler yerine konserve eleştiriler okumak zorundayız."

Sammy hesap pusulasını imzalıyordu. "Haydi bakalım, ukalâ!" dedi. "Endüstriyi yarın kurtarırsın. Bu akşam kutlama var!"

Üçgen Kulübü pek Monte Carlo değildi, ama Hollywood'dakilerin en iyisiydi. İnsanların deliklerden sizi gözetlediklerini sezmek için mutluluğu ve kapıların sizin için ardına kadar açılmasının zevki vardı ne de olsa. Bu biraz süs olsun diye, biraz da o sıralarda Los Angeles'de kumar yasak olduğu ve belediye mekanizmasını bir miktar görmeyi gerektirdiği için böyleydi! Bu kulüp üst kademe yapımcıların gece yarısına kadar canları çıkarcasına çalıştıktan sonra uğradıkları, bir şampanya, bir kokteyl, beş dolarlık bir biftek karşılığında bir iki tane binliği rulet masasında savurdıkları bir yerdi. Buradan sonra eve gidip uyku açıklarını kapatmaya çalışırlardı.

Sammy'yi burada da herkes tanıyordu. Burada da insanlar geliyor, onun elini sıkıyordu. Başarılı filmini sanki hepsi duymuştu. Yine Hollywood'un kerameti! İşte buranın en garibime giden yanı da buydu. Binlerce insanın yürüttüğü bir dev sanayi, kasaba psikolojisine sahip bir kentte yer bulmuştu. Siklamen perdeleri, tüylü halıyı, aynalı barı, ötedeki berideki süsleri çıkarırsanız, burası da öbür kasaba birahanelerinden hiç farklı değildi. Başka türlü olsa, zaten Sammy'nin bu kadar kısa zamanda tanınmasına, yaptıklarının bu kadar enine boyuna tartışılmasına olanak var mıydı?

O gece olanlardan pek fazla bir şey hatırlamıyorum. Bir tek Sammy'nin durmadan bize şampanya ısmarladığı ve kumar masasında da beş yüz doları deve yaptığı aklımda. Herkese kaybettiği paranın bin dolar olduğunu söyleyip kendini reklam ediyordu. Kit beri yandan bunun gerçek anlamda kayıp olmadığını, çünkü Veb-len adlı birine göre, insanların ününün herkesin gözü önünde zıyan edebildiği para ile doğru orantılı olduğunu anlatmaya çalışıyordu. Bir ara onu evime gelmeye zorladığımı hatırlıyorum. Buradan da, Sammy'nin bize ne kadar çok şampanya içirmiş olduğu belli oluyor. Haftalığımı tam enayi oyunu olan yirmi birde kaybettim. Gözümün önünde Sammy'nin suratı büyütülmüş bir fotoğraf gibiydi. Kendi kendime, *Sammy neden koşuyor?* diye sorduğum zaman, bir kadın sesinin, "Bunu bana daha kaç kere soracaksın?" dediğini işittim. "Özür dilerim ama tanıştığımızı sanmıyorum," dedim. "Tabii tanışıyoruz. Benim evime yemeğe geldiniz," diye karşılık verdi. Ondan sonra bile, kim olduğunu anlayabilmem için kollarımın arasında tuttuğum kadının birkaç kere Bayan Henry Powell Turner olduğunu tekrarlaması gerekti. Bir ara nasıl olduysa, Üçgen Kulübü ortadan yok oldu ve çevremde dönmekte olan duvarların Villa España'nın duvarları olduğunu fark ettim.

VI

Julian'ın kararsız sesi, vaktinden on beş dakika önce bekleme salonundan beni arayıp telefonda kulağıma doğru titredi. Onu bekletmeyi hiç istemiyordum. İnsanın canı sıkkın olduğu zaman böyle şeylerden ne kadar alındığını, en küçük bir önemsememeyi kendisine yapılan bir eziyet gibi gördüğünü bilmez değildim. Fakat erken çıkmayı da istemiyordum, çünkü yapımcım telefon edebilirdi. Yazarlar genellikle birbirini kollar, korurlar ama, Pancake'in içindeki o kalles damara pek güvenemiyordum.

Aşağıya indiğim zaman Julian'ı her zamankinden bile mutsuz buldum. "Doğrusu çok nazik ..." diye söze başlayacağı sırada hemen atılıp:

"Şimdi en önce, bakalım nerede yemek yiyeceğiz?" diye sordum.

Aklımdan her zamanki listeyi bir daha geçirip, "Çin yemeği sever misin?" dedim.

Ne olsa ... ne olsa yerd.

"İyi öyleyse," dedim. "Köşeyi döner dönmez çok iyi bir Çin lokantası var."

Çin lokantaları genellikle konuşmak için en uygun yerler olur. Her zaman tenhadır bir kere. Garsona gelince, o da arka tarafta Çince gazetesini okumakla o kadar meşguldür ki, tabakları masanın üzerine atıp yerine dönmek için telâş içindedir. Çok ilgilendiği bir şeye dönmeye can atan garsonların yanında konuşmak, her zaman daha rahat olur.

Ben kendime yumurta fu-yong'la söğüş et ısmarladım. Julian bir süre düşündükten sonra aynı şeyleri yiyeceğini belirtti. Garson uzaklaşırken peşinden seslenip bir de şarap getirmesini söyledim ve sonra da tabii oturup Julian'ın söze başlamasını bekledim.

Rahatsız rahatsız öne doğru eğildi. Durmadan eklemlerini çıtlatıyordu.

"Yapma öyle," dedim. "Ellerin için zararlıdır."

"Biliyorum. Blanche da durmadan öyle söyler."

"Blanche kim?"

"Ah, sizi bütün bunlarla rahatsız ettiğim için gerçekten çok üzgünüm, Bay Manheim. Ama ben de size bundan söz etmek istiyordum. Blanche benim karımdır. Benden ayrılmak üzere şimdi."

Evli olduğunu bile bilmiyordum. Acaba neden Julian gibi zavallı nebişler her zaman erken evlenirlerdi?

"Üç yıldır evliyiz," diye anlatmaya başladı. "Blanche'la liseyi bile nişanlı olarak okuduk. Birbirimize her zaman çılgınca âşıktık. Şimdi ise ..."

Sesi uzaklarda bir yerde yayın yapan radyo istasyonu gibi sönüp kayboldu. Yeniden gelmesini beklemek zorunda kalmım. "Şimdi ise New York'a döneceğini söylüyor."

Üzülmüştüm. Hem de çok ... Ama üzülop de engel olamadığım o kadar çok şey vardı ki!

"Fakat engel olabilirsiniz," dedi. "Bay Glick'le bir kere konuşsanız ... Sizi dinler. Yakın arkadaşısınız."

Aklımdan, "Lütfen, Julian," diye düşündüm. "bunu söylerken hiç değilse gülümse bari."

Ama bunu dilemekle şu anda bu adamdan pek fazla şey istiyor olacaktım. Birden aklıma Julian'la Sammy'nin aşağı yukarı aynı yaşta olacakları geldi. Yirmi üç ya da yirmi dört. Herhalde aynı tip Yahudi ailelerinin çocuklarıydı ikisi de. Aynı tip mahallelerde, birbirine benzer ilkokullara giderek büyümüş, birbirine benzer işler bulup hayata atılmış olmalıydılar. Bütün bunlara rağmen, eğer biri Eskimo, öteki prens olarak doğsa, ancak bu kadar farklı olabilirlerdi. Dünyada ne kadar da çok Julian Blumberg vardı. Torpili olmayan, parası olmayan, hayatını bir plana bağlayamayan, yani Adolf Hitler ya da Henry Ford gibi ırk uzmanlarının bize bu ırkın belirgin nitelikleri diye yutturmaya çalıştıkları şeylerin hepsinden yoksun olan Yahudi gençleri! Onların yapayalnız, korku dolu suratlarının yanyana dizilip bana doğru baktığını metrolarda, ucuz apartman katlarının pencerelerinde az mı görmüştüm? Nebiş Yahudilerden şairleri, aklıktan ölmek üzere olan terzileri, her gün rastlanan küçük insanları o kadar çok sayıda ve o kadar sık görüyordum ki, Sammy neden koşuyor sorusuna beylik faşist cevapları vermeme pek olanak kalmıyordu. Üstelik eğer Sammy Glick'i yaratan ortam aynı zamanda Julian Blumberg'i de yaratabiliyorsa, o zaman bu işin tek başına çevre koşullarının etkisiyle oluştuğu da söylenemezdi. Kit'in bu fikrini sonradan düşünmek üzere bir kere daha erteledim.

“Sammy mi?” dedim. “Sakın senin karınla ...”

“Yoo, hayır, öyle bir şey yok,” diye atıldı. “Ama size yemin ederim ki o bile bu kadar kötü olmazdı, Bay Manheim. Glick benim karımı çalmadı. Ama bütün ... bütün hayatımı çaldı.”

Keşke gözleri bir öfke yansıtısa, diye düşündüm. Ama yalnızca ağlayan bir ifade vardı gözlerinde.

“Bir dakika,” dedim. “Eğer sözü dün geceki senaryoya getireceksen, ben de seninle beraberim. Ama buna karşılık, elimden ne gelir bilemiyorum, Julian.”

“O değil ki,” dedi. “O hikâyenin önemi yok, Bay Manheim.”

“Adım Al,” dedim.

“Özür dilerim. Ama bu daha işin başı. Ulu Tanrım, keşke gazetenin reklam servisindeki eski işimde olabilseydim ... Geceleri romanımı yazmaya devam edebilseydim. Ama artık yazı bile yazamıyorum, Bay Manheim. Yemin ederim ... eğer biraz daha cesaretim olsa, kendimi Pasadena köprüsünden aşağı atardım.”

Sesi sanki onu bırakıp kaçacakmış gibiydi.

“Biraz ara ver de yemeğini sıcakken ye,” dedim. “Dünyada soğuk Çin yemeğinden daha kötü şey yoktur. Sonra da en başından başlar, acele etmeden anlatırsın. Bana ne kadar etkilendiğini, sınırlendiğini, söylemenin yararı yok. Sözlerini yalnız olayları anlatabilecek biçimde seçsen daha iyi olacak.”

Şarabı bardaklara doldurdum. Biraz dudaklarını ıslattı. Tekrar başladığı zaman sesinin devamlılığını sağlayabilmek için çok monoton konuşuyordu.

•

Anlaşılan Sammy batıya hareket ettiği zaman ondan mektup bekleyen tek kişi Rosalie Goldbaum değildi. Sammy aynı zamanda Julian Blumberg için de piyasayı yoklayacak, bir iş bulur bulmaz ona haber verecekti. Bu nedenle Julian da reklam servisindeki eski işinden çıkmıyor, ondan gelecek depar işaretini bekliyordu. Fakat Sammy hakkında duyduğu tek haberi Louella Parsons'ın sütununda öğrenmişti. Sonunda Blanche onu zorla oturttu ve Sammy'ye bir mektup yazdırttı. Uzun, şikâyet dolu bir mektuptu. Nitekim cevapsız kalmıştı.

Bir gece Julian eve döndüğünde, Blanche'ı bavulları hazırlar buldu. Nice zamandır istediği tatile mi hazırlanıyordu Blanche? Hayır, California'ya, Hollywood'a doğru yola çıkıyorlardı.

“Ama Blanche! Sammy'den bir haber bile gelmedi. Hollywo-

od'a nasıl gidebiliriz?"

Blanche kısa boylu, zarif bir kızcağızdı. Julian'ı garip bir biçimde, hiç etkilemeden geçen yoksul çocukluk günleri, onu çok katılaştırmıştı.

"Otur da soğumadan yemeğini ye, Julie," dedi. "Hikâyenin parasından birazıyla bugün aldığım elden düşme arabaya binip California'ya gideceğiz. Sana o kadar iyilik ettiğini söyleyip durduğun bu Glick dostuna bir ziyaret yapacağız bakalım."

Julian, "Blanche, kızmış gibisin. Bana kızma," dedi.

"Saçmalama, seni seviyorum," derken Blanche'in sesi öfke doluydu. "Eğer sevmesem, çok iyi bir yazar olabileceğini bildiğim halde, o Sammy denilen tilkinin seni enayi yerine koymasına bu kadar aldırılmazdım. Şimdi otur, yemeğini bitir ki, bana biraz yardım et de bavulları toplayalım."

Arabaları yolda üç kere bozulmuş, bir kere de fazla ısınmaktan radyatörü delinmişti. Bir gece Blanche uykudayken Julian ters yola sapmış, üstelik yüz kilometre de gitmişti. Sonunda Hollywood'a vardıkları zaman Sammy onları görmedi bile.

Bir hafta boyunca stüdyoya her gün telefon ettiler. Fakat Sammy'yi hiçbir seferinde bulamadılar. Evini öğrenmelerine de olanak yoktu. Stüdyo onlara nerede oturduğunu söylemeye yanaşmıyordu. Ona rastlamayı umarak paralarının yetişemeyeceği lokallere gitmeye başladılar. Julian günün birinde Sammy'yi telefonun öbür ucunda bulabildiği zaman, paraları suyunu çekmiş, Blanche'in geri dönmek gerekirse diye ayırdığı paya dayanmasına ramak kalmıştı.

Sammy hiçbir girizgâha sapmadan, paldır küldür bir sesle "Dinle beni taşkafa," dedi. "Kim dedi sana buraya gel diye?"

"Fakat, Bay Glick, düşündüm ki ..."

"Çok düşünmüşsün! Bir kere, düşünsen evinde otururdun. Ben sana vakti gelince çağıracağım demedim mi?"

"Evet, ama, ben bunun bu kadar süre ..."

"Dinle beni!" Sammy'nin sesi birden yumuşak bir tona bürünmüştü. "Beni burada bir elim yağda bir elim balda sanma. Kendi ayağıma yer edinince seni de yerleştireceğim. Ama şimdi ne kadar hızlı gidersem gideyim, kendimi bir çemberi dolaşır buluyorum." Duraklamış, Julian'ı da kendi kahkahasına katılmaya zorluyordu. "Galiba biz ikimiz de elimizdeki değerini bilememiş bir çift bebeğiz, Julian, ne dersin?"

Julian artık eve nasıl döneceklerini, eski kötü işine nasıl yeniden başlayabileceğini, ve ... evet, Blanche'i düşünmeye başlamış-

ti. "Bay Glick, ben Blanche'a dönüş yolunu bana teptirmeyeceğini-
ze dair söz verdim. Beni bir yere yerleştirmek için bir çare bulursu-
nuz sanıyorum. Belki yazar olarak bile değil. Belki senaryo kuru-
lunda birinin bir elemana ..."

Sammy, "Bana bak, kurnazlığı bırak," diye onun sözünü
kesti. "Bu kentten hemen uzaklaşp New York'a dön. Buralarda
sonbahara kadar zaten en küçük bir şansın bile olamaz ...Yaz
mevsimi her zaman ölü mevsimdir." Sonra sesi gerginleşti ve ça-
buklaştı. "Dinle ahbap, beni şimdi bir toplantıya çağırıyorlar. Bir
fırsat yakalar yakalamaz sana hemen telgraf çekerim. Şimdi aklını
başına topla da söz dinle. Evine dön." Bundan sonra telefonu Juli-
an'ın yüzüne kapatmıştı.

Sammy telefonu gerçekten kapattığı anda Julian'ın ne du-
rumda olduğunu tümüyle bilmeme olanak yoktu, ama olayın ikinci
kopyası, yani bana o Çin lokantasında sunulan kopyası, ayrılarını
daha çok bilmeyi hiç istemediğime karar vermeme yetmişti. Juli-
an'ın soluk mavi gözlerinin kenarları pembe pembeydi. Yüzünün
derisi, etlerini içinde tutamayacak kadar incelmış gibi görünüyor-
du. Zayıf bir yüz değildi, ama çok duygulu bir yüzdü. Herhalde ka-
rakterini en fazla, ince kıvrımlı burnundan alıyordu.

Julian, "Onunla konuştuğumu günlerce Blanche'a söyleye-
medim," diye devam etti. "Bana ne diyeceğini çok iyi biliyordum.
Kendimi zaten o anda bile yeterince enayi hissediyordum. Biliyor
musunuz, aşk çok garip bir şey, Bay Manheim. Blanche'da zerre
kadar düşüklük ya da bencillik yoktur. Ama yine de, eve döndü-
ğümde kendime bir yazarlık işi bulduğumu söyleyebilsem, duru-
mun çok daha başka olacağına inanıyorum."

Bundan sonraki üç haftayı, tramvay ve otobüslere binip ine-
rek ve stüdyoların resepsiyon bürolarını ziyaret ederek geçirdi. Ju-
lian'a göre Hollywood, herkesin birbirini tanıdığı o gece kulüple-
rinden ibaret değildi. Hollywood onun indinde Burbank'daki vadide
kurulu Warner Brothers stüdyolarından, ya Culver City'nin yirmi
beş mil güneyinde kurulu Metro Goldwyn Mayer stüdyolarına ka-
dar uzanıyordu. Hollywood'un bambaşka bir yönünü keşfetmişti.
'Her işe on adam' yönünü! Mevsimlere bağlı işsizlik, gelecek ay bir
kere daha uğrayın' ağızları, fabrikalar ... Bu kentte daha kaç tane
Julian Blumberg bulunduğunu da anlamış oluyordu. Karşılığın-
a yalnızca 'İçeri girilmez' levhaları çıkan sürü sürü Julian Blum-
berg'ler. Buna karşılık da, purosunun hava çizdiği her daireyle ki-

Julian sihirliymiş gibi açabilen Sammy Glick'ler ...

Büyük stüdyoları bitirip daha yoksulca olanları dolaşmaya başladığı zaman, ilk kazığını da yedi. Küçük yapımcılardan biri ona Cehennem Meleklerinin Kanatları filminin çekimlerini üzerine aldığı ve üç kişi arasında geçecek bir uçak hikâyesine ihtiyacı olduğunu söylemişti. Olay mümkün olduğu kadar az dekora ihtiyaç göstermeliydi.

Julian bütün hafta çalıştı. Yapımcı kendisine oldukça doğru yolda gözüktüğünü söylediği zaman, çılgınca çalışarak bir son haftayı daha geçirdi ve otuz sayfalık bir melodram planını götürüp teslim etti. Yapımcının sekreteri (hoş büroda çalışan başka kimse yoktu ya ...) Julian'a yazıyı bırakmasını, eğer beğenilirse kendisini işe alacaklarını söyledi. İki hafta sonra yazı postayla geri geldi.

Aynı otelde kalan işsiz bir yazar Julian'ı aydınlattı. Julian anlaşılan yoksul stüdyoların tasarruf oyununa kurban gitmişti. Bu oyunu oynayan yapımcı, mümkün olduğu kadar çok yazara hikâyesini yazdırır, karşılığında da en uçarı vaatlerden başka bir şey vermezdi. Bu sürenin sonunda yapımcının elinde, kendi yazarına hikâye yazdırmaya yetecek kadar bedava fikir birikmiş olurdu.

Julian bunu da işittikten sonra, artık Blanche'a durumu açık açık anlatmaktan ve bavulu bir kere daha arka kanepeye atmak-tan başka çare olmadığına iyice inandı.

Dönüş yolu, umduklarından üç gün daha uzun sürmüştü. Bunun nedeni, bir ara aküde kaçak olması ve sonra da segmanlardan birinin eskimesiydi. Yolculuğu öyle bir dikkatle bütçelemişlerdi ki, Blanche'in annesiyle babasının evine vardıkları zaman ceplerinde yalnız kırk üç sent paraları kalmıştı.

•

Julian, "O zaman bu telgrafı okuduğumuzda neler hissettiğimizi herhalde düşünebilirsiniz," diyordu. "Kaynanam telgrafın birkaç gün önce gelip bizi orada beklediğini söyledi. Atamadım. Hollywood serüvenimin bir anısı olarak sakladım. Meğer tek anım o olacaktı."

Ağzı gülümsüyordu. Fakat gözlerine hiçbir şey olmadı. Çok ellenmiş, çok katlanmış telgrafı bana uzattı. Okudum. Sonra bir daha okudum. Bitirdikten sonra bir üçüncü kere okudum. Sanki Sammy Glick'in sesini duyar gibiydim.

SEVGİLİ JULIAN. HAYATININ EN BÜYÜK
FIRSATI KAPINDA. SENARYO YAZARI OL-
RAK İŞİN HAZIR. HEMEN KARINLA BİRLİK-
TE UÇAKLA GEL. BİLET PARASI YOLLA-
DIM. ALANDA KAÇTA BEKLEYECEĞİMİ
ÖDEMELİ BİLDİR.

DOSTUN SAMMY

Böylece Blumberg'ler kırık dökük düdüleriyle Hollywood'dan döndükleri günün akşamı, kendilerini gerisin geriye Hollywood'a uçar buldular. Sammy havaalanında onları bekliyordu. Julian'ı kardeşiymiş gibi kucakladı. Beş dakika sonra, Sammy'nin tuttuğu takside kente doğru uçmaktaydılar.

Julian'ın ağzı heyecandan kupkuru kesilmişti. Dosdoğru stüdyoya gitmekte olduklarını sanıyordu.

Yirmi dakika sonra kendini Samy'nin evinde buldu. Sammy bir dakika bile ziyan etmiyordu. Julian'ı masanın başına oturttu, eline bir tomar yazı tutuşturdu ve hemen çalışmaya başlamasını söyledi.

Julian söz dinleyip okumaya başladı. Blanche'in kuşkularını fark edemeyecek kadar meşguldü. Onları stüdyodan uzak tutan bu iş nasıl bir işti acaba? Blanche bilmek istiyordu!

Sammy, "Nice yazar evde çalışır Hollywood'da," diye anlattı. "Stüdyodakilere böyle daha hızlı çalışabileceğimizi söyledim. Hem, açık konuşmak gerekirse, daha pek bordroda da sayılmazsın, Julian."

Julian "Yaa!" dedi.

Blanche, "Pek sayılmaz mı?" diye sordu.

Sammy, "Size her şeyi açık açık söylemeyi daha uygun buluyorum," diye devam etti. "Stüdyo benimle birlikte çalışan yazarın işine son verdi. Çünkü tek başıma daha iyi sonuç aldığımı sezdiler. Ama benim senaryoyu tek başıma ortaya çıkarmaya vaktim yok. Bu nedenle seni buraya getirmek, bana yardım etmeni sağlamak iyi bir fikir olur diye düşündüm. Sen birkaç sahneyi yazıp bitirdikten sonra, neler yapabileceğini göstererek sana iyi bir iş bulabilmek daha kolay olur. O zamana kadar benim evde kalabilirsiniz. Ayrıca seni ayakta tutabilmek için haftada yirmi beş dolar da borç vereceğim."

Bu sözlerde telgraftaki o coşkunluk yoktu, ama yine de iş işti. Blanche bile bir denemeye hazırды.

Julian hemen kolları sıvadı, esas yazarla gölge yazar arasın-

daki farkın ne olduğunu hiç bilmeden çalışmaya koyuldu. O gece sabaha kadar uyumadan kaç tane senaryoyu peşpeşe okuduğunu bilmiyor, konuyu derinden derine hissetmeye çalışıyordu. Sabaha doğru, S. Henley Forster'la Sammy Glick'in garip işbirliğinin ürünü olan senaryoda bir hayli gedikler olduğunu fark etti. Hollywood'a vardktan yirmi dört saat sonra, birinci sahneyi yeni baştan yazmaya başlamıştı. Hafta boyunca günde on sekiz saat çalışarak bir-biri ardından sahneler yaratmaya, onları kâğıda dökmeye devam etti. Plana göre Julian'la Sammy sahneleri sırayla yazacaklardı. Fakat Sammy durmadan toplantılara çağrılıyor, her toplantı yaklaşık bir tam günü alıyordu. Julian'a yine de işin yükünü paylaşmakta olduğunu, çünkü aklından, yazılan sahneleri planlamakta, geliştirmekte olduğunu söylüyordu.

İlk günlerin kargaşası içindeyken bile, Julian yavaş yavaş kendini sanki ömrü boyunca senaryo yazmış gibi rahat hissetmeye başlamıştı. Yazdıklarını Sammy'ye okuttuğu zaman o yalnızca, "Fena değil gibi," diyordu. Fakat Julian yine de yazıları nasıl çarçabuk kolunun altına kıştırıp acele acele stüdyoya koştüğünü fark edebiliyordu.

Bir gün Blanche'la Julian tatil yapıp Hollywood'u dolaşmaya çıktılar ve buranın da herhangi bir küçük kasabaya benzediğini, zarif çimenlerin ayırdığı bir sürü küçüçük evlerle dolu olduğunu fark ettiler. Hesapça o gün Julian'ın boş gezdiği son gündü. Ertesi gün Sammy ile birlikte stüdyodaki işine başlayacaktı. Blanche'la ikisi elele asfaltın kıra açıldığı noktaya kadar yürüdüler ve çocuklar gibi, kıkır kıkır güldüler. Geldiklerinden beri ilk defa derin bir soluk alıyorlardı. Kışın artık sonunun geldiğini, ağaçların yeşermeye, havanın ısınmaya başladığını hatırlayabilmek ne güzel şeydi! Blanche mutlu bir gülümseyişle, bu kuru güneşin Julian'ın sinüzitini ne kadar zamanda kurutabileceğini hesaplamaktaydı. Orange Grove caddesinde şipşirin bir evin kirasını bile sordular. Ayda elli dolardı. Küçüçük bir bahçesi, iki de portakal ağacı vardı. Ağaçlar pek küçüktü, ama herbirinin üzerinde gerçek birer portakal göze çarpıyordu.

Eve döndüklerinde Sammy'yi kendilerini bekler buldular. Yüzü kötü haber yansıtıyordu. "Şanssızlık işte, birader!" dedi. "Korkarım yazdığın sahneler pek umduğum kadar beğenilmedi."

Önce Julian'ın yeterince etkilenip yıkılmasını bekledikten sonra ekledi:

"Ama benim sana hâlâ güvenim var. Hattâ sana ne kadar önem verdiğimi göstermek için o yirmi beşin üzerine haftada on

dolar daha eklemek niyetindeyim.”

Julian ömründe bu kadar para kazanmış değildi. Bununla Hollywood Bulvarındaki ucuz apartmanlardan birinde kendilerine rahatlıkla bir daire tutabilirlerdi.

Sammy, Julian'ı 'sekreterim' diye çağırmaya başlamıştı. Kendisi artık bütün gün stüdyoda çalışıyordu, ama Julian'a yine de yazmaya devam etmesini, bunun iyi alıştırma olacağını, kendisinin de onun yazdıklarını okuyup bazı yerlerinde düzeltmeler yapabileceğini, mesleği öğrenmesine yardımcı olacağını söylüyordu.

Yazı bittikten sonra, Sammy kendisine verilecek yeni işi beklerken bile, Julian boş oturmaktan hoşlanmamıştı. O arada Köy Doktoru adını verdiği yeni bir senaryoya başladı. Buna dayanarak Sammy'nin, kendisini stüdyoda daha kolaylıkla destekleyebileceğini düşünmüştü. Blanche'in güzel ve gaddar zekâsından korktuğu için hikâyeyi ona göstermemişti bile. Fakat günün birinde Blanche onu bir sözülle şaşırttı. "Julian," dedi, "keşke yazı yazabildiğin kadar kafanı da çalıştırabilseydin! Bu hikâyeden kaç para kazanacağın bana vız gelir. Yeter ki üzerinde 'Yazan: Julian Blumberg' denmesini sağlayabil! O koca patronlar, benim yazarımın ne değerli olduğunu anlasınlar bakalım."

Julian kolay yazıyordu. Zaten konu da ona uygundu. Basit ve insanca bir konuydu. Bir haftada sonunu getirdi. Bundan sonra üç hafta boyunca oturup, bu hikâyenin Sammy'ye gösterilecek kadar güzel olup olmadığına karar vermeye çalıştı. Sonunda yeterli olmadığı kanısına vardığı sırada, Sammy ona gelip, "Hey, Blanche'in bana gösterdiği o hikâyeyi okudum," dedi. "İçinde birkaç yeri bayağı hoş. Belki ondan bir şeyler çıkarabilirim."

•

Julian, "Aradan haftalar geçti," diye devam ediyordu. "O hikâyemi tümüyle unuttuğumu sanmaya başlamıştım. Bu defa ona yeni senaryosu üzerinde yardıma giriştim. Yapacak daha iyi bir şey yok gibiydi ortalıkta. Sonra günlerden bir gün, Blanche film gazetelerinden birini okurken bunu gördü."

Elime hırpalanmış bir kupür tutuşturdu. Kendimi bölge savcısı gibi hissetmeye başlamıştım.

Okumaya başladığımda Sammy bir kere daha odanın içinde koşmaya koyulmuştu sanki. 'Sammy Glick iki yeni senaryoyu peşpeşe sunuyor. Köy Doktoru adlı yeni ... Kupürü hemen gerisin geriye Julian'a uzattım.

Kimbilir ne yaman bir çekişme olmuştu. Julian kekeleyerek Sammy'den açıklama istemiş, Sammy de ona üstten çıkmış olma-
ydı:

•

*"Dinle, Julie, bütün mrnce böyle mıymıntı kalamazsın. Herkeş beni stüdyoda yaman bir şey sanıyor şu ara. Bu hikyeyi ben götürünce, bir Julian Blumberg'e ödeyecekleri paranın iki ka-
tını koparabileceğimi düşündüm."* Julian'ın adını çok olmadık bir
admış gibi söylüyordu. *"Ulu Tanrım, sen ne diye vızırdanıyorsun,
anlamıyorum. Parayı nasılsa getirip senin cebine koyacak değil mi-
yim?"*

"Ama bu haksızlık ..."

Sammy, *"Haksızlık ..."* diye onun sesini taklit etti. *"Papaz
okullarında dedikleri gibi ... Haksızlık! By artık, Tanrı aşkına!
Burası ocuk yuvası değil, dünya burası!"*

•

Bu söz Sammy'nin en derin felsefi gözlemlerinden biriydi.

Kendimi, menejerinin havluyu ringe fırlatmasını bekleyen
yorgun bir boksör gibi hissetmeye başlamıştım. Julian da bunu
sezmiş olmalıydı. *"Artık anlatacak pek fazla bir şey kalmadı, Bay
Manheim," dedi.*

İçimden, aman Tanrım, bir de fazlası mı olacaktı, diye d-
şndm. Eğery anlattıkları uydurma bir hikye olsa, daha on daki-
ka önceden patlayıp, gerçeklerden çok fazla uzaklaştığını, iyice zir-
valadığını söyledim. Oysa Julian'ın gereğeri sylediğeri belliydi. Juli-
an gibi yetenekli bir yazarın, gerçeğinin dışında hiçbir şey syleyeme-
yecek kadar budala olması garipti. Ama ona inanıyordum. Gereğeri
tanımak çok kolaydı çünkü. Hiçbir şey gerçek kadar sıkıcı, tekrar-
larla dolu, umutsuz ve gülünç olamazdı.

*"Dn geceki filmde sonra beni gördüğünüzde herhalde ha-
reketlerimi garip bulmuş olacaksınız," diye ekledi. "Belki de gerçek-
ten yleydi. O film ömrümde karşılaştığım en büyük şok oldu, Bay
Manheim. Bir sinemaya gitseniz, birdenkendinizi kendi yazdığınız
saurları birer birer dinler bulsanız, siz neler hissederdiniz acaba?"*

Tanrım, neredeyse patlayacağım, diyordum. Sammy Glick
teatrimin içinde bir saatli bomba gibi. Neredeyse patlayıp beni de
paramparça edecek.

Julian, "Bütün film," diye devam ediyordu. "Alıştırma olsun diye yazdığımı sandığım bütün o sahneler ... hepsi perdede gösteriliyordu ... hepsi benim ... her satırı, benim ... Ne yapmak istiyordum, biliyor musunuz, Bay Manheim? Kalabalığın ortasına fırlayıp herkese bağıra bağıra, bu filmin içinde Glick'in yazdığı tek satırın 'yazarın adı' olduğunu haykırmak istiyordum. Beni neden acele New York'dan getirttiğini anladığımı, öteki yazarı başından savdıktan sonra bu filmi tek başına çıkaramayacağı için, buna cesareti olmadığı için getirttiğini anlatmak istedim."

"Niye anlatmadın?" dedim. "Gerçi herhalde seni hemen bir arabaya atıp akıl hastanesine götürürlerdi, ama yine de değerdı."

Julian, "Midem bulandı," dedi. "Erkekler tuvaletine gidip kustum. Dışarıya çıktığım zaman Blanche hemen Sammy ile konuşmamı istedi. Blanche'in kızdığını daha önce de çok görmüştüm, ama bu durumunu hiç görmemiştim. Ben sabaha kadar bekleyip Sammy ile öyle konuşmayı daha doğru buluyordum. Blanche ise, ya onunla o anda konuşmamı, ya da kendisinin eve dönüp eşyalarını toplayacağını ve gideceğini söylüyordu. Biliyor musunuz, Blanche garip bir insandır, Bay Manheim. Yüzüne bakınca onu kendi halinde, ince, zarif bir Yahudi kızı sanırsınız ama ..."

"Yani dün gece Sammy ile konuştun, öyle mi?" dedim.

Julian üzgün bir sesle, "Onu tam lobiden çıkarken yakaladım," diye karşılık verdi.

*

"Sammy, beni dinlemen şart! Bana bunu nasıl yaparsın, Sammy? Yazdıklarımı beğenmediklerini söylüyorsun, oysa bütün kullandıkları ..."

Sammy soğuk bakışlarla lobinin çevresine bakındı. İlerde Sidney Fineman'la grubu duruyordu.

"Bunu burada konuşmak istemiyorum."

"Ama Sammy, bu böyle devam edemez. Blanche ..."

"Sana sus dedim."

Sonra başını kaldırıp ekledi. "Çok teşekkür ederim. Beğendiğinize memnun oldum."

Julian da dönüp arkasına baktı. Kır saçlı, pembe yüzlü bir adam gülümseyerek yanlarına gelmişti. Kolunu Sammy'nin omzuna babaca bir edayla attı.

"Galiba başardık, evlât," dedi. "Herkes yazının güzelliğini övüyor."

"Teşekkür ederim, Bay Fineman. Julian. sana bu beyin kim olduğunu söylememin gereği bile yok sanıyorum. Tanıyorsundur elbette. Sidney Fineman!"

Julian, "Tanıştığımıza çok memnun oldum," dedi.

Fineman, "Nasılsınız?" diyordu. Julian onun kendisine karşı hem nazik, hem de aynı zamanda kayıtsız olduğunu sezmişti. "Filmi nasıl buldunuz?" Soru bile değildi aslında bu. Fineman'ın sesinin tonu, sokaktan geçerken tanıdığı birine 'Nasılsın' diye sorar gibi basmakalıp bir hava veriyordu soruya. Beklediği cevap da, 'İyiyim, teşekkür ederim' cinsinden basmakalıp bir cevaptı.

Bir an sessizlik oldu. Julian kararsızdı. Acaba Blanche ona bakıyor muydu? Aklından neler söylemesi gerektiğini tekrarlayıp duruyordu. Fineman bekliyordu. Sammy ise, gözlerini ona dikmiş, 'okuldan sonra görüşürüz' demek isteyen bakışlarıyla, tıpkı külhanbey öğrencileri andırıyordu.

Julian, "Çok beğnedim," dedi.

"Güzel!" Fineman hemen Sammy'ye dönmüştü. "Seninle konuşmak istediğim bir iki şey var, Sammy. Bize izin verir misiniz?"

Julian kendini lobinin ortasında tek başına buldu. Ne yapacağını bilemiyordu. O sırada gözüne Sammy'nin arkadaşı Al Mannheim ilişti. Yine de girip kendini tanıtacak değildi. ama Blanche direnmiş, ona hikâyeyi başından sonuna kadar anlatmasını istemişti.

•

"Sen de anlattın işte," dedim. "O halde karınla arandaki partırtı niye?"

"İşte o kısmı size anlatmadım. O daha yeni oldu."

"Dökül bakalım!"

"Bu sabah saat sekiz buçukta Sammy bize uğradı."

Aklıma Sammy'nin sabahın köründe Julian'ı görmeye gittiği başka bir sabah gelmişti. Yine sabaha kadar süren bir partiden sonraydı. Beni kendi yatağında bırakmış, birden Julian'ın çıkarlarıyla ilgilenir olmuştu.

"Çok dostça davranıyordu. Kaderlerimizin birbirine bağlı olduğuna hâlâ inandığını, beni de buna inandırabilmek için haftalığımlı elli dolara çıkaracağını söyledi. Bay Collier'e tek satırını kâğıda dökmediği Muson adlı bir hikâye satüğünü, fakat yeniden karşılaştıkları zaman hikâyeyi göstermesi gerektiğini, belki de bunu ikimizin hafta sonunda çırpıştırabileceğimizi düşündüğünü anlattı. Ha,

sonra, bu kentte dünya kadar hayalet yazar bulunduğunu, bir çoğunun tanınmış ikinci sınıf yazarlardan daha çok para kazandığını da söyledi. Eh, ben de bu fikre bayılmadım ama ... elli dolar elli dolardı. Saat üçte bürosuna uğrayıp ona cevabımı bildireceğime söz verirdi. Sonra Blanche'a anlattım. Çılgına döndü. Ona haftada elli dolarla Orange Grove'daki o villayı bile kiralayabileceğimizi söyledim. Ama dinlemeye bile dayanamıyord.

•

"Villa da cehennemin dibine! Ben de kaldırımlarda çalışsam, belki kirayı ödememize yardımcı olurdu. İşte dostun Sammy de senden bunu yapmanı istiyor. Daha da beterini. Ben bile kendimi bir hayaletle yaşar gibi hissediyorum. Şu haline baksana. Görünüşün bile hayalete benzemeye başladı. Betin benzin atmış, durmadan kilo veriyorsun ... kekemeliğin de her zamankinden beter oldu. Hep bu kötü iş durumundan. Dün geceki gibi bir geceyi sık sık mı geçirmek istiyorsun? Akşam yediğin yemekleri tuvalete kusmak, haftada elli dolar için çekilir mi diyorsun?"

Julian, "Bir daha sefere bu kadar etkilenmem," dedi. "Durumumu biliyor olacağım. Hayalet yazarım işte. O zamana kadar da ..."

Blanche, Julian'ı titreten bir sesle, "O zamana kadar ben de New York'da olacağım," dedi. "Seni böyle aptal yerine koymasına izin verirsen, bu geceki otobüsle gidiyorum."

•

Garson tabaklarımızı almak üzere gelmişti.

"Hiçbir şey yememişsin." dedim.

"Aç değilim. Yiyemeyeceğim," dedi.

Kendim de pek bir şey yememiştim, o sıra fark ettim.

"Bana yardım edecek misin, Al?"

"Bilmiyorum," dedim. "Bildığım bir tek şey varsa, o da yardım etmeye bütün çabamla uğraşacak olduğum."

"Düşündüm ki sizin arkadaşınız olduğuna göre ..."

"Al şu beş senti." dedim. "Blanche'i telefonda bul. Ona haklı olduğunu söyle. Ne olursa olsun, onun yanında olacağını bildir. Bir de, kendisini hiç görmemiş olan, fakat çok iyi tanıyan birinin ona sevgilerini gönderdiğini söyle."

Kendim de kalkıp Pancake'i aradım. Sammy'nin verdiği bü-

tün taktiklere rağmen onu arkadan vuramamıştım. Öğleden sonra stüdyoya gelemeyeceğimi haber verdim. Bu fırsat, ardıma tekmeyi çakmasına çanak tutacaktı, ama insan birine yardım etmek için birkaç saat işinden uzak kalamadıktan sonra, ne diye it gibi çalışıyorduk sanki? Aklım buna benzer derin sorularla doluydu o anda.

•

Resepsiyon memurunun kalemi, önündeki bloknotun üzerinde durakladı. "Bay Glick, öyle mi efendim? Kim geldi diyeyim?"

Sammy şu anda Julian'ı beklediğine göre, beni herhalde atlatacaktı. İçim pek götürmüyordu, ama yine de, böyle bir durumda Sammy benim yerimde olsa ne yapardı diye düşünmek zorundaydım. Kıza yüksek sesle:

"Bay Blumberg," dedim.

Koridor boyunca odasına doğru yaklaşıyordum. Yaklaştıkça adımlarım yavaşladı. Korkuyordum çünkü. Yapmadığım şeyi yapmaya, sevmediğim, nefret ettiğim işlere bulaşmaya başlamıştım. Çatışmalardan uzak durmak benim için bir saplantı durumundaydı. Ancak çevremdekilerin hepsi sevdiğim kimselerse, o zaman bir dereceye kadar dayanabilirdim. Kendi kendime, bu işe neden karıştığımı bana söyleyebilir misin, diye soruyordum. Kendini kim sanıyosun? Sammy' Glick'in vicdanı mı? Bu sözüm, gerçeğe pek de sanıldığı kadar uzak değildi. Kapının önünde durup tokmağı çevirdiğim sırada, Sammy Glick'i tanıma konusunda en büyük özrümün, bir çeşit ilk yardım istasyonu gibi çalışmak olduğunu fark ediyordum. Onun tepeye doğru kopardığı çılgın koşu sırasında çarpıp devirdiği kurbanlarını yeniden hayata döndürmek bana düşüyordu.

Kapıdan girdiğim zaman bana kaçamak bir "Merhaba, Al" dedi, sonra arkama doğru bakıp Julian'ı aradı. Derken gözleri soru sorar gibi bana döndü ve ... durumu kavradı.

"Çalışma arkadaşın gelemeyecek," dedim. "Şu anda karısını görmeye gidiyor. Ona kendisinden ayrılmasının gereksiz olduğunu söyleyecek. Çünkü sen şimdi bana söz vereceksin. Julian'ın gelecek senaryoyu bitirdiğinde yalnız parasını almakla kalmayıp, adını da üzerine yazabileceğine söz vereceksin. Hem de şu dakika!"

İlk karşılaştığımızdan beri Sammy bana çok çeşitli bakışlarla bakmıştı. Ama böylesini hiç görmemiştim. Gerçek bir gangsterin bana gözleriyle ölüm fermanımı bildirmesini de görmüş değildim, ama bir insan gözünden yalnızca dostluğun değil, bütün tanıma

belirtilerinin nasıl silinebildiğini o anda öğrenmiş oldum. Göz bebekleri küçülmüş, sıkışmış, tüfeğe konup atılabilecek saçmalar gibi kaskatı kesilmişti.

“İzcilik yapman yetmiyor mu?” dedi. “İlle oymak beyi olup madalya mı alman gerekiyor?”

Hollywood'a ilk geldiğimde karşılaştığım Sammy Glick, şu anda kendimi karşı karşıya bulduğum Sammy Glick'in yanında muhallebi çocuğu sayılırdı. Yaşı hâlâ yirmilerin başlarındaydı ama, onda gençlik belirtilerinden eser kalmamıştı. Hırs bıçakları daha şimdiden yüzüne çizgiler kazımişti. Purosuna ağzında, öne doğru eğik oturuşu, orta yaşın tipik işaretiydi.

“Sammy,” dedim, “bu hızla gidersen otuzuna gelmeden ihtiyarlıktan öleceksin.”

Bana doğru yürüdü. O kadar yaklaştı ki, içgüdüsel bir hareketle geriye doğru çekildim. Sözleri yüzüme tükürür gibiydi. “Dinle beni, haham oğlu. Canım vaaz dinlemek isterse amatörleri dinlemek zorunda değilim. Gider, en ağzı kalabalık, en ün salmış din adamlarını dinlerim. Wise gibi, Magnin gibi!”

Her şeyi denedim. Onu yıkabilmek için aklıma ne gelirse yaptım. İltifat, duygulandırma, insanların kardeşliği, gazetecilik geçmişimiz ... hattâ son çare olarak Yahudilerin kendilerini savunmak için birbirinin elinden tutmak zorunda olduğuna kadar vardım.

“Bana o Yahudi balonunu yutturmaya çalışma,” dedi. “Yahudiler bana ne yaptı ki? Bir tek küçükken kafamı yardılar, o kadar!”

Sammy gözlerini benden yalnızca bir an ayırdı. Ama bu kadarı bile derin bir soluk almama yetti. Beni görmeden, hemen hemen düşünceli diyebileceğim bir yüzle uzaklara bakıyordu ... Sanki Sammy kadar hızla koşarken insan düşünebilirmiş gibi!

“Yahudiler!” diye söylendi. Sesi acı ve dalgındı.

‘Yahudiler!’ derken bir Hitler askeri olmuştu sanki o anda.

Bütün dediği bu kadarcıktı. Ama bunun ilk bakışta sanıldığından çok daha derin olduğunu anlıyordum. Aslında önüne dikilmiş ya da dikilebilecek bütün herkese karşı nefretini, korkusunu, öfkesini dile getiriyordu.

Sabırsızlıkla çevremde gidip geliyordu. “Sana kendi iyiliğin için bir şey söyleyeyim,” dedi. “Burada dikiş tutturamayışının nedenini biliyor musun? Başkalarının işine çok karışırıyorsun. Çocukluğumda üniversiteye gidemeyeceğim, oranın basket takımına giremeyeceğim diye yanardım. İyi basket oynardım bir zamanlar. Ama şimdi sana baktıkça, belki de gitmediğim isabet olmuş diye düşünüyorum. Gidip kafamı bu zırvalarla doldurmaktan kurtulmuş ol-

dum bari. Belki o pahalı kelimeleri bilmeyebilirim, ama Tanrı şahidim olsun, hayatın ne demek olduğunu iyi bilirim. Darwin'i ele al bir kere. Yalnız en güçlülerin yaşamaya devam edebildiğini bilmek için kitap okumaya ihtiyacım yok benim."

Kendimi berbat hissediyordum. Gerçi aynı odanın içindeydik, ama bir türlü birbirimize ulaşamıyor gibiydik. İşleri daha da beter duruma getirdiğimden emindim. Bütün yapabildiğim, onu deli olduğuma iyice inandırmaktı. Hem işin kötüsü, zararsız deli olduğuma! Galiba bana iyi davranmak için büyük çaba harcadığı kanısındaydı, Kendi açısından öyleydi de. Onun o göz kamaştırıcı, çılgın ışığında bakıldığı zaman, elbette öyleydi.

"En güçlüler demekle ne demek istiyorsun?" dedim. "Julian mı daha güçlü senaryo yazarı, yoksa sen mi?"

Parmakları purosunun çevresinde sıkışırken, kelimeleri de sesinin çevresinde sıkıştı.

"Dinle ahbap, eğer buradan çarçabuk çıkıp gidersen, kendine büyük bir iyilik etmiş olacaksın. Bugünlerde sana bir yardım edebilecek durumdayım. Onu yaparken de, düştüğün bu durumu hatırlamak istemiyorum."

"Julian işi düzeltilinceye kadar buradan adım atmam," dedim.

Bu sözler, okurken sanıldığı kadar kahramanca sözler değildi. Çünkü gerektiği kadar yüksek sesle söylenmemişti. Hızımı kesen korku değildi aslında. Korkunç bir yetersizlik duygusuydu.

Sammy hiçbir zaman bu duyguyu bilmemişti. Sesi hep bütün vücudu tarafından desteklenmişti. Ortalıkta çıt çıkmadığı zamanlarda bile, o sanki kalabalığa nutuk çekiyormuş gibi konuşurdu.

"Julian'a benim tarafından söyle" dedi. "Eğer verdiğim elli doları beğenmiyorsa, şapkasına etsin, kafasına geçirsin, bukle diye dolaşsın."

Bu lâfın da bir hayalet yazarı var, diye düşündüm. New York'un kenar mahallelerinde, kaldırınlarda oynayan çocuklardan duymuşluğum vardı bunu daha önce.

Aklıma gelen bütün küfürleri sıraladım. Çoğu, kapı arkamdan çarparak kapandıktan sonra, koridorda dökülmüştü ağzımdan. Orada durup, şimdi ne yapmam gerektiğini düşündüm. Önce Kit aklıma gelip sonra mı karşıki kapıda adını gördüm, yoksa tersi mi oldu, bilemeyeceğim. Bütün ilhamlarda olduğu gibi, herhalde içgüdü uyarısı o kadar hızla izlemişti ki, sanki gökten gelmiş gibi, bilinci kandırmayı başarmıştı. Daha önce neden akıl etmediğimi bilmiyordum. Kit de, kendi çapında, Sammy kadar sert olmayı bili-

yordu. Onun hakkında beni tereddütlere düşüren niteliklerin, Julian'a en fazla yararı dokunacak nitelikler olduğunu kabul etmek zorundaydım.

Sekreter bana Bayan Sargent'in hiç kimseyi kabul etmemek, hattâ telefon bile bağlamamak için emir bıraktığını üzümlere belirtti.

Bunun çok özel bir önemi olduğunu söyledim. Herhalde pek kuvvetle ifade etmiş olacağım ki, sekreter, "Ölüm kalım meselesi mi yoksa," diye sordu.

"Evet," dedim.

Sözüm onu yeterince şaşırtmış olmalıydı. Hemen harekete geçti. Az sonra iç kapı açılıp Kit göründü. Çok iyi dikilmiş bir pantolon giymiş, saçlarının arasına bir kurşun kalem sokmuştu. Yüzünde hiç makyaj yoktu.

"Sana fors gösterisi yaptığım için özür dilerim" dedi. "Ama buralarda odanı kahvehaneye çevirmek için kapını açık bırakman geliyor."

El sıkıştık. Eliyle bana iç odaya geçmemi işaret etti. Oda si-gara dumanıyla dolmuştu. Çalışma havası her tarafa sinmiş gibiydi. Daktilo edilmiş yazılarla dolu masanın başında, hâlâ elinde kalem, not alan bir stenograf oturuyordu.

Kit ona, "Biz konuşurken sen o yazdırdığım kısmı daktilo et-sen fena olmaz, Ellen," dedi. "On beş dakika sonra yine dikte etmeye hazırım."

Beni kanepeye doğru götürüp oturttu.

"Benim ayakta durmama aldırma," dedi. "Bütün gün bu odanın içinde o kadar çok gezindim ki, artık duramıyorum. 'Asrî Zamanlar' filminde, fabrikadan çıktıktan sonra hâlâ çalışırkenki hareketlerine devam eden Charlie Chaplin'e benziyorum."

Bana Şarlo'nun hareketlerinin taklidini yapıyordu.

Şimdi ne üzerinde çalıştığını sordum.

"Bu defa gerçekten değerli bir şey ... büyük değişiklik," dedi. "*Genç Tom Jefferson*. Tom her zaman gizli aşkım olagelmıştır. Bu stüdyoya girdiğimden beri onlara bir Jefferson filmi yaptırtmak istedim ... ama İngiltere piyasasını kaybetmekten korkuyorlardı. Sonra bana bir ilham geldi. *Tom* rolünü Leslie Howard gibi bir İngiliz aktörüne vermeyi düşündüm. Şimdi oluyor gibi ... Tabii eğer senaryo denilen lânet olası şeyi ortaya çıkarabilirsem."

Saatine bakıp ekledi.

"Ama sen herhalde buraya bunu konuşmaya gelmedin. Sözü artık sana bıraksam fena olmaz. On beş dakika sonra seni gerçek-

ten buradan kovalamak zorundayım çünkü.”

Ben anlatırken o dolaşıp duruyordu. Yüzüne bakıyor, anlatıklarımın onu etkileyip etkilemediğini anlamaya çalışıyordum. Fakat sözümü bitirdiğim zaman yalnızca, “Sammy’nin yazılarını kimin yazdığını merak edip duruyordum,” dedi. “O Blumberg denilen çocuk da öyle gamlı görünüyor ki, mizah yazarı olabilecek bir tipe hiç benzemiyor.”

“Şimdi Sammy ile konuştum,” dedim. “Durum umutsuz.”

“Korkarım bu dünyada kimseye fazla iyiliğin dokunamayacak kadar tatlı bir insansın,” diye karşılık verdi. “Onun hakkından gelmeyi ancak benim gibi soğukkanlı bir cadı becerebilir.”

“Ben olsam pek öyle demezdim.”

“Biliyorum, demezdin. Yalnızca düşünürdün.”

Bir an yanıma, kanepenin koluna ilişti.

“Bize yutturmaya çalışıyorsun ama aslında hiç de öyle asberg değilsin,” dedim.

Gülmeye hazırlanıyormuş gibi, gözlerinde bir gülümseyişle bana baktı, fakat hemen sonra, zamanı olmadığını hatırladı. “Bay Blumberg’in namusunu kendisine yeniden kazandırmak için ne kadar vaktim var?” diye sordu.

“Blanche onu her dakika ‘heba olmuş bir değer’ diye ıskartaya çıkarabilir,” dedim. “Sammy’ye bugün bir şeyler söyleyebilir misin?”

“Özür dilerim. İşimin arasına hiçbir şeyi sokmamayı ilke edinmişimdir. Yazarlar Birliğinden gelen telefonları bile kabul etmem. Bu meslekte ilerlemenin birinci şartı, bir işi bitirmeden ötekine geçmemek.”

“Biraz Sammy gibi,” dedim.

“Bir parça Glick hepimiz için yararlıdır,” dedikten sonra, bakışımı gördü, “biliyorum, çok küçük bir parçacık demek istemiştim,” diye gülümsedi.

“Yarın evine telefon ederim,” dedim. “Numaranı bana verirmisin?”

“Yarına yetişmez. Verdiğin iş kolay değil. Blanche’a söyle, kendini yatırırsın ve biraz dayansın. Bir şeyler elde edince ben seni ararım.”

Sonra beni kapıya kadar geçirdi. Yüzünde ayrılış sıkılganlığından en ufak bir belirti yoktu. Sonra Ellen’e dikte vermek üzere hazır olduğunu söyleyip benimle tekrar el sıkıştı.

“Şimdilik iyi günler, Al,” dedi. “Seni böyle acele acele başımdan savdığım için özür dilerim. Julian’ın dertlerinin seni hırpalat-

masına izin verme.”

Arkama dönüp baktığım zaman kapısını kapamış, hızlı ve pesten sesi kelimeleri dikte etmeye başlamıştı bile. Blanche’i bavuallarını açmaya ve bir süre daha kalmaya kandırması için Julian’a yardım ettikten sonra, stüdyoya, Pancake’le olan savaşıma geri döndüm.

Kit beni on gün aramadı. Sonunda aradığı zaman:

“Senin o sıkılğan dâhiye söyle, yarın sabah saat dokuzda stüdyoda olsun, paltosunu çıkarsın, bütün utangaçlığını kapının arkasındaki çiviye assın ve işine başlasın,” dedi.

“Buna karşılık ne yaptın?” diye sordum. “Onunla evlenmeye falan mı söz verdin?”

“O kadar saf olma. Sammy beni yalnızca beğeniyor ve saygı gösteriyor. Evlenme onun en büyük kozudur. Pot yeterince büyük olmadıkça onu asla oynamaz.”

“Ve Julian da böylelikle gerçek bir iş sahibi oluyor, ha? Gerçek bir maaş almaya başlıyor! Yazılarını bundan böyle Alman yeraltı örgütüne bildiri hazırlıyormuş gibi yazmayacak, öyle mi?”

“Haftada yüz dolar. Anlaşma yok. Haftadan haftaya bir iş. Ama bence bir sakıncası yok. Hele Sammy ile çalışacağı sürece. Sammy’nin anlaşması bir yıl uzatıldı. İçimden bir duygu, Julian’ı pek yanından ayırmak istemeyeceğini söylüyor.”

“Haftada yüz dolar, ha?” dedim. “Soğan ekmek parası sayılmaz yani ... tabii her ne kadar Sammy bunun üç dört katını alıyorsa da ...”

“Yeteneğin çerbezeye oranı bire dört olduysa, yetenek epey aşama yapmış demektir,” diye güldü.

“Galiba haklısın,” dedim. “Küçük mucizelere şükretmek gerek. Perdede filmin senaryosunun Sammy Glick ve Julian Blumberg tarafından yazıldığını okumak gibi söz gelişi! Bunu nasıl yapabildin, Tanrı aşkına?”

“Birliğin bir görevi, yazarları haksız davranışlardan korumaktır,” diye anlattı. “Yalnız işverenlere karşı değil, öteki yazarlara karşı da.”

“Çok ince bir duygu. Ama Sammy duygulara ne zamandan beri pabuç bırakıyor?”

“Julian’ın gelecek Birlik toplantısında kalkıp her şeyi anlatacağını söylediğimden beri. Tüzüğümüzdeki maddelerden biri, hayalet yazarlığı önlemektir. Hayaletlik yazarlar için ölümden beterdir ve düşüklük sayılır.”

“Ama Birlik daha işverenlerce onaylanmış değil, değil mi?”

Gücünüz yok. Orada kalkıp itiraf etmek ne sağlar?"

"Hollywood yarım düzine stüdyo ile yarım düzine lokantadan kurulu bir yerdir. Üstelik bildiğin gibi, yazarlar da geveze insanlardır. Şimdi altı yüz yazarın diline düşen bir konuyu düşünürsen ..."

"Anlıyorum," dedim.

"Sammy de anladı."

Ona, bir hafta önce bu kadar acıdığı Sammy'yi böyle kıska-
ca almasına şaşıtışımı söyledim.

"Yani hastalığın nedenini bildiğimiz ve hastaya acıdığımız için onu karantinaya almayacak mıyız?" dedi.

İçimden Julian'a daha çok acıyanın ben olduğumu, fakat ona bir yararı dokunanın Kit olduğunu düşündüm.

"Peki," dedim. "Sıkışınca ben de yardım isterim."

"Birliğe katılmadan olmaz. Bak, yararının örneğini gözünle gördün."

"Benim Birliğe karşı bir şeyim yok. Ama, ne bileyim, pek dışardayım herhalde."

'Al Smith de öyle. Ama bak, Grand Street Kulübü'nden Hürriyet Birliği'ne kadar her yerde üye."

"Pancake diyor ki, yazarların birlik kurması yanlışmış, çünkü işçi değilmişler."

"Ne olduklarını da söyledi mi bu arada?"

"Sanatçı."

"Bunu yapımcılara söylersin," diye güldü.

"Seni ne zaman göreceğim?"

"Gelecek Birlik toplantısından önce sana telefon ederim. Belki hep birlikte gideriz."

"Tanrım," dedim. "Burada da karşıma hep iş kadınları çıkıyor."

"Hepimiz şu ya da bu konuda iş kadınıyız galiba."

"Eh, çocuğa yaptığın büyük yardım için çok teşekkür ederim. Çok düşünceli bir hareket ..."

Bana kendimi çok budala ve biraz da saf hissettiren o sesiyle, "Boş ver," dedi. "Birlik her zaman hizmetindedir. Görüşürüz, Al."

O telefonu kapar kapamaz, Julian'ın evini çevirdim. Haberi vermek istiyordum.

"Alo, Julian?" dedim.

"Merhaba tatlım ... Hadi, atla gel de, Hecht'le Mac Arthur'u bile geride bırakacak yeni yazı ekibinin şerefine içelim."

"Senin orada işin ne?"

Sammy, "Julian'a, kendisine bir fırsat tanımaya karar verdiğimi söylemek için uğradım," diye karşılık verdi. "Bundan sonra artık benimle çalışacak. Görmelisin, bu haberim onu öyle gıdıklıyor ki ... bayılacak keyfinden."

"Gözünü açsan fena olmaz," dedim. "Fazla cömertlikten bugünlerde kendini de bir yerlere kaptırma!"

Onlara çok meşgul olduğumu, partilerine katılamayacağımı (Sammy ikisini La Maze'e davet ediyordu) söyledikten sonra, Barney's Beanery'ye uğrayıp, bir zamanların ünlü vodvilcilerinin söylediği eski şarkıları dinleye dinleye Barney'in soğan çorbasını içtim ve Sammy'nin son iyilikseverliğine karşı duyduğum tepkiyi de böylece geçiştirmeye çalıştım.

VII

Bundan sonra birkaç ay süreyle Sammy'nin rüyalarına girmesine pek fırsat kalmadı. Bunun nedeni, stüdyonun arasına kapıldığı genel giderleri kısma tutkusuna yeniden düşmüş olmasıydı. İşe önce stenoların maaşlarını törpülemekle başlıyor, sonra yavaş yavaş benim gibi küçük yazarlara doğru tırmanıyorlardı. İşimden kovulmamak için çılgınlar gibi çalışmak zorundaydım. Megafon gazetesi ilan vermek istemediğim halde ilk eserim için kötü diyememişti. Durum öylesine gergindi ki, önüme her büro için yazışma geldiğinde tüylerim ürperiyordu. Her seferinde, üzerinde artık oranın memuru olmadığımı okuyacağımdan korkuyordum.

Kit bana ayda iki üç kere telefon ediyordu, ama bu da pek övünülecek bir şey değildi. Her telefonu o lânet olası Birliği hakkindaydı. Üyelik kartını hâlâ cebimde imzasız olarak gezdirip duruyordum. İnsanları sevdiğimi, ama teker tekerken sevdiğimi, öyle grup halindeyken bana pek çekici gelmediklerini söylediğim zaman çok hırslanırdı.

Sonunda gittim tabii. Beş saat boyunca üç dört yüz yazarla birarada, havalandırması bozuk bir salonda oturdum ve yapılan konuşmaları dinledim. Kit'le yanyana oturma zevki bile yoktu. O sahnenin üzerindeki masada oturmak zorundaydı. Kendi kendime, bu birliğin Hollywood'da belki de bir yeri olduğunu, ama bu yerin ne olduğunu henüz kendinin de bilmediğini düşünüyordum. Az ücretle çalışan yazarlar, birliğin gerçek bir ekmek-peynir birliği olmasını istiyorlardı. Haftada beş yüz dolar alanlarsa, asıl ihtiyacın iş saatlerinden sonra uğrayıp birbirlerini tanıyabilecekleri, Yazarlar Kulübü gibi bir yer olduğu kanısındaydılar. Beri yandan haftada iki bin beş yüz dolar alanlara, adları ün salmış olanlara gelince, onlar film yapımcılığı üzerinde söz sahibi olma sevdasındaydılar. Sinema dalının kapsamı ve senaristlerin durumu üzerine incelikli, cesur ve soyut söylevler veriyorlardı. Sözün kısası toplantı, birkaç parçaya bölünmüş de, birbirini arayan solucan halkalarını andırıyordu.

Kit altı hafta kadar sonra tekrar aradığında ona, “Dur, söyleme ... ben bileyim! Bir toplantı daha mı var?” dedim.

“Birliğin durumu kiritik,” diye karşılık verdi. “Bazıları tutumunu çok fazla sendikamsı olduğu için eleştiriyor, bazıları da yeterince sendikamsı olmadığı için.”

Bu gece canımın pek toplantı istemediğini söylediğim zaman, bana bulvardaki Musso’da saat yedide buluşmamızı, yemek yiyip sonra sekiz buçukta birlikte gidebileceğimizi söyledi. Kit, Sammy’ye de yemekte bizi bulması için haber bırakmıştı, ama masamıza otururken şef garson gelip Sammy’nin Franklin Collier ile bir *Muson* toplantısında olduğunu bildirdi.

“İşleri nasıl gidiyor?” diye sordum.

“Irving Thalberg’in ilk zamanlarından beri böyle hızlı yükseliş görülmemiş. Ama yine de çok mutsuz.”

“Kalbimi parça parça ediyorsun.”

“Julian’la ikisi başarılarını epey sürdürecek bir ekip olabilirler,” diye devam etti Kit. “Belki parasını biriktirmeyi bilse, otuzuna gelmeden kendini emekliye bile ayırabilir. Ama bu yetmiyor ona. Duramıyor burada. Julian’la bir parantezin içine alınmak kudurtuyor onu.”

“Bunun sonu nasıl gelecek, Kit?”

“O onun kendi sorunu. Mutluluğu her seferinde, gelecek köşeyi dönünce bulacağını sanıyor. Mekanik tavşanı kovalayan tazi gibi bir şey.”

“Bu güzel,” dedim. “Bunu unutmam inşallah.”

“Evet, tazi. Bana her zaman tazıyı düşündürmüştür. Merriam için beni kısıp almaya çalıştığı ilk günden beri.”

“Garip,” dedim. “Ben de onu her zaman bir hayvana benzettim. Ama daha çok sansar diye düşündüm.”

Hafif bir sesle, “Acaba bu da erkeğin ve dişinin tepki farkı mı?” dedi.

“Tanıdığım bütün kadınlardan daha erkekçe düşünüyorsun ... hattâ bazı erkeklerden bile.”

“Eğer bunu iltifat sayıyorsan delisin. Erkekler bir kadının kafasının çalıştığını anladıkları an, bunu ancak bir tek biçimde ifade edebiliyorlar. O kadının erkek kafası olduğunu söyleyerek! Sen beni hiç tanıımıyorsun, Al. Ben sapına kadar dişi bir insanım.”

“Galiba seni tanımamın tek yolu, birliğin toplantılarını her akşama bindirmesi.”

“İyi ki hatırlattın,” dedi. “Artık gitsek fena olmaz.”

Hesabı ben kapmaya çalıştım, ama o daha çabuk davrandı.

Bir kadının beni yemeğe davet etmesinden pek hoşlanmadığımı söylediğim zaman, bu eski kafalı tutumumla eğlenir gibi bir hali vardı.

“Niye sen verecekmişsin?” dedi. “Seni ben çağırmadım mı?”

•

Toplantıda hava basıncı kadar keskin biçimde hissedilebilen bir gerginlik vardı. Başkan sözü alarak birliğin onaylanma ve Amerikan Yazarlar Derneği'ne katılma savaşında dostlara ihtiyacı olduğunu söyledi.

Birlik üyeleri o âna kadar kendilerini kocaman, mutlu bir ailenin fertleri sayıp geçiyorlardı. Ama daha başkanın sözleri biter bitmez, öfke içinde söz almak için çırpınanların bağırtıları duyuldu. Bu öfkeyi bir türlü anlayamamıştım. Sanki başkan tutucu Yazarlar Derneğine değil de, Komünist blokuna katılmayı önermişti. Hırslananlar, ‘biz yalnızca bir Hollywood örgütü olarak kalmalıyız,’ diye haykırıyorlardı. ‘Dış güçlerin ağına düşmemeliyiz.’ ‘Doğudaki kızıl haydutlara karışmak istemiyouz.’

Amerikan Yazarlar Derneği'ne yapılan en sert saldırılardan biri, şiş yüzlü, şiş vücutlu birinden geliyordu. Bu Harold Godfrey Wilson'du. Vendome'a gittiğimizde Sammy'nin bana gösterdiği adam. Benim hatırladığıma göre, başkan konuşmasında birliğin Yazarlar Derneği'nden ne gibi bir yardım elde edebileceğinin araştırılması konusundan öteye gitmemişti. Ama her nedense bu söz Bay Wilson'u kudurtmaya yetmişti. Hayatının hikâyesini anlatmaya başladı. Hollywood'a nasıl geldiğini, bin dokuz yüz yirmilerin başlarında nasıl önce figüran, sonra soytan olarak iş bulup yavaş yavaş endüstrinin en başta gelen yazarlarından biri durumuna yükseldiğini, şimdi de bir grup Broadway züppesinin kendilerini Hollywood'dan üstün görerek Algonquin'de toplanıp kendisine emir vermelerine pabuç bırakmayacağını uzun uzun anlattı.

Kit'in buna verdiği cevabı pek dinleyemedim, çünkü o sırada Sammy içeri girmişti. Bir devetüyü paltoya sarınmış, boynuna sarı bir fular bağlamıştı. Kapıda bir an durdu, sonra beni görür görmez yürüyüp yanıma geldi ve kendisi için tutmuş olduğum sandalyeye oturdu.

Önündeki sandalye boştu. Onu çevirip üzerine ayaklarını koydu. Ayakkabılarını görmeden edemedim. Yine yeniydi. Daha önce hiç görmediğim bir model ... bağı olmayan bir pabuç. “Sen de bunlardan almalısın, Al,” dedi. “Cromwell diyorlar bunlara. Bura-

larda yok, ama ölçü verirsen yapıp New York'dan gönderiyorlar. Ben sürekli sipariş verdim. Her yıl iki tane geliyor.”

Ona parmağımla platformun üzerinde konuşmakta olan Kit'i işaret ettim. Kit, “Birlik demokratik bir örgüt olduğu sürece, yene-meyeceğimiz fikir ayrılığı yoktur,” diyordu. “Birbirimize bağlı kaldığımız süre boyunca, demokratik bir örgüt olarak kalmamamız için de hiçbir neden yok. Kimsenin bizi korkutmasına izin vermeyip, kendi programımızı burada, hep birlikte tartışa tartışa çizmeliyiz.”

Kalabalığın o an içinde bulunduğu ruhsal durumu iyi bilmiş olmalıydı. Çünkü üyelik ruhu üzerine ileri sürdüğü fikirler o gece salonda en çok alkış toplayan sözler oldu.

“Galiba Kit de bizim için Jeanne d'Arc gibi bir şey,” dedim.

Sammy çevresindeki üye kardeşlerine pek az bir sevgiyle baktıktan sonra, “Elbette,” dedi. “Bu salakların nasıl elde edilebileceğini iyi biliyor. Ama bunlar koyun sürüsünden başka bir şey değil. Bir korku salmaya gör, buradan yangın varmış gibi kaçır hep-si.”

“En başta bir çift Cromwell olmak üzere ...” dedim.

O âna kadar Kit'in çabalarına bir tür hayranlık duyuyor, birliklerin genellikle iyi şeyler olduğuna inanıyorsam da, film yazarlarının örgütlenmesine pek bir gerek göremiyordum. Oysa şu anda kendimi birliği savunur bulmuştum. Anlaşılan Sammy cenneti öv-se, ben cehennemi savunmaya girişecektim.

•

Stüdyodan kovulduğum gün canım öyle sıkındı ki, Kit'i mutlaka görmem gerektiğini hissettim. Telefonuna cevap veren ses, bana onu Bay Glick'in yanında bulabileceğimi belirtti. Sammy'nin Japonu efendisinin hafta sonu için Palm Springs'e gittiğini söylediği zaman daha da bozuldum. Billie'yi aradım.

Los Angeles'in eski kesimini hiç görmemiştim. Billie ile Olivera sokağı boyunca yürüdük. Turistlere eşya satmak üzere kurulmuş yol üstü tezgâhlarıyla dolu pazar yeri, insana hâlâ kentin bir İspanyol kasabası olduğu eski günleri hatırlatıyordu ... Marimba çalgıcılarının kapı önlerinde yarı şen, yarı hazin şarkılar söylediği, tamales'lerin sosisli sandviçler kadar hızla satıldığı, dünyadaki her Meksikalının size bir şeyler satmak için yaratıldığı havasını doğuran bir İspanyol kasabası.

Önce bana biraz fazla ikinci sınıf ve yapmacık bir atmosfer gibi geldi. Kendimi pek mutlu hissetmedim. Fakat yuvarladığım iki

tekila her şeyi değiştirdi. Bütün erkeklere tatlı âşık bakışlarıyla bakan Billie, bana rumba yapmayı öğretmeye çalışıyor, bildiği birkaç kelime İspanyolcayla garsona lâf anlatmaya uğraşıyordu. Midemi *encillada* ile kavurup beynimi de *tekila* larla iyice yıkadıktan sonra, onun iri, tombul elini tutup, "Billie," dedim. "Hey, Billie, dinle beni, Billie, beni seviyor musun?"

"Tabii şekerim," diye kıkırdadı. "Sarhoşken çok tatlı oluyor-sun."

"Sarhoş değlim, Billie. Söylediğim her kelimenin farkındayım. İnanmıyorsan, buraya geldiğimizden beri konuştuklarımızın hepsini tekrarlayabilirim. Tamam mı? Demek sarhoş değilim. Yalnızca ciddiym, o kadar. Seni seviyorum, Billie. Ciddi söylüyorum. Eğer inanmazsan, yarın telefon edip aynı şeyi ayıkken de söyleyebilirim."

"Ciddi olma, tatlım," dedi. "Âşk ciddi olmadığı zaman çok daha hoştur."

"Ama seni seviyorum ben," diye bağırdım. "Seninle evlenmek istiyorum."

Sözlerim daha inandırıcı olsun diye elini tutmak üzere uzanırken yarı dolu bardağımı devirdim. Kopkoyu, yoğun bir içki ağır ağır masanın üzerine yayılıyordu. "şuna bak," diye güldüm. "Tıpkı volkandan çıkan lava benziyor. Boşuna yanıp tutuşmuyorum. Lav içiyormuşum meğer."

"Sen âşıksın, Al," dedi. "Birine âşık olduğun besbelli."

"Ne demek istiyorsun? Birine âşıksın ne demek?"

Anlattı. "Gariptir ama, bir erkek bana tutulduğunu, evlenmek istediğini söyledi mi, birine âşık olduğunu hemen anlarım."

Âşık bu kadar iyi bilmesi nedendi acaba? Belki üzerinde kitap yazamazdı. ama fiziksel, ruhsal, romantik ve psikolojik açılardan konuşmaya geldi mi, Havelock Ellis'le Bertrand Russel'in toplamından daha çok şey bildiği kesindi.

"Kimseye âşık değilim," dedim. "Ama olsaydım, bu sen olur-dun sevgilim. Çünkü sen, nasıl diyeyim, eski kafalı-sın! Belki kendin farkında olmayabilirsin, ama ... eski kafalı bir kızın yeni kopyası gibisin. Tıpkı eski bir ..." Konuşmam yarı yerde kesiliverdi.

Billie bütün vücuduyla:

"Mmmm, tango çalıyor," dedi.

"Bu seferkini oturarak dinlemek istiyorum. Sen işine bak, Billie. Sana engel olmak istemem. Ben oturup seyrederim."

Az sonra arkamdan bir sesin, "Al, hesabı ödesen fena olmaz. Kapatacaklar burayı," dediğini duydum.

"Tanrım," dedim. "Korkuttun beni Billie. Uyumuşum. Saatlerden beri uyuyorum herhalde."

"Daha bir saniye önce dansımız bitti ya!"

"Ama rüya görüyordum. Ne gördüğümü biliyor musun? Sammy Glick. Bir ipe tırmanıyordu. Ben de peşindeydim. İp hiçbir yere bağlı değildi. Havada gibiydi. O sonuna yaklaştıkça ip daha uzuyordu. Sonra ben düştüm ..."

"Bayım, hesabınız."

Garson bunu incelikle söylemişti, ama bir yandan da evine ulaşmayı ipe çeker gibiydi.

Paramın üstünü beklerken Billie'ye, "Sana daha önce sordugumu hiç sanmıyorum," dedim. "Sammy neden koşuyor, biliyor musun?"

Yüzüme şaşırmış gibi baktı. Şaka mı, yoksa ciddi mi söylediğime karar veremiyordu.

"Tamam. Yavaş yavaş düşün," dedim. "Ben yıllardır üzerindeyim bu sorunun."

"Sen biliyor musun?" diye sordu.

"Bilmiyorum elbette. Ama üzerinde çalışıyorum. Yavaş yavaş. Neye ihtiyacım var, bilir misin? Carnegie vakfından bir araştırma fonuna. Sonra yanıma sürü sürü yardımcılar da almalıyım. Çünkü büyük bir iş bu, Billie. Bir kere Sammy'nin neden koştuğunu bulsak, bütün dünyaya büyük bir yararımız dokunmuş olur. Kanserin nedenini bulmak gibi bir şey."

Billie, "Eve gitsek iyi olacak," dedi.

"Sır saklayabilir misin, Billie? Galiba dünyada Sammy'nin neden koştuğunu bilen tek insan Kit. O da öyle soğuk kalpli bir cadı ki, kimseye söylemiyor.

•

Kit bir dahaki toplantı için telefon ettiğinde, ya kendimi kaybetmiş ya da sıkı sıkı yakalamıştım galiba.

"Keşke bürona bir sekreter alsan da bu işlerin bir bölümünü ona yüklesen Kit," dedim.

"Ne oldu, Al? Bana gücenmiş gibisin?"

Gücenmiş değilim, diye düşündüm. Aşık oluyorum sana. Arada bir fark var.

Yüksek sesle, "Bugün canım biraz sıkkın galiba," dedim. "Sence bir sakıncası yoksa ben bugünkü toplantıyı atlasam fena olmayacak, Kit."

O gün de her zamanki gibi Stanley Rose'un barında vakit geçirip, iştahımın açıldığını sandığım zaman bitişikteki Muso'ya geçtim. Garson beni:

"İyi akşamlar, Bay Manheim," diye karşıladı. "Bu akşamki birlik toplantısına gidiyor musunuz?"

Garson Amelio'nun kendisi de iyi bir birlik üyesiydi. Hollywood örgütlenmiş bir kent oluncaya kadar rahat yüzü görmeyecek bir insandı. Yediğim pilicin kanatları boğazıma dizilmesin diye, ona gideceğimi söyledim. Dışarıya çıkarken, her akşam kapının yanındaki aynı masada yemek yiyen üç yazar arkadaşına merhaba demek üzere durakladım.

"Bizimle bir kadeh içmez misin?" dediler. "Sonra toplantıya hep birlikte gideriz."

Onlara orada karşılaşırsınız deyip dışarıya çıktım ve bulvar boyunca yürümeye başladım. Dar bir aralıktan Henkel'in sanat galerisine doğru saptım. Galeri, kulübe gibi, ayrı bir küçük binadaydı. Sanki bu dünyada değilmiş gibi bir atmosferi vardı. Her taraf sürrealist ve abstre eserlerle doluydu. Sarışın, ufak tefek, orta yaşlı, dalgın bir adam olan Bay Henkel, ağzında sigarasıyla sanattan söz ettiği zamanlar öyle hızlı konuşurdu ki, çoğu zaman söylediklerinden hiçbir şey anlayamazdım. Yine de bazı cümleleri kulağıma pek önemli şeylermiş gibi gelirdi.

Hollywood'a geleli çok olmamıştı ama her yerde tanıdıklara rastlamaya başlamıştım. Bu defaki, çalışma arkadaşım Pancake'di.

"Vay!" dedi. "Demek muslukçular gibi birlik kurmaktan daha iyi şeylerle uğraşmayı seçen yazarlar da varmış!"

Saatime baktım. Acele etsem hâlâ yetişebilirdim. "Ben zaten buraya birkaç dakikalığına vakit öldürmeye gelmiştim," dedim. "Şimdi gidip diğer muslukçulara katılacağım."

Pek de geç kalmamıştım herhalde. Toplantı henüz başlamamıştı bile. İnsanlar kümeler halinde ayakta duruyor, konuşuyorlardı. Sammy hemen gözüme çarptı. Galiba küçüklüğünde bir mık-natıs parçası yutmuş olacaktı. Ona doğru yürümeye başladım. Yanında Harold Godfrey Wilson'la uzun boylu, zayıf bir adam vardı. Tipik bir Yale mezununa benziyor diyebilirdim, ama rengi biraz fazla solgun, benzi biraz fazla sağlıksız, gözlerinin altı da biraz fazla çökük ve yorgun gibiydi.

Sammy onu bana gururla Lawrence Paine olarak tanıttı. Bu isim Hollywood'un ortaya çıkardığı filmlerden en büyük, en güzel olanlarında rastladığım bir isimdi. Bir yıl kadar önce en iyi senaryo ödülü kazanmış olduğunu da hatırlıyordum.

Birlikten konuşmayı sürdürdüler. Paine, "Ben birliğe taraf-tarım," diyordu. "Ama bu yönetiliş tarzını desteklersem Allah belâ-mı versin. Nerede bu bolluk? Bir hikâye yazıp nasılsa satan her baldırı çıplak, senaryo yazarı mı sayılır? Üyeliği bir yıl çalışmış ya da haftada en az bin dolar alacak duruma gelmiş olanlarla sınırlandırmadıkça, yapımcılar bize önem bile vermezler."

Wilson, "Eğer bu kızıkların istediğine uyarsak, 1 Mayıs bay-ramında Hollywood bulvarında yürüyüşe geçmemiz gerekecek," di-yordu.

"Nasıl kızıl yanı?" dedim.

Paine, "Belki kızıl demek pek doğru değil," dedi. "Harold her zaman biraz fazla heyecanlıdır. Ama yine de, hiç değilse salon pembesi demek gerek. Bu da zaten öteki kadar kötü bence. Birliği kurtarmak, sorumluluk sahibi olanlara kalıyor."

"Özür dilerim ama, Bay Paine," dedim, "ben birliğe bu gece kapıdan girerken üye oldum. Bu nedenle hakkında da pek fazla şey bildiğimi söyleyemem. Ama bana öyle geliyor ki, siz birliği be-nim gibi küçük adamları kapı dışarı ederek kurtarmak istiyorsu-nuz. Oysa birliğin asıl yardımcı olması gerekenler de onlar."

"Fakat anlaşılan bütün küçük yazarlar bu konuda sizin gibi düşünmüyor. Genç Sammy bizimle beraber, değil mi. Sammy?"

Genç Sammy onlarla beraberdi tabii. Genç Sammy haftada iki bin beş yüzün bayrağı altında toplananların gölgesine girmişti bile.

Onlar uzaklaştıktan sonra Sammy başını sallayarak, "Al, bu yoldan hiçbir yere varamazsın," dedi. "Bu adamlar kentin en bü-yük yapımcılarını yakından tanıyorlar. Ne dediklerini bilen insan-lar. Haftada iki bin beş yüzü boşuna almıyorlar."

"Ama sen boşuna alacaksın," dedim.

"Haftada iki bin beş yüz dolar!"

Bunu söylerken için için çıldırmakta olduğunu seziyordum.

"Şimdi ne kadar alıyorsun, Sammy?"

"Pis bir beş yüzlük. Ama mesele parada değil. Bekâr kaldı-ğım sürece beş yüz bana rahat yeter. Ama yapımcılar beş yüzlük yazarları tuvalet kâğıdı diye kullanıyorlar. Al."

Kit haklıymış, diye düşündüm. Bir insanı beyninde ur ya da kurt var diye suçlayamazsınız ki!

"Sen daha çocuksun," dedim. "İki bin beş yüzü de alırsın, merak etme o kadar, kaçık serseri. Hem otuzuna gelmeden alaca-ğına da bahse girerim."

"Ama biliyor musun, yıllar yılı iyi film yapıp da hâlâ büyük

para çemberini yaramayanlar var. Ben düşündüm bunu. Vurgunu vuranların omuzlarından, bu işi nasıl yaptıklarını seyrettim hep. Biliyor musun nasıl? Dışardan. Bir piyesleri tutunuyor söz gelişi. Yapımcılar böyle avlanıyor çünkü. Kendi yanlarındayken para vermedikleri birini, kitap olarak ya da sahnede gördüler mi, hemen dilleri sarkıyor, eskisinin üç, dört katını vermeye teşne olup çıkıyorlar.”

“Piyes yazabileceğini nereden çıkardın?” dedim.

“Canım, bir sürü salak da piyes yazıyor.”

“Yetenekli salaklar ama.”

“Yetenek insanı şuraya kadar getirir. Ondan sonra kafanı kullanmaya başlaman gerek.”

Toplantı başlamak üzereydi. Ortalık geçen defadan daha kalabalık olmuştu. Birliğin işi işti galiba.

Sammy, “Sen neler yapıyorsun?” diye sordu.

Ona her zamanki iyimser umutlarımı sayıp dökmedim. Çünkü ne diyeceğini merak ediyordum. Eski stüdyoda opsiyonum dolduktan sonra bir iki ay işsiz gezdiğimi, sonunda da serüven filmleri yapan National’a kapağı attığımı anlattım. Bu anlaşmam parça başıydı. Yazdığım her senaryo için bin dolar üzerinden konuşmuştuk. Bunun anlamı, paramı bir an önce alabilmek için günde yirmi altı saat çalışmak zorunda olduğumdan başka bir şey değildi.

Sammy, “Sen teslim ettikten sonra onların redaksiyon süresi sınırlı mı?” diye sordu.

Öyle bir madde hatırlamıyordum.

“Öyleyse hapyı yutmuşsun sen,” dedi. “Sana bir kere binliği tosladılar mı, artık o filmle istedikleri kadar oyalarlar.”

“Biliyorum,” dedim. “Ama ne yapabilirim? Belki bu işleri birlik düzeltir artık.”

Sammy, “Bana sorarsan birliğin daha şimdiden bir ayağı çukurda,” dedi. “Öbürünü de nereye basacağını bilemiyor. Belki sen de bir piyes yazsan fena olmaz.”

İşin gülünç tarafı, yazıyordum da. Üç yıl önce başlamıştım. Babam gibi bir hahamı ve çevresini, daha doğrusu küçük bir kentteki Yahudi düşmanlığı ile ilgili olayları konu alıyordum. Basit insanların onur, kardeşlik, barış ve içki mücadelesiyle dolu bir piyes-ti. Bu oyuna gördüğüm ve hissettiğim her şeyi koymak, bütün bildiklerimle zenginleştirmek istiyordum. Biraz canlanmaya başlamadan kimseye sözünü etmek niyetinde de değildim. Nice yazarın heves ve enerjilerini lâfla tükettiklerine inanıyordum.

“Birkaç yıldır bir oyun üzerinde çalışıyorum,” dedim.

"Fazla uzatma. Toparlamaya çalış. Bak her gün film yapmak üzere kokuşmuş oyunları satın alıp duruyorlar. Altı ay geçti mi kimse kötülüğünü hatırlamaz. Yalnızca senin tiyatro yazarı olduğunu hatırlarlar. Dünyanın parasına senaryo yazan boktan tiyatro yazarları sürüyle."

•

O gün konuştuğumuzda Sammy piyesini yazmış mıydı, yoksa toplantıdan sonra hemen eve koşup mu çırpıştırdı, bilemiyorum. Tek bildiğim, aradan iki ay bile geçmeden postadan bana kabartma baskılı bir davetiye geldiği idi. Bay Samuel Glick, *Canlı Kablo* adlı üç perdelik komedisinin Hollywood Tiyatrosunda yapılacak galasına huzurumla şeref vermemi rica ediyordu.

Ünlü senarist ve tiyatro yazarı Sammy Glick, diye düşünürken içim yarı şefkat, yarı nefret doluydu. Bizim küçük Sammy Glick.

Sammy telefon ettiğinde hâlâ davetiyemin zarif baskısını hayran hayran seyretmekteydim.

Sesi akortsuz titreşimlerle çın çın ötüyordu.

"Merhaba, tatlım, ne âlemdesin? Amerikan Tiyatrosunun en parlak gecesine hazırlanıyor musun?"

Davetiyesini aldığı mı söyledi.

"Çok esaslı olacak galiba," dedi. "Herkes bu kentin görüp göreceği en büyük gala olduğunu söylüyor. Fineman'la Frank Collier'e birer bütün sıra ayırdım. Gösteriden sonra Troc'da vereceğim partiye de katılmaya söz verdiler. Irving Thalberg'le Norma Shearer'a da birer davetiye gönderdim, geri göndermediler. Demek onlar da tamam sayılır."

"Bu kadar bileti nereden buluyorsun?" dedim. "Bütün salonu satın mı aldın yoksa?"

"Doğrusunu istersen, oyuna ben de biraz para yatırdım," diye açıkladı. "Menejerlerime beni elli-elli desteklemelerini söylemiştim. Kabullendiler. İlham geldi birden, anlıyorsun ya! Yapımcıları altı rakamlı paralara kazıklamak için en iyi yolun, oyunu tam burunlarının dibinde büyük bir gürültüyle sahneye koymak olduğunu söyledim. Benim menejerler paraların kokusunu bir kilometre öteden alırlar. Hemen çıkıp birinci sınıf bir tiyatro yapımcısı buldular. Bize paravanlık yapacak."

"Sammy," dedim. "Çok akıllı herifsin. Ya da bir hata yaptıysan bile, ben fark edemedim. Bir tek, bana bunları niye anlattığını

bilemiyorum, o kadar.”

“Bir kere, iyi adamsın.”

Çok kararlı konuşuyordu. “Rosalie ile Julian için beni kısaca almandan dolayı seni hiçbir zaman suçlamadım. Biraz beynin yumuşak bence, o kadar. Ama zararı yok. Seni yine de severim. Bana göre iyisin. Sana bir şey anlattığım zaman, rastladığın ilk kodamana boşboğazlık edip o sayede post kapmaya çalışmazsın.”

Benden nefret etse, hiç değilse onun tatminini duyabilecektim. Ama nefretini daha önemli kimselere saklıyordu.

“İkincisi, zaten öğrenseler de bir şey olmaz. Onlara işime ne kadar güvendiğimin böylelikle belli olduğunu söylerim.”

“Üçüncüsü, kendine o kadar bayılıyorsun ki, birine anlatmaya mecbur oluyorsun. Ben de en iyi dinleyicimim,” diye ekledim.

Kıkır kıkır gülerek, “Bayılıyorum sana, cıvık serseri,” dedi.

“Hem sırası gelmişken, bu açılış için nasıl bir piyes buldun?” diye sordum.

“Bir milyon kahkahalık bir şey. Dört haftada yazıp bitirdim. Her gören bayılıyor. O kadar heyecan yaratıyor ki, basın ajanım Stan Dickey gazetelere bunun hakkında yazı sokmanın, Broadway’de aylardır oynayan oyunlar için iki satır koydurarmaktan bile kolay olduğunu söylüyor.”

“Senin basın ajanına ihtiyacın, Fred Astaire’in dans dersine ihtiyacı kadar,” dedim.

“Keşke Dickey’i sen de tutsan. Al. İşini çok iyi biliyor. Bura’nın halkı, bir şeyi basılı gördü mü hemen yutuyor, biliyor musun? En büyükleri bile. Kuşkudaysalar da, basılıyken okuyunca inanıveriyorlar. Tabii yeterince sık okurlarsa demek istiyorum. Dickey’i ta Julian’ı stüdyoya aldığım zaman tutmuştum. Açıkgöz bir anlaşma yaptım onunla. Haftada üç kere adımı bir yelere sokuşturabildiği sürece, benim ajanım olarak kalmaya devam edebilecek.”

Sammy’nin böyle konuşmasına bayağı bozuluyordum. Bazen *homo sapien* cinsinin nasıl olup da bu duruma geldiğini düşünüyor, bazen de hırsın. arkasında bir değer varsa nasıl göz kamaştırıcı olduğunu, arkası boş olduğu zaman da ne kadar âdi bir parlattığını hatırlıyordum. Sammy’nin alevi aldatıcı bir alevdi. Çünkü o aleve hep kendi egosunun büyütecinden bakmak zorunda kalıyordunuz. Oysa telefon telleri bu manyetik akımı geçirmeyi başaramadığı zaman, insan kendini serin bir havada küçücük, soğuk bir yıldızla bakıyor gibi hissediyordu. Yarı aklım Sammy’nin şimdi dediklerinde, yarısı eski söylediklerinde, düşünmeye çalışmaktaydım. Elli yaşına geldiği zaman, kibar bir bey olarak ölecekti.

O zaman Stan Dickey, kendisine önceden onaylattığı bir yazıyı gazetenin birinci sayfasına sokacaktı. Valilerin, bankacıların, kalbur üstü işadamlarının onun hakkında söyledikleri hüznün dolu sözlerinin arasında bir resim ... Herkes bir endüstri liderinin kaybına ağlıyor. Kendi kendini yetiştirmiş bir adam. Büyük bir Amerikalı ...

"Al," diyordu. "Seni asıl başka bir şey için aradım. Bir mekşsin sen, biliyor musun?"

"Ne istiyorsun?"

"Bu gece Kit'den kurtar beni."

"Tabii," dedim. "Bana göre hava hoş. Ama niye?"

"Ben Rita Joyce'u götürceğim," diye karşılık verdi.

Bunu lokantaya ilk gidişimizde St. James viskisi ismarlar-ken kullandığı tonda söylemişti. Rita Royce yeni seks bombaların-
dan biriydi. Modern bir Theda Bara.

•

Kit arabasının kapısını iterek açtı. Beyaz tuvaletinin üzerine kısa, beyaz bir kürk ceket giymişti. Böylece güneş yanığı teni daha da kendini göstermekteydi. Saçları da değişikti. Tepesine toplamış, düzgün bir topuz yapmıştı. İstedığı zaman ne kadar dişi görünüşlü olduğu gerçekten şaşırtıyordu insanı.

"Merhaba," dedi.

"Ne oldu bu akşam Sammy'yle sana?"

Seyirciler arasındaki hayali bir dedikoduyu taklit ederek cevap verdi. "Rita Royce bu gece ne harika görünüyor, değil mi? Yandaki genç adam Sammy Glick galiba! Hani şu çok zeki, çok parlak bir delikanlı dedikleri!"

Konuşmasında acı bir gölge yoktu. Olayı gerçekte olduğu gibi, yani gülünç olarak yansıtıyordu. Gülünç, eğlenceli ve biraz da patetik.

"Seni de Gary Cooper'la göndermediğine şaşıttım," dedim. "Ne güzel reklam olurdu."

"Beni Metro'da henüz yeni parlayan badem gözlü bir delikanlıya çatmaya çok çalıştı," diye karşılık verdi. "Ama korkarım benim oyuncularla yıldızım pek barışık değil. Zeki olanlarıyla bile. Hattâ onlar daha da kötü. Kendileri hakkında kullanacak daha çok kelime bulabiliyorlar. Bu nedenle senin üzerinde direndim."

"Size büyük şükran duyuyorum, hanımefendi," dedim. "Böyle yapmamış olsaydınız, sevgili dostumun meslek hayatında eriştiği yeni kilometre taşının açılışında hazır bulunamayabilirdim."

“Onun kilometre taşları o kadar büyük bir hızla geliyor ki. tren penceresinden görünen elektrik direklerine benziyorlar.”

Sammy bizi yemekten önce kokteyl içmek üzere kendi daire-sine davet etmişti. Ömrüm boyunca resim yapmaya karşı pek bir ilgi duymamıştım, ama Sammy karşıdan, üzerinde smokin, göğsü güvercin gibi dışarda, saçları pırıl pırıl, yakasında kırmızı karanfil, yüzünde de sanki iki dakika önce yapımcısını yutmuş gibi bir ifa-deyle bize doğru yaklaşırken, iyilik perisine beni o anda Toulouse Lautrec yapması için yakarır oldum. Her zamanki ince gece pabuç-ları da yetmemişti bu akşam. Bale ayakkabısı gibi bir şeyler giy-mişti. Hani o incecik, ultra parlak, sivri burunlu, küçücük fiyonklu olanlardan.

Kokteyl seansının seyri keyifliydi. Sammy'nin kılığına uya-cak biçimde davranmaya çalışması gerçekten hoştu. Küfürsüz kur-maya çalıştığı cümleleri, resmî, havada kalan konuşması ... hele zavallı Rita! Bütün o süs tabakalarının altında aslında pek tatlı bir kızcağız olabilir gibi görünüyordu. Bir de o akıllara durgunluk ve-ren vücuduna göre yaşamaya çalışmasa ...

Rita kadehini kaldırıp, filmdeki tek repliğini söylüyormuş gi-bi ağır ağır konuştu. “Genç dâhimize, başarılar.”

İçerken Kit'le gözgöze geldik ve birbirimize suçlu suçlu gü-lümsedik. Rita içkisini, bardağının üzerinden kirpiklerini titrete tit-rete gülümseyerek içmekteydi. İnsan ona hem acıyor, hem seviyor-du. Ya da onun hesabına utanıyordu ... tabii o andaki ruhsal du-rumunuza göre.

Sammy onun kadeh kaldırma jestini karşılamaya karar ver-mişti. “Senin başarına içemeyiz, çünkü o zaten elde edilmiş bir kavram. O halde devamına içelim.”

Genç dâhi ve edebiyatçımıza ‘diil’ dememesini öğrettiğim günlerden beri geçen yılları bir elimi parmakları üzerinde sayabi-liyordum.

Sammy'nin süslü yazıhanesinin kenarına ilişmiş, içkimi yu-dumlarken, oraya atılmış duran kupürleri görmeden edemedim. Amerika'nın her tarafında çıkan yayınlardan kesilmiş, Sammy hakkında haber ve yazılardı bunlar. İzleme servisi tarafından kesi-lip kendisine postalanmıştı. Oraya baktığımı görünce yanıma gelen Sammy, kupürlerden birini alıp burnuma doğru uzattı.

Çekingenliğe yaklaşan bir sesle, “Şuna bak,” dedi.

Hollywood Megafon gazetesiydi uzattığı. Köşedeki başyazıyı okumaya başladım. Yazar yine birliğin durumundan söz ediyordu. “Senaryo Yazarları Birliğinin gözü kara üyeleri, kendilerini besle-

“Ben eli ısırarak cesaretini nereden buluyorlar?” diye soruyordu. “Biz birliğe karşı değiliz. Biz endüstrinin yanındayız. Eğer birlik de endüstriden yanaysa, o zaman Hollywood’a ezelden beri düşman olan doğulu tiyatro yazarlarıyla birleşmeyi niçin istemektedir?”

“Bu Amerikan Yazarlar Derneği’nin nesi var?” diye sordum. “Endüstriyi yıkmakta birliğin ne gibi bir çıkarı olabilir?”

Sammy, “Nereyi okuyorsun be sen?” dedi. “Ben sayfanın altındaki oku diye verdim sana. Kırmızı halka içine alınan yeri.”

Beş altı satırdı. Başlığı: GLICK 75.000 DOLARI KABUL ETMİYOR.

Dün gece anlaşıldığına göre Hollywood’un genç şöhretlerinden Sammy Glick, büyük stüdyolardan birinin Canlı Kablo adlı oyunu için teklif ettiği yetmiş beş bin doları reddetmiştir. Glick, oyunu ile ilgili film anlaşmalarını cuma günkü galadan sonra görüşeceğini ifade etmiştir.

Bu gazete ağızları her zaman hoşuma giderdi. Bir şey ya dikkati çeker, ya yarı resmî çevrelerden öğrenilir, ya da “anlaşılır”dı mutlaka. “Anlaşıldığına göre ...”

“Seninle Stan Dickey’den başka kim anlamış böyle olduğunu?” diye sordum. Sammy şakacıktan sırtıma vururken beni bayağı sarstı. Kahkahası biraz fazla yüksek çınlıyordu.

“Bugünlerde hatırlat da senden biraz lâf alayım,” dedi. “Çok şey biliyorsun.”

Sammy’nin bu gece için kiraladığı zarif siyah Lincoln arabayla tiyatroya kadar gittik. Arabadan indiğimizde, Rita’yı gören kalabalıkta bir heyecan doğdu. Hareketi başlatanlar, ellerindeki imza defterlerini Rita’nın burnuna dayayan pantolonlu, tombul bir genç kadınla, çıkık dizli bir kızdı. Sammy durmuş, bu manzarayı içer gibi seyrediyordu. İmzacılardan biri, hiçbir şey kaçırmamak çabasıyla Kit’den bile imza istedi. Kit ona, “Benim imzamı istemezsin,” dedi.

Çocuk ille de istediğini söylüyordu. Kit çaresizlikle yüzüme bakıp kalemi aldı ve adını yazdı. Çocuk sayfaya şaşkın bir bakışla baktıktan sonra, “Bu hiç kimse değilmiş!” diye bağırıp sayfayı kopardı, buruşturup attı ve ilerdeki çemberi yarıp ortasına geçmek üzere döğüşe katıldı.

Biz yerlerimize otururken fotoğrafçılar sıralar arasında dolaşarak, şöhretleri yakalamaya çalışıyorlardı. Sammy ile Rita birbirinin sözlerine büyük ilgi duyuyormuş gibi görünmek çabasında, bir

yandan da fotoğrafçıyı gözlerinin kuyruğuyla izlemek zorundaydılar. Flaşçılar sonunda onları gördüğü zaman, Rita hiç resminin çekileceğini fark etmemiş gibiydi. Fakat her nasılsa başını tam doğru açıyı sağlayacak kadar kaldırmayı, yüzüne gereken gülümsemeyi yerleştirmeyi sağlamıştı. Sammy ise bambaşka bir tepki göstermişti. Fotoğraf makinesine dosdoğru, sanki sevgilisine bakıyormuş gibi baktı. Belki resmi çeken adam rastgele, acemi bir fotoğrafçı olabilirdi, ama bu resim gerçek bir fotoğrafçılık etüdü olarak saklanmaya değerdi. Resmi ertesi sabahki gazeteden kendi özel *Sammyglickia* albümüm için kestim. Bu albümü, incelediğim yarattığın türü tükenmeye yüz tuttuğu zaman müzeye devredecektim. Resmin en ilginç yönü, sanki birarada olan iki kişinin resmi değil de, raslantı eseri birbirine yakın yerleşmiş iki ayrı portre etkisi yaratmasıydı. Rita karşılarda bir yerde, hayalinde gördüğü bir baş erkek oyuncuya, gözlerinde tatlı bir hayranlıkla bakıyor, yanbaşımda Sammy, neşe ve alay dolu çarpık ağzıyla, tam sizin gözünüzün içine dalyordu. Baş saldırma ânındaki bir boğa gibi hafif yana eğilmişti. Gözlerinde tam anlamıyla mest bir ifade vardı. Alaycılık aslında yalnızca ağzının orta sağ tarafındaki belli belirsiz çarpıklıktan geliyordu.

Resmin altında şunlar yazılıydı: Güzel Rita Royce, Sammy Glick'in *Canlı Kablo* Komedisinin Dün Geceki Başarılı Açılışında. Genç Yazarla Birlikte Flaşları Üzerine Çekiyor. Yanlarında Bir Dostları Görülmektedir.

Kameraya arkası dönük, Sammy'yi izleyen bu adı verilmemiş Dost, tabii bendim.

Oyun gerçekten Sammy'nin işini görecektir bir oyundu. Birbirini hem seven, hem durmadan dalaşan iki genç arkadaşın başından geçen olaylardı. Gençlerin ikisi de radyo spikeriydi. Durmadan birbirinin başını belâlara sokup kurtarıyorlar ve aradaki espri ve sürprizlerle seyircileri yeterince eğlendirebiliyorlardı. Oyunun yazırına ne kadar da çok benzediğini düşünüyordum. Verecek fazla şeyi olmamakla birlikte, seyirciyi sürekli bir gürültü ve hareketle oyalayan bir oyun. Bu arada zihnimin ta derinliklerinde, sahnede gördüklerimin pek de bilinmedik şeyler olmadığını hissetmekteydim. Sonunda oyun bittiği zaman kalabalıktan biri, "Yazar! Yazar!" diye haykırdı. Bu herhalde Stan Dickey olacaktı. Çığlık hemen bütün tiyatroya yayıldı. Sammy yanbaşımda kalkıp selam verdi ve her şey o anda büyük bir başarıya dönüştü. Ünlü ve büyük bir tiyatro yazarının yanında oturmakta olduğumu fark ettim. Herkes benim üzerimden uzanıp onun elini sıkmaya çalışıyordu. Sammy

bu arada, bu eseri meydana getirmek için büyük çaba harcadığı söylendiği zaman bunu kesinlikle yalanlıyor, her nasılsa aklına geliverdiğini, beş, altı akşamda ortaya çıkarıverdiğini ileri sürüyordu. Herkes şaşırmış, herkes sevinç içinde gibiydi. Birisi Hollywood'da yeni bir dâhî doğduğunu söylemekteydi. Bu defaki Stan Dickey değildi. Çünkü artık etki yayılmış, sağlamlaşmıştı. Sammy alçak gönüllülükle, "Yok, böyle bir iddiada bulunamam, efendim," diye karşılık verdi.

Sammy'nin kulise gidip oyuncuların tebrik etmesini (ve tabii onlar tarafından tebrik edilmesini) arabanın içinde bekledik. Döndüğünde, sanki bir iki dakika önce yanımızdan ayrılan adam değildi. Sesi bile değişmediyse ben bir şey bilmiyorum. Artık haftada beşyüz dolara çalışan parlak bir genç değildi Sammy. Julian'la bir paranteze alınma tehlikesi çoktan ortadan kalkmıştı. Şöhretin kapısına dayanmıştı artık o. Harry Godfrey Wilson'un midye partisine davet edilmek için uğraşması gereksizdi. Neredeyse Wilson'u, Pine'i, McCarter'ı ve üst tabakanın öteki üyelerini kendi partisine davet etmeyi planlıyordu.

Tabii Sammy yeni sosyal çevresini kurmak için şu anda değerli vaktini ayıracak değildi. Şimdi hemen Trocadero'ya gidiyordu. Orada bir kutlama partisi hazırlamıştı. Fineman'la Collier'in bu partiye gelmesini, oyunun galasından daha önemli tutuyordu. Ya da hiç değilse aynı derecede diyelim.

Oraya herkesten önce biz vardık. Bara girip beklemeye başladık. Sammy bize şampanyalı kokteyl ismarladı. Rita, "Özür dileirim, saçlarımı taramam gerekiyor." deyip ayağa kalktı. Zaten 'tuzurica edebilir miyim,' dese, sesi yine de egzotik olurdu. Kit, "Ben de seninle geleyim," diyerek kalktı ve peşisıra yürüdü.

Rita'nın helâya gittiğini bildiği halde salonun ortasından tavus kuşu gibi kasıla kasıla yürüyüşü gerçekten hoştu. Hele Kit'in onu peşisıra seğirtmesi daha bile komikti. Gece kıyafetinden çok pantolon giymeye uygun bir vücut olmasına rağmen, ben Kit'in vücudunu Rita'ninkinden daha çekici buluyordum. Rita'nın iriliği, sanki günün birinde kendini bıraktığı zaman yağa dönüşebilirmiş gibi bir duygu veriyordu. Oysa Kit, sanki her zaman böyle sert ve incecik kalacakmış gibiydi.

Sammy arkalarından beğene beğene bakarak, "Yakışıklılıkla şehvetlilik arasındaki fark da bu olsa gerek," diye söylendi.

Aynı kanıda olduğumu belli edip onu sevindirmek istemedim. Şarabım elimde, sessiz sedasız oturmayı sürdürürken kendimi haklı buluyor, bir yandan da kıskanmadan edemiyordum.

Sammy, "Eeee, Al," dedi."Bana oyunumu nasıl bulduğunu söylemeyen bir sen kaldın."

"Gördüğüm başka bir şeye çok benziyor," dedim.

Cümlesine, "Sen bo ..." diye başlarken, birden artık ünlü bir tiyatro yazarı olduğunu hatırlayarak sustu."Ne de olsa, hiçbir sahne eseri tümüyle özgün olamaz," dedi.

"Doğru," dedim. "Ama tümüyle kopya olabilir."

"Delisin sen, Al," diye direndi. "Julie ile olan o ilk hikâyede yazı işlerini kendim yapmadım diye, beni hiç yazı yazamaz sanıyorsun."

Aklım Julian'dan gazetedeki günlerimize, oradan edebî hırslılıklara kayıverdi. O anda birden zihnimde bir ışık yanar gibi oldu ve ... hatırladım.

"Aman, Tanrım," dedim. "*Baş Sayfa!*"

O zaman bile teslim olmadı. *Baş Sayfa* adlı eserle bunun arasındaki benzerlikleri birer birer anlatıncaya kadar direndi. Sonunda,

"Peki, ahbab," dedi. "Belki de *Baş Sayfa*'nın genel planını izlemiş olabilirim. Yalnızca kişileri değiştirip biraz süsleme yapmış olabilirim."

"Bu insanlar senin aslında ne dâhî olduğunu hiç bilmiyorlar," dedim.

Kuşkuyla çevresine bakındı. "Dinle, Al," dedi. "Daha önce önemi yoktu. Leblebilerle oynuyordum sayılır. Ama bu seferki hakkında ağzından lâf kaçırırsan öldürürüm seni ... yemin ederim. Seni bu kentten temelli attırırım."

Sonra birden sesini yumuşatıp bana gülümsedi. Yine de hırslı bir gülüştü.

"Biliyorum, melek değilim" diye sözünü sürdürdü. "Herkes gibi ben de insanım. Ama eğer buralarda başta gelenlerden biri olabilirimse, bazı eşekler gibi dostlarımı unutacaklardan değilim."

"Geçen kavgamızda beni sana zararı dokunmayacak kadar budala buluyordun," dedim. "Kimseye senin ne düzenbaz olduğunu ne diye söyleyeyim? Bırakırım, kendileri anlasınlar."

Rahatlanmış gibiydi. Elini uzatıp omzumu bile okşadı.

"Peki ahbab," dedi. "Sana kendi anam gibi güvenirim. Ama bu meslekte garip bir şey var. İnsan yükseldikçe asabileşiyor. Daha kuşkucu oluyor. Yine de, lütfen unutma ... bağlılık hakkında söylediklerim her zaman geçerlidir."

Hiç unutmur muyum, diye düşündüm. Bağlılık'la Sammy Glick gibi olmayacak bir karışımı nasıl unutabilirim?

Rita yolda üç masaya uğrayarak döndü.

"Sammy," dedi. "Benim için ne zaman bir oyun yazacaksın?"

"Uygun bir oyun bulduğu zaman," diye lâfa karıştı.

Sammy, "Yeterince büyük bir duygu bekliyorum senin hakkında yazmak için," dedi. "Tam sen olan bir duygu ..."

Rita ona biraz daha sokuldu.

Aklımdan, ondan görüp göreceğin oyun da böyle bir oyun olacak, diye geçirdim.

Kit, Sammy'nin konuklarının geldiğini haber vererek bizi kurtardı.

Trocadero o mevsimin moda lokaliydi. Şık, zarif, süslü bir gece kulübü. Krem rengi duvarları, belli belirsiz ışıklandırması, kadınların yüzünü en gözde fotoğrafçıların objektifi gibi okşuyordu. İnsanı şaşırtan, camdan yapılmış bir güney duvarı, kentin pencere ve sokak ışıkları tablosuna açıktı. Daha ilerde Hollywood, Los Angeles, Beverly Hills, Culver City ve birçok semtlerin ışıkları da görünmekteydi.

Sammy uzun bir masanın başında oturuyordu. Çevresi Rita, Fineman'lar, Collier'ler ve bir de, tabii, yeni benliğiyle sarılı gibiydi. Bir güçlülük, bir espri, bir sevinlilik, bir zekâ ... Fineman'la konuşurken adı pek akla gelmeyecek kitaplar hakkında bir şeyler söylediği bile kulağıma çalınıyordu. Herhalde sekreterine bu konularda biraz araştırma yaptırmış olacaktı. Az sonra Collier'e doğru eğilmiş, penguinlerin hayatını ana vatanlarında çekmenin kendisine herhalde epey teknik zorluklar çıkarmış olması gerektiğini söylüyordu. Bu da Sammy'nin yeni yeni kazanmaya başladığı bir yetenektir. Artık yavaş yavaş, dosdoğru 'örse çekici' tutumundan vazgeçiyor gibiydi. Tam vazgeçiyor denilemezdi tabii, ama hiç değilse kamufle etmeyi öğreniyordu. Sindirilebilecek kadar uzun süre aklında tutamadığı fikir ve bilgileri ağzından sürekli yayınlamaya inanılmaz bir eğilim gösteriyordu. Bir ara da Bayan Fineman'la, o sıralarda çok satılan bir kitabı tartıştığını işittim. Kitabı kadının okumuş, Sammy'nin ise okumamış olduğuna bahse girebilirdim. Ama bu yine de lâfın çoğunun Sammy'den gelmesine engel değildi. Zigzaglı, çift taraflı sözler söylüyordu hep. Hanım hanımcık, basit kafalı Bayan Fineman'ı rahatça kandırıyordu böylece.

Bu çeşit partilerden Kit'in de pek hoşlanmamasına sevinmiştim.

"Beni asıl şaşırtan, Hollywood'un her şeyi, her dakika değiştiği halde, burada rastladığım çehrelerin hiç, ama hiç değişmemesi ..." diyordu.

Çevremde kimlerin bulunduğunu görebilmek için bakındım. Kit bana önce Hollywood'un serbest çalışan ünlü fotoğrafçısı Katz'ı gösterdi. Katz ateşli bir cüceydi diyebilirim. Graflex'ini giymese çıplak görünecekti. Hakkınızda fotoğraf süjesi olarak vereceği hüküm, bu endüstride erişebileceğiniz düzeyin simgesiydi hemen jemen.

Kit anlatıyordu. "Buraya geçen gelişimde, birisi Katz'a Major Adams'ın şurada oturduğunu söylemişti. Bilirsin, Adams Hollywood'un kurucularından biri sayılır. Yıllarca Griffith'le çalışmış, Thalberg çıkıncaya kadar en çok sayıda film yapan yapımcı olagelmisti. Artık işi bitti diyorlar, ama grubu onu yine de ayakta tutmaya yetiyor. Katz bunu duyunca başını içkisinden zar zor kaldırıp, "Kim, Adams mı?" dedi. "Önemli değil o. Zaten flaş ampullerimi az sonra gelecek Tom Brown - Anita Louise grubuna saklamalıyım.' Hem bunu öyle yüksek sesle söyledi ki, zavallı Adams bile duydu, dönüp baktı."

İkimiz insanları seyretmeyi sürdürdük. Çıplak omuzlarına altın yıldızlar yapıştırmış ufak tefek yıldız heveslisine pek acımadık. Onunla dans ederken kulağına, çalınan şarkının sözlerini fısıldamakta olan güzel kavalyesi de dilimizden kurtulmadı. Rumba başladığı zaman, dans edenlerin başlarını sağa sola sallamaları, bunu yaparken yüzlerine gelen üstünlük havası, pistte kimbilir ne güzel göründüklerinden emin duruşları ömürdü. Hele eskiden vestiyerlik yapan, yeni yeni şöhrete ulaşmaya başlayan bir kızın kıvrıla kıvrıla o dişlek, alaycı suratlı zamparayla dans etmesi ... Ya şu yanda kırmızı suratıyla durmadan sırttan orta yaş kaçkını, yarı kel adamla, kollarında tuttuğu tombul, güzel sarışın ... sarışının yüzündeki ebleh şampanya tebessümü ... Beri yanda rumbayı, tangoyu, görgü kurallarını hocalarından ders alarak öğrenip de geldiği belli olan ev hanımı ... Şu anda çoktan yatağında olması gerekirken, garip hareketlerle rumbanın ritmine uymaya çalışan on dört yaşındaki delikanlı ... Ya şu ...

"Sıvışma şansımız ne kadar dersin?" diye sordum.

Masadakileri gözleriyle tarayarak, "Kararnı çabuk veremeyen sabaha kadar Trocadero'da saplanır kalır," dedi.

İkimiz birden kurnaz kurnaz ayağa kalktık. Bana, "Veda edip de partiyi bozmayalım" dedi. "Biraz hava almaya çıkıyoruz diyelim."

Dışarda bir an durup temiz havayı içimize çekmek, denizden gelen rüzgârın zihnimizdeki içki buharını, sigara dumanını ve zırva konuşmaları dağıtmasına izin vermek gerçekten pek hoş olmuştu.

Bir taksiye atlayıp, Kit'in arabasını bıraktığı yerden almak

üzere Colonial House'a doğru yola çıktık.

Kit arabanın burnunu bulvara doğru çevirirken, "Söyle bakalım, ne tarafa?" diye sordu.

"Sessiz, içkisi bol ve Sammy Glick'siz olan herhangi bir yer," dedim.

"Bu şartnameyi fazla zorlanmadan tutturalabilirim sanıyorum," diye karşılık verdi.

Kıvrılan yoldan Kit'in evine doğru tırmandık. Tepeye çok yakın bir yerde oturuyordu. Gece iyice berraktı. Sanki dünya bir sürü küçük ışıklardan kuruluymuş gibi görünüyordu. O kadar güzel bir geceydi ki, insan kendini bir şey söylemek zorunda hissediyordu. Ama bu güzelliğe uyacak sözü bulmak zordu. Yıldız dolu bir gökten ikincisine uçarken ufukta karşılaşıyormuşuz sandım.

"Mmmmm!" dedim.

"Benim odanın ışığı sönükken pencereden görünen manzara bir bak da o zaman görüşürüz," dedi. "Trocadero'dan çok daha iyi. Üstelik servis ücreti de yok."

Sevimli, iç açıcı bir evdi. Ön tarafı salon ve yemek odası karışımı gibiydi. Yüksek tavanında ışıklar oynayıyordu. Arkada da iki küçük oda göze çarpıyordu. Biri yatak odası, mutfağın yanındaki ise çalışma odasıydı.

"Bu evi aslında balkondan görünen manzara için tuttum," dedi. "Bir ay daha geçsin, geceleri de balkonda yatmaya başlayacağım. Biliyor musun, bu balkondan baktıkça insan Hollywood'u çok sevebiliyor."

İçkilerimizi hazırladı. Bardakları elimize alıp balkona çıktık ve parmaklığa yaslandık. Gerçekten Troc'dan daha güzel manzarası vardı. Yarım mil kadar aşağıımızda, neon ışıklı *Trocadero* yazısını hemen hemen okuyabiliyorduk diyebilirim.

"Şu anda onun bu ışıkların gerisinde olduğunu bilmek, fakat kendisini göremediğimizi, sesini duyamadığımızı düşünmek bayağı şaşırtıcı oluyor," dedim.

Gülümseyerek "Şşşş!" dedi. "Galiba ben işitebiliyorum."

Bir an ciddi ciddi durup dinledik.

"Bu rüzgâr galiba," dedim. "Hoş belki o da o demek ya!"

"Rita'yla dans ediyor," dedi. Gözleri Troc'a doğru uzanmıştı. Sanki onları görebiliyormuş gibi bir bakışı vardı. "Pistin hep dış kenarlarında dolaşıyorlar. Birbirlerine söylemedikleri, üzerinde konuşmadıkları halde, her ikisi de ellerinden geldiği kadar çok kişiye görünme çabasında."

Dirsek dirseğe parmaklığa dayanmış duruyorduk. Denizi

seyreden vapur yolcuları gibi...

"Oyunu nasıl buldun?" diye sordum.

Bana dosdoğru cevap vereceğine, sözü dolaştırdı. "Acaba Sammy bütün bu enerjisini ve hayal gücünü bir şey yaratmak için kullansa ...durmadan hiçbir şey yaratmadan tepeye ulaşma yolları bulmaktan vazgeçse, nasıl olurdu diye düşünüyorum."

İkide bir içeriye girip bardaklarımızı dolduruyor, sonra yine dönüp parmaklığa dayanıyorduk. Sarhoş olmuyorduk. Yalnızca birbirimize daha yakın oluyorduk.

"Kit," dedim. "Hemen hemen bir yıldır tanışıyoruz. Oldukça iyi dost olduk. Fakat yine de birbirimiz hakkında bütün bildiğimiz yalnızca Sammy Glick. Sammy Glick'den başka tek söz ettiğimizi hatırlamıyorum. Gerçi benim için bir tutku durumuna geldi artık bu konu. Eğer seni tanımasaydım onun hakkında bu kadar çok şey bilemeyeceğimin de farkındayım ... ama, nasıl söyleyeyim ... onu biraz da birbirimize karşı savunma aracı olarak kullandığımızı hissetmeye başladım."

Tatlı bir akşamdı. Ay sanki o balkonun bir parçası, bizim özel malımızdı. Konuşmak çok kolaydı bu akşam.

Babam öldükten sonra Middletown'dan nasıl ayrıldığımı, elimde birkaç ay yetecek parayla New York'a nasıl geldiğimi, nasıl kaldırımları dolaşıp sağdan soldan iş dilendiğimi, on beş dolar haftalık bulabilmek için kentteki bütün gazete idarehanelerini nasıl bıkırtıldığımı anlattım ona. Okula gitmeden önce nasıl sabahın beşinde kalkıp yarış güvercinleri eğittiğimi, bu kentte dikiş tutturabilirsem neden vadiye yakın tarafta oturmak istediğimi, nasıl yeniden bir güvercin sürüsü eğitmeyi planladığımı hep döktüm ortaya. İçin için dolup taşıdığımı, duygularımı gerektiği gibi açıkça söylemek için can attığımı, fakat zaman zaman da, kendimi belki Sammy kadar hırslı bulduğumu, öyle zamanlarımda kendimi yakınım olan herkesten kurtarmak, uzaklaşmak istediğimi, çünkü onların incitine korkusunun beni büyük çapta engellediğini de anlattım.

Belki de konuşa konuşa kafasını iyice şişirdiğim için olacak, dinlemekten kutulabilmek için o da ağzını açtı. Tekdüze bir sesle, profili bana dönük olarak, durmadan konuşuyordu. Söylediklerinin yalnızca beyninden ve ağzından değil, vücudunun ta derinliklerinden gelmekte olduğunu garip bir biçimde hissettim.

"Babamın bütün amacı, Amerikan Yüksek Mahkeme üyeliği idi," diyordu. "Galiba amacına birçok kimselerden daha çok yaklaştı demek gerekir. Hiç değilse, eyalet yüksek mahkemesi üyesi

olabildi. Tabii bunu da birçok çabalar ve kurnaz bir politika sonucu yapabildi. Babamla annem bir tek hayatı ikiye bölüp yaşıyor gibiydiler. Bu ilk bakışta romantik bir şey gibi görünüyor ama, aslında yaşadıkları bu ortak hayat yalnızca ve yalnızca babamın hayatıydı. Annemin bütün işi, babamın perhizi kaçırmamasını kontrol etmek, çalışırken rahatsız edilmemesini sağlamak ve ona yararı dokunabilecek kimselerle karılarının, yemeğe, çaya, gerektiği biçimde ağırlanmalarını ayarlamaktı. Başka bir deyişle, annem bütün görevlerini tıpkı bir asker gibi otomatik olarak yapıyordu. Eğer aklından kendi için, işi için, dostlukları için bir şeyler geçtiyse bile, ben hiç fark etmedim. Zavallı annem. Evlilikleri bana hep bir motosikleti hatırlatır. Direksiyonda babam, yan sepette de annem. Nereye gittiklerini asla sormayan, fakat elindeki yedek kaşkolü kullanmakta direnen babamın üşümeyeceğini umup duran annem."

"Bu anlattığın bütün mutlu evliliklerin aynı," dedim.

"Evet, tıpkısı" dedi. "Ama mutluluk sözü biraz fasarya. Hiç değilse, yan sepetteki insan için öyle."

Babası öldükten sonraki durumu da anlattı. "Ben on altı yaşındayken öldü," diyordu. "Babamın cenazesinin hazırlanması, annemin hayattaki en son işleviydi. O da bittikten sonra, bütün işi bitiverdi. Yapacak başka hiçbir şey bulamıyordu. Babam için yakınmadığı zamanlar, söyleyecek söz de bulamıyordu. Çok sevdim annemi. Ama tatilim bitip de okula dönmek üzere trene bindiğim zaman içimin nasıl rahatladığını hep hatırlarım. Ona acıyordum elbette. Ama bu acıma duygum, annemin beni çıldırtmasını önleyemiyordu. Koleji bitirdiğim zaman annem hukuk okumamı istedi. Her şeyi planlamıştı. Ben okulu bitirip babamın eski firmasına girecektim. İkimiz birlikte oturacaktık ve annem bana bakacaktı. Durumu biraz kalpsizce tarif etmek gerekirse, beni babamın yerine koymak, böylelikle kendine de yeni bir yer sağlamak istiyordu. Bu durumda, katı yürekli davranmak zorunda olduğuma karar verdim. Kitabımı yazmaya başlamıştım o sıra. Devam etmek, annemden uzak olmak, kendi kendime kalmak istiyordum. Erkeklerin bağımsızlık tekeli ni neden ille de ellerinde tutmak istediklerini anlamıyordum. Hayatımda hiçbir zaman yan sepete binmemeye karar verdim. Sen hiç 'evde kalmış' sözüyle 'bekâr' sözü arasındaki farkı düşündün mü? Birincisi nasıl akla hemen yalnızlık, umutsuzluk, acılarla dolu bir hayatı getirir. Bekârlık ise daha süslü bir şeydir. Kelimenin söylenişi bile insana serüven ve bağımsızlık kavramlarını düşündürüyor, değil mi? Ben de böylece bekâr olmaya karar verdim. Tabii seks partilerini demek istemiyorum. Kızların

çoğu öyle bir dönemden geçer. Ya gerçekten, ya da hayallerinde. Pek ilişmezseniz, bir süre sonra usanır, bıkarlar. Benim demek istediğim, hoşlandığım bir adama rastladığım zaman ... Erkeklerin bu konularda nasıl düşündüklerini bilirsin. Bu işi çığırından çıkarmak değildi niyetim. O zaman önemi ve anlamı kalmaz artık; tavşanlara baksana. Ama beri yandan, kendime yapmacık sınırlar koymak da istemiyordum."

Susup içkisini sakın sakın bitirdi. "Eğer bu sana biraz fazla ahlâksızca bir inanç gibi geliyorsa, o zaman beni sarhoş olarak düşünebilirsin," dedi. "Öyleyim de zaten galiba."

"Bana oldukça ahlâklı geliyor," dedim.

"Bence de öyle. Sansür bürosu tipinde ahlâk değil tabii. Ama zaten, örgütlenmiş ahlâk örtüsünün altında epey fesat kafaların toplanmış olduğu da açık."

İçki için içeriye bir sefer daha yapıp tekrar balkona çıktık.

"Az önce sen anlatırken," dedim, "yani hoşuna giden erkeklerden söz ederken ... Samm'yi düşünmeden edemedim."

Güldü. "Yani üzerinde konuşmayacağımız kişiyi mi?"

Onu konuşmanın tümünden uzak tutmanın da biraz fazla olacağına inandığımı söyledim. Hem zaten sırası geldiğine göre, bilmek istiyordum.

Epey çakırkeyif olmamıza rağmen, konuşmalarımız tutarlı ve mantıklıydı. Zaten baştan beri yarattığımız ruhsal durum da buydu.

O konuşmayınca ben bir daha sordum. "Sammy ile esas durumun nedir?"

"Bunu anlatmamı istemiyorsun aslında," dedi. "Duymaktan rahatsız olacağını biliyorsun."

"Rahatsız mı? Niçin rahatsız olayım?"

"Peki, ahbap. Ama gücenirsen suç bende değil. Herhalde senin de sezdiğin gibi, bizim küçük onbaşı yatakta bayağı iyidir. Seksin dostlukla, aşkla ya da öteki faziletli ilişkilerle fazla bir ilgisi yoktur. Bunu çoğu kişi bilir, fakat kabullenmek istemezler. Sammy daha ilk günü büroma gelip California'nın Rusya'ya katılmasına engel olmaya çalıştığı zaman bile, bir yandan onu parça parça etmek isterken, bir yandan da onunla yatmak için çılgınca bir istek duyuyordum."

Sustu. Gergin bir duruşla aşağıya doğru bakıyordu. Bu kendine hakim tavır sonunda çöktü.

"Tanrım," dedi. "İnsan karşısındakini ancak o zaman tanıyor. Aynı bencilliğin, aynı gaddarlığın orada da işler durumunda ol-

duğunu görmek çok garip oluyor.”

Uzun bir sessizlik oldu. Utanç yoktu bu sessizlikte. Sözü bitmişti yalnızca.

Sonunda, “Eee, gücendin mi?” diye sordu.

“Bilmem,” dedim. “Bana söylediğine sevindim.”

“Ben de. İnsan sana içini dökünce rahatlıyor.” Yine durdu. “Sanki bir pencere açmışım da aklıma hava aldırıyormuşum gibi hissediyorum.”

Rüzgâr serin ve dinlendiriciydi. Dağbaşında bir derenin akışı gibi ses çıkarıyordu. Onu biraz daha dinlemek üzere sustuk.

“Ticaret Odası reklam olsun diye durmadan güneş ışığından, palmyelerden, Çin Tiyatrosundan söz ediyor,” dedi. “Oysa en büyük canlılığa sahip şeylerin sözünü bile eden yok. Uzun yağmur-larla gece rüzgârları hepsinden daha canlı.”

Rüzgârı karşısına almak için döndüğünde, beyaz elbisesi bana bir yelkeni hatırlattı. Başını arkaya doğru atmıştı. Bakışlarım enesine doğru kavis çizen boyun çizgisini izledi. Sanki şimdiye kadar gizli kalan bir çıplaklık birdenbire açılıvermişti önümde.

“Kit,” dedim ve onu öpmek üzere eğildim. Uzaklarda bir şeylerle meşgulmüş de benim farkımda değilmiş gibiydi. Fakat dudaklarım onunkilere uzandığında başını çevirdi. Rastgele. kazayla olmuş gibi dönüverdi. Dudaklarım yanağının üzerinden kaydı.

Sonra bu olayın sözünü etmedik. Hiç hem de.

Bardağına bakıp, “İçkilerimizi yenileyelim,” dedi ve içeriye yürüdü.

Daha sonra, “Birlik için üzülüyorum,” diye söze başladı. Sanki bütün akşam bundan konuşmuşuz gibiydi.

O sabah *Megafon*’daki sert yazıyı okuduğumu söyledim.

“Sert yazı değildi o,” dedi. “Hanigan’ın balonuydu yalnızca. Ama Hollywood, işleri küçük çapta tutmaktan hoşlanmaz. İçimde bir duygu, çatışma başladığı zaman epey sıkı olacağını söylüyor.”

“Ne olacak dersin, Kit?”

“Bilmiyorum. Keşke bilseydim. Bildiğim tek şey, Yazarlar Derneği işi ele aldığı zaman, bugün Birlik için kafalarını ve seslerini kullananların çoğunun, cesaretlerini de kullanmak zorunda kalacakları.”

“Ama dert aramanın gereği yok ki! Sammy’nin içlerine sokulmaya çalıştığı grubu küstürürsek pek bir şeyler sağlayamayız.”

“Bilemiyorum,” dedi. “Birliğin onları memnun edebilmek için kendini feshetmesi gerekiyor galiba.”

Dudaklarını kısıp çenesini kastığı zaman, tıpkı beyaz elbise-

si gibi, rimel, pudra ve rujunun da üzerinde yabancı durduğunu hissettim.

“Emekçi örgütlerin tarihinde rastlanmış en kendine özgü üyelere sahip olduğumuzu kabullenmemiz gerekir. Şu anda aşağıda bir şampanya bardağının içinde yüzmekte olan Glick Kardeş gibi.”

Hollywood’da ışıklar yavaş yavaş sönmeye başlıyordu. *Troca-dero*’nun neon ışıkları, saat iki yasağı gelip çatığında, bakışlarının altında sönüverdi. Şu anda Sammy herhalde kiralanmış Lincoln’unun yastıklarına yaslanmış, milyonlarca genç Amerikalının yoksul evlerde, ucuz otellerde, okul yatakhanelerinde rüyalarında seviştiği tanrıçanın yüzüne puro dumanları üfürüyordu.

“Kit,” dedim. “Hadi birer bardak daha içelim. Harika bir ülkenin ve sarhoş bir gecenin şerefine.”

VIII

Her şey o ayın içinde olup bitiverdi. Olaylar zinciri çılgın gibi boşaldı. Ben iyi bir iş buldum. O zamana kadar bulduklarımın en iyisiydi. Kit girmişti araya. Masaryk öldüğünde, hayat hikâyesinin film için çok uygun olduğunu düşünmüştüm. Amerikan demokrasisiyle ilişkileri, bizim için özel bir önem de taşıyordu. Bir yandan Habeşistan'da Mussolini'nin topları, bir yandan da Almanya'da Hitler'in çenesi gümbürderken, böyle anti-faşist bir film hiç de fena bir fikir değil gibiydi. Kit'e anlattığımda, her zaman olduğu gibi bu sefer de fazla hevesli görünmedi. Fakat bir iki hafta sonra beni arayıp, fikrimi Sidney Fineman'a açtığını, onun da ilgilenip, beni görmek istediğini söyledi.

Fineman, Masaryk'i çevirmeyi daha önce de düşündüğünü, hattâ bazı hazırlıklar yapıp sıraya bile aldığını söylemesine rağmen, konuyu ele alış açımı farklı bulmuş, beğenmiş olacak ki, beni angaje etti. O güne kadar yapımcılar hakkında duyduğum bütün dedikoduların tersini kanıtlayan biriydi Fineman. Bürosu büyük olmakla birlikte, çok zevkli döşenmişti. Raflarında sahici kitaplar vardı. Duvarlar tiyatro desenleriyle doluydu. Bir şeyi ifade ederken aradığı kelimeleri size buldurmak zorunda kalmıyordu. Masaryk üzerinde benden çok daha fazla bilgi sahibiydi. Her sözünü evetlememi de beklemiyordu. Beni işe ancak haftadan haftaya bir anlamayla alabileceğini, ama bunun için telâş etmememi, işlerin nasıl gittiğini en az dört hafta sonra sormaya başlayacağını da ekledi.

"O zaman bile, elinde üç dört sayfadan fazla yazı bulmasam, yine aldırmam. Yeter ki ortada devam etmeye degecek bir şey olsun," diyordu. "Bu hikâyenin tehlikeli yanı, içinde bir sürü demokrasi nutku bulunması zorunluluğu. Filmlerde vaaza vakit yoktur pek. Yazarken hep film ve aksiyon yönünden düşünmeye çalış."

Bana her zaman hatırlayacağım bir de örnek verdi. Fineman

bir keresinde Broadway'den çok ünlü bir oyun yazarı getirtmişti. Haftada beş bin dolar veriyordu. Adama verilen ilk iş, bir filmin açılış sahnesinde, erkeğin karısından usanmakta olduğu havasını ifade etmektir. On beş bin dolar sonra, yazar yirmi sayfalık sahneyi getirmişti. Fineman konuşmaların tüm güzelliğine rağmen, bir film açılışı için dayanılmayacak kadar uzun olduğunu fark etmişti. Yazar ise, tek satır çıkarılırsa eserinin mahvolacağını ileri sürüyordu. Fineman yazıyı, yönetmeni Ray McKenna'ya göstermişti. McKenna, Mack Sennett'in yetiştirdiği yönetmenlerin en son kalanlarından biriydi. Senaryoyu Fineman'a geri gönderirken, yanına kendi önerdiği ikinci bir açılışı da eklemişti. Onunki yarım sayfaya sığmıştı:

ASANSÖR İÇİNDE YARI YAKIN ÇEKİM

Karı koca gece kıyafetinde asansörde. Koca şapka giymiş.

KARŞI KAMERA

Asansör kapıları açılır, klas bir kadın girer.

KARI KOCA YAKIN ÇEKİM

Kocanın yeni kadına tepkisi çekilecek. Cakayla şapkasını başından çıkarıp eline alacak. Karısı bir öbür kadına, bir kocasının şapkasına. bir kocasına bakar. Ateş saçan bakışlarla kocasına bakarken

DİĞER SAHNE:

Fineman kıvrık piposunun üzerinden bana bakarak kıkır kıkır güldü.

"Mac aslında bir tek cümleyi bile dilbilgisi bakımından düzgün kuramazdı," dedi. "Ama bu yazdığı esaslı senaryo sayılırdı. Film yönünden."

Oradan kurtulup tarihin en büyük senaryosunu yazmaya başlamak için can atıyordum. Üniversitedeyken tanıdığım İngiliz Edebiyatı hocamdan beri hiç kimse üzerimde böyle bir etki yapmamıştı. O hoca da edebi bir müşhil gibi iş görürdü. İnsan daha ders bitmeden sınıftan fırlamak, kendini odasına atmak, bütün duygularını kâğıda boşaltmak isterdi. Gerçi Kit'in filmlere gösterdiği hevese dayanmak biraz zordu ama, o anda onun söylemiş olduğu bir söz aklıma geldi. "Hikâye anlatmak için bulunmuş en güçlü keşif, film kamerasıdır." Çalışma odama gidip kendi hikâyemi anlatmaya başlamak için sabırsızlanıyordum.

Sammy Glick neyi isterse elde etsin diyordum. Yine de bu zevki hiçbir zaman tadamayacağı besbelli. Beyaz kâğıdın üzerine o ilk satırı kondurmak ... ilk bakışta o kadar güzel, sonradan o ka-

dar kötü görünen o ilk satır ... inandığı bir şeyi yaratmanın zevki ve emeği!

Sammy öğle üzeri uğradı. Kıyafeti pek yazar kılığı değildi. Sporcu ya da boksöre daha çok benziyordu. Ayağındaki beyaz keçi derisi pabuçların kauçuk tabanları en az bir on beş santim yüksek gibiydi. Lacivert süet ceketinin yakasındaki çiçek ise, kırmızı bir ışığı andırıyordu.

"Esquire dergisinin sayfasından kaçmışa benziyorsun," dedim.

Söylediğim şaka olduğu için kendini gülmek zorunda hissedip güldü. Fakat canının pek istemediğini de sezdim.

"Şöhret yoluna hoş geldin," dedi. "Duyduğuma göre Fine-man'a iyi mal satmışsın. Lâf arasında, seni benim de desteklediğimi bilmeni isterim. Hikâyen çok esashymış."

Kendi hikâyenizi süsleyip size beğendirmeye çalışması hoştu. Tıpkı kendi yazdıkları için yaptığı gibi.

"Daha hikâyem falan yok," dedim. "Başlangıçtayım henüz. Bir fikirden ibaret."

"Çok güzel olduğundan eminim tatlım. İnşallah bir milyon dolar kazanırsın."

Sonra susup bana acıma dolu gözlerle baktı. "Ama duyduğuma göre seni leblebi parasına çalıştırıyorlarmış. Haftada üçyüz elliye."

Bu utandırıcı durumumu kabullenmek zorunda kalmıştım. Hoş bu kadar çabuk nasıl duyduğuna bir türlü akıl erdiremiyordum ama ...

"Ön büroda antenim var," dedi. "Dan Young'ın sekreteriyle nah böyleyiz."

Elleriyle biraz terbiyesiz bir işaret yaptı. "Stüdyonun son yılbaşı partisinde ona düşmüştüm. Beni hâlâ kendine âşık sanıyor."

"Sammy," dedim. "Ben burada iş görmeye çalışıyorum."

"Al, niye boş vermiyorsun bunlara?" diye takıldı. "Senin bu dürüstlük tutkun hepimizin dalgasını taşılayacak."

Sonra beni sevgi dolu bir hareketle çekerek ayağa kaldırdı. "İki lokma öğle yemeği atıştırmanın zamanı geldi. Seni etrafa tanıstırayım. Bütün gün buraya kapanmak sana hiçbir şey kazandırmaz. Biraz kanatlarını açman gerekir."

Durakladım. Masaryk üzerinde düşünmek istiyordum. Oysa Sammy Glick'le yemek yerken insan listede tek bir şey bulabilirdi. Sammy Glick.

Sammy, "Bu kadarı seni kandırmaya yetmiyorsa, Julian'a

bize yazarlar masasında yer tutmasını söylediğimi de haber veriyim," dedi.

Julian pek değişmemişti. Biraz daha sağlıklı görünüyordu. Yeni bir elbise giymişti. Ama bu da tıpkı eskisinin aynıydı. Bir tek, el sıkışı eskisi kadar korkak değildi. Ama yine de, tutunmuş bir yazara hiç benzemiyordu. Oysa tutunmuş bir yazardı ya da o düzeye çok yakındı artık. Stüdyo çevresinin Julian üzerindeki etkisi de, tıpkı yoksul çocukluk mahallesinin etkisi gibi, hiçe yakındı. Blanche'la ikisinin şimdiye dek hiç olmadıkları kadar mutlu olduklarını söylüyordu. Topanga vadisine bakan küçük bir villa kiralamışlardı. Sonbahara bebek de bekliyorlardı. Romanının bitmesine bile az kalmıştı.

"İnanamıyorum," dedim. Buralarda herkes, insanın özel yazılarını yazmaya asla vakit bulamadığından yakınırды.

"Biliyorum, herkes öyle söylüyor," dedi. "Ama ben nedenini anlayamıyorum. Çok acele bir iş olmadıkça, her cumartesi buradan öğleyin çıkıyorum. Blanche'la plaj boyunca biraz yürüyoruz, ben bir dalıp çıkıyorum ... Mart başında başladım denize ... Sonra yatma vakti gelinceye kadar yazıyorum. İnsan yazı yazmak için okyanus karşısından iyi yer bulamaz."

Sammy daha yanımıza oturamamıştı bile. Şef garson gibi bütün lokantayı dolaşıyordu. Salonun öbür başındaki birine seslenen sesini duyuyorduk.

Julian, "Her gün iki saatini burada geçiriyor," diye anlattı. "Esas çalışmasını burada yapıyor sayılır. Sosyal ilişkiler dâhisi. Bilmem dikkat etin mi, filmlerde hep 'Hikâye: Sammy Glick, Senaryo: Sammy Glick ve Julian Blumberg' diye yazıyor. Bütün hikâyeyi kendisinin yazdığı lâfı nereden çıkıyor, biliyor musun? İşte buradan."

Sammy'nin bu işi nasıl becerebildiği o kadar ilginçti ki, ikimiz de yemek ısmarlamayı unuttuk. Sammy kalkıp yönetmenlerden birine doğru yürüse, "*Titanic* filminde Marlene Dietrich ve Spencer Tracy ... daha başka ne söyleyeyim istiyorsun?" dese, yetiştirirdi.

Bu sözden sonra önemli bir şey yapıyormuş gibi uzaklaşır, fikri adamın kucağına bırakmış olurdu. Yönetmen zaten bir yıldır isim yapacak bir hikâye peşinde olur, Tracy ile Dietrich'i *Titanic*'de düşünmek bile onun işini bitirmeye yeterdi. İsim yetiştirirdi bir kere. Bir şeylere benzeyen bir isim. Doğal heyecan. İki de güçlü sanatçı. Belki Spencer, Marlene'i doğru yola çevirmeye çalışan sert tokatlı bir papaz olurdu. Marlene orospu olacaktı tabii. Adam içten, ka-

dinsa alaycı. Sonunda, bir yandan gemi batarken bile, siz seyircinin moralini yükseltebilecektiniz ... neden? Çünkü Marlene birden ışığı görüyor da ondan.

O sırada Sammy yanlışlıkla film denetmenine toslayacak, "Daha şimdi Chick Tyler'a yeni hikâyemi anlatıyordum," diyecekti. "Aklı başından gitti. Spencer Tracy ile Marlene Dietrich, *Titanic*'de. Daha fazlasını söylemek gerekli mi?"

Bu sefer de lokmayı denetmenin kucağına atıp yeniden koşuya girişmiş olurdu. Denetmen Sammy'nin bugüne kadar hiç çuvallamadığını biliyor olurdu. Zaten böylesi yıldızları da ne zamandan beri bir filmde biraraya getirmenin hayalini kurmaktaydı. Dosdoğru gidip Tyler'ın masasına oturması en doğal şeydi.

"Sammy Glick bana *Titanic* hikâyesini beğendiğini söyledi."

"Yaa," diye karşılık verirdi Tyler. "Galiba çocuğun elinde iyi bir şeyler var. Bana da uygun geliyor."

O zamana kadar Tyler çoktan, Oscar'ı kabul ederken yapacağı konuşmanın ana hatlarını çizmeye başlamış olurdu. "Bu hikâyeden şahane bir film meydana getirebilirim. *Garip Yolculuk*'da ne kadar başarılı olduğumu unuttun mu? Tam benim filmim bu."

Bu arada Sammy masadan masaya hoplamaya devam ededi. Yardımı dokunabilecek herkesi ya içeriye girerken ya da dışarı çıkarken yakalar, daha fazla konuşmasının gerekli olup olmadığını sorup, onlar ağızlarını açmadan koşarak uzaklaştırdı. Kısa zamanda herkes birbirine, Sammy'nin *Titanic* hikâyesini işitip işitmediğini sormaya başladılar. Bu arada da farkında olunmadan sunulan bir cömertlikle, hikâyeye bir başlangıç, bir orta ve bir de gerilim dolu sahne kazandırmış olurlardı. Bu defa Sammy ağır adımlarla "Yapım İşleriyle Görevli Genel Müdür"e doğru yürürdü. Son zamanlarda, hakkında stüdyo işlerine karşı kayıtsız diye lâf çıktığı için adamın telaşa olduğunu biliyor olurdu.

"Nasılsınız, efendim?" derdi Sammy. "Herhalde Tyler'la Hoyt size Dietrich-Tracy senaryomun sözünü etmişlerdir. *Titanic*! Her duyan büyük bir hevesle karşılıyor."

Adam, Glick'in adını duymuş olurdu tabii. Üstelik bir şeyden haberi yokmuş gibi görünmekten de ödü kopardı. "Evet, duydum Glick. İlginç bir şeye benziyor. Bu hafta içinde bir gün seni arayıp bu konuda bir toplantıya çağıracağım."

Hepsi toplandığı zaman, herkes yalnızca ötekilerin hikâyeyi çok beğendiğini bilirdi. Hiçbiri de, listede adı olduğuna göre, kendisinin ötekilerden az bildiğini belli etmeye yanaşmazdı. En kolay yol, Sammy'nin kâğıda bir şeyler dökmesini beklemektir. Bunun da

anlamı, Julian'ın hemen *Titanic* adında bir hikâye kurmaya başlamak zorunda olduğu ve bu arada gazetelerle Louella Parsons sütununun da Sammy'den duyduklarını okurlarına yansıtmaları demekti. "Stüdyonun bütün kadrosu *Titanic*'in, iki yıldızın da ömürlerinde rastlamadıkları kadar büyük bir epik dram olacağı kanısındalar," gibisinden ...

•

Julian'ın bu anlattıklarında pek acı bir taraf yoktu. Sesi yumuşak bir şaşkınlık ve köklü bir çekimserlikle doluydu.

Sammy sonunda yanımıza ulaşabildi. Beni upuzun masamızda oturan herkese tanıştırdı ve herbirini bana uzun uzun satarken beni de onlara sattı.

"Size çok tatlı bir insanı tanıtmak istiyorum," diyordu. "Dünyanın en tatlı insanını tanıştıracam size."

Masadaki konuşmaların çoğu espriydi. Herkesin gülünmeyecek bir şey söylemekten ödü kopuyor gibiydi. Yazarlardan biri şarap ısmarladı. Eskiden yazar olup, daha yeni yapımcılığa yükselen bir genç ona, "Siz birlik üyeleri bugünlerde ne içiyorsunuz. Tanrı aşkına?" diye sordu. "Yapımcı kanı mı?"

Bu söz çok kahkaha topladı. Az sonra kendi esprisinin varyasyonlarını yapmaya başlamıştı. "Birliğin yönetim kurulu toplantısında, şerefe yapımcı kanı içiyorlar. Hey Joe, Brown ne içiyor, biliyor musun?"

Herkes Birlik hakkında ileri geri şaka ediyordu. Fakat ben yüzeydeki bu esprilerin, aslında resmî mahkeme dili olduğunu, bunun altındaki gerginliğin ise gittikçe arttığını hissediyordum.

"Hele bir Yazarlar Derneği'ne katılalım da görün, yoldaşlar!" diye haykırıyordu Sammy. "O zaman bütün hakkı yenen yazarlar, kalkar yapımcı oluruz, yapımcıları da cezalandırmak için secdeye kapandırıp durmadan senaryo yazdırırız!"

Kahkahanın bir kısmı otomatiktik ama bir kısmı korku dolu, bir kısmı da tepki saklar cinsindendi.

O ay hiç unutmayacağım bir aydı. Çünkü Hollywood'un bütün görkemli, çılgın, umutlu ve korkunç yönlerini içinde toplamış bir aydı.

Birçokları gibi ben de her sabah meslek haberlerini okumadan işe başlayamazdım. Bir keresinde masamda bulduğum *Mega-fon* gazetesinin birinci sayfasındaki manşete ne sıfat kullanmalı, bilemiyorum:

GLICK CANLI KABLO İÇİN WORLD-WIDE'DAN
80.000 DOLAR ALIYOR

Kendi oyununu perdeye uygulamak üzere
haftada 1250 dolara stüdyoya dönecek

Bu yazı, Sammy'nin dediği gibi, inandırıcı bir yazıydı. Hollywood tarihinin, kendini yirmi yıldan beri Sammy Glick'in gelişine hazırlayan bir kentin hikâyesi olduğuna inanmaya başlıyordum.

Az sonra tabii Sammy uğradı. Stüdyo turuna çıkmış, tebrikleri kabul ediyordu. Yeni bir elbise giymişti. Gri kareliydi ama pantolondaki karelerle cekettekilerin iriliği farklıydı. Çiçeğe gelince, o artık yerleşmiş bir âdet olmaya başlıyordu. "Sammy," dedim. "Kötü haberi okudum. İzin ver de acına ilk katılan ben olayım."

Espri yaptığımı sanmıştı. Ama onu ciddi söylediğime inandırmaya çalıştım. "Bu oyunun seni haftada iki binliklerin arasına katacağını sanıyordum," dedim. "Ama bakıyorum, ala ala bin ikiyüz elli alıyormuşsun."

İyi bilmıştım. Büyük paranın sevinci ve heyecanı çoktan geçmişti. Sammy aradaki yediyüz elli dolar için kendini yemeye başlamıştı bile. Hollywood'daki bin kadar senaryo yazarının üç dört düzinesi bin iki yüz elliye alabilirdi. Oysa iki binlikler çok küçük bir gruptu. Daha başka bir kalitesi vardı o işin.

"Bana yeni bir anlaşma imzalatmaya çalıştılar," dedi. "Ama yanaşmadım. Niye kendimi bağlayacakmışım?"

Birlik, üyelerine iki yıldan uzun süreli anlaşmalara girmelerini söyleyip durmaktaydı. Böylelikle o sürenin sonunda herkes serbest olacak, gerekirse Birliğin tanınması için grev oylamasına katılabilecekti. On ikinci madde deniyordu buna. Ama ayn sonu gelmeden bu maddeye daha ne adlar takılacaktı! Kit çok etkin bir kızdı ama, Sammy'nin anasına bile bağlılık gösterebileceğini pek sanmazdım. Nerede kaldı, önlerine geçmeye olanca hızıyla çabaladığı dokuz yüz küsur yabancı yazara ... Bunu kendisine de söyledim.

"Yok be," dedi. "Onun için değil. Bana sorarsan, Birliğin bize öyle yap, böyle yap diyebilmesi büyük küstahlık. Şimdi bir anlaşma imzalasam, oraya iki adımda ulaşırdım. Önce bin beş yüz, sonra bin yediyüz elli. Ben ise eksprese biniyorum. Kendi istasyonuma tek durakla varacağım böylelikle."

O gün Birliğin Hollywood'da ayağına yer etme çabasından ve Sammy'nin Hollywood'un boynuna kement takma savaşından ko-

nuşurken, kendimizi iki ayrı konudan konuşuyormuş sanıyordum. Bu da hein Hollywood hakkında, hem de Sammy Glick hakkında daha ne çok şey öğrenmem gerektiğini ortaya koymaya yetiyordu.

Birkaç gün sonra *Megafon* daha değişik bir manşet atmıştı. Sanki bu manşeti atabilmekten büyük sevinç duyuyorlarmış gibiydi. Sonuna YAŞASIN! diye yazmamak için kendilerini güç tutar halleri vardı.

BİRLİĞİN İÇİNDE KARŞI GRUP OLUŞUYOR!

Haber, kendi özerkliklerini doğulu kızıl haydutlara satan yönetim kuruluna karşı gittikçe kabaran tepkinin bir göstergesi olarak, Birlik içinde sorumluluk duygusu taşıyanların beş kişilik bir komite kurduklarını, yazarlar gemisini serüvencilerin elinden kurtarıp yeniden sağduyu limanına getirmeye ahdettiklerini anlatarak devam ediyordu. Yazar arkadaşlarını kurtarmak için bencillikten en uzak bir jestle değerli zamanlarını ve saygınlıklarını bu işe gönüllü olarak adayan beş seçkin beyin adları, Lawrence Paine, Harold Godfrey Wilson, John McCarter, Robert Griffin ve ... Sammy Glick'ti.

Olaylar o kadar büyük bir hızla geliyordu ki, artık küçük odacımın, ömründe tek satır yazmamış olduğunu bile bile, kendini Birliğin seçkin sözcüleri arasında görmesi beni pek şaşırtmaz olmuştu. O gün öğleyin yapılan toplantıda Sammy'yi kodaman yazarlar masasında gördüğüm zaman, bu işin sonunun nasıl geleceğini, evinde bugüne kadar acaba kaç çift pabuç biriktirmiş olduğunu, yaşının yirmi dört mü, yoksa yirmi beş mi olduğunu düşünüyordum.

Çıkarken Kit'e yetişip adımımı onunkine uydurdum.

"Benimle biraz yürüyüş yapar mısın?" diye sordu.

Sesli sahne çekim setlerini, makine odalarını, işçi gruplarını geçip arka tarafa vardık. Önce bir New York caddesinden yürüdükten sonra, yukarı, Paris'in Latin mahallesine doğru kıvrıldık. Yolumuz bir güney Pasifik adasında son buldu. Bir yanı plajdı adanın. Gerçek suyu da vardı. Adaya bir köprüden geçerek geldik ve bir yerli kulübesinin önünde kumlara oturduk. Sıcak nisan güneşi tam dekorcunun ısmarlamak isteyeceği cinstendi. Ellerimi sıcak kumlara batırarak sırtüstü yattım. Bir piyano teliyle tutturulmuş palmiyeyi ve üzerindeki bulutsuz gökyüzünü seyreliyordum.

"Neredeyiz?" diye sordum.

Ekşi bir surat ve sesle, "Burası eskiden Hollywood'du," diye

karşılık verdi. "Krizden önce."

"Kurtarma gemisi gelecek olursa hemen saklan," dedim.

Küçük bir gülüşle içindeki zehiri çıkarmış gibi oldu.

Güneşin altında kumlara uzanıp birlikte gülüştük. Söylediğimiz sözlere değil, birlikte bir ıssız adada oluşumuza gülüyorduk. Yine konuşmaya başlayacaktı. Kendimi gülmeye hazırladığım sırada beni şaşırttı.

"Hayvanoğlu hayvanlar."

"Kim?" dedim. Ben hâlâ ıssız adadaydım.

"Beşli komite."

"Ne düşünüyorsun bu konuda?"

"Panik başladı bence."

"Çocukların bir kısmı bu beşinin daha iyi avlar peşinde olduğu kanısındalar. Bir kısmı da suçu, fazla hızlı gittiği için yönetim kuruluna yüklüyor. İnsan ne düşüneceğini bilemiyor."

"Ben biliyorum."

"Ama bunu niçin yapıyorlar? Ne gibi bir çıkarları olabilir?"

"Buna bir tek cümleyle cevap verilemez. Herbirinin nedenleri kendine göre değişik. Bir kere Larry Paine'i ele alalım."

Onu dinlemek bana, fazla hızlı akan bir nehri izlemek gibi geliyordu. Akarken yamaçlarını acımadan sert yarlar halinde yontan bir nehir.

"Larry iyi yazardır. Ama çok karmaşık bir insandır. Zengin çocuğunun biraz açlık çekmesi, bu açlığın da onu korkutup, kendi kendini yetiştirmiş bir kimse olarak ortaya salması kadar tipik şey yoktur. Hayattan kaçan bir insan. Sabah uyanır uyanmaz şişeye uzanan tiplerden. Bir şey oldu ona. Gülüşü bile değişti. Gittikçe daha yüksek sesle, daha keskin güler oldu. Değişti ve gülme olmaktan çıktı ... ama ne haline geldiğini de bilemiyorum. Ya gözleri? O yorgun, batık gözleri herkesin dikkatini çekiyor. Paranoyasını yıllardır içinde saklıyordu besbelli. Birliğin, kendi kişisel özgürlüğünü elinden almak için sinsice kurulmuş bir örgüt olduğuna inanıyor galiba."

Öteki üçünü daha büyük bir hızla inceleyip bitirdi. "Harold Godfrey Wilson bunak ayyaşın biridir. İş daha on yıl önceden bitti. Jack McCarter da genç ayyaş. İçinde yazacak tek fikir yok. Wilson'ın gölgesine sığınarak gelip geçiyor."

Bob Griffin'in meslekte adı geçen en üstün yazarlardan biri olduğuna inanıyordu. Tutucuydu tabii. Ama hiç değilse bir kişiliği, bir bütünlüğü vardı. "Bence Bob'ın tek kusuru, *Megafon*'da bizlerin yapımcılara karşı yamyamca duyular beslediğimize dair biraz

fazla yazı okumuş olması. Louis B.Mayer'in yerine Joe Stalin'i getirmek istediğimizi sanıyor."

Sözlerine devam ediyordu. "Bay Glick'in davranış nedenlerine gelince, bu konuda senin de bir tahmin yürütebileceğine inanıyorum. İşe yazarları yeni Kudüs'lerine ulaştırmak için gönüllü çıkan beş sağduyucu bunlar."

"Ne kadar destekleniyorlar dersin?"

"Hiç kimse bilmiyor. Genel kuruldan önce üyeleri işleyebilecek on koca günleri var. Hiçbirimizin daha önceden örgüt tecrübemiz yok. Ne kadar dayanabileceğimizi kestirmek güç. Bir yıldır yönetim kuruluyla o platformun üzerinde otura otura, üyelerin tepkilerini biraz olsun anlamaya başladığımı sanıyorum. Her iki türlü de tepki gösteriyorlar. Belki kendilerini fazla önemsedikleri için, belki bireyci oldukları için, ama ... aralarındaki bir avuç solucanın dışında kalanlar, bir birlik taktığını fedakârlık hareketinden ayırdedebilecek durumda değil.

"Üstelik tabii birarada çalışmayı da bilmiyorlar. Liman işçilerinde, ırgatlarda durum farklı. Bunu daha işlerini öğrenirken öğrenirler. Bizim için ise tam tersi oluyor. Birbirimizle karşı karşıya geliyoruz. İki üç kere hiç haberim olmadan aynı senaryo üzerinde başka yazarlarla birlikte çalışmışım. İki dövüşçü horozu karşı karşıya getirmek gibi bir şey. Bana kalırsa Birliğin bu fırtınayı atlatma şansı yüzde elli gibi."

Saatine baktı. "İşe gitme zamanı geldi," deyip çevik bir hareketle ayağa sıçradı. "Eee, sen ne dersin? Endüstriyi yıkma işinde bugünlük payımızı iyice başardık mı? Hayır dersen, gidip en kötü senaryoları yazarak içerden sabote etmeye başlayayım bari."

"İnşallah Bay Fineman, Masaryk üzerindeki çalışmalarımı sabotaj olarak nitelendirmez," dedim ve Kit'in yanısıra stüdyo binalarına doğru yürümeye başladım.

İşte bundan sonra Hollywood'u kökünden sarsan on günlük dönem başladı. Tıpkı deprem gibi. Yazarlar sabahları heyecanla uyanıyor, geceleri korkuyla yatıyorlardı. Giriştikleri söz düellolarının acısı, hazımsızlık ve uykusuzluk olarak çıkıyordu.

İlk firelerden biri Julian oldu. Cuma akşamı işinden evine dönerken uğramıştı odama.

Ciddi bir suratla, "Yarın öğle yemeğine bizimle plaja gelmek ister misin?" diye sordu.

"İsterdim ama stüdyoya gelmeyi planlıyordum," dedim. Aslında da yazımı ayın sonundan önce teslim etmek niyetindeydim. Haftanın gürültüsü çalışmalarımı epey aksatmıştı.

"Kit'i de çağırđım," diyordu Julian. "Sizlerle konuşmak isteğim bir konu var da ..."

"Peki," dedim. "Bu gece kalıp çalışayım bari."

•

Arabanın üstünü açmıştık. Üniveristenin bulunduğu Westwood Village'den geçtik. Burası tam Hollywood'un kafasında yaratılabilecek bir kolej kampusuna benziyordu. Bundan sonra Sawtel le'de, son savaştan kalma gazilerin, gelip geçen arabaları seyrede ede yaşadığı yurdun önünden geçip, lüks yüzme kulüpleriyle, kocaman plajlarla dolu Santa Monica'ya girdik. Tunç gibi yanmış mayolu kızlar, başlarında gemici şapkaları, ellerinde sosisli sandviçleriyle, ayaklarını yakıp kavuran asfaltın üzerinde sıçraya sıçraya kumsala doğru koşuyorlardı. Buradan kuzeye dönüp yukuşa vurduk. Kıyı boyunca tepeye doğru tırmanmaya başladık. Yolun deniz tarafına kibrit kutusu gibi evler sıralanmıştı. Herbirinin 'Kartal Yuvası' ya da 'Joe'nun Yeri' gibi adları vardı.

Sonunda biraz daha yeni bir grup eve geldik. Boyalarını tuzlu rüzgâr henüz pek solduramamıştı. Julian bunların birinde oturuyordu.

Ev küçücük, tertemiz, vapur gibi bir şeydi. İnce uzun yemek odası denize bakıyordu. Suya o kadar yakındık ki, büyük dalgalar duvarları sallıyor gibi oluyor, yosunları duvarın dibine bırakıyordu. Blanche çok rastlanan işbilir Yahudi annelerinden biri olmak üzereydi. Sanki daha çocukluklarından beri buna hazırlanmış gibi görünenlerden biri.

Julian şimdiye kadar görmediğim rahat bir kılıktaydı. Üzerinde bol bir keten elbise, ayağında plaj sandaletleri vardı. Ama ne yapsa sportmen görünemeyen tiplerdendi. Yaratılıştan gelen ciddiliğine rağmen, yemek boyunca ortalığı neşelendirmek için elinden geleni yaptı. Yine de, duygusallığı tedirginliğini saklayamayacak kadar basit bir dokuyla örölmüş olduğu için, fazla başarılı olamadı.

Yemekten sonra balkonda otururken işin aslını anlayabildik. "Biliyorsunuz," diye söze başladı. "World-Wide'da hep haftadan haftaya anlaşma esasıyla çalıştım. Kontratım falan yoktu." Üzgün üzgün anlatmaya devam etti. "İki gün önce bana yedi yıllık bir kontrat teklif ettiler. Haftada beş yüz dolarla başlayacak."

Sustu. İcini çekti. Pipoğunu tekrar ağzına soktu ve okyanusa doğru baktı.

Ne demek istediğini hepimiz anlamıştık. World-Wide'in yazarlara olmadık şartlarla, inanılmaz derecede iyi kontratlar sunduğu, böylece onları Birliğin ilke kararını bozmaya doğru ittiği zaten dillerde dolaşıp duruyordu. Ama ben yine de inanmamıştım. Duyduğum ilk gerçek olay buydu. Kit'le ben buraya, Julian'ın kendi vicdaniyla onları savaşında ona yardımcı olmak üzere çağırılmıştık.

Hiçbir şey söylemeden Kit'e baktım.

Kit, "İki yıl sonra hepimiz serbest eleman durumunda olmadığımız takdirde Birliğin işi bitik demektir," dedi. "Tanrı da biliyor ya, hiçbirimizin grev istediğimiz yok. Ama eğer onları bununla korkutacak durumda olamazsak, o zaman makineliye karşı silâhsız saldırıyoruz demektir ki, daha başından vazgeçsek fena olmaz."

Julian sanki o anda patlayıp ağlamaya başlayacakmış gibiydi. Blanche'in da canı çok sıkındı.

"Sizin için böyle söylemek kolay tabii, Bayan Sargent," dedi. "Siz zaten işinizi yoluna koymuşsunuz. Ama Julian daha yeni yeni kendini kabul ettirmeye çalışıyor. Bebek de geleceğine göre ..."

Tanrım, ne karmaşık bir dünya burası, diye düşündüm. İşte yıllardan beri beklediği ve hakkı olan fırsata sonunda kavuşan bir genç. Hemen kabul edip meydana çıkmak için içi gidiyor. Kabul etse de kim suçlayabilir onu? Oysa Kit, o soğuk kalpli hümanist, çocucağa bir türlü izin vermiyor.

Kit, "Eğer Birlik olmasaydı, Julian hâlâ hayalet yazar olarak çalışıyor olacaktı," diye devam etti. "Bizim Hollywood'da bir Birliğimiz olabilirse, o zaman yazarların bütün çıkarları korunacak elbette. Ama en fazla yararlanacak olanlar, yine de Julian gibiler olacak. Kendi kendine dikilemeyenler."

Blanche, "O halde menejerine niye durmadan yüzde on ödüyor?" diye sordu.

"Menejerler ancak bir noktaya kadar yardımcı olabilirler. Ama benim buraya ilk geldiğim yılda olduğu gibi hepimize yüzde elli kesinti teklif ettiklerinde, menejerler de bizimle birlikte batıp gitmişti. Belki siz pek hatırlamazsınız ama, bu işe dayanabilenler yalnız örgütlenmiş sanatlar oldu."

Julian başını bir Blanche'a, bir Kit'e çevirip duruyordu. Tennis maçı seyreder hali vardı. Hangi tarafı tuttuğunu anlamaya çalışıyordum. Kit konuşurken pek sefil görünüyor, Blanche konuştuğu zaman ise daha bile mahvoluyordu.

"Benim Birlikten yana olduğumu biliyorsunuz," diye söze karıştı. "Durumum üye olmaya uyar uymaz hemen yazıldım. Ama ... Ulu Tanrım ... haftada beşyüz dolarla işsizlik arasındaki farkı

düşününce ...”

Kit hemen hemen öfkeyle, “İşini kaybedeceğini kim söyledi?” dedi.

“Sammy. Dün benimle konuştu. İmzalamazsam ne büyük bir budalalık yapacağımı anlattı. Büroda duyduğunu, teklif edilen anlaşmayı imzalamazsam bir daha World-Wide’da çalıştırılmayacağımı söyledi.”

Ah Sammy, ah manyak maratoncu, diye düşündüm. Her zaman nefret ettiğim, bazen de hemen hemen anlar gibi olduğum rezil köpek! Başarı sembolü!

Blanche, “Reddetmesini nasıl isteyebilirsiniz?” diye soruyordu.

Haklı Blanche, diye düşündüm. Blanche haklı, Kit de haklı, ama yine de ikisi asla bir noktada birleşemeyecek.

“Reddetmesini ben istemiyorum ki!” diye cevap verdi Kit. “Bu sizin kendi kendinize karar vereceğiniz bir konu. Ben yalnızca reddetmenin ne anlama geldiğini söylüyorum.”

Zavallı *nebiş* Julian, diye düşünüyordum. Konu öylece bırakıldı.

Yola çıktığımızda güneş suya gömülmeye başlamıştı. Akşam banyosu için korka korka denize giren şişman bir kadın gibi, okyanusa santim santim batıyordu.

Hollywood’a döneceğimiz yerde kuzeye doğru yöneldik. Üstü açık arabamızla gelişi güzel ilerliyorduk. Okyanus ve bulutlar kıpkırmızı olmuştu. Az sonra renkler mora dönüştü ve soluk bir ay geceyi sinsi ışığıyla aydınlatmaya başladı. Malibu’yu geçip son evleri de geride bıraktık. Artık plajlar bitmiş, yerini denize doğru uzanan sivri kaya yığınları almıştı. Yolun öbür yanında çayırlar ve ekili tarlalar görünüyordu.

Keskin bir virajı aldığımızda Kit, “İşte benini sevgili plajım burası,” dedi.

Aşağımızda denize yığılmış kayalardan başka bir şey görünmüyordu.

Kit, “Yoldan görünmez,” dedi. “Çevresindeki kayalar fazla yüksektir. Bir gün San Francisco’ya giderken keşfettim orayı. Tek başına yüzmek için enfes bir yer.”

“Şimdi girmek ister misin?” dedim.

Ayağını frene basarak, Oluuur,” dedi. “Sanırım sıcaktır su bugün.”

Biraz telaşlanmıştım. “Ama nasıl kurulanırsınız?” dedim. “Hav-lumuz yok.”

"Bagaja bir bakayım. Galiba tenis torbamda olacak."

"İnşallah," dedim ama sesim pek de inandırıcı değildi.

Buldu havluları. Kayaların altında saklı bakir plaja inerken neredeyse düşüp kafamı kıracaktım. Milyonlarca yıldan beri fazla mesai yapıp burayı gece gündüz yalayan doğal hidrolik, artık kayaların altına doğru toprağı iyice oymuş, güzel bir plaj meydan getirmişti.

"Geçen seferki adamızla ölçersen büyük gelişme var," dedim. "Şu ay da telle tutturulmuşsa, onu bilemem tabii."

"Buraya Glick körfezi diye isim taktım," dedi. "Çünkü bireyciliğin son kalesi gibi bir yer burası."

"Sammy hiç seninle buraya geldi mi?"

Başını hayır der gibi salladı. "Bir kere yukardan göstermiştim ona. Ama durmak istemedi. Oyun oynamasını kimse öğretmemiş ona."

Sessizce soyunduk. Birbirimizi ancak siluet halinde görebiliyorduk. Önce o hazır olmuştu. Beni beklemedi. Gözümün kuyruğuyla, hızlı hızlı suya doğru ilerlediğini gördüm. Güneş yanığı kol ve bacaklarıyla başı, kısa zamanda karanlığın içinde görünmez oldu. Vücudunun güneş görmeyen kısımları bir mayo gibi görünüyordu. Kalçası hiç yoktu. Bacakları çok uzun, mayo izinin sırtı, belinden V biçiminde omuzlarına doğru açılmaktaydı.

Su öylesine soğuktu ki, kalbimin bir buz parçası haline geldiğini sandım. Çılgınlar gibi kulaç atıyor, ondan önce çıkmamak için elimden geleni yapıyordum. Onun kulaçları ise düzgün, ritmik bir kravldı. İlerimde yüzüyordu. Açıldı ve sonra geri döndü. "Çıkmaya hazır mısınız?" diye sordu.

"Evet," derken titreyen dişlerimden yarım düzine 'v' birden kurtuldu. "Ama önce dalıp dişlerimi aramalıyım," dedim. "Galiba altı da, üstü de düştü."

"Dalgalar geri getirir, korkma," dedi.

Beş dakika sonra ikimiz de giyinmiştik. Kupkuru ve sımsıcaktık. Havlularımızı başımıza sarmıştık. Kollarımızla dizlerimizi kucaklayıp oturduk ve soluk almaa çalıştık.

"Ne düşünüyorsun?" diye sordu.

"Julian'ı. O kadar acıyorum ki Julian'a."

"Zavallı garip," dedi.

"Bir iki saat önce sesin pek de öyle çıkmıyordu. Tanrım, ama da soğuk kanlısın. Neredeyse ben atılıp ona kontratı imzalama-sını söyleyecektim."

"O da bizi, bunu söyleyelim diye çağırdı zaten. Tel üstünde

yürür gibiydi. Bir yumuşak söz, öteki tarafa atlamasına yetecekti.”

“Hoşlanmıyorum bu işten,” dedim. “Zerre kadar hoşlanıyorsa Allah belâını versin. Bu röntgenle bakıp hikâyesini yazabileceğin bir roman kahramanı değil ki! Elinde oynamakta olduğun, gerçek bir insanın hayatı.”

“Ne yaparsak yapalım başladığımız şeyi sonuna erdirmeye mecburuz. Eğer bir Birlik istiyorsak, savaşını sonuna kadar vermek zorundayız. Yarım Birlik olamaz. Grev gibi bu da. Ya teslim olursun, ya da karşı koyarsın. Ama bir yandan grev yapıp bir yandan da kaçak çalışanlara acımak olmaz.”

“Niye olmasın? Grevciler ellerinden olmayan bir şeyi elde etmek için grev yapar. Kaçıp işlerine gitmeye çalışanlar da, onlara mahkûm olurlar. Bir kere doğduğum kentte grevcilerin bir kaçağı öldüresiye dövdüklerini görmüştüm. Çaresiz, umutsuz, aç bir zavallıydı. Dünyada yapmak istediği tek şeyin kalleslik olduğunu da pek sanmıyorum.”

“Bu duyduğuna acıma derler. Acıma, yılbaşında sağa sola hediye sepeti gönderirken iyidir. Ama geriye üçyüz altmış dört gün daha kalıyor. Senin bu davranışın da ilk bakışta pek süslü gibi görünüyorsa ama, biraz daha yakından bakmaya çalışmalısın. Sammy de çaresiz, umutsuz, aç bir zavallıdan başka bir şey mi sanki?”

Doğruydu. Yüz elli dolarlık elbiseyle dolaşırken, gerçekten de çaresiz ve umutsuzdu. Marcel’de yediği beş dolarlık yemeklerden sonra, her zamankinden bile daha aç oluyordu.

“Ama Sammy hâlâ Birlik’te sayılır,” dedim. “Bence onun grubuyla biraz yakınlaşmamız gerekir. Biraz ödün falan verin. Julian gibilerini böyle arada bırakmak doğru bir şey değil.”

“Sammy Birliğe girdiğinde, üyelik pek bir şeye mal olmuyordu. Herkes giriyordu o sıra. Güvenleri sarsılmıyordu. Ama bana kalırsa, artık kendini dışarıya atmaya hazırlanmaktadır. Bütün aradığı, sıçrayacak yumuşak bir yer bulmak.”

“Yine de,” dedim. “Yine de grubu, Birliğin içinde güçlü bir azınlık sayılır. Dediklerini hiç değilse bir kere düşünmelisiniz bençe.”

“Senin de kusurun fazla iyi yürekli olman,” dedi. “Ama yine de bir düşüneyim. Yönetim kuruluna getiririm belki.”

Ertesi cumartesi, *Megafon*'un manşeti şöyleydi:

BİRLİĞİN BU GECEKİ TOPLANTISINDA İÇ SAVAŞ BEKLENİYOR!

Ama o kadar bile beklemek zorunda kalmadık. Öğleden önce bizim stüdyodaki bütün yazarlar, yani elli altmış kişilik bir grup, sinema salonuna çağrıldık. Dünyada iştah kaçırmak için bundan daha kusursuz bir yöntem düşünemiyordum.

Atmosfer çok elektrikliydi. Hepimiz birbirimize yüksek gerilimli tellerle bağlanmış gibiydik. Program, Dan Young'la başladı. Fıçı vücutlu, kırmızı suratlı, dürüst stüdyo müdürümüzdü Young. Kamyon şoförlüğünden bu önemli görevine, bu stüdyonun her bölümünde çalışa çalışa nasıl yükseldiğinin hikâyesini, hepimizin akıldan Birlik saçmalıklarını silmeye yeter güçte sanıyordu. Hattâ lâf arasında, ileri sürdüğü aile hayatına (ya da koşullara) uymayanların, kendilerini kapının önünde bulacaklarını, bir daha da bordrolara gölge etmeyeceklerini bile ima eder gibiydi.

Sözlerini bitirdiği zaman temkinli bir alkış duyuldu. Young bu sırada ikinci konuşmacıyı takdim etti. Bu da mutlu ailenin genç bir üyesiydi. Young onu yarı şaka, yarı ciddi, "Sizin aranızdan olup sizden çok akli bununan biri," diye tanıtmıştı.

Sammy Glick kalkıp, stüdyonun istediği biçimde davranmanın bizi daha kazançlı çıkaracağını haber verdi. Eğer cümlesinde birinci çoğul şahıs yerine birinci tekil şahıs kullanmış olsaydı, herhalde haklı da sayılacaktı.

Dışarıya çıkarken Sammy bana yetiştii, beni korurcasına koluma girdi. "Boynunu fazla uzatayım deme, Al," dedi. "Alt tarafı, herkes çıkarını kollar."

"Öyle ama, hepimizde senin gibi bu işin dehâsı yok."

Kit'le birlikte odama doğru yürüdüm. Kit, "Bu toplantıyı biz düzenleseک bundan çok işimize yarayamazdı," dedi. "Onlardan çok bize oy sağlayacak. Bu tip bir baskının çocukları Birlik'ten ürküteceğinden korkmuştum. Ama galiba onları birbirine daha sıkı perçinlemeye yarıyor. Çok alınmış olmaları bu işten."

"Sammy nereye varacak dersin?" dedim.

"Young'la ne biçim bir anlaşmaya vardığına göre değişir.

Güvenlik kuvvetleri *Megafon*'un iç savaş tahminini ciddiye almışa benziyordu. Yirmi otuz polis, toplantı salonunun çevresine sıralanmış, düzen sağlamak üzere bekliyor, içerdeki beş altı yüz yazara tuhaf tuhaf bakıyorlardı.

Toplantının başlamasından az önce Kit, platforma çıkmak üzere yürürken sandalyemin yanında durup heyecanla, "Galiba senin dediğin gibi olacak bu iş, Al," dedi.

Hemen sonra onu sahnede, miktofonun başında gördüm. Konuşmaya başlamadan önce yine elini her zamanki gibi sert bir hareketle saçlarının üzerinden geçirdi. Konuşmasındaki dikkat ve sürpriz gölgesi, dinleyenleri hemen etkilemişti.

"İlerde 'Korku Günleri' diye anacağımız son üç dört hafta boyunca ..." Susup kahkahanın dinmesini bekledikten sonra devam etti. "Birliğin özerkliği konusunda gittikçe artan bir tutarsızlık görülüyor. Aramızda Yazarlar Derneği'ne katılmamızın gerçekten bağımsızlığımızı sarsacağından korkan dürüst kimseler de bulunduğu düşünülerek, bugün birleşmenin yalnızca ilke olarak oya konulmasını, harekete geçilmesinin ise, üyelerimiz yönetimin Hollywood'dan New York'a, Moskova'ya, Mars'a ya da Algonquin'in yemek salonuna kaymayacağından iyice emin oluncaya kadar ertelenmesini öneriyorum."

O gece Glick Körfezindeki konuşmamızı hatırladım. Benim dediğim gibi demekle neyi kastettiğini şimdi anlıyordum.

Dinleyiciler arasından Lawrence Paine'e söz verildi. Hekes otuduğu yerden öne doğru eğilmiş, Paine'in bombanın fitilini ateşlemesini bekliyordu. Karanlık, melankolik yüzü hemen hemen ifadesiz gibiydi.

"Bayan Sargent'in teklifini destekliyorum," deyip yerine oturdu.

Birden bütün kalabalık ayağa fırlamıştı. Alkışlar birkaç dakika boyunca dinmedi. Kerli ferli yazarlar sıçıyor, ılık çalıyordu. Alkışladıkları Paine değildi aslında. Barış ve birlik mucizesini alkışlıyorlardı.

Bundan sonra iş rol kesmeye gelmişti. Başkan sözü alıp, "Bu akşam oylamaya koyacağımız ikinci önerinin, daha bu sabah stüdyosunun yedi yıllık kontrat ve yüzde yüz zam teklifini reddeden bir üyemiz tarafından yapılması uygun olur kanısındayız," de-

di.

Julian kalkıp sahneye doğru yürüdü. Alkışlar kulakları sağır edecek gibiydi. Herkesle birlikte ellerimi çırparken, ne kadar garip, diye düşünüyordum. Kendimizi görmüş geçirmiş, gerçekçi, kaşarlanmış insanlar sayıyoruz. Oysa bir kaşıklık duygu ve heyecan karışımı hepimizi yerle bir etmeye yetiyor.

Julian mikrofonun başında utangaç ve kahramanca durmaktaydı. Sahne heyecanından kazık kesilmişti. Elindeki dosya kâğıdı tir tir titriyordu.

Kekeleyerek, "Yönetim kurulunun bizlere, süresi iki yılı geçen kontratları imzalamamamızı amir tutumunun onaylanmasını ve Yapımcılar Komitesi Birlikle görüşmeyi kabul edinceye kadar XII'nci maddenin geçerli kalmasını öneriyorum," dedi.

Bu teklifi destekleyen, cesaret şampiyonu Sammy Glick'den başkası değildi. Artık ölsem de gam yemem, diye düşündüm. Beş yıldan beri Sammy Glick'in insanların kardeşliği ilkesine uygun, olumlu bir hareket yapmasını bekledim durdum. Artık gözüm açık gitmem.

Belki olumlu bir jestti, ama pek alçak gönüllü bir jest de sayılmazdı. O kadarı da fazla olurdu zaten. O zaman nice filmlere tatlı sonlar sağlayan 'yeniden yaratılma' alanına girmiş olurduk.

Sammy alkışları durdurmak için elini önemle kaldırdı. "Komitemizin sözcüsü olarak, bu akşam buraya gelmeden önce yönetim kurulumuzla yaptığımız toplantıda bütün anlaşmazlıkların giderildiğini ve komitemizin az önce sunulan iki öneriyi destekleme kararı aldığını açıklamak isterim. Birliğin sadık üyeleri olarak, görevini yerine getirmesine yardımcı olmak istiyoruz."

Kalabalık tıpkı galibiyet golünü atan takımı tutan taraftarlar gibiydi. Sammy mikrofonun başında gereğinden biraz fazla uzun durup sağa sola selam verdi. Birdenbire herkes herkesi pek sevmeye başlamıştı. Polisler herhalde hepimizin çıldırdığını sanmış olmalıydılar. Onlar buraya senaristlerin birbirini boğazlamasına engel olmak için gönderilmişken, bu çılgın serseriler kucaklaşmaktan başka bir şey yapmıyorlardı.

Bundan sonra her söylenilen, büyük gürültülerle kabul edilmeye başladı. Önce biri kalkıp Birlik görevlilerinin, desteğimizi belirtmek üzere yeniden seçilmesini önerdi. Hepimiz, "Tamam," diye bağırdık. Sonra Kit mikrofona gelip, Paine, Wilson, McCarter, Griffin ve Glick'in, azınlık çıkarlarına duyarlılığımızın belirtisi olarak yönetim kuruluna katılmalarını önerdi. Hepimiz yine, "Tamam," diye haykırdık. Her iki önerinin büyük alkışlarla kabulü toplantının

sonunu noktaladı ve karşı kaldırımdaki barın alabileceği kadar insan oraya kutlamaya koştu.

Hepimiz külüstür bara doluştuk ve bu mayıs akşamını yılbaşı gecesine çevirdik. Tek farkı, bu defa gerçekten kutlayacak bir şeyimiz olmasıydı.

Sammy, Kit ve ben olup bitenleri unutmaya karar verdik ve bir şişe viski ısmarladık.

Çok neşeli ve herhalde çok can sıkıcıyım. Durmadan, "Sana demedim mi, Kit," diye tekrarlıyordum. "Bak, böyle herkes mutlu oldu. Ben de böyle olsun dememiş miydim?"

Ya da Sammy'nin sağlam göğsüne pat pat vurarak, "Sammy Glick, haylaz piç seni!" diyordum. "Beni bilirsin. Sana hakkında ne düşündüğümü her zaman açık açık söylemez miyim? Bak, bu sabahda stüdyoda öyle saçmaladığın zaman kendi kendime dedim ki, işte dünyanın en büyük eşşoğlu eşşeği! Tıpkı film ilanları gibi. Anlıyorsun, değil mi, Sammy? Sammy Glick'i Eşşoğlu Eşşek rolünde görünüz! Geçen haftakinden bile büyük! Al Manheim'i *Record* gazetesinde enayi yerine koyduğu zamankinden de büyük! Ama bu gece! Bu gece beni gerçekten şaşırttın, Sammy. Sonunda iyi bir şey kanıtladın. Seninle kıvanç duyuyorum. Hey, barmen, haydi yine hepimize içki ver. Kit, sen de o Allahın belası paramı cebine koy. Bu seferki benden."

Sammy içiyor, şakalaşıyor ama kontrolünü asla kaybetmiyordu.

"Eee, Al, bu iş gerçekten hoşuma gitmeye başladı. Demek Kit'le sen, beni boş yere Birliğe karşı sanmışsınız, ha? Ama şimdi bütün yarıklar örtüldüğüne göre, artık üçümüz yine birlikte gezebileceğiz. Buna seviniyorum."

Tanrım, dedim kendi kendime, sanki Sammy koşmayı gerçekten bırakacakmış gibi bir hava var ortalıkta. Belki de artık varacağı yere vardığına karar vermiş, motoru durdurmuş olabilir. Bu düşünce beni çok mutlu ediyordu. Birkaç damla viskinin boş bir beyne yapabildiği etki gerçekten şaşırtıcı oluyor.

•

Ertesi gün cumartesiydi. Öğle vakti kalktığımızda, Sammy bizi yeni üye olduğu ve çok gururlandığı lüks tenis kulübüne götürdü. Bu özel meraklarına nereden vakit bulduğunu pek anlamış değildim. Hele tenis öğrenmek! Paslaşmaya başladığımız zaman, bu sefer canına okuduğumu düşünüyordum. Ama her yolladığım to-

pu, pek stili olmasa bile, hiç değilse güvenle geriye göndermeyi başarıyordu.

Netin ötesinden, "Bunu da hangi cehennemde öğrendin?" diye bağırdım.

"İki hafta önce ders almaya başladım. Buranın en iyi hocasından. Saati beş dolar. Sen de ders alsana, Al."

"Benim ihtiyacım yok," dedim. "Çocukluğumdan beri oynarım ben tenisi."

Ama aslında pek kötü oynuyordum. Top gözüme çarpmıştı. Nereye koşacağını bilemeyen bir şaşkın gibiydim.

"İstersen parasına oynayalım," diye seslendi. "Rahat yenerim seni."

Tenisin insanın kişiliğini el yazısından da, başka birçok şeyden de daha iyi belli ettiğine inanmışımdır. Sözgelisi ben kendim, kortta kan ter içinde kalıncaya kadar, topları dikkatsizce saha içine ya da dışına savurmaktan hoşlanırım ve bu arada sayılara zerre kadar dikkat etmem. Üçümüzün arasında tenis oyuncusu kavramına en yakın olan Kit'di. İkinci servisini hepki birincisi kadar sıkı yapabiliyor, topunu ta netin dibine kadar kovalıyor, alanını üstün bir duyarlılıkla koruyordu. Sammy durmadan sayıları hatırlatıyordu. Özellikle kendisi önde olduğu zamanlar. Zeki, temkinli bir oyun çıkarıyor, gelen her topu, öyle ya da böyle, geriye göndermeyi başarıyordu. Acemice vuruşlarını, insanı öfkeden kudurtan kesik inişlerle karıştırarak durmadan sayı yapıyordu.

Kulübün oldukça iyi oynayan gençlerinden birini de alıp, bir iki set çiftli maç yaptık. Delikanlıyı Sammy hemen kendine eş olarak seçmişti. Kit, Sammy'yi 6-3 yenerken, Sammy de beni 10-8 yenmişti. Oysa ben ondan hem gözle görülecek kadar daha iyi oynuyordum, hem de bir iki keresinde sayılarda onu bayağı sıkıştırmıştım. Galiba aramızdaki fark, onun kaybetmeyi benden çok daha ciddiye almasıydı. Küçük şeyleri kazanmak da, büyükleri kazanmak kadar önemliydi onun için. Birlik işinde dün gece öyle birden sinivermesi, düşündükçe bana daha da inanılmaz görünmeye başlamıştı.

Birkaç gece sonra yatağında oturmuş okurken, kapının vurulduğunu duydum. Bu saatte kapının çalınmasından şaşkın, sabahlığıma uzandım. Karşımda Kit'i bulunca daha da şaşırdım.

"Vay vay," dedi. "Daha neler göreceğiz bakalım! İçkin var mı?"

Peşimden mutfağa doğru yürüdü ve ben içkileri doldurunca ya kadar bekledi.

“Korkarım kendimizi biraz erken kutlamışız,” dedi. “Bu gece Sammy ile oyun arkadaşları ilk yönetim kurulu toplantısına geldiler. Meğer sonuncu toplantıları olacakmış.”

Bir şeylerin yine başıma yağmak üzere olduğunu seziyordum. Koşmaya başlamıştı Sammy yine.

“Çekip çıktılar,” diye sürdürdü sözlerini. “Ayağa kalkıp sakın sakın istifa ettiklerini söylediler ve yürüyüp gittiler. Bize ilkelerimizi neremize ne yapmamız gerektiğini öğütleyip toz oldular.”

Hâlâ çok heyecanlıydı, ama çok da gocunmuş gibiydi. Aklının böyle karmakarışık oluşuna ilk defa tanık oluyordum.

“Ulu Tanrımı!” dedim. “Hepsi birden mi?”

“Bir Bob Griffin çıkmadı. Çok öfkelenmişti. Onlar gittikten sonra bize dedi ki, ‘Hollywood’da her şey dev çapta olur. Üyesi bulunduğum komitenin de size dev bir kazık atmış olmasından duyduğum üzüntü büyüktür.’ Sonra da bizimle kalacağını ve Komite’nin sözümona uygulayacağı, sağduyu ödününü sonuna erdirmeye çalışacağını belirtti. Gerçek bir büyüklüktü yaptığı. Onu daima ilginç bulmuşumdur. Her zaman kendisiyle aynı görüşte olmayabilirsin, ama hiç değilse inançları satılık olmayan bir kimsedir. Sözlerinin sonunu, ‘Sözünde durma tutkusunun izci çocuklara özgü bir duygu olduğunu söyler dururlar. Belki de ben hiç büyümeyeceğim,’ diye getirdi.”

“Sence Sammy ile dostları satın mı alındılar?”

Kit, “Bilmiyorum,” dedi. “Bu gece pek bir şey düşünemeyecek kadar allak bullak oldum. Ama bana öyle geliyor ki Griffin o kanıda.”

“Ne karşılığında acaba?”

Başını birkaç kere öne arkaya salladı. “Aman, Allah kahretsin, bilemiyorum Al. Ortaya çıktığı zaman görmek ilginç olacak herhalde. Sonunu getirebilirsek tabii.”

Fazla beklemek zorunda kalmadık. Ertesi sabah Birlik üyelerinden bir kısmının daha şimdiden istifalarını gönderdiklerinin haberi uçuşmaya başladı. Önce on kişi, sonra yüz kişi diye işittim. Yazarlar dedikoduları anlatırken çevrelerine garip bakışlarla bakıyorlardı. Birbirlerine sessiz sessiz sorar gibiydiler. Ne dersin, ah-bap? Hapı yuttuk mu? Tüymek zamanı geldi mi? Bu sıcakla şoğuk karışımı etki gerçekten garipti. Toplantı günü onları kaya kadar sağlam kılan baskı, şimdi hepsini iki büklüm etmeye başlamıştı. Gerçi Sammy, Paine, Wilson ve McCarter’ı tutanlar belki kırk elli kişiden fazla değildi, ama onların beklenmedik zamanda dışarı fırlamak için açtıkları gedikten içeriye korku sızmıştı bir kere.

Gedik henüz onarılamadan, bir büyük yırtık daha açıldı.

Dan Young hepimizi bir kere daha sinema salonuna topladı. Kocaman kırmızı surati zafer dolu bir sırtışla buruş buruştu.

“Çocuklar,” dedi. “Eğer Hollywood’daki bütün yazarların bu birliği istediğine inansam, emin olun kendim de yüzde yüz desteklerdim. Ama daha kendi aranızda bile doğru dürüst anlaşılmazken, sizi ciddiye almamızı nasıl bekleyebiliyorsunuz? En büyük yazarlardan bir kısmı ayrıldı bile ... Her geçen saat yeni istifaların yağdığını da duyuyoruz. İsterseniz bütün bu saçmalıkları unutalım, ne dersiniz? World-Wide’i bir kere daha eskisi gibi büyük, mutlu bir aile yapmaya çalışalım.”

Sustu ve tekrar gülümsedi. “Tamam, çocuklar, söyleyeceklerim bu kadar,” dedi. “Çıkarken hepinize istifa formları dağıtılacak. Kırk sekiz saat içinde ne zaman iserseniz bana verebilirsiniz.”

Vermezsek başımıza ne geleceğini söylemedi. Zaten söylemse de olurdu. Bu işi Sammy Glick görürdü nasıl olsa. Bütün Sammy Glick’ler!

Orada öylece oturuyorduk. Artık düşünmüyorduk bile. Herbirimiz yalnızdık. Herbirimiz korkuyorduk. Herkes kendi karısını, yazmakta olduğu, çok iyi ilerleyen senaryosunu, Beverly Hills’deki ya da Westwood’daki okyanus manzaralı evini düşünüyordu. Dışarı çıktığımızda elimize tutuşturulan kâğıtları, sanki sırf bize özgü, utanç verici ve bulaşıcı bir hastalığın raporuymuş gibi görüyorduk.

Bütün öğleden sonra o kâğıdı imzalamaya çalıştım. İmzalamazsam enayilik edeceğimi biliyordum. Ama her nedense, bir türlü elim ona uzanmıyordu. Daktiloma bir kâğıt takıp Masaryk hakkında bir şeyler yazmaya çalıştım. Acaba Masaryk’e birlikten istifa etmesi söylense ne yapardı, diye düşünüyordum. Ceketimi giyip eve erken döndüm. Canım kimseye rastlamak istemiyordu. Buzdolabından biraz yiyecek çıkarıp tek başıma yedim. Bir ben, bir de o lânet olası kâğıt parçası.

Yemeğimi bitirdikten sonra, vicdanımla yükselme güdüm arasındaki güreş maçını seyretmek üzere ring yanında bir koltuğa yerleştim. Kıran kırana bir maçı bu. Kırk sekiz saat süresi vardı. Sonunda ikisini minderin üzerinde kafakol kapmış durumda bırakarak Kit’e telefon ettim.

“Kit? Seni uyandırdım mı?”

“Hayır, eve daha yeni geldim. Stüdyoda bir iki film seyrediyordum. Berbattı hepsi.”

“Dinle Kit,” dedim. “Bütün gece seninle konuşmak istedim. Kahraman olup bu lânet olası istifa formunu tuvalete atmayı, üze-

rine sifonu çekmeyi istemiyor değilim tabii. Ama kendimi kandırmanın anlamı yok. Aciz bir tekneymişim gibi hissediyorum. Bütün bu olaylar halatlarla durmadan çekiyor beni.”

O anda koluma hemen biraz kuvvet enjekte etmesini bekliyordum. Oysa o yalnızca:

“Biliyorum, Al,” dedi. “Kolay değil.”

“Öf Tanrım,” dedim. “Herhalde ben işi olduğundan da daha güç bir duruma getiriyorum. Ama bu filmi ta içimde, daha yeni yeni hissetmeye başlıyorum. Masaryk işi benim için ... hâlâ çok ilginç. Fineman da hoş bir insan. Ondan öğrenebileceğim çok şey var. Ama yine de, Sammy Glick’lik yapmayı kendime bir türlü yakıştıramıyorum.”

“O kadar da kötü değil,” dedi. “Korkarım herkes imzalıyor formları, Al. İşittiğime göre iki yüz istifa toplanmış bile. Kimseye kalkıp kendini feda etmesini öğütlemek niyetinde değilim.”

“Julian için öyle düşünmüyordun.”

“O başka. O sıra biz kazanıyor gibiydik. Bir kumar oynamak gerekliydi. Hem sonra ... evet, belki biraz da bencillik ediyorum.”

İşte bu bir aşama sancağıydı. Bunu ilk sevgi belirtisi olarak her zaman hatırlayacaktım.

“Sen imzalayacak mısın, Kit?”

“Hayır,” dedi. “Ama açık konuşmak gerekirse, ben çok daha iyi bir durumda sayılırım. Bu yılki çalışmalarımın üç dört tanesi perdeye geçti. Hem Keeler’la beni ideal bir yazar-yönetmen ekibi olarak düşünmeye başladılar. Tabii bu sefer fikirlerini değiştirebilirler, ama yine de benim dayanımam o kadar fazla bir cesaret gerektirmez.”

“Yani sen olsaydın imzalıydın, öyle mi?”

“Al, korkarım bu savaşı kendi kendine vermek zorundasın. Ama imzalarsan sana kalles diyecek değilim. Artık böyle şeyler düşünmek için iş işten geçti.”

“Peki, Kit,” dedim. “Teşekkür ederim. Bir düşüneyim bakalım. Yarın görüşürüz.”

•

Ertesi sabah stüdyoya gittiğimde, kâğıdı hâlâ imzalamamıştım. Daha altı ay önce senaryo yazarlarının örgütlenmesini anlamasız bulan biri olarak, doğrusu epey büyük fedakârlıklar yapmış sayılırdım. Ama buna da bir yerde son vermek gerekirdi. Buraya yazar olmak üzere gelmiştim. Niyetim ikinci bir John L. Lewis olmak

değildi kil Uzanıp kâğıdı aldım ve altına çarçabuk adımı karaladım. Sanki ne yaptığımı kendimden saklamaya çalışıyor gibiydim.

Sonra işime koyuldum. Hikâyeyi çoktandır ilk defa zihnimde canlandırabiliyordum. Çünkü haftalardan beri ilk defa olarak zihnim serbestleşmiş, rahatlamıştı.

O sırada içeriye Sammy Glick girdi.

Son yaptığı hükümet darbesinden beri görüşmemiştim onunla. Birkaç kere koridorda karşılaştığımızda bir hakaret savurmak istemişim, ama bunun da yararı olmayacağı için vazgeçmiştim. Günün birinde boş bulunduğum ânı yakalayıp sütunumdan dört santimi işgal ettiği zaman, söyleyeceklerimin hepsini söylemiştim zaten. Şimdi ne söylesem güler, ben kendimi ülser ettiğimle kalırdım.

İçeri girdiğinde ağzı sağ kulağından, her zaman taktığı o çiçeğe kadar uzanıyordu. Ben daktilomda yazmayı sürdürdüm. Bacağını masamın köşesine atıp oturdu. Başımı kaldırdım. İstifa formum elindeydi.

“Sana bunu sormaya gelmişim,” dedi. “Julian gibi enayilik gösterilerine kalkışmanı istemedim.”

“Julian imzalamadı mı?”

“O enayiyle artık hiçbir ilgim yok,” dedi Sammy. “Umutsuz o. Poposunu silmeyi bile beceremez.”

Zavallı *nebiş* Julian. Karnında korku kelekleri uçuşan, titrek dizli kahraman!

Sammy, “Eh, şimdi artık kafanı taş duvarlara çarptırmaktan başka işler için de kullanmaya başladığına göre, sana iyi bir iş söyleyebilirim sanıyorum,” dedi. “Julian zaten benimle çalışmak için gereğinden biraz fazla para almaya başlamıştı. Bana kendi aldığımı dengelemek için daha ucuz biri gerekiyor. Bu sabah masaj yaptırırken birden yeni bir senaryo fikri gibi parladı kafamda. Niye Al'i almıyorum, dedim kendi kendime. Hem onun da böyle bir fırsata ihtiyacı var, hem de tam bana gereken tipte bir insan. Yarın benim tarafa transfer oluyorsun. Enfes bir film yapacağız ... daha bu sabah baş rol için Metro'dan Clark Gable'i alabileceğimizin haberi geldi. 'A' sınıfı bir kredi olacak sana. Bunu tutturalırsen, seni oradan henüz tam açıklayamayacağım yepyeni bir şeye de atlatayabilirim.”

“Hayatımı böylece değiştirmen gerçekten çok düşünceli bir hareket,” dedim. “Ama Masaryk ne olacak?”

“Benim ince tüylü kuşum,” dedi. “Seninle benim, bir de Luella Parson'ın arasında bir haber söyleyeyim mi sana? Sen onu

zaten rafa kaldırılmak üzere yazıyorsun. Anti-faşist filmlerin zerre kadar şansı yok. Metro 'Bu Ülkede Asla' adlı filmi neden ıskaladı sanıyorsun? İngiltere piyasasında tutunmuyor. Daha yeni dönen bir yapımcı, geçen gün yemekte anlattı. İngiltere, Hitler'le Mussolini'yi gücendirmek istemiyor."

Yaka iliğine taktığı saatini cebine yerleştirerek, "Tanrım, ama da geç kalmışım," dedi. "Frank'la ... Frank Collier'le randevum var. *Muson*'un çekimlerini seyredeceğiz. Film olunca daha enfes görünüyor, biliyor musun? Görüşürüz, tatlım."

Kapı gümm diye çarptı. Gitmişti. Ayağa kalkıp istifa formuna baktım. Gözüm Sammy'nin bana attığım için yağ çektiği imzama ilişti. Kâğıdı katlayıp uçak yapmak, pencereden stüdyonun ana caddesine savurmak için dayanılmaz bir istek duyuyordum. Ama yapmadım. Onun yerine, ikiye katlayıp küçük parçalara bölerek çöp sepetine atmaya başladım.

•

Bay Fineman beni kovmak için odasına çağırmak zorunda kaldığı zaman adama bayağı acıdım. O tip adam değildi yazık. Kendini suçlu ve güçsüz hissediyordu. "Korkarım Masaryk'i bir süre için rafa kaldırmak zorundayız," dedi. "Şu anda sizin için başka bir programımız da yok."

Bir şeyler daha söylemek istediği belliydi, ama söyleyecek söz bulsa bile, fazla olacaktı. Çünkü gözlerindeki, el sıkışındaki duygular hepsini ifade etmeye yetiyordu.

Benim yazardan tek beklediğim, yazmasıdır, demek istiyordu. Filmler için senaryo yazmaktan hoşlanması yeter. Bu endüstride gerçek anlam taşıyan tek bağlılık budur. Yapılan iştir önemli olan. Akşamlarını ister genelevlerde, ister birlik toplantılarında geçirsin, vız gelir bana.

"Fakat çalışmalarınızdan memnun kaldığımı belirtmek isterim," dedi. "İnşallah günün birinde birlikte bir film yapmak kismet olur. İyi şanslar dilerim, Manheim."

Bundan sonra iki hafta boyunca menejerim stüdyolardan benim için bir görüşme koparmaya çalıştı. Her gittiği yerden aldığı cevap aynıydı: Şu sıra yeni yazar almıyorlardı.

İş Bulma Bürosundan haber bekleyen odacı gibi, telefonun başından ayrılamıyordum.

Sonunda telefonum çaldığı zaman açtığımda, karşımdaki sesi dakikada bir kilometrelik hızla konuşur buldum.

"Ah seni salak hayvan! Seni ıstırap düşkünü mahallebi çocuğu seni!"

"Sokak telefonundan mı konuşuyorsun?" dedim. "Merhaba diyemeyecek kadar acelen mi var?"

Sammy, "Şuna da bakan hele," dedi. "Ölüp gidiyor da kuyruğu dik tutuyor. Bak Al, yüreğim mi yufkalaşıyor, yoksa yavaş yavaş homolaşıyor muyum bilmem ama, sana son bir şans daha vermek istiyorum."

"Ben yapmadım abi, ne olur vurma," dedim.

"Dinle beni. Neden kendini bu kadar neşeli olmak zorunda hissettiğini anlayamıyorum. Sana kaç kere söyledim. Ama dinlemedin bir türlü. Boynunu zürafa gibi ta nerelere uzattın. İşte bu defa tam canına okudun işin. Hem de ne türlü! Ama benim bu kentte biraz forsum var. Belki seni temize çıkarmanın hâlâ bir yolunu bulabilirim. Şimdi ne yapacaksın, bak. Larry Paine bu gece evinde küçük bir toplantı yapıyor. Eğer gelersen, bence kendine büyük bir yarar sağlarsın ..."

Kurdukları düzeni anlamak için belki de en iyi yol buydu. Bir de tabii, Bay Glick'in civa gibi yükselişini nasıl edip daha da çabuklaştıracaklarını izlemenin merakı vardı içimde.

Paine'in evi Bel Air'de eski bir köşktü. Uşak beni bara doğru götürdüğünde, orada mahşerin dört atlısıyla karşılaştım: Paine, Wilson, McCarter ve Glick, on beş yirmi yazarı ağırlıyorlardı. Aralarında Lorna Flint'i de gördüm. Lorna eski bir sinema oyuncusuydu. Son zamanlarda işi yazarcılık oyununa dökmüştü. George Pancake'le benim epik şairim Henry Powell Turner'ın da orada olduğunu gördüm.

İki üç içkiden sonra parti birden iş toplantısına dönüştü.

Lawrence Paine toplantıyı açtı ve hepimizi yeni bir yazarlar örgütünün, Fotodramatistler Derneğinin kurucuları olarak kutladı.

Sonra bize, artık işlevini yürütemeyecek duruma düşmüş olan Yazarlar Birliğiyle amaçlarımızın aynı olduğunu, yalnız daha seçkin bir grup olacağımızı anlattı.

Bundan sonra Sammy söz alıp Paine'in Başkanlığa seçilmesini önerdi. Öneriyi Jack McCarter destekledi, Sammy de Paine'in oybirliğiyle Başkanlığa seçildiğini duyurdu. Oysa benim sağ elim bu süre içinde cebimden hiç çıkmamıştı.

Pancake, Başkan Yardımcılığı için Henry Powell Turner'ı önerdi. Turner ayağa kalktı. Artık hemen hemen iyice kel sayılırdı. Parmaklarının titreyerek önündeki iskemlenin arkasına nasıl yapıştığı gözümden kaçmadı.

"Bu görevi kabul etmenin benim için pek mümkün olmaya-
cağını üzümlere belirtmek isterim," dedi. "Çünkü artık Hollywo-
od'dan temelli ayrılmak ve kendimi şiirlerime adanmak niyetinde-
yim. Elimdeki çalışma biter bitmez yola çıkıyorum."

Böylece Fotodramatistlerin Başkan Yardımcısı Sammy Glick
oldu.

Wilson'la McCarter da geriye kalan görevlere seçilme onuru-
nu paylaştıktan sonra, hepimizden kurucu üye olarak imza atma-
mız istendi. Pancake cakalı imzasını attıktan sonra kalemi bana
verdi.

"Seni yazar örgütlerine karşı sanıyordum," dedim.

"Bu seferki başka türlü," dedi. Haklıydı tabii.

O sırada Sammy, "Elbette başka," diye söze karıştı. "Bu
adamlar yapacakları anlaşmaya hangi tarafın yardımcı olabileceği-
ni iyi biliyorlar."

Sonra çalışkan bir tavırla listeyi yukardan aşağıya kontrol
etti. Beni suçlarcasına, "Senin adın nerede?" diye sordu.

"Cüzdanımda," dedim.

"Ne oluyor sana, Tanrı aşkına?"

"Bir savaştan daha yeni çıktım. Bir ikincisine dayanabilece-
ğimi sanmıyorum."

"Savaş olmayacak ki," dedi. "Her şeyi planladım ben."

"Ya tânınma durumu ne olacak? Birlik yıllardan beri bunun
savaşını veriyor."

"İşte bu da sana Birliğin kaç paralık akli olduğunu anlatma-
ya yeter. Bizi daha baştan tanımayı kabul ediyorlar. Dan Young'ın
kendi ağzından aldım bu sözü. Ne haber?"

"Çok ilginç. Peki, Young'la sen henüz kurulmamış bir örgü-
tün tanınmasını ne haltetmeye tartışıyordunuz?"

"Bu konuda önceden fikrini almanın pek bir zararı olmaz di-
ye düşünmüştüm."

"Kime zararı olmaz? Yani sen ve Young, dokuz yüz üyeli Bir-
liğin Hollywood'u temsil etmesinin yanlış olduğuna, ama senin Fo-
todramatistlerinin yirmi kişiyle Hollywood'u pekâlâ temsil edebile-
ceğine karar verdiniz, öyle mi?"

Sammy, "Endüstriyi sevdiğimiz için," diye açıkladı. "Bize gü-
venebileceklerini onlar da biliyorlar."

"Yaaa!"

Elinidostça kolumun üzerine koydu.

"Bir dakika dışarıya gel, Al seninle konuşmak istiyorum."

Çıkıp havuzun başına doğru yürüdük. Sammy'nin konuşma

tonu önemli ve kurnazdı.

“Geçenlerde sana henüz pek açıklayamayacağım bir işten söz etmiştim ya? Daha pek kesinleşmiş olmamakla birlikte, büyük olasılıkla ben artık pek fazla yazı yazacak değilim. İşverenler arasına katılıyorum.” Sammy susup puroşundan gurur dolu bir soluk çekti.

Acaba Birlikteki satılmışlığının karşılığı mıydı bu? Madem ki Julian Blumberg'i binek taşı olarak kullanıp yazar olabilmmişti, demek ki yüzlerce yazarın omzuna tırmanıp yönetim yamacına sıçraması da ilke açısından çok normaldi.

Aklıma, “Vay canına!” demekten başka söyleyecek söz gelmiyordu.

“Sus da dinle,” diye emretti. “Eğer bu iş tutarsa, yanımda her zaman bir yazar olsun istiyorum. Anlarsın! Bana bağlı biri. Böyle bir fırsata vals ede ede uçmak dururken, Birlik’le birlikte batmak akıl işi mi? Niye bir tek kere olsun akıllıca davranıp da klas bir topluluğa katılmıyorsun?”

“Sammy,” dedim. “Sen niye bir kere olsun akıllıca davranmayı denemiyorsun? Hiç değilse bir tek kere!”

Sammy’nin sesi soğuk geceyi bıçak gibi yırttı. “Pekâlâ, Al. Ben yalnızca sana yardım etmeye çalışıyordum. Ama madem ki bugüne kadar her koyunun kendi bacağından asıldığını öğrenememişsin, benim de etimden et kopacak değil ya! Alt tarafı cenaze senin kendi cenazen.”

Ellerini ceplerine sokup başını keskin bir rüzgâra karşı yürüyormuş gibi öne aldı, uzun, sert adımlarla Fotodramatist’lerine doğru uzaklaştı. Yeni yeni geliştirmeye başladığı önemli adam yürüyüşü olacaktı bu da.

•

Ertesi gece Hollywood’da bir küçük toplantı daha vardı. Ama bunun küçük olması başka nedenden kaynaklanıyordu. Bir başlangıcı değil, bir sonu noktalıyorduk.

Birlik, üyelerini son bir kere biraraya gelmeye çağırmişti. Böylece kendi varlığının devam edip etmediğini görmek istiyordu. Bir avuç insan kapının yanında dikilip, sağ kalanların gelişini hevesle seyrettik. Toplantı başladığı zaman salon öylesine boştu ki, Başkan hepimizin ön sıralara geçmemizi istedi. Böyle olunca durumumuz daha az acıklı görünüyordu. Hazin ve muhteşem bir toplantıydı. İnsanların çiftliklerini sel bastığı, evlerini bombalar yıkığı, ya

da birisi öldüğü zaman ortaya vurdukları sıcaklık, birbirlerine karşı gösterdikleri anlayış vardı aramızda.

Çevreme bakıp, daha önce hiç görmediğim, konuşmadığım dostlara gülümsedim. Dayananların kimler olduğunu görmek hoş oluyordu. En ateşli, en gürültücü olanların çoğu ortalarda yoktu. Ama Bob Griffin oradaydı. Orada oluşunun nedenini kendi kendine bile anlatamadığından emindim. Julian da oradaydı. Her zamankinden bir ton daha soluk, kendi cesaretine baktıkça korkudan öle öle, dünyada en çok isediği şeyin, duvarlarına yosunların çarptığı o küçük sarı ev olduğunu düşünün düşünün, kendini feda ediyordu. Çünkü koşmasını bir türlü öğrenememişti. Ne ileriye, ne de geriye doğru!

Kit geceyi 'yaşasın' çılgınlıklarından sonra, hem gerçekçi, hem de idealist sayılabilecek bir konuşmayla bitirdi.

"Dört cehennem haftası içinde Birliğimizin, yalnız kendilerini düşünen bir avuç çıkarıcı tarafından öldürülmesini izledik," di-yordu. "Başkan cenaze söylevini benim vermeme emretti. Fakat bu çeşit konuşmanın pek yerinde olacağını sanmıyorum, çünkü içimde bir duygu, ölünün çok inatçı davranacağını ve kendisini gömdürtmeye bir türlü izin vermeyeceğini söylüyor."

Toplantıdan sonra Julian, Kit ve ben, Barney's Beanery'ye, bira bardaklarımızın içine ağlamaya gittik.

Birisi köşedeki makineye para atmış, bir Louis Armstrong plağı çalıyordu. Öbür köşelerden ise, herkesin unuttuğu eski voddvil şarkılarının sesleri gelmekteydi. Yine de hoş ve huzurlu bir havası vardı buranın.

Tek tutarsız olay, Julian'ın birlikçi ve yardımsever Sammy Glick hakkında yeni öğrendiğini söylediği bilgilerdi.

"Dün masamı temizlemek üzere stüdyoya uğramıştım," dedi. "Ha, sırası gelmişken, ben artık World-Wide'da çalışmıyorum. Odamı girdiğimde, Bay Wilson'un avazı çıktığı kadar bağırmakta olduğu kulağıma çalındı. Bildiğiniz gibi, odası benimkine bitişik. Ne söylediğini pek anlayamıyordum ama, Sammy'nin adı geçtiği için ilgi duymaya başlamıştım. Geçenlerde çevirdiğimiz polisiye filmi öğrendiğim bir kurnazlığı yapmaya karar verdim. Boş bir bardağı duvara yapıştırıp kulağımı dibine dayadım.

"Wilson ömrümde duymadığım küfürleri savuruyordu. Avazı çıktığı kadar, stüdyonun ona kazık attığını anlatıyor, Sammy'ye bildiği bütün küfürleri sıralıyordu. Biraz dinledikten sonra, söylenenleri anlamaya başladım. "Eşşoğlu beşkulak!" diye uluyordu. "On yıldır yapımcı olmaya çalışıyorum. Sonunda en iyi yolun, o ko-

yunları stüdyonun istediği gibi Birlikten sürüp çıkarmak olduğuna karar veriyorum. Tam işimi yoluna koyduğumu sandığım sırada, Allah vermesin oğlum yerinde bir piçkurusu, yemi kapıp beni açıkta bırakıyor.”

Yapımcı olmanın biraz çürük bir yoluydu bu. Ama yine de gerçek ortadaydı. Kendi kalleşliğinin meyvelerini Sammy topladı diye, Wilson'ın ağzının nasıl köpürdüğünü Julian'dan dinliyor, gülmekten yerlere seriliyorduk. Tabii durum bu kadar korkunç olmasa çok daha komik olacaktı. Korkunçluk, Sammy Glick adında bir fetüs'ün, annesinin rahminden fırlamasından ve dünyayı ancak ölüm çizgisinde bitecek vahşi bir yarış alanı haline çevirmesinden geliyordu.

Kit, “Sammy aslında Hollywood'da bir devrim yapıyor,” diye güldü. “Bundan böyle kalleşler de geleceklerinden emin olamayacaklar.”

Ben de, “Wilson, Sammy'nin odasının önünde grev gözcülüğü yapmalı,” diye ekledim. “Örgütlenmiş kalleşliğe ihanet ediyor Sammy.”

•

Ertesi gün menejerim telefon etti. “Merhaba,” dedi. “Bulaşık yıkamasını ya da kâğıttan havlu katlamasını falan bilir misin? Korkarın er geç başka bir meslek aramak zorunda kalacaksınız.”

“Durum o kadar kötü mü?” diye sordum.

“Berbat,” dedi. “Çok güç. Birliğin liderlerinden olduğunu bilmiyordum.”

“Ben de bilmiyordum,” dedim. “Demek gerçekten kara listeyim, öyle mi?”

“Eğer bir kara liste olsaydı, sanırım senin de adın orada olurdu. Ama bu küçücük eş dost endüstrisinde böyle şeylere kim senin ihtiyacı yok. Birkaç kodamanın bir poker oyunu sırasında senin sözünü etmesi yeter. Ya da belki Chasen'de buluşur, lâf arasında birbirlerine anlatıverirler. Sen de spora atıl, top oyna bari.”

“Öyle,” dedim. “Zaten aralarındaki en büyük top oyunusunun meslek hayatını ne zamandır izliyorum.”

“Ne saçmalıyorsun bel!”

“Joe DiMaggio'yu anlatıyordum,” dedim. “Neyse, boş ver, dostum.” Galiba yine en başa, ilk başladığım noktaya dönmüş olduğumu düşünüyordum. Yıllarca önce, ilk stadımızda, bir çocuğun

verdiği ilk pası nasıl izlediğime ...

•

O gece birlikte son akşam yemeğimizi yiyecektik. Sabahleyin New York'a kalkan trene biniyordum.

"Nerede yiyoruz?" dedim. "Özellikle iyi bir yer olsun."

Kit, "Eh, gitmeden Derby'ye bir saygılarını sunman yerinde olur sanırım," dedi. "Mezuniyetten önce üniversite kilisesine yapılan son ziyaretin Hollywood kopyası olur bu da."

Derby'de oturup, insanların başkalarını seyredişini seyrettik.

Kit, "Ne garip!" dedi. "Hayvanın yemek yiyişini seyretmeye başladığın anda hemen yemeği bırakır. Oysa Derby'de yüzlerce insan, sırf bu zevk için üste para veriyor. Hem de ne para!"

"Ama o esnada bir de başkalarının yiyişini seyrediyorlar," dedim.

O sırada herkes dönmüş, bir yanında kocası, bir yanında yeni sevgilisiyle içeriye giren Avrupalı yıldız bakıyordu. İkisinin arasında azametli bir gururla yürümekteydi. Tıpkı yanında iki tane cins Rus kurt köpeği gezdiriyormuş gibi.

Kit, "Şu zavallı ite bak," diye kocayı gösterdi. Adam Avrupa'nın ünlü yapımcılarından biriydi. Burada iş bulamamıştı. Şu anda âşığın söylediği bir şeye neşeyle gülüyordu.

"Herkesin daha bu sabah Parsons'ın sütununda, karısıyla öteki herif hakkında yazılanları okumuş olduğunu biliyor. Kendini dehşetli modern ve Noel Coward gibi hissediyor galiba."

"Ve tabii berbat hissediyor," diye ekledim.

Çevreme, o gece Derby'de olan tanıdık çehrelere bakıyordum. Bu arada, o güne kadar hiç görmediklerim de vardı. Ama buranın düzenine o kadar iyi uyuyorlardı ki, insana sanki onlar da tanıdıkmiş gibi geliyordu. Duvardaki karikatürler sanki hepsiyle fark ettirmeden alay ediyordu.

Birden çok iyi bildiğim bir ses işittim.

"Filmini gördüm, Dave. Harikaydı!"

Daha görmeden kim olduğunu bildim. Bizden birkaç masa aşağıda, yolun üzerinde bir masadaydı. Dünyada hiçbir ses Sammy'ninki kadar gür olamazdı. Dave Roberts'in masasına uğramış, kendini masanın kenarından katlamış, ünlü yönetmeni kucaklamaya çalışıyordu.

"Bak, yine esiyor!" dedim.

Kit, "Esmek sözü çok yerinde" diye karşılık verdi.

Sammy, "Harika!" diye çığlıklar atıyordu. "Ağlattın beni hep. Ne kadar sert seyirci olduğumu bilirsin. Ama yemin ederim, o çocuk Noel sabahı eve dönüp de bebeğini kırılmış bulduğu zaman, beni ta buramdan yakaladın." Eliyle kalbinin bulunduğu genel bölgeyi işaret edip birkaç kere anlamlı biçimde pat pat vurdu.

Sonra Roberts'ın elini şefkatle sıkıp kendi masasına yöneldi. Orada onu Rita bekliyordu. Yanlarında Larry Paine'in evindeki toplantıda gördüğüm uzun boylu, kıbar bir İngilizle, kazık gibi kolahı yakalı, parlak elbiseli bir adam vardı.

"Yanıdakiler kim?" diye sordum.

"Fedaiye benzeyeni Sammy'nin yeni bulduğu bir şey. Adı Sheik Dugan. Onu sosyete zamparası diye tanıtmaya çalışıyor. Burada bu tiplere uşaklar kadar çok ihtiyaç vardır. Öteki Sir Anthony Abbott. Buraya İngiltere'nin en büyük yazarı diye büyük bir gümbürtüyle geldi. Ama şimdiye kadar Hollywood'a en büyük katkısı, Zanuck'un takımında polo oynarken kaydettiği beş sayı galiba."

"Bana pek çok Sammy Glick'ler tanıdığını anlattığın günü hatırlıyor musun?" diye sordum. "Bir türlü inanmamış, seni deli sanmıştım. Ta ki geçen gece Paine'in evindeki grubu görünceye kadar. Heberi öyle değişikti ki ... soylu bir İngiliz, ünlü bir şair, estetik bir kırıtkan, kaba, sarhoş bir gazeteci eskisi ... ama hepsi Sammy ile aynı görüşleri paylaşıyordu. Hepsi koşuyordu. Sammy onlardan biraz daha hızlıydı, bütün fark o kadar."

Kit başını evet der gibi salladı. "Acaba Sammy'yi bizim için bu kadar ilginç kılan sebep, toplumumuzun *id*'ini temsil ettiği için mi?"

"Ne demek istiyorsun?"

"Canım, biliyorsun ya, *id* bizim temel iştahlarımızın ruhu. Bunu süper-ego'muz saygıdeğer bir kılığa sokuyor ve dış dünyaya o kılıfta gösteriyor. Ama her nedense Sammy bir türlü öteki insanlar gibi giyinmeye vakit bulamıyor. Bak Wilson'ın, McCarter'ın, Sir Anthony'nin sammyglick'likleri, ya Oxford etiket kurallarıyla, ya 'bir-içki-de-ben-ikram-edeğim' tutumuyla ya da akşamdan kalmadıkları pazar sabahlarında kiliseye gidip Hristiyanlık gösterisi yapmakla örtülmüş. Galiba Sammy'de beni ilk etkileyen bu oldu. Başka biri olmaya çalışmıyordu. Olduğu gibiydi. *İd*'di. Apaçık. Pek güzel bir şey olmayabilirdi, ama hiç değilse ortadaydı."

"Demek Sammy'de *id* var," dedim. "Onu koşturan da bu."

"Yok, herhalde bu kadar da basit değildir," diye güldü.

"Sammy'nin neden herkesten bu kadar daha hızlı koşabildiğini anlamak için, nasıl bir çocukluk evresi geçirdiğine bakmak gerekir. Kimbilir, yuva öğretmeni onu döver miydi, hayatın sırlarını ne biçim koşullar altında öğrendi, hiç açlık sorunuyla karşılaştı mı ... hepsi önemli."

"Zaten New York'a dönünce başka ne işim var?" dedim. "Yalnız iş bulmak gibi basit bir sorundan başka ..."

Sammy hesabını ödemiş, çıkıyordu. Omzunun üzerinden bize bakıp elini uçarı bir hareketle salladıktan sonra dönüp koştu.

Kapı girişinde durduğu sıra ona baktım. Franklin D.'nin koca karikatürünün tam altındaydı. Adamı Sheik, kahverengi süet bir pardesüyü giymesi için tutarken, o bütün Derby halkına sanki o anda canlarına okumaya hazırmış gibi bakıyordu. Sonra yüzüne hiçbir zaman yakışmayacak yeşil tirol şapkasını olağan bir hareketle başına yerleştirdi. Rita da bayanlar tarafından çıkınca, ikisi birlikte yola koyuldular.

"Acaba şimdi hangi pabuçlarını giyiyor?" dedim. "Belki de baş kadın oyuncuların kafalarından koparılmış insan saçlarından örülü dantellerle süslü özel bir sipariş!"

"En az yirmi çift pabucu vardır herhalde," dedi Kit. "O ayak-kabı saplantısı neden acaba?"

"Belki bir tek günde eskitemeyeceği bir pabuç arıyordur. Eğer New York'da bu esrarı çözebilirsem sana telgraf çekerim."

•

Yine balkonumuzda, Hollywood ışıklarının yavaş yavaş kararmasına bakıyorduk.

Her şeyden konuştuk. Birlikten, Sammy'den, senaryo yazarlığından, İspanya'da yeni başlayan generaller ihtilâlinde ... Ama yine de eski tatlı konuşmalarımız gibi değildi. O geceki konuşmalar hep ana konu çevresinde dönen ilgisiz şeylerdi.

Kelimelere dökülmeyen olayları fark edip duruyordum. Balkonun parmaklığına, kadınsı olmayan, rahat yaslanış biçimi, rüzgârın saçlarını bozmasına aldırmayışı gibi. Arkamızdaki odadan sızan ışıklar yüzünün kemikli güzelliğini nasıl da belirginleştiriyordu. Ellerimizin birbirine ne kadar yakın durmakta olduğunu, değmeden çok önce hissetmiştik. Ondan sonra konuşmak ne kadar zorlaşmıştı!

Sonunda ben konuştum. "Kit, iki saatten beri bunu nasıl süslü bir biçimde söyleyebilirim diye düşünüyorum. Tanrım, seni o

kadar uzun zamandan beri istiyorum ki! Herhalde ne zamandan beri olduğunu biliyorsundur. Düşündüm ki bu gece ...”

Bana baktığında gözlerinin sert olmadığı zaman ne kadar güzel olduğunu gördüm ... Ben de ona baktım. Soru sorar gibi baktığım sırada, o başını ta aşağılarda parlayan ışıklara doğru çevirdi.

“Bu benim için bir samanlık âlemi değil tabii. O çeşidinden her yanda dolu var. Bu belki, ne bileyim, veda etmenin en iyi yolu olabilir ...” Midemde bir bulantı hissediyordum. Fakat birden öfkeye dönüşüverdi. “Ne de olsa, ben Sammy Glick gibi vurup kaçanlardan değilim.”

Güceneceğini sanmıştım. Ben kendimi çok gücenik hissediyordum çünkü. Ama o, “Bak, tatlım,” dedi. “Sana bir daha sözünü edecek değilim. Ama madem ki sen açtın ... Sammy ile hiçbir çetrefillik çıkamazdı. Onun ne tip insan olduğunu bilirsin. Tek kayadan yontma. Fırlatır atar. İnsanın yaklaşmasına yer ve fırsat vermez. Kendisini yavaşlatacak duygusal bağlara asla pabuç bırakmaz. Ama sen ... öyle duygulu, bir safdilsin ki, daha Kansas City’ye varmadan beni şehirlerarası telefondan aramaya kalkarsın! Ya da ille nikâhlayıp namusumu yeniden kazandırmaya çalışırsın.”

Başını kaldırıp yüzüme hemen hemen utangaç bir bakışla baktı ve sırttı. “Ya da ben seni ararım.”

Bütün gereken buydu. Dudakları sanki orada beni bekliyor gibiydi. İlk dans ettiğimiz zaman adımlarımızı hemen hemen yönetir duruma gelişini hatırladım. Yine aynı mücadele yer almaktaydı. İçgüdüler o kadar uzun süre kontrol altında tutulmuştu ki, boşalmaları hırçınca oluyordu. Sonra birden rahatlar gibi oldu. ‘Çok dişiyimdir,’ dediği zamanı düşünürken, ellerimin onu tutuşunu, vücudunun da ellerimi kabul edişini hissediyordum.

Sonra kendimizi yatak odasında bulduk. Ben sabırsız hareketlerle, elbisesiyle uğraşıyordum. Ama o beni durdurdu. “Yapma, Al. Bırak ben yapayım. Şimdi gelirim.”

O sıra pek anlamamıştım. Ama bir dakika sonra, sıırım gibi, serin ve kendinden emin vücuduyla döndüğünde anladım.

Yarı fısıltıyla, “Merhaba,” dedi. Birbirimize baktık. Sonra tavan ışıklarını söndürdü.

Her zaman bir doruğa varamama korkusu bulunurdu. Bu işin tam tutmayacağı her zaman akla gelirdi. Ama daha ilk dakikadan, bu konuda hiçbir zaman korkumuz olmayacağını ikimiz de anlamıştık. Tıpkı Kit’in senaryo yazışı, Birlik için savaşı ya da tenis oynayışı gibi doğaldı.

Sonra yatağın yanındaki lambayı yakmak üzere uzandı.

“Merhaba,” diye cevap verdim. İkimiz de gülümsedik. Yeni, yakın gülümseyişimizle! Elini uzatıp sevgiyle omzuma koydu. Sammy belki Hollywood’daki bütün kızları elde edebilir, diye düşündüm. Ama bu da hiç tatmayacağı zevklerden biri işte. Verip alma dostluğu. Bir fazlalık.

Uzun zaman orada yatmış olmalıydık. Elektrik ışıkları çoktan gecenin bir parçası olmuştu. Gerçekten de çok geçmeden penceremizin üst kısmında soluk mavi şafak ışıkları belirmeye başladı.

“Kit,” dedim, “... belki de haklıydın. Belki gerçekten daha Needles’a varmadan sana telefon ederim. İstersen benimle gel de, ikimiz de zamandan kazanalım. Oraya varınca evleniriz.”

Uzun süre düşündü. Ama karar vermek için düşünmediğini anlıyordum. Yalnızca beni incitmeden silkeleyebilmek için gerekli kelimeleri bulmaya çalışıyordu.

“Al,” dedi. “İstersen burada kalabilirsin. İşlerin düzelinceye kadar sana bakabilirim. Ama kendini çok sefil hissedersin. Hayatta yerin olmadığını sanırsın. Ben de şimdi buradan ayrılırsam aynı duyguları hissedeceğim.”

“Ama sen New York’da dünya kadar yapacak şey bulursun.”

“Öyle. Ama dört yıldır senaryo yazarı olabilmeye uğraşıyorum. İyi bir senarist olmanın ne demek olduğunu ise daha yeni yeni öğrenmeye başladım. *Jefferson* tuttuğundan beri, artık bana şans tanıyacak konu teklifleri de gelmeye başladı.”

Şu anda birbirimizden o kadar ayrıydık ki, sanki aramıza bir tahta duvar konmuş gibiydi. “Ben de bundan korkuyordum zaten,” dedi. “Bitiremeyeceğimiz bir işe başlamaktan. Anlayacağımı sanıyordum.”

“Niyetim yoktu,” dedim. “Ama ... Hay Allah kahretsin ... Bir de peşimden gelmeye, beni evde akşam yemeğine beklemeye istekli olsaydın ... ama herhalde o zaman artık tam anlamıyla sen olamazdın.”

Ellerini başının altında kavuşturarak düşünceli bir sesle:

“Seni özleyeceğim,” dedi.

Lokanta vagonunda, gözlerim önümdeki pembeli kahverengili tatlıda, oturmuş kahveini bitiriyordum. O sırada garson elime Los Angeles gazetesini tutuşturdu.

Hollywood'dayken parmağımı atar atmaz film sayfasını açma alışkanlığımı kazanmıştım. Sammy'nin resmi birinci sütundaydı. Rita Royce ile gizlice evlendiğine ait dedikoduları yalanlıyordu. Sammy'nin kendi sözleri tırnak içine alınmıştı: "Bayan Royce'a büyük saygım vardır. Birçok da ortak zevklerimiz var. Kendisi için yazmakta olduğum yeni tiyatro eserim gibi." Bundan sonraki kelimeler eski bir şiirin satırları kadar tanıdıktı. "Ama arkadaşız biz. Çok iyi arkadaşız."

Konu buradan, Sammy'nin 'üst-tatlısı' dediği biçime dönüşüyordu. "Bay Glick, World-Wide'in son günlerde yeni bir yazar-yapımcı anlaşmasıyla bağladığı genç mucize adamdır," diye devam ediyordu yazar. "Dün gece kendisine, yeni kontratının haftada ikibin dolardan başlayacağını güvenilir iç kaynaklardan duyduğumuzu söylediğimiz zaman, sözlerimizi yalnızca alçak gönüllü bir gülüşle cevaplamış bulunmaktadır."

Bu alçak gönüllü gülüşü kulaklarımla duyar gibiydim. Sammy haftada ikibin dolara ancak bir tek biçimde gülebilirdi. İyi ki orada olup da bu gülüşünü işitmek zorunda kalmadım, diye şükrediyordum.

Pencereden bakıp, ikibin doların henüz midesine sancılar saplayan bir özleminden başka bir şey olmadığı günleri düşünüyor, aramızdaki uzaklığın her geçen dakika artmasıyla kendimi avutuyordum. Tren tekerleklerinin raylarla bitmek bilmeyen konuşmasına kulak kabarttım. Önce sözleri metalik ve tekdüze bir uğultu gibi geliyordu. Ama az sonra, kulaklarım dillerine alışmaya başlayınca, birbirlerine tekrar tekrar aynı soruyu sormakta olduklarını fark ettim. Sammy neden koşuyor? Sammy neden koşuyor sammy neden koşuyor sammy neden koşuyorsammyndenkoşuyor

...

IX

Belki züğürt tesellisi gibi gelir ama, Hollywood'dan ve Sammy Glick'den uzaklaşmak hoştu. New York'a vardığım gece herhalde en az yüz blok yürüdüm. Meteliğim olmadığı halde, kendimi çok mutlu hissediyordum. Oysa New York parasızlar için çok yalnız, çok çirkin bir kent olabilirdi. Ne var ki, eski tanıdıklara hemen rastlamaya başlamıştım. Kendilerine ihtiyacınız olduğu zamanlar, olmadığı zamanlardan daha düşünceli davranan iyi insanlara ... Kısa zamanda kendimi yine eski deliğimde, *Record* için daktilo tuşlarını kovalar buldum. Yavaş yavaş Hollywood'u içimden uzaklaştırmaya başlıyordum.

Birine baktığım zaman artık beşyüzlük mü yoksa yediyüz ellilik mi diye düşünmeyebiliyordum. Sinemaya gittiğim zaman arkama yaslanıp verdiğim elli sentin tadını çıkarabiliyor, filmin güzel sahnesini sansürün kesmiş olduğunu ya da bu filmde senaryo sahibi diye gözüken ünlü Broadway tiyatro yazarının paravan olduğunu, eserin aslında yarım düzine B yazarının kaleminden çıktığını düşünüp üzülmebiliyordum.

Ama kendimi en kasılarak kutlayış nedenim, Sammy Glick'i hayatımdan çıkarmış olabilmemden ötürüydü. Daha doğrusu, kendimi onun hayatından, demek gerekirdi. Arada sırada Sammy hakkındaki haberleri okumamaya imkân yoktu tabii. Ya film dergilerinden biri onu Hollywood'un en gözde on bekârı arasında sıralayacak, ya da bir gazetenin köşesinde, çok ihtiyaç duyduğu tatili için Hawaii'ye gidişinin resmini görecektim elbette. Pek sık olmasa da, arasıra kendimi sütunlar arasında onun adını ararken yakaladığım da oluyordu. Ama yine de, genellikle hayatımı, sanki Sammy ile hiçbir ilişkim olmamış gibi sürmeyi başarabiliyordum. Bir daha da hiç ilişkim olmayacağını düşünerek memnun oluyor, kendi kendime rahatladığımı hissediyordum.

Bu duygularım dört hafta kadar sürdü. Sonra bir akşamüstü grup halinde büroda, alkol duvarının biraz öte yanında otururken, sohbet apansız Sammy Glick'e döndü. Çocuklardan biri Sammy'nin bir filmini görmüştü. '*Top Taca Çıktı*'. Konusu 'Durun, Yale Oyuncuları!' filminin tıpkısıydı. Sammy'nin geçen yılki futbol filmiydi bu. Tabii söz buradan Sammy'nin *Record*'daki günlerine döndü, herkes o günlere ait espri ve fıkraları birbiri ardından or-

taya dökmeye başladı. Bütün anlatılanlar bir güceniklik, bir mi-zah ve bir imrenme havasında anlatılmaktaydı. Her nedense tartışmaya başladık. Sammy'nin nereden geldiği üzerinde bir türlü anlaşamıyorduk. Kimisi Bronx'dan diyor, kimisi mutlaka Washington Heights'dan olduğunu ileri sürüyor, kimisi de doğu yakasının aşağı kısımlarındandır, diyordu. Yine her zamanki gibi bahislere tutuşuldu. Doğru cevabı nasıl bulabileceğimizi bir türlü düşünemiyorduk. Birden aklıma parlak bir fikir geldi. Bütün personelin dosyaları tutulmaz mıydı burada?

Tabii kimse bilmiyordu tutulup tutulmadığını. Dönüp uzak-taki bir masada çalışmakta olan Osborne'a seslendim. "Hey, Oz, biz burada çalışmış insanlar için dosya tutmuyor muyuz?" Osborne da emin değildi. *Record*'a girili henüz bir iki yüzyıl olmuştu, ne bilsin! Sorunun bütün odayı dolaşmasını izledim. "Hey, Jack, bu büroda hiç personel dosyası yok mu?" Jack böyle bir şeyler işittiğini söylüyordu. Ama nerede olabileceği hakkında hiçbir fikri yoktu.

Sonunda dosyaların yerini kendi gözleriyle görmüş olan bir odacı bulduk. Çocuk beni binanın ayak basmadık köşelerinden birine götürdü ve orada Sammy Glick araştırmalarımın devam etmek üzere yalnız bıraktı. Parmaklarım sararmaya başlamış dosya kartonlarının arasında dolaşırken, ben kendimi yalnızca anlamsız bir bahsi sonuçlandırmaya çalışıyor sanıyordum, ama aslında, çocuk Sammy'nin en korkunç esrarları arasına gömülmek üzereydim.

Kartlar parmaklarımın arasından yavaş yavaş kayıp geçiyordu. Gang, Glifford, Glennon ... sonra birden Golden'e gelince, Glick'i nasıl kaçırdığıma pek şaşıtm. Yeniden geri gidip ağır ağır, her kartı okuyarak elden geçirdiğimde, bunun nedenini fark ettim. Adların hepsini okumamış, yalnızca kısacık, tek heceli bir isim aramıştım. Oysa kartlar, Glennon, Glessner, Glickstein diye devam ediyordu. Bu defa birden uyanıp kartı çektim ve çekerken duyduğum heyecandan ötürü de enikonu canım sıkıldı.

Adı	SAMUEL GLICKSTEIN
Mesleği	Odacı
Adresi	136 Rivington Sokağı
Eski işi	Western Sendikasında ulak
Telefon	Yoktur.
Yaşı	17
Boyuna	1.74
Kilosu	65

Ana/baba adı ... Bayan Max Glickstein
Adresi Yukardakinin aynı

Acaba 'stein'i ne zaman boynundan çıkarıp atmıştı? Sammy'nin yıllar önce babası hakkında söylediği bir şeyler aklıma gelir gibi oluyordu. Acaba ne olmuştu Max'a? Lâf olsun diye bu kartı bir kenara kopya etmeyi düşündüm, ama bu da çok fazla zahmet olacaktı. Bu nedenle kartı cebime atmakla yetindim.

•

Ceplerine bir sürü şey doldurmak insanın zayıf noktalarından biri galiba. Bunların çoğu hiç işe yaramaz şeyler olmakla birlikte, durmadan ve büyük bir dikkatle bir elbisenin cebinden ötekine geçirir dururuz. İşte bu yüzden, ertesi pazar günü elimi cebime attığım zaman kartın hâlâ orada durmakta olduğunu gördüm. Şimdi psikologlar belki o pazar, kartı bilinçaltısının yanıma aldırıldığını, çünkü içimden Sammy'yi kökenlerine kadar izlemek istediğimi söyleyebilirler. Bunda haklı da olabilirler tabii. Bilmek gerçekten çok güç. Bütün bildiğim, o sabah Central Park'a doğru giderken niyetimin ördekleri seyredip güvercinlere yem atarak az buçuk hava almaktan başka bir şey olmadığıydı. Bir sigara çekmek için elimi cebime attığımda, 'SAMUEL GLICKSTEIN Odacı 17' yi bulmak gerçekten şaşırtıcı olmuştu. Parktan çıkıp Beşinci Cadde'den aşağıya doğru yürümeye başladığımda bile, nereye gitmekte olduğumu zerre kadar bilmiyordum.

Fakat 38'inci sokağa vardığım sıralarda biraz kuşkulanmaya başladım. Eskiden toplamaya çalıştığım o albümü düşündüm. Tahta parçalarını birleştirip geometrik şekiller yapmayı gerektiren bulmacalardan birine benziyordu o albüm. Bazı parçalar hâlâ eksikti. 34'üncü caddeye gelmişim bile. Zihnim soluk yüzlü odacımanın hayalini kovalıyor, vücudum da aptal gibi zihnimin peşinden gidiyordu.

Yarım saat sonra kendimi onun çocukluk dünyasına girer buldum. Çamaşır ipleriyle, çöp yığınlarıyla, çiçek arabalarıyla, karanlık yüzlü çocuklarla dolu, nehir üzerinde kilometrelerce uzanan çok yabancı bir dünya. A caddesi, Allen caddesi ve Rivington sokağı boyunca yürürken, faşistlerin 'Yahudiler Amerika'yı avucuna almış' diye çıkardıkları lâfın garipliğini düşünmekteydim. Dünyada her ülkeden fazla Yahudi barındıran Amerika'da, çoğunun

eski Amerikan kahramanlarının adlarını taşıyan geto sokaklarına yerleşmiş olduğu o kadar belliydi ki!

Glickstein'lar bir havrayla bir balıkçı dükkânının arasında oturmaktaydılar. Burası paslı yangın merdivenlerinin ve sarkık çamaşır iplerinin arkasına saklanmış, zor fark edilen bir evdi. Bir hızlı rûzgâr, evi yorgun tuğlalarını dar sokağın ortasına dökmeye yeter gibi görünüyordu. Giriş sahanlığında sıcak, baygın ve çok tatsız bir eskilik kokusu vardı. Eskilik ve çürüklük! Bir sürü kirli mutfağın birbirine çok yakın bulumasından doğan bir koku. Glickstein adını posta kutusunun üzerinde görüp 4C numaralı dairenin ziline bastım ve küflü ahşap merdivenleri gıcırdata gıcırdata en üst kata doğru çıkmaya koyuldum.

İnce yapılı, hafif kambur, hasta benizli bir genç, kapıyı zincir yettiği kadar açıp, aralıktan bana kuşkulu bakışlarla baktı.

"Evet?"

Birden bu ziyaretin gülünçlüğü kafama dank etti. Hemen ters yüzü dönüp uzaklaşmak için dayanılmaz bir istek duydum. Ama artık çok geçti. Kim olduğumu anlatmaya başlamıştım bile. Neden geldiğimi söylemeye gelmişti sıra. Sanki biliyormuşum gibi, sanki anlatabilirmişim gibi.

"Adım Manheim," diye kekeledim. "Ben ... şey ... Sammy Glick'in Hollywood'dan arkadaşıyım."

İçerden bir kadın sesinin, "Sammele'den öyle mi?" diye haykırdığını duydum. "İsrail, çabuk açiver o kapıyı!"

Ben içeri girerken kadın pencerenin kenarındaki yerinden kalktı. Pencere kapalıydı. Demek ki orada hava almak için oturuyor olamazdı. O halde bunca yıldan sonra hâlâ sokakta neler olup bittiğini merak ediyor demekti. Hava görmemiş, solgun, buruşuk yüzlü, başının üzerine köylüler gibi attığı siyah şaldan ötürü daha da solgun görünen bir kadındı. Benim görünüşüm onu korkutmuş gibiydi. Acele adımlarla bana doğru yürüyüp yüzüme beni tedirgin eden bir heyecanla baktı.

"*Oi weh mir*, küçük Sammele'm benim! Bir şey oldu ona, değil mi? Söyleyin beyim lütfen. Bana haber verin diye sizi gönderdi, değil mi?"

"Yok, yok, Bayan Glickstein," dedim. Aklımdan beni bu olmadık duruma itenin ne olduğunu düşünmeye çalışıyordum. "Sammy'ye hiçbir şey olmadı. Hem de hiç. Rahat rahat yaşayıp gidiyor."

"Lütfen ... ben annesiyim ... eğer Sammele'me bir şey olduysa bilmek isterim."

"İnanın bana, Bayan Glickstein," diye tekrarlamak zorunda kaldım. "Geliş nedenim bu değil. Sammy şu halinden daha iyi olmazdı."

"Ağh!" diye içini çekti ve yavaş yavaş kendini toplamaya başladı. "Lütfen beni affedin. Sammele'den geldiğinizi duyunca öyle heyecanlandım ki..."

Sarı benizli İsrail, "Sammele'den çok uzun zamandan beri haber almadık da, annem merak ediyor," diye anlatmaya çalıştı.

Bayan Glickstein acele acele, "Ama Sammele iyi çocuktur," dedi. "Her ay çekti postadan çıkar. Fakat öyle çok işi var ki, yazmaya hiç vakit bulamıyor."

Yüzüme baktı, suratındaki kırışıkları daha da derin yarıklar haline getirerek gülümsedi. "Demek sizi oğlum gönderdi. Bana ondan haber getirdiniz, öyle mi?"

İşte yine olanlar oldu, diye düşündüm. Sammy'nin güvenilir dostu, sadık evlâttan anasına mesajlar taşıyor. Niye durmadan itoğlu iti savunma durumuna düşüyordum acaba?

"Size duygularını anlatmamı istedi," diyen sesim kulağıma geldi. "Yazmaya her zaman vakti olmasa bile, sizi hep düşündüğünü bilmenizi istedi."

Heyecanından en temel nezaket kurallarını bile unutmuş gibiydi.

"Bu da onun kardeşidir," dedi. "İsrail." İsrail duasının orta yerinde bulunan ihtiyar bir Yahudi gibi kafasını sallayıp selam verdi. Yüzü genç kalmış, iki büklüm bir ihtiyara benziyordu. "İzzî, haydi şimdi mutfağa gidip bir çay yap bakalım, aferin oğluma."

İsrail'in annesinin emirlerine uyup sessizce dışarıya çıkışına baktım. Eğer fiziksel görünüş insanların birbirine benzemesine yetiyorsa, o zaman Sammy ile İsrail birbirinin eşi demek gerekirdi. Oysa kardeş oldukları ilk bakışta insanın aklına bile gelmiyordu. Çünkü İsrail'in yüzünde umutsuzluk, acı yumuşaklık ve çekingencilik karışımı bir hava vardı. Bütün bunlar birleşince, bu yüz Sammy'nin insanın üzerine fırlayan ifadesinden çok başka bir biçimde yoğurulmuş oluyordu.

Küçük oda, çirkin eşyalarla doluydu. Aşağıda, kapı girişinde duyduğum ılık, yapışkan koku, bu evi kaplayan kokunun bir sızıntısı gibiydi. Çürümekte olan tahtaların ve aynı yerde çok uzun zaman oturmanın kokusu.

Aşağıdaki sokak, top oyununda birbirine haykıran çocukların çığlıklarıyla titremekteydi. Arada sırada satıcıların haykırırları, pencereden pencereye konuşan kadınların dedikoduları, birbirinin

sesini bastırabilmek için herbiri sonuna kadar açılmış radyoların gürültüsü ve bir de herkese bu pazar yerinin, bu oyun alanının, bu sosyal kulübün aslında hâlâ bir sokak olduğunu hatırlatmaya çalışan otomobil kornaları da buna ekleniyordu.

Bayan Glickstein ben bin yılın acılarından duyarlı, neler düşünmekte olduğumu hemen sezmişti.

"Sammele bizim başka mahalleye taşınmamızı istiyor," diye anlattı. "Ama burada havra tam bitişikte olduğu için daha rahatım. Yürümek zorunda kalmıyorum. İskân bürosu da köşeyi dönünce hemen orada. İzzi de işine gitmek için fazla yürümüyor. Hem çevredekilerin hepsiyle öyle iyi dostum ki, sanki eski ülkeymişiz gibi."

İsrail dumanı tüten bardaklarda çayları getirdi. Yanında biraz da salamla ekmek dilimleri vardı. Bayan Glickstein'da İsrail, çaylarını bardakların altındaki tabaklara döküp, dişlerinin arasına sıkıştırdıkları şekerlerden emmeye başladılar.

Sonra kadın dvardaki bir resmi, törendeymiş gibi bir tavırla indirip bana gösterdi. Bir grup resmi. Okulda çekilmişti. "Bakalım hangisinin o olduğunu bulabilecek misiniz?" diye benimle şaka-laştı.

Sıra sıra ciddi suratlara bakarken, acaba onu tanıyabilecek miyim, diye merak ediyordum. Çok garip ama, parmağım dosdoğru onun üzerine yöneldi. Birinci sıranın en solunda, kameraya herkesten daha yakın duruyordu. Bu kısa pantolonlu, aşağıya yığılmış çoraplı küçük oğlancıkta aynı sansar suratı görmek şaşırtıcı oluyordu. "İşte bu," dedim.

Bayan Glickstein kurnaz bir gülüşle aynı sıranın öbür başını göstererek, "Aynı zamanda da burada," dedi. Yakından baktım. Ulu Tanrım, bu da oydu. Ama bu defaki suratı kocaman bir sırtmayla yarılmış, esas biçiminden uzaklaşmıştı. Bayan Glickstein "Fotoğraf makinesinin poz süresi bitmeden grubun arkasından koşarak dolaşmış," diye açıkladı.

İkinci resmine dikkatle baktım. Yüzünde bu mest olmuş ifadeyi daha önce de görmüşlüğüm vardı. O gala gecesinde, ışıklar Rita Royce'la kendisinin çevresinde parlarken, bir de ekranda kendi adını okuduğu sırada. Yüzündeki ifade burada da bir zafer sarhoşluğu yansıtıyordu. Bu resim okulun ilan tahtasına asıldığı zaman Sammy'nin başarısı herhalde herkesleri kelimesiz bırakmış olmalıydı. Suratındaki zafer dolu sırtış, zaten amacının da bu olduğunu göstermeye yetiyordu.

Bayan Glickstein bana Sammy'nin kaç kilo olduğunu, boyu-

nun ne kadara geldiğini, cici bir Yahudi kıızıyla tanışıp tanışmadığını sorup duruyordu. Küçüklüğünde ne şeker bir bebek olduğunu, büyüdükçe ne kadar akıllı ve çalışkan çocuk haline geldiğini anlatırken, hikâyeyi analık gururunun duyarlı sansüründen geçirmektedir. İngilizce konuşurken dili bozuk ve acayıpti. Ama benim Yidiş dilini bildiğimi anlayınca (gerçi konuşmayı çoktan unutmuşum ama söylenenleri hâlâ anlayabiliyordum), bütün köylülerde rastlanan o sanat dolu şiirsellik ona birden yeni bir güç kazandırır gibi oldu.

Konuştuğumuz süre içinde İsrail ağzını bile açmamış sayılırdı. Çayını gürültüyle yudumluyor, kuru ekmeğini ıstılabilecek biçimde çiğniyordu. Ama annesinin anlatışındaki saflığa gülümseyişi ve arasına kendini tutamayıp ağzından kaçıracağı küçük sözler onu yine de ele veriyordu. Bayan Glickstein, Sammy'nin çekinin nasıl hiç sekmeden her ay postadan çıktığını anlatıp gururlanırken, o tiksinti dolu bir yüzle başını sallayıp, "Öyledir, öyledir. Çok düşüncelidir," diye homurdanıyordu. Annesi konuştuğunda ben de onu daha yakından izlemeye başladım. Acaba Sammy'ye olan nefreti ne zamandan beri beslenmekteydi? İşte konuşacak adam bu asıl, diye düşündüm. Adamım buydu benim.

Güneş batarken yepyeni sesler duyulmaya başladı. Bir sürü kısık sesin bir ağızdan şarkı söyler gibi mırıldanmasından doğan garip bir kakofoniydi kulağımıza gelen. Dindar Yahudiler bitişikteki havrada akşam duasına başlıyorlardı. İsrail gidip onlara katılmak üzere ayağa kalktı. Ben de onunla gitmek istediğimi söyleyince gülümseyerek, şaşkın ve memnun, başını salladı.

Çıkarken Bayan Glickstein beni bir daha kutsadı ve küçük oğluna iyi bakmamı söyleyip elime bir kâğıt torba tutuşturdu.

"Elmalı kek," dedi. "Sıcak daha. Bugün yaptım. Sammy dünyada elmalı keki en iyi benim yaptığımı söylerdi."

Kendini tutmaya çalıştıkça gözleri daha da nemleniyordu. "Belki siz ona söyleyebilirsiniz. Vakti olunca bir gelsin, annesini görsün diye ..."

Derin bir yaradan gelen inilti gibiydi bu söz. Dışarıya çıkarırken, Sammy'nin daha kimbilir ne zalimliklerini aynı yumuşak isteksizlikle kabul etmek zorunda kaldığını düşünmekteydim.

Havra çıplak, külüstür bir yerd. Bütün pencereleri kapalı olduğu için pek de havasızdı. Çoğu yaşlı olan kırk elli kişilik bir grup, yüzleri doğuya, kutsal diyara doğru dönük, oturmuş, kendi kişiliklerini, öfkeli, çok şey isteyen Tanrıların önünde silmiş, bir ağızdan, sonsuz hüznlerle dolu şarkılarını mırıldanıyorlardı.

Orada, onlarla birlikte ileri geri sallanarak oturdum. Ama benim sallanışım pek mekanikti. Çünkü ben Reform ekolünde yetişmiştim. Bu dindarlar benim inançlarımı gâvurluk sayarlardı. Zaten son zamanlarda bu sulanmış Musevilikten gittikçe daha çok uzaklaşıyordum. Kutsal günlerde bir iki dua mırıldanıyordum ama ... aslında eğer insan kardeşlerime karşı yüreğimde bir sevgi besliyorsam, bunu herkes görsün diye süsleyip dramatize etmenin gereksiz olduğuna inanmaya başlamıştım. Yok, eğer yüreğimde böyle bir şey yoksa, zaten hiçbir Tanrı, hiçbir kilise onu yaratamazdı. Böylece orada ileri geri sallanıp düşünmeyi sürdürdüm. Ne demekti Yahudi? Antropologlar Yahudiliğin ırk olmadığını kanıtlamış durumdaydılar. Çünkü en ince ırk dalı Sâmi olarak ayrılmakta, bu dal Araplarla Asurluları, yani dünyanın en hırslı Yahudi düşmanlarından bazılarını içine almaktaydı. Din olduğunu kabul etsek, o zaman da benim gibi Yahudileri hesaba hiç katmamak gerekirdi. Yok, bir milli kültür birimiyse, Amerika'da eriyip yok olacak demekti. Çünkü Glickstein'ların on dokuzuncu yüzyılın sonlarında beraberlerinde getirdikleri gelenekler, İsrail gibileri etkilese bile, küçük kardeşi gibi acelesi olanların bunları gereksiz diye fırlatıp atacakları kesindi.

•

Oradan çıktıktan sonra ikimiz karşıdaki küçük börekçi dükânına gittik. Burası oturmak için en uygun yer olmalıydı. Karşılıklı patatesli *Knis* yiyip konuştuk.

Çevrenin yoksulluğu İsrail'i yutmuş gibiydi. İskân bürosunda on beş yıldır çalışmaktaydı. Çocukluğunda cilt veremi olmuş, doktorlar ona daha iyi iklimli bir yerde yaşamasını öğütlemişlerdi, ama yine de onu burada tutan bir şey vardı. Kendisini milletine bağlayan, koparamadığı görünmez bir bağ.

"Anlatması güç," diyordu. "Her zaman onları düşünüyorum. Uzağa gitsem, merak ederim hepsini."

Konuşmasında aksan yoksa da, Yahudi ilâhilerinin tonu ve şarkımsı iniş çıkışı vardı.

"İskân ne verebiliyor ki?" diye sordum.

Yorgun yorgun başını salladı. "Biliyorum," dedi. "Bazen Hudson nehrinde çıplak elle balık yakalamaya çalışıyormuşum gibi hissedirim kendimi." Sesinin müziği bu defa faydasızlığı daha da koyultarak ifade ediyordu. "Birinin okula gidecek elbisesi olmaz. Elbiseyi bulursun, bu sefer yine gidemez. Neden? Çünkü ba-

bası işsizdir. İşi bulursun..."

Umutsuzca omuzlarını kaldırdı. "Hergün böyle. Daha bile kötü. Kızılar hep gelip iskânın ne yararı var, diye soruyorlar. Bu da eski zincirin bir halkası, diyorlar. Bu düzeni kökünden kaldırıp atmak, yerine bir yenisini getirmek gerek. Bilmem ki, belki de o kadar deli değiller aslında. Ama şiddet fazla, değil mi? Zaten yeterince kötülük gördük. Bayan Fleischman'ın bebğine kim süt bulacak, annesi dün ölen küçük Irving'e kim bakacak...?"

Umutsuzluk onu birden susturdu.

"İsrael," dedim. "Bu konuda her zaman bu duyguları mı besledin?"

"Galiba babamdan geliyor," dedi. "Eğer eskiden yaşamış olsa, adı kutsal kıtaba geçerdi. Bu bölgede herkes ona Baba Glick derdi. Çocukluğumda hatırlarım, babam yemeğe hep aç birini getirirdi. Bize yetecek kadar yiyeceğimiz olmadığı zamanlar bile. Bir keresinde İrlandalı bir serseriye getirdiğini de hatırlarım. O gün de ayın günüydü. Tören, düzenbazı bayağı ağlatmıştı. Konu komşuda ne terslik olsa, hemen herkes Baba Glick'den yardım isterdi. Gece yarısı doktorluk etmeye bile çağırılırdı. Zavallı Baba Glick."

"Şimdi nerede?"

"Sammy on üç yaşındayken öldü."

"Nasıl öldü, İsrael?"

"Ezildi. Bir akşam işporta arabasıyla eve dönerken ezildi. Zavallı babam. Sanki ezilmeyi istiyormuş gibiydi."

"Nedendi? Sebebi neydi, İsrael?"

"Ne yararı var? Olan oldu. Şimdi kardeşim artık büyük adam olduğuna göre, anlatsam kıskanıyor gibi olurum."

"Ama aslında sen Sammy olmak istemezdin, değil mi?"

"Sammy olmak, ha? Çiğ domuz yerim daha iyi!"

"Babanla arasında ne olmuştu?" dedim. "Nasıl çocuktu Sammy? Anlatabilirsin bana."

Ona kendisinden yana olduğumu söylemek istiyordum aslında. Galiba bunu anlamıştı.

İsrael öfkeli görünemeyen Yahudilerdendi. Böyleleri öfkeli görünmek istedikleri zaman daha da melankolik olurlar.

"Babamın kalbini kırdı," dedi. "Babamın artık yaşamak istemesine sebep oldu."

"Ne oldu? Ne yaptı?"

"Uzun hikâye. Biliyorum, kendi kanından, canından olanlar için böyle söylemek hoş değil, ama şu dakıka düşün geberse dışına bile katılmam."

Sonunda börekçiden çıktığımız zaman ortalık iyice karar-mıştı. Elektrik direklerinin ışığı altında oynayan soluk yüzlü çocuklar hayaletlere benziyordu. İsrail'in hikâyesini sonuna kadar dinlemiştim. Hazin öfkeli, gözyaşı ve küfür dolu bir hikâyeydi. Karmaşık geto sokaklarından metro durağına doğru yürürken, büyüyünce Sammy Glick olabilecek bu küçük canavarları görmek tüylerimi diken diken ediyordu.

İsrail'in anlattıkları hem hayranlık uyandıran, hem de doyurmayan cinstendi. Öyle ki, Sherlock Holmes'cilik oyununa devam etmeye daha da fazla zorlanmış oluyordum. Tek farkı, bu konunun bir cinayeti çözümlemekten daha önemli olmasıydı. Hâlâ doldurulması gereken büyük boşluklar vardı. Ama İsrail yine de bana epey ipucu vermişti. Sammy'nin ilk öğretmenini anlatmıştı bir kere. Bayan Carr. Okulda hâlâ öğretmenlik yapıyordu. Tilki Dört Göz'ü de anlatmıştı. Bütün çocukların boş vakitlerinde köşedeki dükkânında oyalandıkları terzinin dejenere oğlu. Hepsinin hayran olduğu kahraman.

İlk boş zamanımda kendimi yine bu mahalleye yürür buldum. Sammy'nin okulunun bahçesine girdiğimde çocuklar toplanmış, bir kavga seyrediyorlardı. "Gebert gâvuru!" diye bağınıyorlardı. "Hayalarına vur! Filistin'e, İrlanda'ya, Papa'ya geri gönder!" Bu kadar çabuk öğrenilen nefretleri görünce, insan kolay yanılabılır, bunların kandan geldiğini sanabilirdi.

Bu çocuklar her çocuk gibi dövüşmüyordu. Profesyoneller gibi dövüşüyordu. Ciddi, ağır hareketleri vardı. Birbirlerine bir yaklaşıp bir uzaklaşıyor, ayaklarının üzerinde sekerek dans ediyorlardı. Kavuştuklarında birbirlerinin böbreklerini yumrukluyor, sonra ayrılıyor, kusursuz bir zaman ayarlamasıyla yeniden yumrukluyorlardı. Çocuk değildi bunlar. Pişkin savaşıtlardı. Yedi sekiz yaşlarında savaş gazileriydi. Doğu yakası herkesin doğar doğmaz ipleri aşip içine girdiği dev bir ringdi çünkü.

Bu dünyaya geleli yarım düzine yıl ancak geçmiş bir çocuk, elindeki tebeşirle bahçenin duvarına bilinen ayıp lâfı yazmaktaydı. Her harf otuz kırk santim boyundaydı. Kelime orada, düşman dünyaya meydan okurmuşçasına duruyordu. Sammy'nin de herhalde bu yaşlarda öğrendiği ve herkese karşı tutumunda kendine ilke edindiği o sözcük.

Öğretmeni bulabileceğimi pek de sanmıyordum. Ama oradaydı. Orta yaşlı, sıkısa, konuşkan bir kadındı. Bunca yıldır o düşmanca davranışlı çocuklardan kurulu kalabalık sınıflarda nasıl otorite kurmaya çalıştığını hesaba katınca, görüldüğü kadar da

sinirli olmadığı ortaya çıkıyordu.

Konuştukça Sammy'ye ait unuttuğunu sandığı anıları tekrar aklına gelmeye başladı ve o da hepsini büyük bir istekle bana devretti. Bunun birinci nedeni, hatırlama gücünden duyduğu gururdu. Biraz da, tabii, Sammy'nin çocukluk serüvenlerinin onu hâlâ garip bir biçimde şaşırtmasının rolü vardı.

Hiç unutmayacağını söylediği olaylardan biri, Sammy'nin okula ilk başladığı gündü. Dinlediğim zaman ben de asla unutmayacağımı anlamıştım. Sammy unuttuysa bile, benliğine işlemiştii bir kere.

Oradan ayrılırken Bayan Carr, "Demek şimdi ünlü bir film yazarı," dedi. "Onun parlak bir bilimadamı olacağını düşünürdüm. Ama sınıfları ilerledikçe ilgisi azalmaya başlamıştı. Buralarda bu bizim baş sorunumuzdur, bilir misiniz? Bu ilkokul, onların eğitiminin yalnızca bir parçası. Esas öğrenimlerini sokakta ediniyorlar. Sammy işte asıl orada yıldız bir öğrenciydi." Gözlüğünü çıkarıp büyük bir dikkatle silmeye koyuldu. Birden ne kadar yaşlı ve yorgun olduğunu fark ettim. "Ama buna karşı elimizden bir şey gelmez," diye sürdürdü sözlerini. "Bazen burada oturup pencereden dışarıya bakarken, bütün umutlarımı yitirdiğim olur ... o sokaklarda öğrendikleri kötü şeyler ..."

Oradan tekrar yollara düştüm. Bu defa Sammy'nin ikinci okulunu gözden geçirmek istiyordum. Serbest eğitim okulunu! Sokakları! O okul da hiç değişmemişti. Yaşlı terzi ölmüş, dükkân Tilki Dört Göz'e kalmıştı. Oynak şaşı gözleri, birer santim kalınlığındaki gözlük camlarından bakıyordu insana. Çenesi yoktu, ama yanakları şiş şişti. Konuşmaya başladığında berbat dişleri gözük-tü. Kullandığı dil o kadar kötüydü ki, Sammy'ninki onunla karşılaştırıldığında Canterbury Başpiskoposunun dili gibi anı kalıyordu. Dükkânın duvarları kadın anatomisinin gizli taraflarının resimleriyle süslenmişti. Hepsi film dergilerinden ya da polis yayınlarından büyük bir özenle kesilmişti.

"Ben Sammy Glick'in arkadaşayım," dedim. "Buralara yolum düşerse sizi aramamı söylemişti."

"Hay Allahtan iyilik!" dedi. "Bizim Sammy, ha? Bir ateş parçasıydı o Sammy! Çok para kazanacağını her zaman söyledim. Ama film işine gireceği aklıma gelmemişti." Kahkahası tiz ve edepsizceydi. "Hahha! ... Hiç unutmam, bir keresinde ..."

Rivington'dan ayrıldım, ama ne kokusunu, ne gürültüsünü, ne de orada gördüğüm çehreleri unutabildim. O sokağın kaldırımlarında koşan Sammy Glick de çıkmadı aklımdan. Günlerce, neyle uğraşiyor olursam olayım, hep gözümün önüne geldi durdu. Bir filme gidip umutsuz çocukların durumunu seyrettim. İçimden, haydi canım, diyordum. Sammy ile karşılaştırıldığında bunlar bir grup onur izcisi sayılır. Belki konuşmaları biraz daha renkli olabilir, ama aslında kötü değiller ki! Oysa ben artık çocukluğun nasıl kötü olabileceğini öğrenmiştim. Ah, tipik Amerikalı çocuk rüyası! Esmer bacaklı, çıplak ayaklı çocukların korsancılık oynaması, yüzmesi, havuzlarda kâğıttan kayık yüzdürmesi, pazarları şapkaları başlarında, süslü püslü gezmesi, ilk aşkları, okul anıları, utangaç delikanlılar, pembe yanaklı kızlar, Tom Sawyer'ler, Penrod'lar, Andy Hardy'ler ... Aman bitiştiğimizdeki mahalle sinemasına gelen Mickey Rooney filmini kaçırmayın. Adı Andy Hardy. Senaryosunu baştan sona Sammy Glick yazmış ...

Nasıldı çocukluğu bu Sammy Glick'in? Yaklaşın sayın bayanlar, baylar! Yaklaşın ve hiç çocuk olmadan büyüyen adamı görün. Hepsi zihnimde bir kâbus gibiydi. Çocukluğunun bütün o çarçabuk oluşmuş korkunç sahnelerinin gerisinde Sammy'nin suratı, ürkütücü bir hayal gibi belirliyordu.

Max Glickstein'in eski memleketindeyken mesleği elmas yontmaktı. Hem işinden, hem de dininden gurur duyan bir insandı. İlk çocuğunu elinden alan hastalıktan sonra Max, karısıyla ikinci oğlunu Amerika'ya doğru yola çıkarmış, fakat çocuk okyanus ortasındaiken ölmüştü. Max karısını, "Cesur olmalıyız, anne," diye avutmuştu. "Belki de Tanrı bize eski dertlerimizin hiçbirini yeni yurdumuza taşımamamız gerektiğini öğütüyor. Yeni oğullarımız olacak. Küçük Amerikalılarımız olacak. Orada yepyeni bir mutluluk ve barış bulacağız."

Geldiklerinde Rivington sokağını buldular, ama yontacak elmas bulamadılar. Bir süre sonra Max haftada on dolara bir cam kesme işi buldu. "Cam!" diye yakınıyordu. "Camı her eşek kesebilir. Ama elmas!"

Yıllarca cumartesi dışında her Allahın günü cam kestti. Cumartesileri ise tanrısına yalvardı. Karısı ona iki erkek evlât doğur-

du. Önce İsrail, beş yıl sonra da Shmelka. Ebe, Shmelka'nın yaşayacağını pek sanmamıştı. Zar zor iki buçuk kilo geliyordu. Ebe, "Bu kadar küçüğü nebiş olur," diyordu. "Kedi olsa çoktan boğardık." Fakat düşünen hayvanlarda, en güçlülerin sağ kalması kuramı çok daha başka türlü geçerli olmaktaydı. Ana Glickstein kadar basit düşünen hayvanlarda bile. Koca memesini çocuğun ağzına tıktı, çocuk önce boğulur gibi oldu, sonra avaz avaz bağırdı ve yaşamaya başladı.

Cılız olduğu için annesi ona çok zaman ayırıyordu. Hızla gelişti. Bir yaşına gelmeden yürüdü, ikinci doğum gününden önce de konuştu. Üç buçuk yaşına geldiğinde, kendi adını değiştirdi. Günün birinde İsrail'in arkadaşlarından biri, adıyla alay etmişti. Ondan sonra annesi onu, "Shmelka, buraya gel," diye çağırdığında hiç aldırış etmedi. Kadın yine çağırdı. Bu sefer o:

"Artık benim adım Shmelka değil," dedi.

"Öyle mi?" dedi annesi. "O halde lütfen bana adının ne olduğunu söyler misin?"

"Sammy."

Sammy karşı dairede oturan çocuğun adıydı. Annesi durmadan pencerelerden ona böyle seslenirdi.

Grev, Sammy dört yaşına geldiği zaman başladı. Cam kesme işçileri on iki buçuk dolar istiyorlardı. Baba artık ustabaşı olmuştu. Haftada on altı dolar kazanıyordu. Ama on dolarla yaşamının ne demek olduğunu da unutmuş değildi. Hele şimdi savaş yüzünden fiyatlar da artmıştı. Yanındaki işçilerle birlikte o da fabrikadan dışarıya yürüdü.

Patron, "Bay Glickstein, enayilik etmeyin," demişti. "Bir iki yıl sonra ortağım olacaksınız. Kendi boğazınızı kendi elinizle kesmek insanca bir davranış değildir. Hem her taraf sayısız göçmenlerle doluyken bu grev ne akla hizmet yanı? (Patron buraya yirmi yıl önce gelmiş olduğu için, yeni gelenlere üstten bakabiliyordu.) Gidenin yerine rahatça bir yenisini alabilirim."

Baba Glick'in sesi derinden geliyordu. Kendinden çok emin bir havası vardı. Sanki Kitab-ı Mukaddes'ten bir dua okumaktaydı. "Bir sömürü aracına ortak olmak, ha? Böyle bir şerefli çok kolay feda edebilirim."

Ama patron hiç değilse bir noktada haklıydı. Boş işçi pek çoktu. Grev altı ay sürdüklendi ... sonra bir yıl ... İşlerinin yüzünü bir daha göremediler.

Komşular Glickstein'lara yardım ettiler. Tıpkı Baba'nın onlara yardım ettiği gibi. Cumartesileri ayın şarkıları söyleyerek birkaç

kuruş kazanabiliyordu. Ama genelde hizmeti parasız yapmaktan çok hoşlanıyor, çoğu zaman da öyle yapıyordu. Sinagogda omzunda şalıyla dolaşmak, yarmulke'si, koca sakalıyla var olmak ... evet, orada hayat zengin ve güzeldi. Onun dışındakiler, hep yaşamak için yapmaya mecbur olduğumuz küçük hareketlerden başka bir şey değildi.

Gerçekten de hayatta kalmayı ancak başarabiliyorlardı. Sammy sokaklarda yalınayak oynardı. Beşinci doğumgününde İsrail'in küçükmüş pabuçlarından bir çifti ona verildi. Fakat bunlar da Sammy'ye birkaç numara büyüktü. Palyaço çarıkları gibi lâk lâk ses çıkarması, öteki çocukları güldürüyordu. Bazen alay edenleri kovalarken pabuçlar ayağından fırlar, Sammy onları alıp en yakındaki düşmanına savururdu.

Sonunda Baba Glick, işine yeniden kavuşma umutlarından tümüyle vazgeçti. Artık çok yaşlıydı. Amerika gençler ülkesiydi. O da bütün ötekiler gibi kendine bir işporta arabası aldı günün birinde. Bununla gömlek, kravat, çorap satıyordu. Yirmi beş sentten yukarı malı yoktu. Ne var ki, arabalı satıcılar pek çok, müşteriler ise azdı.

Sammy gazete satmaya başlamıştı. Boyu yüz dört santim geliyor, canı oyun oynamak istiyordu. Gazete işini, kendi yerine neden İsrail'in yapmadığını bir türlü anlayamıyordu. Oysa İsrail'in Bar-mitzva'sı gelip çatmıştı. Saat üç buçukta, okul tatil olur olmaz çalışmaya oturuyor, akşam yemeği saatine kadar başını kaldırmıyordu. Baba onunla çok gururlanmaktaydı. Haham, babaya İsrail'in gerçek bir Talmud bilimcisinin niteliklerine sahip olduğunu söylemişti. Hahamın Tanrı'dan başka kimseleri pek övmediği bilinen bir gerçektir. Baba her tarafta, "Tanrı oğluma haham yüreği, haham aklı vermiş," deyip övünüyordu.

Sammy, gazeteleri koltuğunun altında, on dördüncü caddeyi bir aşağı bir yukarı gezerek Avrupa'daki savaşa ait manşetleri haykırmaktaydı. Eve döndüğünde sesi hep kısık olur, avucunda tek sentlerden otuz kırk tane bulunurdu. Oturup paraları sayar, sonra da, "Allah kahretsin, bağırımdan beynim sokaklara dökülüyor da metelik etmiyor," diye homurdanırdı.

O zaman Baba Glick başını elindeki dua kitabından kaldırıp, "Lütfen! Biz bu eve böyle sözler getirmek istemiyoruz," derdi.

Sammy bir keresinde, "Söyleyene bak," dedi. "Tilki Dört Göz bana ne dedi, biliyor musun? Sen enayilik edip de işinden çıkmasaymışın, ben böyle gazete satmak zorunda kalmayacaktım. Ona babası söylemiş."

Baba Glick, "Kes sesini!" diye bağırdı.

Sammy, "Grev anamızı tam bellemiş diyor," diye devam etti.

O zaman Baba Glick'in tokadı Sammy'nin yanağında şakladı. Yüzünde pembe bir iz belirmişti, ama Sammy'nin hiç sesi çıkmadı. Altı yaşına gelinceye kadar, içine kapanmayı çoktan öğrenmiş bulunuyordu.

Ana Glickstein, "Baba, lütfen," diye yalvardı. "O kadar küçük ki! Bu lâfların anlamını nereden bilebilir? Sokakta duyduklarını tekrarlıyor."

Baba, "Ben de ona duyduklarını unutmaya alışması için vurdum," diye karşılık verdi.

Birkaç hafta sonra Sammy eve bir dolar yetmiş sekiz sentle döndü. Baba, Anne ve İsrail çevresinde sevinçten dans ediyorlardı.

Baba şaşkınlıkla, "Sammy, bütün gazetelerini sattın, öyle mi?" dedi.

"Evet. Karşı köşede bir herif iyi iş yapıyordu. Çünkü satar-ken 'AMERİKA SAVAŞA GİREBİLİR' diye bağınyordu. Müşterinin birine, gazetede öyle bir şey yazıp yazmadığını sordum. Hayır deyince, ben de böyle bir numara çevirebilirim, diye düşündüm. Hemen 'AMERİKA SAVAŞA GİRİYOR' diye bağırmaya başladım. Allah be! Herkesin nasıl koşuştuğunu bir göreydin!"

Baba Glick, "Ama yalan bu!" dedi. "Gazeteleri bu yolla satmak hırsızlıktan başka bir şey değil."

Sammy, "Herkes manşet uyduruyor," dedi. "Niye hiç akıllanmıyorsun?"

Sammy okula gidinceye kadar bir yıl böylece çalıştı.

Okula ilk gittiği gün, Sheik gözlerini dikmiş, ona bakıp duruyordu. Sammy, Bayan Carr'in söylediklerini dinlemeye çalışıyor, ama bir türlü dikkatini toplayamıyordu. Çünkü Sheik'in küçük kara gözleri cildinde delikler oyar gibiydi. Sheik'i bilmeyen yoktu. Anası İtalyan, babası İrlandalıydı. Konu komşu bütün gece ikisinin kavgasını dinler dururdu. Kavgalar hep hangisinin daha iyi katolik olduğu konusundaydı. Sheik sınıfın en büyüğüydü. Çünkü birkaç yıl sınıfta kalmıştı. Çocukların ona Sheik (şeyh) demesi, yakışıklı olduğu için değil, daha bu yaşta küçük kızlara ne yapabileceğini bildiği içindi. Hattâ bir tanesi üzerinde denediği bile söylenirdi. Ama bu lâf herhalde Sheik'in kendi palavralarından çıkmış olmalıydı. Ünlü bir atmasyoncuydu Sheik. Ağabeyinin serüvenlerini kendine yakıştırıp anlatırdı.

Ders boyunca Sheik oracıkta Sammy'den nefret ede ede

oturmaya sürdürdü. Sammy onun sırasına oturmuştu. İki yıldan beri oturduğu sırasına. Sammy'ye oradan kalkmasını söylemişti tabii, ama o hiç aldırmamıştı.

O zaman Sheik dişlerinin arasından, "Pekâlâ, pıs çifti!" diye söylenmişti. "Dersten sonra görüşürüz seninle."

Öğle paydosuydu. Çocuklardan bir kısmı top oyununa başlamak üzereydi. Sammy de oynamak istiyordu. Okuldan sonra din dersi vardı. Daha sonra gazete satmaya çıkacaktı. Oysa Sammy büyüdüğünde top oyuncusu olmak istiyordu. Hem görüşü iyi, hem de ayağına çabuktu. Ama daha önce Sheik'le dövüşmesi gerekiyordu. Sheik hem ondan iki yaş daha büyük, hem de yarım kafa boyu daha uzundu. Sammy onu süzdü. Herhalde canına okunacaktı. Ama korkmuyordu. Yalnız top oynayamayacağı için üzülmüyordu. Sheik'in peşinden boş bir arsaya doğru yollandı. Burası çöplük gibi bir yerd. Her taraf boş konserve tenekeleriyle, fırlatılıp atılmış bir sürü hırdavatla doluydu.

Arsaya girer girmez Sheik hemen bir tane patlattı. Yumruk Sammy'nin burnuna gelmiş, kan fışkırtmıştı. Sanki burnu bütün suratından büyükmüş gibi geldi birden. Hiçbir şey göremiyordu. Yine de kollarını savurarak atıldı. Sheik'in yumruğu bir kere daha Sammy'nin burnunu buldu. Sammy, üzerinde Sheik'le birlikte yere ykıldı. Sheik altındaki kanlı surata tekme tokat savurup duruyor, bütün vücudu nefretle titreyerek, "Siz İsa'yı öldürdünüz! Siz İsa'yı öldürdünüz!" diye bağırıyordu.

Sonunda Sammy artık hiç vurmamaya başlayınca, Sheik onu orada bırakıp yemeğini yemeye gitti. Sammy kanı dininceye kadar orada beklemeye çalıştı, ama kan bir türlü dinmiyordu. Bu yüzden, yüzü gözü kan içinde, okulun bahçesine kadar yürümek zorunda kaldı. Bayan Carr hemen onu yakalayıp kadınlar tuvaletine götürdü. Orada kanlar yıkanırken Sammy bembeyaz, ölü gibi sessiz duruyordu. Gözlerinde hiç yaş yoktu. Yalnız dudakları sımsıkı, bakışı çırkındı.

Öğretmen, "Galiba burnun kırılmış," dedi.

"Çok acııyor."

"İçeriye gelip biraz uzansan iyi olur."

"Aa! Neredeyim ben be? Çocuklar beni kızların helâsında görmeden toz olayım daha iyi."

Bayan Carr ona karşı nasıl davranacağını pek bilemiyordu. Bu okula daha yeni gelmiş, önceden bu tip çocuklarla hiç karşılaşmamıştı. Ağlasa, o zaman ona canı yanmış bir çocuğa davranılması gerektiği gibi davranacaktı. Ama çocuk buna izin vermiyor-

du.

"O çocuk niye bana İsa'yı öldürdüğümü söylüyordu?" diye sordu. "İtoğlu it!"

Bayan Carr, "Böyle konuşmamalısın," dedi. "İsa, insanlar birbirini bağışlasın ve yüreklerinde kardeş sevgisiyle yaşasınlar diye öldü."

Sammy, "Öyle mi?" dedi. "Ya peki Sheik? O İsa'ya inanmıyor mu?"

Bayan Carr, "İnanıyor ama ..." dedi, "... belki ..."

Sammy, "Otursam iyi olacak," diye mırıldandı. "Başım dönüyor."

Bayan Carr kollarını onun boynuna sarmaya çalıştığı zaman Sammy hemen geri çekildi. Kendisine uzanan yardım elini ısırmaya çalışan yaralı bir hayvan gibiydi.

Öğretmen, "Artık üzülmene gerek yok," dedi. "Ben Sheik'le konuşacağım. Daha büyük çocuklardan da sana göz kulak olmalarını rica edeceğim."

Sammy'nin sesi öğretmenin acıma duygularının karşısına dikiliverdi. "Kim istedi senden bunu? Ben mahallebi çocuğu muyum? Kendi kendimi koruyabilirim bal gibi!"

Sheik kendini her gün İsa'nın öcünü almaya zorunlu hissediyordu. Sammy artık onun dayaklarını okul hayatının bir parçası kabul etmeye başlamıştı. Hiç kaçmaya çalışmıyordu. Her şeye, boks şampiyonlarının antrenman rakipleri gibi, sakın sakın dayanıyordu. Her akşam eve yüzü gözü şiş ya da dudağı patlak olarak geliyor, annesi onu kollarına alıp, "Sammele, Sammele," diye ağlıyordu. Ama Sammy bir tek kere bile annesiyle birlikte ağlamamıştı. Kendini onun kollarında kazık gibi, dindik tutuyordu. Bir yabancıydı Sammy ona.

Bir süre sonra artık bu iş Sheik'e hiç zevk vermez olmuştu. Ağır işçilik, mezbaha işçiliği gibi bir şeydi. Sheik çevresine bakıp daha çok tepki gösterecek kurbanlar aramaya başladı. Hattâ Sammy'ye karşı garip ve esrarlı bir korku bile besler olmuştu. İstedildiğini söyleyebiliyor, ağız dolusu cevaplar veriyordu Sammy ona. Sheik'in elinden, onu tekrar dövmekten başka bir şey gelmiyordu. Sammy'nin bağurmadan dayandığı bütün o acılar, artık karnında tüm sınırlarını öldüren sert bir topak meydana getirmiş gibiydi.

Hayat çok çabuk akıyordu. Sammy durmadan yeni şeyler öğrenmekteydi. Glickstein'ların yoksulluğu onu çok etkiliyordu, ama İsrail'i etkilediği biçimde değil. Sammy'nin gözü hep bir dolar fazla kazanma fırsatlarındaydı. Küçük Hristiyan çocuklarının,

başlarına Yahudi şapkası geçirerek havrada sadaka toplamak üzere Yahudi çocuklarının arasına karışması, ona bir fikir verdi. Bir cumartesi günü misyona kadar yürüyüp İsa'cılarını kendisini Hristiyan yapmasına izin verdi. Tabii bir dolar karşılığında. O gün evine cebinde şıkırdayan yetmiş beş sentle, zengin olarak döndü. Babası otorite sağlamak için son çabalarını kullanarak ona din dersine niçin gitmediğini sordu. Sammy din derslerinden nefret ediyordu. O kokmuş arka odada üç saat ekşi suratlı hahamın karşısında oturup İbrani Hukukunun zırvalarını dinlemek çekilir miydi? İbrani kurallarına karşı gelince insanı hapse tıkmıyorlardı ki! Ama paran yok da çalışıyorsan, ya da kıranı veremiyorsan ... o zaman tıkiyorlardı. Sammy, "Bir dolar kazanmaya gittim de ondan," diye karşılık verdi.

Babası, "Sammy," diye uludu. "Kutsal günde paraya dokunmak, ha? Tanrı seni çarpar bunun için!"

Yaşlı adam parayı kaptığı gibi merdivenlerden aşağıya fırlattı.

Sammy babasına tıpkı Sheik'e baktığı gibi, ateş saçan gözlerle baktı. Artık bütün dünyaya böyle bakmaya başlıyordu.

Sonra avazı çıktığı kadar, "Seni koca salak!" diye haykırdı. Sesi öfkeden çingir çingir ötüyordu. "Tembel köpoğlu köpek!"

İhtiyar hiç cevap vermedi. Gözleri kapanmış, dudakları kıpırdıyordu. Sanki bir tarafına inme inmiş gibi bir hali vardı. Dua ediyordu.

Sammy aşağıya indi, paralarını buluncaya kadar aradı.

Annesi de merdivenlerden inerek onun yanına oturdu. Sammy'yi hiç azarlayamıyordu. Babaya acımişti, ama Sammy'ye de acıyordu. Anlıyordu neler hissettiğini. Amerika'da hayat, Yahudiler için biraz fazla hızlıydı. Hem dua edip hem de yaşama savaşı vermeye vakit yoktu. Cumartesi günleri para tutmamak, ata binmemek gibi eskimiş kuralları burada uygulamak çok zordu. Belki İsrail bunlara uyarak yaşamaya çalışabilirdi, ama Sammy asla! Sammy'den korkuyordu Bayan Glickstein. Eski ülkelerinde hırsız olan, soyguncu olan, ya da zengin olup da yoksullarla konuşmayan Yahudileri çok görmüştü. Ama Sammy gibisine hiç rastlamamıştı. Sammy artık gerçek bir Yahudi bile sayılmazdı. Durmadan küfür eden, dövüşen, hile yapan Hristiyanlardan zerre kadar farkı yoktu. Bazen onun kendi karnında oluştuğuna inanmak bile güç geliyordu. Sammy, Rivington sokağının karnında oluşmuştu.

Baba Glick, Sammy'nin yetmiş beş sentini nasıl kazandığını öğrendiği zaman, havraya günde iki yerine dört kere gitmeye baş-

ladı. Ağlaya ağlaya Tanrı'ya Sammy'yi kurtarması için yalvardı.

Sammy on bir yaşına kadar bakir kalmıştı. Fakat yine de çocukluk hayalleri hiçbir zaman leyleklerle gölgelenmemişti. Küçük evler ve sıkışık hayat, o bölgede seksi açığa çıkarmış durumdaydı. Bir Halloween bayramında Yahudi avcısı gruplar, içine taş doldurdukları çoraplarla sokakları talan ederken, Sammy sığındığı merdiven altında birbirine kenetlenmiş bir çift görmüştü. Nice sıcak yaz gecelerinde, damların üzerinde koşarken, çiftlerin bacakları üstünden atlamak zorunda kalıyordu. Sokağa ilk çıktığı gün, tanımadıkları adamları takma adlarla çağıran boyalı kadınları da görmüştü. Siska, gelişmemiş organlarında önce merak, sonra istek uyandı.

Günün birinde bu kadınlardan birine sokulup, annesinin alışveriş için verdiği yirmi beş senti teklif etti. Ama kadın onu tepeden tırnağa kadar süzdükten sonra ellerini beline dayayıp kahkahalarla güldü.

Birkaç gün sonra SammyTilki'nin dükkânında oyalanırken. içeriye Shirley Stebbings girdi. Shirley onların hepsinden birkaç yaş büyüktü. On altı ya da on yedi olacaktı. İnce uzun bir kızdı. Güzel vücutlu olması için bütün gerekli olan, birkaç kilodan başka bir şey değildi. Ailesinin para darlığı çektiği söyleniyordu. Çünkü Shirley'i çalıştırmıyor, okula gönderiyorlardı. Darlığın bir nedeni de buydu. Öteki kızlar gibi sert değildi Shirley. Onlar gibi anlamlı kahkahalar da savurmazdı. Çevrede ona "küsün pisi" diye ad takmışlardı. Ağzı hep bir nefret ifadesiyle gerilmiş gibiydi.

"Tilki, başım dertte," dedi. "On dolara çok ihtiyacım var."

"Çok, ha?" Tilki elini kızın omzuna dayarken sesinin tonuna edepsizce bir hava vermeyi de başarmıştı. "On dolara insan neler yapmaz!"

Sonra sanki çok esprili bir şey söylemiş gibi, çocuklara göz kırptı. Durumu ilk önce on beş yaşlarındaki Eddie kavramıştı.

"Ben bir dolara varım," dedi.

Yüzündeki ifade, artık konunun ne olduğuna dair hiç kuşkuyla yer bırakmıyordu. İş şaka diye başlamıştı ama, Tilki onları, içlerinden dokuz tanesi altı dolara ulaşıncaya kadar konuşturmayı becerdi. Yanakları heyecandan tutuşuyor, şaşı gözleri koruduğu çocukların üzerine fırlayacakmış gibi bakıyordu.

"Pekâlâ abla," dedi. "Ben de sana bir dostluk edeyim, çocuklara nasıl hizmet ettiğini görme karılığında, geri kalan dört doları da ben bastırayım."

Kız dönüp hepsine bir baktı. Çevresinde küçük tatarcıklar

gibi hoplayıp sıçıyorlardı. Sammy omzuna güç geliyordu.

Yorgun bir sesle, "Peki," dedi. "Önce parayı görelim bakalım, âdi piçler."

Arka odada sırası geldiğinde Sammy'yi bir korku almıştı. Kızın üzerine yayılmış, aptalca çabalayıp duruyordu. Tilki Dört Göz gülmekten konuşamıyordu bile.

Sammy bir yandan kanının beynine çıktığını, bir yandan kızın sessiz nefretini, bir yandan da kendi telaşlı iktidarsızlığını hissetmekteydi.

O hâlâ kıza sımsıkı sarılı durumdayken, kız kendini dirseklerinin üzerinde yükselterek, "Birisı gelip bu pireyi üzerimden almayacak mı?" diye seslendi. "Ömrümce bununla uğraşacak değilim ya!"

Tilki'yle Eddie, hâlâ Shirley'e yapışmak için çırpınan Sammy'yi tutup uzaklaştırdılar. Anasının memesinden çekilen bir yavru köpeği andırıyordu.

Shirley paralarını saydı ve geldiğinden biraz daha acı bir suratla, "Eyvallah, âdi piçler," dedikten sonra çıkıp gitti.

Sammy hemen peşinden fırlayıp, "Hey, hak değil bu!" diye seslendi. "Benim paramı geri vermen gerekir."

Ama o para, Sammy'nin hayatın sırlarını keşfetmesi karşılığı olarak gitti giderdi artık.

Savaşın sonra fiyatlar daha da yükseldi. Fakat işporta arabacılığının hiç mi hiç şansı yoktu. Artık sofrada hep para konusu tartışılıyordu. Glickstein'ların kira borcu vardı. Gazete satan bir çocuğun geliri, artık ihtiyarın açığını kapatmaya yetmiyor, çocukların sürekli işler bulmaları gerekiyordu.

Sammy ile İsrail, haberci çocuklar arayan bir ilana birlikte başvurular. Kapının önünde yüzlerce genç birikmişti. Kalabalıkta herkes kapıya yakın bir yere geçebilmek için saatlerce küfürleşip dövüştü. Çünkü anne babaları hepsini, aynı kavgacı ruhu aşılayarak göndermişti. İngilizce olsun, İbranice olsun, İtalyanca olsun ... hep aynı sözler ... Sammy, İsrail, Joe, Pete, Tony, Mike, eğer bugün bu işe girmeyi beceremezsen ne yapacağımızı Tanrı bilir!

İsrail, Sammy'nin önündeydi. Sabahın altısından beri, sekiş olup kapıların açılmasını bekliyorlardı. Soğuktan donmuşlardı, ama titremeleri heyecandandı.

Sonunda kapılar açıldı ve az sonra İsrail kendini kayıt masasının karşısında buldu.

Adam ona, "Yürü, evlât," dedi. "Salamonları almıyoruz."

İsrael orada durakalmıştı. İçin için ağlıyordu. Sammy birden atıldığı gibi İsrael'i yere yıktı.

Adam, "Niye yaptın bunu?" diye sorduğu zaman, Sammy avazı çıktığı kadar, "Bu pis çift beni itip önüme geçti," diye haykırdı.

Adam Sammy'ye dikkatle bakıyordu. Sammy oracıkta, küçücük bir örümcek gibi kabarmış, İsrael'e hırlamaktaydı.

Adam, "Ulan, sen de Yahudiye çok benziyorsun, haylaz," deyince Sammy:

"Allah kahretsin! Herkes beni çiftlilerden biri sanıyor," diye haykırp uydurma bir İtalyancayla hızlı hızlı konuşmaya başladı.

On iki yaşındaki Sammy, akıllara durgunluk veren, yaman bir ulak olmuştu. İlk birkaç ay boyunca gerektiği gibi hızla günlük işlerini yaptı durdu. Sonraları işin püf noktalarını kavramaya başladı. Eve dönerken kapılardan birinin, rastgele birinin zilini çalıyor, kapıyı açan hizmetçiye:

"Burada ulak isteyen kim, sorar mısınız?" diyordu.

Hizmetçi birkaç dakika sonra dönüp ona, "Seni çağıranı bulamadım, çocuğum," dediği zaman, Sammy hemen sızlanmaya ve ağlamaya başlıyordu. "Yani bu kadar yolu boşu boşuna mı tep-tim? Buradan biri çağırdı besbelli ... patron çarçabuk yetişmemi söyledi. Ne yapmaya çalışıyorsunuz? Beni işimden mi attıracaksınız?"

Bu vaveylaya uzun süre olanca sesiyle devam edince, sonunda tabii madam ne olup bittiğini görmeye gelirdi. Aklından, çocuk herhalde haklı olmalı, diye düşünürdü. Belki kızlardan biri çağırmış, sonra da sarhoş olup unutmuş olabilirdi.

Bu oyun genellikle, hiç değilse elli sent koparmaya yarardı. Bazen evin madamı yüksek sesle, "Haberci gitmeden bir şey isteyen var mı?" diye seslenir, o zaman müşterilerden biri belki karısına çekeceği teli hatırlar, ya da kızlar dergi, dondurma aldırma isterlerdi.

Sammy bir kere ayağını içeriye attıktan sonra, yeni bir numara daha öğrenmişti. Bu seferki, kesinlikle başarılı olan bir şeydi. Salonun ortasına dikilip şarkı söylemeye başlardı. Gerçi sesi hiç güzel değildi, ama kullanmasını iyi bilir, utangaçlık etmezdi. Seçtiği şarkılar genellikle dokunaklı b' r yanı olan şeylerdi. "Beni bu hale sen düşürdün ..." gibilerden. Böyle şeyler kızların her zaman hoşuna giderdi. Erkekler de onları memnun etmek için çocuğa birkaç kuruş fırlatırlardı. Bazı cumartesi geceleri bu yolla kazandığı, bütün haftalığından fazla olurdu.

Pazarları cebinde biraz parayla köşe başında, arkadaşlarının arasında dikilmek Sammy'nin hoşuna giderdi. Bir gün Sheik onu yanına çağırды. Sheik daha şimdiden bir gangsterin ketum, anlamlı tavırlarını takınmaya başlamıştı.

Sammy'ye, "Parka kadar peşimden geliver," dedi. "Seninle konuşmak istiyorum."

İki yıl önce rakip çetelerin başkanlarıydılar. Sammy'nin adamları Sheik'i bir damda kıstırmışlardı. Eski günlerde Sammy'nin ondan neler çektiğini bilmeyen yoktu. Kendilerine, Sheik'i evine yollamadan önce kafasında bir delik açmayı emretmesini bekliyorlardı. Ama Sammy, Sheik'e garip bir bakışla bakmış ve, "Haydi, defol, piçoğlu piç! Benim bölgemde görmeyeyim bir daha," demişti.

Bu Sammy'nin artık kuvvetin sırrını anlamaya başladığının belirtisiydi. Sheik'i dövdürüp kemiklerini kırdırmakla ancak başa-baş duruma gelecekti. Sammy fazla düşünmeden, böylesinin kendini nasıl Sheik'e karşı üstün kılacağını içgüdüyle biliyordu.

Parkta Sheik, "Dinle, Sammy," dedi. "Seni uzun süreden beri kontrol ediyorum. Bence uygun sayılırsın."

Sammy, "Çıkar baklayı ağzından," dedi. "Ne istiyorsun?"

Sheik, "Ben bu kokuşmuş mezbeleden bıktım artık," diye açıkladı. "Buradan gidiyorum. İyi bir iş kıvrıp batıya kaçacağım. Seni de ortak etmek istiyorum."

Sammy planı dinledi. Eski işporta arabası kapma işinin süslenmiş bir türüydü. Sammy, Levy'nin dükkânına girecek, adamdan gidip arka taraftan çıkarması gereken bir şey isteyecekti. O sırada Sheik içeri dalacak Levy'ye bir yumruk indirip sımsıkı bağlayacak, Sammy de bu arada kasayı boşaltacaktı.

Sammy dikkatle dinlemekteydi. Sonunda:

"İş yok," dedi. "Enayi işi bu. Dünya kadar daha kolay iş varken, ne haltetmeye akıntıya kürek çekmeli? Aklını kullanana tabii."

Sheik, "Ne gibi yani?" diye sordu.

"Johnny Maloney'e baksana. O da senin mahalleden çıkma. Kardeşi bana Johnny'nin her seçim günü yüz dolar kıvrıdığını anlatıyor. Sırf insanları oy vermeye götürme karşılığında. Ya Salica? O bizden büyük bile sayılmaz. Her geçen gün daha zenginleşiyor. Buralarda kim biriyle yatsa, Salica'nın parası cepte hazır. Böyle bir voli kıvrıp aynasızları da kendi safına almak varken, öyle enayilik yapıp da onları peşine düşürmenin âlemi var mı?"

Sheik sonunda o mahalleden uzaklaşmayı başardı, ama

kendini üç yıl süreyle Çocuk İslâk Ev'i'nde buldu. Sonradan Sammy'nin yerine yanına aldığı Leo Kaplan'la birlikte.

Sammy'nin on dördüncü doğumgününden üç hafta önce bir gün, Baba eve, ağzına tek lokma koyamayacak kadar sıkkin geldi. Sorunca anlatmaya başladı.

"Bugün duadan çıkarken haham benimle konuşmak istedi. 'Max, sana bunu söylerken yüreğim kan ağlıyor, ama oğlun Samuel, Bar-mitzva olamayacak,' dedi. 'Din derslerine hiç gelmiyor. Tek duayı bile ezbere bilmiyor. Tevratın kelimesinden haberi olmadığını hafız da söyledi,' dedi."

Bar-mitzva, Yahudilerin oğulları çocukluktan erkekliğe geçerken, on üç yaşındayken yaptıkları kutlama töreniydi. O gün çocuk bütün bilgilerini gösterir ve "Bugün artık ben bir erkeğim ..." diye başlayan bir de konuşma yapardı. Herkes çocuğa hediyeler getirir, babayı kutlardı. Dindar Yahdiler için bu iş, Hristiyanların vaftizi, Müslümanların sünneti kadar önemliydi.

Baba, "Oı weh!" diye inliyordu. "Kendi etimin, canımın, erkek olmaya hazır olmadığını da mı duyacaktım? Bu günleri de mi görecektim?"

Sammy, "Bunun erkek olmakla ne ilgisi var?" dedi. "Bir sürü zırva! Ben on bir yaşımdan beri erkeğim."

Baba, "Ah, İsrail'in Ulu Tanrısı!" dedi. "Bu utanç verici günahlarımızı nasıl bağışlayabileceksin? Benim gibi ömrü boyunca havraya her gün iki kere gitmiş bir adamın böyle bir evlâdı olsun, ha?"

"Öyle, öyle!" dedi Sammy. "Sen bu kadar iyi Yahudi olmaya çalışırken, bu evin kirasını çıkarmak için kim ter döküyordu?"

Baba, "Kes sesini! Kes sesini!" diye kükredi.

Sammy, "Herhalde bu evde benim de konuşmaya hakkım ol- sa gerek," diye sürdürdü sözlerini. "Tanrı da biliyor ya, buraya senden çok ben para getiriyorum."

"Para, ha?" diye haykırdı baba. "Tek düşündüğün bu zaten. Para, para ..."

Sammy, "Evet, para para," diye onun taklidini yaptı. "Sen Bat-mitzva'nı al da ne istersen onu yap. Adamın cebinde para ol- malı ... insanı erkek yapan odur."

Sammy'nin Bar-mitzva edilmesi gereken günde, Baba havra- ya gidip oğlu için sanki ölmüş gibi dua etti. Eve döndüğünde göz-

leri kıpkırmızıydı. Bütün gün bir yere kapanmak istiyordu. Utan-
cından kimseyi görmeye yüzü yoktu. Ama tatil değil, iş günlerin-
den biriydi. Böyle günlerde baba, işporta arabasının bir uzantısı
durumuna gelirdi.

Boş bakışlarla, görmeksizin bakan gözleriyle, arabasını ite
ite yola dizildiğini görenler olmuştu. Ona çarpan şoför, kornasını
defalarca çaldığını, ama ihtiyarın bir türlü işitmediğini söylemişti.

Taşıyıp eve getirdikleri, yatağına yatırdıkları zaman, İsrail'e
anne yanına oturup ağlayarak ölümünü bekediler.

Daha sonra, ne yapacağını bilmeyen İsrail, dama, yıldızları
seyretmeye çıktı. Sammy orada oturmuş, bir izmarit tüttürüyor-
du.

Ağabeyini görünce, "Tamam mı?" diye sordu.

İsrail başını salladı. Henüz pek kendini kaptırmış değildi.
Ama bu soru onu yıkmaya yetti. Ancak Yahudilerin becerebildiği
derin ve yumuşak sesle ağlamaya başladı. Ağlaya ağlaya artık bu
iş iyice öğrenmiş olan bütün Yahudiler gibi ...

İsrail on sekiz yaşındaydı, ama şu anda babasını kaybetmiş
küçük bir çocuk gibiydi. Sammy ise, on üç yaşında olmasına rağ-
men eski kurtlardan olmuştu. Gözyaşlarının yerini alan yeni bu-
luşları vardı.

İsrail tek ağlayanın kendisi olduğunu fark edince, önce
utanmış, daha sonra da kızmıştı. Dönüp:

"Allah kahretsin, niye bir şeyler demiyorsun?" diye sormuş-
tu. "Niye ağlamıyorsun?"

Sammy, "Söyleyecek ne var ki?" dedi.

"Hiç değilse üzüldüğünü söyleyebilirsin."

Sammy, "Tabii," dedi. "Bu kadar enayi olmasına üzülüyo-
rum."

İsrail, "Burnuna bir yumruk konduracağım gerekir," diye ho-
murdandı.

"Denesene! Seni rahat haklayabileceğime bahse girerim."
Sammy orada kupkuru, gepgergin oturmayı sürdürüyordu. Sonra,
"Boş ver, kendini kurup durma," dedi.

İsrail, "Sammy, ne oldu sana?" diye yalvarmaya başlamıştı.
"Niye durmadan omzunda bir zırhla gezmek zorunda olduğunu
sanıyorsun? Niye habire sol yumruğun havada hazır bekliyor?"

Sammy, "Beni ne sanıyorsun sen?" dedi. "Kendin gibi enayi
mı? Ben durmadan ardıma tekme yemek niyetinde değilim!"

"Ama şimdi kavgada değiliz ki!"

İsrail bir konuda haklıydı. Sammy'yi hiç tanıımıyordu.

Sammy için raundlar arasında dinlenme süresi yoktu. Dünya önce sırtına taşıyacak bir yük vermiş, sonra da bu yükü bir vuruşta yere devirmişti. Sammy dünyanın bu düello çağrısını tek başına kabul etmeye hazırdı. Sonuna kadar, ölesiye, karan karan bir dövüş olacaktı. Bu nahallede doğmak bile bir savaştı. Önce yaşayabilmek için tekmelemiş, ısırılmış tırmalamış, elinden geleni yapmış; daha sonra da, orayı egemenliği altına alabilmek için aynı biçim savaşı sürdürmek zorunda kalmıştı. Artık on üç yaşına gelmiş, çok değişik türden bir Bar-mitzva ile erkek olmuş olduğuna göre, savaşına yeniden başlayabilir, ayağında İsrail'in küçülmüş pa-buçlarıyla, kentin yukarı mahallelerine doğru koşabilirdi. Hafif çıkacaktı bu yolculuğa. Yanına ne bir bavul, ne de hızını kesecek bir ilkeler demeti almadan.

•

Barın dip köşesinde bir masada otururken, bütün filozofların büyük keşiflerinden önce hissettikleri gibi, kendimi pek sefil hissediyordum.

Henry barın üzerinden uzanıp boş bardağımı aldı.

"Henry, iki saattir ne yapıyorum, biliyor musun?" diye sordum.

"Biliyorum," dedi Henry. "Zom oluyorsun."

"Hiç de değil. Dünyada nefreti kökünden silecek bir kuram yaratmaya çalışıyorum."

Henry, "Bu da aynı şey," dedi.

"Bak, Henry, beni dikkatle dinlemeni istiyorum. Çünkü kader, Tanrı'nın bana söylediği ilk mesajı dinlemek için seni seçmiş. Sammy Glick'i hatırlıyor musun?"

Henry, "Hiç unutturuyor musun ki?" dedi.

"İyi," dedim. "O Sammy Glick odama ilk girdiğinde midem tersine dönmüştü. Ama ya ilk girdiğinde onun hakkında şimdiki bildiklerimi biliyor olsadım?" Sözlerimi düşünceli yudumlarla noktalıyordum. "İnsanların yalnızca sonuçlarından nefret diyoruz. Ama insanlar yalnızca sonuç değildir, Henry. Bir süreçtir insanlar. Onlara bir şans tanımak için, 'Adi heriftir' dediğimiz adamın nasıl bir süreç sonucu bu gördüğümüz sonuca ulaştığını yargılamamız gerekir. Dünya birbirinden nefret edenlerle dolu. Anladık. Ama, Henry, cevap ver bakalım bana. Ya hepsi Rivington sokağına

gidecek zamanı ayırabilseydi ne olurdu? Yani, tabii herkesin kendi Rivington sokağını demek istiyorum. Ne olurdu, Henry? O zaman insaf ve anlayış göstermeye başladık. Olacağı bu. Bu sefer o kadar çok soda koyma, Henry."

"Başka içmeseniz iyi olacak, Bay Mannheim."

"Aman, öyle olsun, zorba, sen de! Zaten hangi büyük filozofun hayattayken değeri bilinmiş ki!"

Telefona doğru yürüyüp Hollywood 3178 numarayı yazdırdım.

"Alo?" dedi.

"Alo?" deyip umutla bekledim.

"Merhaba," dedi.

"Sammy'nin ayakkabılara niçin bu kadar düşkün olduğunu öğrendiğim zaman sana telefon ederim demiştim, hatırladın mı?"

"Al, sarhoşsun sen!" Sonra belli belirsiz bir pişmanlıkla, "Sevgilim!" diye ekledi.

"Üstelik," diye kasıldım. "Sammy'nin sendikalardan neden nefret ettiğini, kadınlara karşı neden orospuymuşlar gibi, erkeklerle de düşmanmışlar gibi davrandığını da öğrendim. Kit, bana çok büyük bir fikir verdin. Yalnız Sammy'yi değil, durmadan Sammy Glick'ler üreten makineyi de tanımış oldum."

"Tebrikler," dedi. "Bu telefonu ödemeliye çevirsen daha iyi olmaz mı? Böyle şehirlerarası görüşmeleri kaldıracak durumun yok."

"Elbette yok. Durum varken kim olsa arar. Ama durum yokken aramak ... ona aşk derler."

"Hâlâ değişmemişsin."

"Hayır. Ya sen?"

"Ben de. Eğer birgün bir koca edinirsem, mutlaka sen olacaksın."

"Eh, bunu bilerek ölmek de fena değil," dedim. "Burada Kit'in koca olarak seçtiği adam yatıyor. Eğer evlenseydi, onunla evlenecekti."

"Çok açıkgozsün. Hollywood'a gelip çalışmayı hiç düşündün mü?"

"Sevgilim, ne zaman görüşeceğiz, Tanrı aşkına!" diye patladım.

"İşlerimiz bizi yeniden biraraya getirdiği zaman. Senin işinde çalışıp 'eski âşık' diye dolaşmak, 'hayalet' diye dolaşmaktan iyidir."

"Artık Sammy'nin neden koştuğuna dair bir ipucu ele geçir-

diğime göre, belki de işe seninle başlarım."

"Benim hiçbir yere koştüğüm yok," dedi. "Bıraktığın yerde bulabilirsin beni. Ama eğer istiyorsan, bundan böyle de 'Nereye Koşuyor' sorusu üzerinde çalışabilirsin!"

"İyi ki hatırlattın," dedim. "Nerelerde o?"

"World-Wide'da bir deprem daha oldu. Sidney Fineman yine baş rolü kaptı. Yardımcısı kim, üç soruda bil!"

"Nasıl gidiyor işleri?"

"Şöyle böyle. Yani, tabii daha Fineman'ın yerine geçmiş değil demek istiyorum."

"Sabırlı ol," dedim. "Zaman ver çocuğa."

"Hiçbir şey vermek gerekli değil. Zamanı kendi çekip alır o. Gerekirse kalp zaman bile basabilir. Her güne iki ek saat daha katılabilir."

Santral araya girip, "Üç dakikanız doldu," dedi.

"Kapat artık, Al. Şimdi seni arama sırası benim. Şu üç dakika bu ayın en güzel üç dakikasıydı inan ki!"

"Beni seviyor musun?" diye sordum.

"Sevmesem telefonu kapat der miydim?"

Kapatıp bara döndüm ve sonunda Henry'yi bana bir içki daha vermesi için kandırdım. Ama yeni kuramlar anlatmamamı şart koştu.

"Pekâlâ," dedim. "İnşallah burada oturup kendi kendime düşünmeme de engel olmaya kalkışmazsın."

Henry, "Ağzın oynamadıkça mesele yok," dedi.

Tutkunluğu düşündüm. Kit'e olan, Sammy'ye olan, bizi biraraya getiren tutkunluğumuzu. Sonuna kadar izleyip zihnimde sıraya koymak istiyordum bunu.

Sammy Glick, yoksulluğun nefret, açlık, önyargı, kuşku, ah-lâksızlık ve anarşi beşiğinde sallanırken gözümün önüne geldi. İtin iti parladığı bu dünyada onu bir enik gibi düşündüm. Ona olan nefretimi kişisel düzeyden toplumsal düzeye geçirmeye uğraşıyordum. Artık Rivington sokağından değil Rivington sokağı kavramından, bütün ülkelerdeki Rivington sokaklarından nefret ediyordum. Büyük kentlerin kenarında çöp yığınları gibi kabarmasına izin verilen, dünyayı durmadan leş gibi kokutan bu mezbelelerden, pisliğin ta içinden çıkıp solucan gibi kıvrıla kıvrıla yayılan hırslardan ... Sammy Glick'i, her askerin kendi ayrı amacını, üniformasını, bayrağını taşıdığı bir savaş alanında düşündüm ve onun neden gözüme battığını da o sırada anlamış oldum. Sammy hiç de herkesten daha bencil, daha gaddar, daha zalim olarak

doğmamıştı. Gerçi zamanla bu üç onuru da kazanmayı bilmişti, ama onu benim için ilk bakışta dikkate değer kılan nokta, bencil, gaddar ve zalim bir savaşın içinde Sammy'nin en sağlam, en güçlü ve en hızlı asker olarak ortaya çıkmasıydı.

X

Daktilomun başında biraz soluk almak için fırsat kollarken telefon çaldı. Düzgün konuşan bir erkek sesi önemle:

"Bay Manheim," dedi, "...ben Bay Glick tarafından telefon ediyorum."

"Öff, Tanrı aşkına, o ne zaman damladı buraya?" dedim.

Önemli sesin bu laubaliliğimi olmamış sayması, hoşlanmadığının belirtisiydi. "Bay Glick kentte çok kısa bir süre kalmayı planlıyor. Bu nedenle de ben hafta içinde kabul edeceği randevuların bir listesini hazırlıyorum. Sizinle perşembe akşamı saat altıda görüşmek istiyor."

Niye olmasın, diye düşündüm. Artık onu aklımda gerekli köşeye sınıflandırmış olduğuma göre, bana eskiden olduğu gibi hazımsızlık dertleri yaratamazdı. Yaslanıp gelecek perde boyunca koşmasını seyrederdim. Bir Yunan trajedisi gibi. Daha doğrusu, bir Amerikan trajedisi gibi.

"Peki," dedim. "Ayarlarım herhalde. Nereye gidiyorum?"

"Waldorf'a. Daire otuz üç E."

Parılda parılda küçük çocuk, diye düşündüm. Dünyanın ta tepesinde ...

Sammy'nin dairesinin kapısını çaldığım zaman beni içeriye uşağı Cuma, yani Sheik Dugan aldı. Sheik beni görgü kurallarına kusursuzcasına uygun adımlarla içeriye götürürken, telefonda konuştuğumun kim olduğunu da anlamıştım. Sheik'in resmî görevinin ne olduğunu tam anlamak gücü, ama ben oradayken yaptığı işlere bakarak, sekreter-uşak-menejer-ahbap-arabulucu karışımı bir şey olduğunu düşünmek yerinde olurdu.

Sheik beni lüks salondan kocaman, yüksek tavanlı yatak odasına doğru götürürken, hareketleri sanki kral önüne çıkmak üzereymişim gibi bir etki yapıyordu. Sammy orada, göğsüne adının baş harfleri işli ipek bir sabahlıkla oturmuş, dizinin dibine diz çökmüş birine ayağının ölçüsünü alıyordu.

Kilo mu almış, yoksa otorite mi kazanmış, pek fark edemiyordum.

"Merhaba, Al," dedi. "Ne âlemdesin?" Bana sol elini uzatmış-

ti. Hollywood tokalaşmasıydı bu. "Bana bir iki dakika izin verirsin, değil mi? Ayakkabı için ölçü aldırıyorum."

Özel bir kâğıt üzerine ayağının resmi çiziliyordu. Her zaman-ki gibi cetvelle ölçme işi değildi bu. Adam ayağını mümkün olan her taraftan ölçmekte ve elindeki şemanın üzerine not almaktaydı. Oturup uzun töreni sonuna kadar izledim.

Ayakkabıcı, "Sol ayağınız sekiz beşte üç, eni ise eksi B," diye anlattı. "Sağ ise sekiz beşte iki, eni yalnızca B."

Sammy bu farktan çok memnun görünüyordu. "Gördün mü?" dedi. "İşte bu yüzden pabuçlarımı hep ısmarlama yaptırmak zorundayım. Biraz daha pahalı olsalar bile, ötekilerin iki kadar uzun dayanıyorlar. Hem ayakkabılar ayağıma tam olmazsa başım ağrır benim."

Ayakkabıcı tipik bir satıcı gülümseyişiyle ikimizi de selamladı. "Bay Glick'e ayakkabı hakkında yeni bir şey öğretebilecek kimseyi tanımıyorum," dedi. "Benden çok bilgisi vardır bu konuda!"

Sammy, "Eh, benim mesleğimde çok önemlidir ayakkabı," diye açıkladı. "Her toplantı boyunca en az dokuz on mil yürürüm."

"Sürekli müşterilerimiz için ayaklarının kilden bir kalıbını çıkarma yoluna gidiyoruz. O zaman desinatörlerimiz her istediğiniz modelde pabucu siz yokken hazırlayabilir ve siz de yüzde yüz rahat edeceğinizden emin olabilirsiniz."

Sammy'ye bronz bir heykel için poz vermesi söylense bu kadar kasılamazdı.

"İyi," dedi. "Çıkarken Bay Dugan'a bu iş için sizi ne zaman kabul edebileceğimi sorun."

"Çok teşekkür ederim, Bay Glick." Ayakkabı uzmanı selamlarla odadan çıktı.

"Ee, Al. tekrar görüştüğümüze sevindim. Nasıl gidiyor işler?"

Sesi nazik olmakla birlikte, artık eskisi kadar yakın değildi. Daha çok, asansörcü çocuğun adını hâlâ hatırladığını göstermek isteyen patron sesine benziyordu.

Sheik başını kapı aralığından uzatarak, "Artık yavaş yavaş giyinmeye başlasan fena olmaz. ahbap," dedi. "Rita yirmi dakikaya kadar ineceğini söyledi."

Sammy, "O halde tam bir saatim var demektir," diye şaka-laştı. "Giyeceklerimi çıkardın mı?"

"Ben gitsem fena olmayacak galiba," dedim.

"Yok, kal biraz. New York dediğin yer öyle çılgın bir atlıkarcınca ki, belki seni bir daha göremeyebilirim. Bu seyahatım çırpıştırmaya seyahatlerden biri. Bir iki tiyatro görüp, bir iki kişiyle konu-

şup, hoop, yuvaya dönüş. Ben giyinirken konuşalım istersen.”

Sammy Hollywood’da, uyanık olduğu her dakikadan yararlanma huyunu kapmıştı. Aklıma banyo yaparken bile kapı aralığından sekreterine senaryolar okutan yönetmen geldi.

Sammy üzerinden çıkardıklarını yatağın üstüne fırlatırken, “Annemle bu yeni hikâyeniz de ne, yahu?” diye güldü. “Sabah seni bana nasıl övdüğünü bir duysaydın. Bayılmış sana. Bu kadar sıkıntıya girmen gerçekten tatlı bir hareket.”

Bu sözleri söyleyiş biçimi, beni gidip gideceğime çoktan pişman etmişti. Hareketim yağ çekmeye biraz fazla benziyor gibiydi. Sammy’nin bu açıdan gördüğü belliydi. Bu yüzden bana karşı yepyeni bir saygı duymaya başlamıştı. Herhalde artık yavaş yavaş yola gelmeye başladığını düşünüyordu.

Soyunmuş, üzerinde bir tek ipek şortu kalmıştı. Traş olmak üzere banyoya doğru yürüdüğünde peşinden gitmek zorunda kaldım.

“Batıya gideli anamı ilk bugün gördüm,” dedi. “Yaman kadsın, değil mi? Ne yaparsın, biz insanlar mutlu olmasını bilmiyoruz. Troc’da garsonun biri elimize yüz dolarlık bir hesap tutuşturuncaya kadar, iyi vakit geçirdiğimizi bile anlayamıyoruz.”

Sammy Glick dedim içinden. Waldorf filozofu.

Sammy. “Çok hoş oldu eve dönüşüm,” diye devam ediyordu. “Dinle de bak, öleceksin gülmekten. Tam ben evin önünde takside inerken, oracıkta balık arabasını boşaltmakta olan bir Yahudi beni şöyle bir süzdükten sonra, “Eee, bu semti ilginç buluyor musunuz, beyefendi? Manzara güzel mi?” diye bağırmasa mı? Hem de tam doğduğum yerin önünde!”

Gözümün önüne geliyordu. Sammy kahraman fatih! Sırtında deve tüyü paltosu, üzerinde Eddie Schmidt elbisesiyle eve dönüşüyor. Beri yandan, Tanrı bilir Sammy ile aynı okula gitmiş olan balık kokulu işçi, yaptığı işten nefret ede ede geçirdiği yılların acısıyla ona dönüp bu küstah cakasına çatıyor.

Evet, gülmeyi gerektiriyordu belki, ama yalnız Sammy türünden gülmeyi. Balıkçı bilmiyorsa bile, haklıydı yine de. Sammy için gençliğine en fazla yaklaşılabilmek, ancak yoksulluğu seyretmek biçiminde olabilirdi.

Traşını bitirmiş, sakalı yerini temiz, mavi bir gölgeye bırakmıştı. Peşinden yatak odasına yürüdüm. Sheik gece kıyafetini giymesine yardım ediyordu.

“Belki seni az sonra buradan defetmek zorunda kalabilirim,” dedi Sammy. Yeni, çalışkan bir ses kullanmaya başlamıştı. “Onun

için, bir an önce söylemek istediğimi söylesem fena olmayacak. Sidney Fineman'ın yardımcısı olduğumu, artık tüm programın elimde bulunduğunu herhalde işitmişsindir. Ama yola çıkmadan hemen önce, kendi başıma iki film yapmak üzere izin kopardım. 'B' sınıfı film olacak tabii. Ama çok değişik B filmleri olmalarını istiyorum ... büyük fikirler taşıyan küçük filmlerden!"

"Yani artık büyük filmler yapman gerektiğini ortaya koyacak küçük filmler," dedim.

"Tamam!" Dönüp yüzüme araştıran bakışlarla baktı. Masum görünmeye çalışıyordum, ama Fineman'a ikinci kemanlık etmekten büyük acı çektiğini anlamıştım. Tıpkı odacılık günlerinde ya da haftada yalnızca beş yüz dolar kazandığı sıralarda olduğu gibi. Gecekonduğunun damında, içinde o mahalleden kurtulmak için büyük bir açlıkla oturmak yerine, bugün Waldorf'un tepesinde, daha yeni gireceği 'B' filmleri sınıfından kurtulmak için çıldırıyordu.

"Bir sürü esaslı fikrim var," dedi. "Bir tanesi, gazeteciliğe ait bir film yapmak. Her zamanki sarhoş muhabirle çılgın mirasyedi kadın zırvalarını demek istemiyorum. Gerçek bir film. Senin benim tanıdığımız basın dünyası. Çekici olmalı tabii."

"Baş Sayfa gibi bir şey mi?" dedim.

Artık onu kızdırmayı bile başaramıyordum. Paine'in yüzme havuzunun başında, henüz kodaman taklidi yapmaya çalışan bir acemiydi. Şimdi ise gerçekten kodamanlaşıyordu. Aradaki fark ilginçti.

"Aşağı yukarı," dedi. "Ama biraz daha (parmaklarını gürültüyle şıklattı) bugüne uygun, daha kapsamlı bir *ekspoze*. Bu iş için seni getirtmeyi düşünüyorum.

Çarçabuk, fırlatır gibi söylemişti. Ama yine de duyduğu gururu saklayacak kadar çabuk olamamıştı. Sütunumun yarısını çalıp kaçtığı günü düşündüm. Bu son jestinin iyilik, bağlılık, hırçınlık, ya da katıksız sapıklıktan doğduğunu düşünmek çok garipti.

"O yüksek voltajlı yapımcılarla çalışmaya benzemeyecek," diyordu. "Ne zaman yardım istesen beni bulabilirsin."

"Benim kim olduğumu unutuyorsun galiba," dedim. "Kara Liste Kapları! Saf suratıma kanayım deme, kışkırtıcı etkim vardır."

"Saçmalama be," dedi. "Bir telefon etsem iki dakikada temizlerim o işi."

Hollywood'a dönüp şerefimi yeniden kazanmaya o kadar hevesliydim ki, beni raya Sammy'nin oturtmasına bile aldırımıyordum. Ama iyilik meleğimin, yardımına ihtiyacı kalmadığı zaman beni ne kadar tutacağı hakkında fazla iyimser olmadığım için, ye-

me atılmadan önce kararımı bir iki dakika sağduyunun ışığına tutmaya çalıştım.

"Niye birden beni ister oldun?," diye sordum. "Tutunmuş bir senarist bulup işini rizikosuz görmek istersin sanırdım."

"Her açıdan düşündüm," dedi. "Bu filmler için harcayacağım para ikiyüz bini geçmemeli. Tabii yazı faslı da bunun onda birinden fazla olamaz. Böyle olunca, tutunmuşlara zaten param yetmez demektir. Benim de işime daha çok geliyor. Lawrence Paine'e, Bob Griffin'e iyi senaryo yazdırmak her enayinin harcı. Kimse kalkıp da yanındakilere, 'Sammy Glick'in Bob Griffin'e döktürttüğü yeni harikayı gördünüz mü?' diyecek değil. Hem zaten daha uyumlu biriyle işe başlamak istiyorum. Seni arayışım, bir iki yıl önce sana Troc'da verdiğim sözden dolayı. O gece gevezelik etsen, bana çok zararın dokunabilirdi. Çevremdekilerin bana bağlı olmasını isterim."

Beni seçmesinin esas nedeninin, hiç sözünü etmediği bir neden olduğunu anlıyordum. Bu işe biraz erken heves etmiş, boyundan büyük bir işe kalkışmıştı ... Shirley Stebbings olayı gibi ... Tıpkı o seferki gibi de güvensizdi. Tabii bu korkusu çok sürecek değildi, ama ilk anda yanında beni bulmak hoşuna gidecekti. Kendini daha güçlü hissetmesine yardımcı olacaktım.

Sheik'e karşı neden bu kadar cömert davrandığını da o anda anlamış oldum. İsrail bana Sheik'in İslâh Evi'nden döndükten sonra bir grup kadın çalıştırdığını, kumarbazlarla düşüp kalktığını ve birkaç küçük soyguna zorla ortak olmaya kalkıştığını anlatmıştı. Ama zaten kabadayılarla tıka basa dolu bir dünyada, bir kabadayı da oydu. Bu çabalarından elinde kalan yalnız bir yara izi, birkaç dayak ve bir adada mahkûm olarak geçirdiği iki yıl olmuştu. İkinci çıkışında Sammy'nin Hollywood'da paraya para demediğini duyunca, hemen ona bir mektup yazıp borç istemiş, bu arada, oralarda kendisine göre bir iş olup olmadığını da sormuştu.

Gerçi mektubuna pek cevap beklediği yoktu, ama iki hafta sonra bir cevap, içinde bir tren biletiyle çıkageldi. Yol giderlerini karşılayacak bir de çek vardı. Sheik bunun nedenini hiçbir zaman anlayamayacaktı, ama aslında bu yüzden Sammy'nin sonsuz öcüne âlet oluyordu. Bugün artık Sheik'in karnı tok, sırtı pekti. Kibar giyiniyor, kibar davranıyor, beyaz kravatıyla pek kasılıyordu. Ama hâlâ fatihin arabasının arkasına bağlanarak getirilen düşman savaş esirinden başka bir şey değildi. Sammy'nin dirseğinin dibinden hiç ayırmadığı bir ölçü değneğiyle Sheik. Ne kadar yükseldiğini hiç unutmamak, durmadan ölçmek için ... İşte yumruklarıyla Sammy'nin yüzünü kırıp parçalayan Sheik, rüyalarında bile ulaş-

mayacağı bir hayat yaşıyor, fakat Sammy'nin her istediği anda koparabileceği bir saç telinin ucunda sallanarak yaşıyordu. Evet, Sammy o teli her an koparabilir, Sheik'i yeni baştan izbelere, batkhanelere atabilirdi.

•

Ben çıkarken Rita ile grubu içeriye girmekteydiler.

Sammy beni, "Yazarlarımdan biri," diye tanıştırdı. "Onu yanımda batıya götüreceğim. *Vâde Doldu* adındaki ilk filmimi o yapacak."

Ben çemberdekilerin ayrı ayrı ellerini sıkarken Sammy, "Sen Stork'u bir arasan iyi olur, Sheik," diyordu. "O masayı tutsunlar bize. Bir saat kadar sonra yemeğe gitmeye hazır oluruz sanıyorum."

Kapıdan çıkarken Sammy kolumu iki kere üstüste, hızlı hızlı, James Cagney havasında yumrukladı. "Seninle yine birarada olmak pek hoşuma gidiyor, biliyor musun?" dedi. "Filmlerin ikisine de Oscar koparacağımızdan eminim. Sheik'e söyleyeyim de sana benim oturma odamın yanında bir yer ayırtsin. Gece yarısı aklına bir fikir gelirse hemen içeriye dalar, bana anlatırsın, e mi tatlım?"

O gece Bleek'de oturmuş, acaba ben bir alçak mıyım diye düşünüyordum. Mabheim, itiraf et, dedim kendi kendime. Daha adını duyar duymaz hemen Hollywood'u düşündün. Bu adın senin için neler yapabileceğini hesapladın. Bütün Hollywood zenginlikleri gözünün önüne geldi. Kit'e yeniden kavuşmayı kurdun.

Kendi kendimi azarlamak için beş dakika süre tanıdım.

Hollywood'un kötü tarafı, oradan bir türlü ayrılamayan bir sürü insanın. bir yandan da orada oturmaktan utanıyor olmasıydı. Bir film bir kere tuttu mu. insanı beş duyusundan birden yakalardı. Bu da her yazarı yeterince heveslendirmeye yeter de artardı bile. *İhbarcı* filmini dördüncü kere seyrederken bunu iyiden iyiye hissetmiştim. *Murnau-Jening* ekibinin büyük eseri *Son Gülüşü* seyrederken de öyle. Hattâ kendi filmlerimden birinde bile aynı duyguya rastladım. Leş gibi bir film, ama bir yerinde pırıl pırıl bir sahne vardı. Çünkü o sıra her nasılsa gerçek film tekniği içime doğuvermişti. İşte Kit'i orada tutan da buydu. Belki Hollywood sahtekârlarla, beceriksizlerle, dikatörlerle ve yolunu kaybetmiş gariplerle dolu olabilirdi, ama yine de sizi oraya çeken, utanç duymayacağınız bazı şeyler vardı.

XI

Kit'le galadan çıktığımızda, Sammy'yi elleri ceplerine sokulu, ağzından puro dumanları savurarak elektrik direğine yaslanmış bekler bulduk.

"Ee, nasıl buldunuz bakalım?" derken sırtışı, beklediği karışlığı belirtmeye yetiyordu.

Kit, "Bayağı iyi film," dedi.

Sammy, "Senin gibi küskün bir kedi bile bayağı iyi dediğine göre, demek ki harika!" diyerek güldü.

O sırada Sheik de yaklaşıyordu. Gelirken parmaklarını birleştirip sallayarak, filmi beğendiğini ta uzaktan anlatıyordu.

"Azizim, yerlere serilmek için birebir," dedi. "*Bence Vade Doldu*'dan bile daha iyi."

Sheik hâlâ Sammy'nin gölgesiydi, ama biraz terfi etmişti. Artık menejerdi kendileri. Bu işi kendi kendine kıvırmıştı. Sammy'nin nasıl olsa anlaşma imzalayacağını bildiği bir kadın artiste gidip, fors kullanarak onu kabul ettirdiğini söylemişti. Bunu öteki müşteriler de izlemişti. Bugün artık Sheik, kısa tarafından haftada üç dört yüzü toplar olmuştu. Daha hâlâ küçük rakamlardan konuşuyordu, ama bir yandan Sammy'nin eteklerine yapışıp bir yandan da çapkınlık ünü arttığına göre, Sheik'in geleceği parlak gibi görünüyordu.

Bu arada eski bir gangster olduğu da her nasılsa duyulmuş, Hollywood'un konuları süsleme huyu da bunun üzerine binince, kısa zamanda Sheik, usta bir silahşor, sonra da Al Capone'un sağ kolu durumuna gelmişti. Sammy Glick'in ve Hollywood'un yeniden yarattığı bir katil. İşte bütün bu havalar biraraya gelerek onu enikonu tanınmış bir adam durumuna getirmekteydi.

Sammy, "*Vade Doldu*'yu seyredenlerin bir kısmı beni yalnız duygusal filmler çevirebilecek biri diye tanımlamışlardı," dedi. "Şimdi de yalnız komedi çevirir diyecekler. Bir milyon kahklaha

topladı, değil mi?"

Sheik, "Rahatlıkla," dedi. "Bir kısmını World-Wide'in öteki filmlerine saklasaydın keşke. Senin iki filminin dışında, bu yılın filmleri öyle kokuşmuş ki, insan stüdyoya girerken gaz maskesi takmayı düşünüyor."

Sammy gülerken yüzünün biraz dolgunlaşmaya başladığını fark ettim. İnce sansar suratı büsbütün gitmiş değildi, ama etli bir sınırla çevrelenmeye başlamıştı. Sheik de Sammy'nin yüzüne bakmaktaydı. Yönetmen parmağını kaldırıncı gülmeye başlayan figüranlar gibi güldü.

Filmin baş kadın oyuncusu kapıdan çıkmaktaydı. Telaş içindeki imzacıları yapıp yanımıza geldi.

Sammy ona, "İyiydin," dedi.

Kız küçük bir selamla Sammy'ye, kendisiyle çalışmanın bir zevk olduğunu belirtti.

"Pekâlâ," dedi Sammy. "O halde bir dahaki sefere bana rolümü beğenmedim diye kafa tutmazsın. Sana neyin yakıştığını en iyi bizim bildiğimizin kanıtını gördün artık."

Kalabalık onu tekrar yuttuğunda Sammy bize göz kırptı.

"Bir kere sana tutulmaya başladılar mı, gol atma zamanı geldi demektir," dedi.

Kalabalık arasında kapıdan Sidney Fineman'ın çıktığını gördük. Gözlerinin altındaki kırışıklıklar bugünlerde biraz daha belirgin olmaya başlamıştı. Duruşu hâlâ dimdikti ama ... onu öyle koruyabilmek için çaba harcadığı belli oluyordu.

Bana, "Yazı işi çok iyiydi, Manheim," dedi. "Sağlam ve güzel çalışmışsın." Sonra yüzünde yorgun, cesur bir gülümsemeyle Sammy'ye döndü.

"Eee, evlât, yine becerdin galiba."

Sammy ciddi bir yüzle el sıkışırken, "Teşekkür ederim, Bay Fineman," dedi. "Umarım öyle olmuştur."

Artık üstlerine karşı terbiyeli davranınayı öğrenmişti. Ama ona hiçbir zaman yakışmıyordu böyle davranışlar. Fineman'ı arkasından "Nine" diye çağırır, hayal gücü aktif olduğu zamanlar daha da güzel adlar bulurdu.

Kalabalık dağılıncaya kadar kaldırımın üzerinde durup filmin şurasını burasını tartıştık.

Fineman yumuşak bir sesle, "Bir tek doğru dürüst eleştirim var," diyordu. "Olaylar film başlar başlamaz ortaya dökülüyor. Kişileri, durumları işleyip tanıtma zamanı koymamışsın. Ne dersin, Sammy?"

Kit'le birbirimize bakiřtik. İkimizin de aynı řeyi dūřınmekte olduđumuzu biliyordum. Daha Sammy on dōrdūncū sokakta gazete satarken, Sidney Fineman Hollywood'da stūdyo yōnetiyordu. Herkes iki paralık zırva filmler çevirirken, *Truvalı Helen* gibi klasik bir konuya el atma cesaretini ilk gōsteren o olmuřtu. O sıralar kimseye, ne dersin, diye soru sorduđu duyulmuř deđildi.

Senaryoyu yazmaya ilk başladığımda Sammy bana, komedilerde kişilerin ayrıca satışını yapmaya gerek olmadığını özellikle belirtmişti. Bir an için, Fineman'ı tersleyeceğini sandım. Ama anlaşılan daha henūz durumun buna elverişli olmadığını dūřunūyordu.

"Belki de haklısınız," dediğini duydum. "Yarın sabah bir kere daha seyreder, bakarız."

Fineman, "Olur," dedi. "Belki din kafayla seyredince daha iyi gōrūnūr."

Sammy'nin gūlūmseyiři, 'kendin için konuř. ahabap. Ben řimdi de dinim,' der gibiydi. "yle," dedi. "Belki de daha iyi gōrūnūr."

Sammy'nin sesinde, konuşmanın sonunun geldiğini belirten bir ton vardı. řofōrūn Fineman'ı koca siyah arabasına bindirişine baktı.

"Ceset tabuduna dōnūyor," diye bir espri yaptı.

Tek gūlen Sheik oldu.

Bu sefer Sammy, "Eee? şimdi nereye gidiyoruz?" diye sordu.

"Sunset Kulūbūne," dedi Sheik. "Yeni bir orkestra gelmiř, aklın durur."

"Benim için bir şey ayarladın mı?"

"Yepyeni bir tane! Punkins Weaver."

"Bir şeye benziyor mu?"

Sheik, "Būyūk ařkı bulana kadar idare eder," diye řarkı gibi mırıldandı. "Sarıřın, istekli, řeker bir řey."

Kit'le ikimiz Vine sokağındaki bir barda durduk. Burası Hollywood Bulvarının tam gūneyine dūřuyordu. Kaldırımın kenarında bılardo salonu tiplerine benzer birileri durmaktaydı. Her zaman oralarda olur, esrarengiz kaldırım toplantıları yapar dururlardı. Biraz ilerde, kırtkanlardan bir grup, kırmızı Cadillac paytonlardan inip La Conga'ya girmekteydiler. Bu sokağın vahşi ve gergin bir havası vardı. İmza avcıları burayı durmadan talan ederlerdi. Tabii onlarla birlikte, ayağı pantolonlu, saı sūslū, yūzū boyalı kadınlar da ...

Kit, "Hayāt amma gū bu kentte," dedi.

"Niye başka yerden daha güç olsun?"

"Çünkü burada hâlâ altına hücum ruhu var da ondan. Filmcilikten başka, insanların bu kadar çok parayı bir çırpıda toparlayabildikleri tek iş, altına hücum olsa gerek. Burası çılgın altın hevesini yitirmeden büyük bir endüstri kenti olabilmiş her nasılsa."

"Bunu aklına getiren ne oldu? Fineman mı?"

Başını evet der gibi salladı. "Bazen bana bu kentin en belli başlı ürünleri, film, hırs ve bir de korkuymuş gibi geliyor."

"Fineman'a ben de acıdım," dedim. "Bütün ününe ve parasına rağmen, kendisi olmaktan hiç memnun değil gibi geldi bana."

"İçimde bir duygu, Fineman'ın masasında epey bir trafik olacağını haber veriyor."

"Sammy'nin henüz onun pabuçlarını doldurabileceğini pek sanmıyorum," dedim. "Hem bilirsin, Sammy pabuçlarının ayağına iyice uymasını ister."

•

Ertesi gün film seyredilirken ben de oradaydım. Her bobinden sonra gösterimi durdurup üzerinde konuşuyorlardı.

Fineman, "Galiba haklısın bu açılış konusunda," dedi. "Daha uzun tutmak belki de can sıkardı."

Sammy, "Benim görüşümü paylaştığınıza sevindim," diye karşılık verdi.

Fineman'ın bu sözün altında gizli anlamlar aradığını pek sanmıyorum. Yaşlı patronla genç yardımcısının bir filmi daha iyi duruma getirmek için yaptıkları çalışmaydı onun indinde bu. Ama ben Sammy'nin ses tonundaki ince uyarı titreşimini fark edebiliyordum. Kendimi sanki bir Fu Manchu kitabı okuyormuşum da, darbenin ne zaman ineceğini bilemiyormuşum gibi hissediyordum.

Film bittikten sonra, montajla görevli olan adam, "Artık bunun için merak etmeyin, öğleden sonra bir kere daha oynatıp biraz daha temizlerim," dedi. "Bir yüz metre daha kırsam, davul gibi gerecek."

Fineman başka bir şey düşünüyor gibiydi.

"Sammy, seninle konuşmak istediğim bir konu var," dedi. "Benimle büroma kadar yürüyüver."

Sammy, "Buranın suyu mu çıkmış," diye cevap verdi. "İki dakika kazanırdık."

Fineman yine her zamanki yumuşacık sesiyle, "Olmaz," diye karşılık verdi. "Oldukça duyarlı bir konu."

O gece, gelecek film üzerinde bir görüşme için Sammy'nin evine gitmek zorundaydım. Sammy artık eski apartman dairesinden taşınmış, Beverly Hills'deki o koca Hollywood kâşânelerinden birine yerleşmişti.

İlk işi bana bütün evi dolaştırmak oldu. Bir yandan da, durmak bilmez çenesi, kendisinden önce bu evde oturmuş şöhretleri sayıp duruyordu. Onlar bitince, konu komşudaki tanınmış adları da saydı.

"Sana bir şey söyleyeyim mi, insanın kendi evi gibisi yoktur," dedi. "Sabah kalkıp şu palmyelere, öteki büyük evlere bakıyorum da, kendi kendime, Sammy, diyorum, nasıl oldu bütün bunlar?"

İçimden, nasıl olduğu konusunda benim birkaç fikrim var, diye düşündüm. Tabii eğer gerçekten bilmek istiyorsan ...

"Asıl şimdi sana çok esaslı bir şey göstereceğim," diye devam etti. "Bahçemi!" Bahçeyi parlak ışıklara boğan projektörleri yakıverdi. "Bir açık hava mutfağım ve kocaman bir voleybol alanım var. Ya çiçekler! Şu anda gözlerinin bin ikiyüz dolarlık çiçeğe bakmakta olduğundan haberin var mı?"

"Burada tek başına yaşayacaksın, öyle mi?" dedim.

"Aşçı da yatıya kalıyor. Hem biliyor musun, Claudette Colbert'in aşçısını aldım. Bir de uşağım var tabii."

Bu uşak konusuna daha pek ısınamamış olmalıydı. Çünkü, "Bu gece izinli, ama görmelisin, pek yaman şey," diye ekledi. "Ronald Colman'ın dublörü olabilir. Sabahleyin kahvaltımı nasıl iki dirhem bir çekirdek getirdiğini görsen ödün kopardı. İlk geldiğinde ona, 'Charles,' dedim. 'Sanki ben sana hizmet edecekmişim gibi şıksın.' O da bana karşılık olarak, 'Evet, efendim. Başka bir emriniz var mı, efendim?' dedi tabii. Kişilik bütünlüğünü asla bozmaz!"

Sen de bozmazsın, diye düşündüm. Sen de bozmazsın.

Bundan sonra birkaç saat kütüphane odasında oturup hikâyeyi tartışarak işledik. İş orijinal buluşlara geldi mi, Sammy'nin aklı taş kesiliyordu. Ama senaryoların çoğu aynı kurala uygun olduğu için, bunu bile kendi yararına kullanmayı başarıyordu. Sammy'de sağlam bir bellek, bir de bu belleği kaypak bir biçimde kullanma yeteneği vardı. Hikâyemiz başka bütün hikâyelere o kadar benziyordu ki, zihninin gerisindeki olayları tümüyle yerinden kaldırıyor, tozunu silkeleyip bizim hikâyenin içine otomobil yedek

parçaları gibi yerleştiriyordu.

“Şimdi bunun üzerinde gece gündür çalışınanı istiyorum,” dedi. “Şu sıra MGM de bir denizaltı filmi yapıyor. Ama onlarınki çok büyük film olacak. Eğer biz daha önce bitirip ortaya fırlayabilirsek, hem ön parsayı toplarız, hem de onların reklamından bir hayli yararlanırsınız.”

İşimiz bitmişti. Gitmek üzere kaldım.

Sammy, “Daha erken,” dedi. “Bu kadar acele etmenin gereği yok. Birer kadeh atalım mı?”

İyi cins içkisi, lüks yatağı, pırl pırl ciltli, yepyeni Balzac ve Dickens’ları, bin ikiyüz dolarlık da çiçeği vardı. Ama yanında konuşacak kimse olmadığı zaman ne yapacağını bilmez gibiydi.

İçkini hazırladı. Pek düşünceliydi. “Biliyor musun, son zamanlarda o kadar sıkı çalışıyoruz ki, artık konuşmaya bile pek vaktimiz olmuyor,” dedi.

Ömrümüzde S. Glick’in hayatı ve eserleri dışında tek kelime konuştuğumuzu hatırlamıyordum ki! Ben düşünce dururken, konu yeniden aynı tarafa yöneldi.

Ben bir ara, Fineman’ın bu meslekteki en efendi insanlardan biri olduğunu söyleyecek oldum.

Sammy, “Galiba stüdyoda onu sevmeyen yok,” dedi. “Ama bunun da fazla önemi olduğu söylenemez. Lâf aramızda, bir koca-karıdan farkı yok. Bana baston gibi dayanmaya başladı.”

“Oysa hâlâ kendi gücüyle yürüyebilir gibi görünüyor,” dedim.

“Ben de öyle sanırdım. Bugüne kadar.”

“Fineman’la konuşuncaya kadar mı?”

Pekâlâ, Sammy, diyordum aklımdan. Dökül bakalım. Yam-yam dâhi.

“İhtiyarla konuşurken birden aklıma geldi. Yuları elimdeydi artık. Ama biliyorsun, bu ikimizin arasında. Bu odadan dışarıya tek kelime sızmamalı.”

Evet, seninle bütün dünyanın arasında büyük sır, aziz dostum. Bir an önce birisine anlatmazsan ciğerlerin balon gibi suratina patlayacak.

•

Fineman pîposunu büyük dikkat ve çabalarla doldurup yak-tı. Söze başlamak zordu.

"Sammy, ikimiz bir yıldan fazladır birlikte çalışıyoruz. İyi anlaşıyoruz. Seninle dost olarak konuşabileceğimden emin olmak isterim."

Sammy'nin suratı ifadesiz denilen cinstendi. Yani çok belirgin ve çok korku  bir ifade!

"Bunu yapabileceğinizi siz de biliyorsunuz, efendim" dedi.

"İyi. Belki daha şimdiden öğrenmiş olabilirsin ... yine de hiçbir zaman tümüyle öğrenmek zorunda kalmayacağını umarım ama ... bu bizim mesleğimiz oldukça nankör bir meslektir. Geçen yıl, ya da önceki yıl ne yapmış olduğunun hiç önemi yoktur. Son filmlerinde iş yoksa, hapı yuttun demektir. Seninle bunun için konuşmaya karar verdim, Sammy ... Senin için yaptıklarımın değerini bildiğinin farkındayım ... Senin de bana yardım etmek isteyeceğini sanıyorum."

Yardım. İşte dönüş noktasına varılmıştı. Sammy'nin beklediği an bu andı. Yüzünden bir şeyler belli etmemeye çalışarak öylece oturuyordu. Elinde floş ruayal tuttuğunu daha yeni fark eden bir poker oyuncusu gibi.

"Ben senin adamınım, Sidney," dedi. "Bir sözün yeter."

"Bizim hisselerin çoğunluğunu elinde tutan bir Wall Street grubu, yapım düzenimizi kontrol etmek üzere geliyorlar."

Sammy bu haberi Young'ın sekreterinden iki hafta önce duymuştu.

"Bu yıl büyük stüdyolar arasında neden üçüncü sıraya düştüğümüzü merak ediyorlar. İnanılır bir yerden, yönetim kurulu başkanları Harrington'un yeni bir yapım şefi seçilmesini istediğini de duydum. Bu insanlar aslında filmcilikten hiç anlamazlar. Kafaları hesap makinesi şeritleriyle doludur. Senin yapmana izin verdiğim filmlerin bize en iyi kazanç sağlayanlar olduğunu biliyorlar. Onun için de, senin fikrini almak isteyeceklerdir. Ne demek istediğimi anlıyorsundur sanıyorum. Birlikte ahenkli çalıştığımızı bilmelerini isterim. Eğer işimin başında kalırsam, senin için ne düşündüğümü de söyleyeyim. Seneye 'A' filmlerimizden dördünü sana yaptıracağım. Hattâ bağımsız bir ünitenin başı olmanı bile önerebilirim, eğer istiyorsan tabii ... o zaman kendime yeni bir yardımcı bulurum. Ross diye biri var. Çok iyi diyorlar. Ne dersin bu işlere?"

Fineman'ın bu konuşmaya başlamasıyla bitirmesi arasında bir yerde, bir çağ bitmiş, yenisi başlamıştı. Sammy daha önce Fineman'la az alay etmemişti, ama bunlar genellikle Sheik'e gösteriş olsun diye yapılan esprilerden ileri gitmiyordu. Odasına girdiği zaman ondan hâlâ çekinirdi. Oysa şimdi, Fineman konuşurken,

Sammy onun sanki Alice'in Harikalar Ülkesinde içtiği sihirli sudan içmişçesine, gittikçe küçüldüğünü gözleriyle görür gibi oluyordu. İçinden bu güçsüz kocakarının haftada beş bin dolara işinde kalmasını sağlayanın ne olduğunu düşünmekteydi. Eskiymiş bir hikâyeye anlatışı, her nasılsa yönetim yeteneği sayılan sessiz, dolaylı bir iş gördürme yöntemi ... bir de ona en sevilen yapımcı ününü sağlayan kocakarılığı.

Sammy, "Sid, aziz dostum," dedi. "İşini oldu say. Bırak gel-sinler bana. Bak neler söyleyeceğim onlara. Ta buramdan kopup gelecek sözler."

Deve tüyü paltonun göğüs cebine vuruyordu.

Vururken aklına yepyeni bir fikir geldi.

Sammy her gün büroda Fineman'la saatler geçirirdi. Ama geceleri, herkesin katıldığı birkaç büyük partinin dışında, aralarında bir yakınlık olmamıştı. Fineman, Sammy'yi ne akşam yemeklerine, ne de pazar sabahı kahvaltılarına çağırmıştı. Sonunda Sammy artık imalarda bulunmaktan da vazgeçmişti. Bunu düşünmek bile gocunduruyordu onu. Demek ben itoğlunun evine lâyık değilim, öyle mi, diyordu kendi kendine. Ama kokmuş işinden kovulmaması için ona yardım etmeye lâyıkım, ha? Ne var ki, Sammy hiçbir zaman yalın olarak gocunmazdı. Her zaman bir planla birlikte gocunurdu.

"Bak Sid," dedi. "Bu Wall Street güruhunun bana gelmesini ne diye bekleyelim? Kente gelir gelmez üzerlerinde çalışmaya başlasam daha akıllılık olmaz mı? İstersen onlara yeni evimde büyük bir parti vereyim. Şereflerine. Büyük bir akşam yemeği, eğlence ... bütün yıldızlarımız orada olur. Ne dersin?"

Fineman. "Partiyi vermek bana düşmez mi dersin?" diye sor-du.

"Ama senin verdiğim partiye benim gelmem bir şey ifade etmez ki! Patronun verdiği partiye. yanında çalışanlar elbette gelir. Ama eğer ben onların şerefine bir parti verir, aynı zamanda da birlikte çalışmaya başlamamızın yıldönümünü kutlarsam ..."

Fineman, "İyi yönetebilirsek galiba yararlı bir etkisi olabilir," diye yüksek sesle düşünmeye başladı.

Sammy, "Dert etme," dedi. "İyi yönetilecek."

•

Kütüphanede Sammy sözlerini, "Böylece cumartesinin haftasına sosyete sütunlarına geçiyorum," diye sürdürdü. "Ha, sırası

gelmişken, Kit'le sen de davetlisiniz. İkiniz hâlâ bir ünite olmayı sürdürüyorsunuz, değil mi?"

"Devamlı bir ünite, inşallah."

Sammy birden, "Ulu Tanrım, işte benim de buna ihtiyacım var," deyiverdi. "Durmadan bir şeyler için söz vermek zorunda kaldığım, ya bir günlük iş, ya da sahnede bir test karşılığı tavladığım bu uçarı kelebeklerden usandım artık. Benim durumumda bir erkek, artık durulup oturmalı ve hayatta kendine bir pozisyon edinmeli."

"Yani evlenmeyi düşündüğünü mü söylemek istiyorsun?"

"Niye olmasın? Ben parayı görüp şımaran heriflerden değilim. İçimden basit, dürüst bir insan olduğumu sen de bilirsin. Bütün istediğim tatlı, sağlıklı bir kız ... Eve geldiğimde terliklerimi versin, elde ettiğim şeylerin tadını çıkaracak çocuklar doğursun ... belki ben emekli olduğumda işimi üzerine alacak akıllı bir evlât!"

"Aklında bu işe uygun biri mi var?"

"Bilmem ki. Araştırıyorum bazen. Ruth Mintz'i çok ciddi düşünüyorum. Hani bizim gruptaki kısa filmler yapımcısının kızı. Tatlı, kıbar bir kız. Çok fazla güzel değil ama ... birader, bu kent zaten güzellerden insana bıkkınlık getiriyor. Hem güzellik on yıldan fazla da dayanmaz. Kızın vücudu iyi. Çocuklara deli oluyor. Daha ne isteyebilirim?"

"Bilmem," dedim. "Ne isteyebilirsin? Seviyor musun onu?"

"Aşk!" diye dudak büktü. "Aşık olmaya nereden vakit bulayım?"

•

Oradan kurtulabildiğim zaman, birer kahve içmek için Kit'le Derby'de buluştuk. O yine Birlik toplantısından geliyordu. Birlik öldükten sonra yeniden dirilmiş gibiydi. Dokuz ihtiyar, artık bu zirvalığa bir son vermek gerektiğine karar vermiş, Wagner Yasası'nı ortaya atmışlar, bunun üzerine de üç dört yüz yazar örgüte geri dönmüştü. Şimdi bütün bekledikleri, iş mahkemesinin Fotodramatistler Derneği'ni sarı sendika olarak yargılamasıydı.

"Toplantı nasıl geçti?" diye sordum.

"Bu gece Birliğimizin hayatta olduğunu tam anlamıyla gördük," dedi. Sesi akortsuz bile olsa, yine de bir şarkı kadar mutluydu. "Seninki nasıl geçti?"

"Sammy'nin ruhsal durumu pek karışıktı," diye karşılık verdim.

"Hasta mıydı?"

"Yoo, âşık oluyordu."

"Kime? Yine kendine mi?"

"Terliklerini getirip kendisine bir de veliaht verecek biri kavramına."

"Eğer benimle dalga geçiyorsan, ceza olarak köşede durup Sammy Glick'in adını beş yüz kere tekrarlayacaksın."

"Bu Sammy'nin kendi kendine her zaman verdiği bir ceza."

Jambonlu yumurtalarımız önümüze konmuştu. Bir dakika kadar pek konuşmadık.

"Sammy sana hiç evlenme teklif etti mi?"

"Hiç eder mi? Sammy'nin aradığı, anasının kendisine evlenmesini öğütlediği çeşitten, tatlı, basit bir ev kadını. Yalnız Dietrich'e benzemesi, hayatta tek ilgilendiği konunun Sammy Glick olması, babasının milyoner olması ve Sammy'nin şirketini destekleyip onu en iyi insanlarla tanıştırması şart tabii." Gülererek ekledi. "Benim ise tek verebildiğim Dietrich bölümüydü."

"Güzel kadınsın, Allah için," dedim. "Kimseler sana kolay kola tam çirkin diyemez."

"Hah, sonunda bu noktaya geldin, hele şükür ... evet. Herkes bana bakıp, 'çirkin ama, *tam* çirkin değil,' diyor. İşte çekiciliğimin sırrı da burada."

"Ulu Tanrım, nasıl da haklısın," dedim. "Daha önce hiç farkına varmamıştım. Yüzünde yıllardır güzel diye görüp kandiğim garip bir şey var. Oysa parıldayan kişiliğinden başka bir şey değil o. Bir düğmeye basıp onu yok etsen, o zaman günahlar kadar çirkin olurdun."

"Al," dedi. "Burada, herkesin önünde, böyle açıkça sevişmek biraz ayıp olmuyor mu?"

*

Parti gecesi olanlar Kit'le ikimizin gözünün önünde oldu. Aşkın Sammy Glick'e gelişini ... ya da aşka Sammy Glick'in bilebileceği en benzeyen duygu her neyse, onun gelişini izledik. Kit, ben, bir de küçük Ruth Mintz.

Şöyle başladı. Wall Street grubunun hemen bütün üyeleri vaktinde gelmişlerdi. Bir tek Harrington, büfenin sonuna yaklaştığımız halde hâlâ ortalarda yoktu.

Sonunda kolunda bir kadınla geldi. Şaşırtıcı bir kadın. İçeriye birinci perdeyi bitirmiş bir yıldız gibi girmişti. Ona bakar bak-

maz, zihnim her şeyden önce *Times*'in pazar sayılarındaki tıfdrük baskılı bölümde verilen binicilik resimlerine çağrışımında bulundu. Ama atların üzerindeki şık giyinmiş binici kadınlara değil, atların kendilerine. Koyu kızıl yeleli, kusursuz bakımlı, durmadan ayaklarının üzerinde eşinen, keyifli ve seyredilmenin gururuna alışkın bir gösteri atıydı o.

Eğer Harrington'un hayatı filme alınacak olsa, rolü Lewis Stone'a vermek iyi olurdu. Hoş Stone'un da makyajda fazlaya kaçmaması, rollerini biraz dikkatsizce yapması gerekirdi.

Sammy sanki oranın teşrifat müdürüymüş gibi, onları daha kapının yanındayken görmüştü. Hemen Fineman'ı yardıma çağırıp, aralarında bulunduğu grubu ona devrederek kapıya doğru koştu.

Harrington işbilir bir ifadeyle, keskin keskin konuşuyordu. "Bay Glick. Tanıştığımıza çok memnun oldum, efendim. Bu fırsatı çoktan beri bekliyordum. Size kızım Laurette'i tanıtmak isterim."

Sammy heyecanlı bir küçük selam verdi ve kızın yüzüne bakmayı sürdürdü. Akli başından gitmiş gibiydi. Madonna türbesindeki bir papazın ya da bir striptiz hayranının, bu dünyanın dışındaymış gibi bakışlarıyla bakıp duruyordu.

Kit, "Tanıyorum ben bu kıızı," dedi. "Laurette Harrington. Bir süre Vassar'da okudu o da."

"Galiba tarihe geçecek bir an yaşıyoruz," dedim. "Sammy Glick âşık oluyor."

"Sammy bu kadar büyük bir coşkunluk yapamaz," dedi. "Ol- sa olsa, böyle bir kıza âşık olma fikrine âşık oluyordur."

Kit'le birlikte, ringe daha yakın bir yere ilerlemeye çalıştık. Ruth Mintz, Sammy'nin yanında duruyordu. Ama Mançurya'da duruyor olsa, Sammy'den ancak bu kadar uzakta olabilirdi.

Bayan Harrington, "Babam geç kalmaktan nefret eder," demektedir. "Hep benim yüzümden oldu. Bütün gün o güzelim renkli görüntülerin seyrinden, eve ancak çok geç dönebildim."

Sammy en şık parti sesiyle, "Hiç önemi yok," dedi. "Neleri seyrettiniz?"

"Bütün dünyayı dolaşıp kovaladığım bir tanesini sonunda bu kentte yakalayabildim. *Mavi Çocuk*."

Sammy, "Mavi Çocuk mu?" dedi. "Avrupa'da mı çevrilmiş?"

"Pek sayılmasa bile, bir dereceye kadar. İngiltere'de yaratılmış."

"Ya! Ganmont-British stüdyosunun mu?"

"Yoo, serbest çalışan biri yapmış. Gainsborough."

Herkes gülmeye başlamıştı. Kız da onlarla birlikte gülüyor-

du. Gülerken saçlarını arkaya attığında, bir alev parlıyor sandım. Saçları, dolgun dudakları ... sanki sesi bile kırmızıydı.

Kit, "İşte buna yaman bir dişi denir," dedi.

Harrington araya girip eğlenceyi bozdu. "Korkarım birbirinizi yanlış anlıyorsunuz," dedi. "Laurette, Huntington müzesindeki tablodan söz ediyor."

O âna kadar olay zaten Hollywood mitolojisi arasına katılmaya yüz tutmuştu bile. Ertesi geceye kadar üç ayrı kişiye mal edilerek anlatılmış olacağı kesindi.

Sammy'nin onu bu oyundan ötürü bağışlayabildiğini hiç sanmıyorum. Galiba bu olay, âşık olmasının da bir parçası oldu. Tıpkı Sheik'den öc alışı gibi. Orada, ayda beş yüz dolarlık evinin giriş holünde, ilk büyük Hollywood partisinde ev sahipliği yaparken, birisi ona böyle bir numara yapıp canına okuyor ve o kılı kıpırdamadan buna dayanıyordu. Tıpkı Sheik'den sopa yerken kılının kıpırdamadığı gibi. Kıza incelikle şalını üst kata bırakabileceğini söylüyor ve merdivenlerden çıkarken de arkasından sanki cinayet işleyecek ya da ırzına geçecekmiş gibi bakıyordu.

O gece ne tarafa baktımsa, Sammy'yi Laurette'in peşinden koşar gördüm. Tıkız, tipsiz bir atın, kendini bilmez küstahlığıyla, alana çıkmış zarif bir safkana meydan okuması gibi ... Habire kızın tabağını dolduruyor, onunla konyak içiyor, rumba orkestrasının ritmine uyarak onunla terasta dans ediyordu. İki dans ederlerken kız ondan bir kafa boyu daha uzun gibi görünüyordu. Bunun nedeni, dansının hemen hemen profesyonel ayarında olmasındandı. Omuzları dik, başı yukarda ... Oysa Sammy rumbaya bir bok-sör gibi kafasını basarak saldırıyordu. Kız arasına aşağıya doğru bakıp ona bir gülümseme yolluyordu.. Ama bu gülümsemeler de soğuk ve güzel yüzünde biraz fazla hesaplı gibiydiler.

Kit, "Ruth Mintz'e bak," diye bana gösterdi. "Sirkte annesini kaybetmiş küçük bir çocuğa benziyor. Git onunla dans et ya da flört et biraz, Tanrı aşkına."

Kit'i tekrar ele geçirdiğimde, tuvalette az önce Laurette'e rastlamış olduğunu söyledi. Laurette ona:

"Buraya yıllarca önce gelmeliymişim," demişti. "Sammy Glick ne kadar eğlenceli bir insan, değil mi? Babam onun için tam bir dinamo diyor. Bütün yaz Yale'in ya da Princeton'un koca Danua'larının beni koklayıp durmalarına dayandıktan sonra, bir dinamo tanımak hoş olabilir."

Kit, "Ne kadar kalıyorsun?" diye sorunca o:

"Kış için ev tutsam mı diye düşünüyorum," demişti. "Tutar-

sam hep böyle sinemacılarla dolduracağım. Bayılıyorum bu triple-re.”

Laurette fazla esprili bir kız sayılmazdı. Ama cümlelerini sanki öyleymiş gibi bir havada söylerdi. Araya kattığı gülüşler onu hem esprili, hem de canlı gösteriyordu.

Kit, “Laurette budala gibi durmadan konuşuyor,” dedi. “Ama pek budala olduğunu sanmıyorum. Bence bayağı keskin bir zekâsı var. Ama kendi sosyal durumuna sahip bir kadının, zekâ gibi bir şeyi kullanmâsının yakışık almayacağına inandırılarak büyütülmüş olduğu için böyle davranıyor.”

Terastan içeriye doğru yürürken, Sammy’yi Harrington ve öbür bankacılarla konuşur gördüm. Yanımda Ruth’la birlikte bir an durdum. Kızın görünüşü, terlik ve çocuk taşıyıcısı olarak seçtiği bu insana karşı Sammy’nin ilgisini yeniden uyandırabilecek mi diye denemek istemiştim.

Sammy konuşuyordu. Adamların dinleyişlerine bakılırsa, yutturuyordu da.

“Elbette, her yapımcı önce iş adamı, ondan sonra yaratıcı olmalıdır,” diyordu. Anladığıma göre Sammy’nin ‘evet’leri, adamların sözlerinden daha hızlı koşmuş, daha öne geçmişti. “Önce endüstrinin durumunu tüm olarak ele almalıyız. Bence gerilemenin nedenleri, yüzde on radyonun tutunması, yüzde on beş dergiler, yüzde yirmi beş satınalma gücünün azalması, yüzde elli de filmlerde yeni fikirlere yer veremememiz. İnsanlar sinemalardan çıkarken, ‘Bu filme benzer bir şeyi geçen ay da görmüştüm,’ deyip duruyorlar.”

İşe ilk girdiğimde Fineman’ın bana verdiği diskuru tanır gibi oldum. Ne var ki, Sammy bunu onlara ne kılıkta sunacağını iyi biliyordu. Sayıları ve istatistikleri dinlemenin onları ne kadar memnun ettiğini bildiği belliydi.

Harrington, “Çok ilginç,” dedi. “Bize asıl gerekli olan, filmlerin de başka mallar gibi birer mal olduğuna inanan insanların çoğalması ve prestij meselesinin gittikçe gölgede kalması.”

Sammy, “Ben de tam bunu söylemeye çalışıyorum,” diye fırladı. “Zaten filmler de teneke kutularda sevkedilmiyor mu? İşimiz konservecilik gibi bir şey. Bize düşen, her sevkiyatın kâr getirmesini sağlamak.”

Acaba Fineman nerelerdeydi? Sammy onu destekleyecek sözü söylerken orada olup kulaklarımla duymak istiyordum.

Bu adamlarla koşabildiği belliydi. Hepsi kolej bitirmiş, kulüplere üye, yazları sayfiyeye taşınan, Cumhurbaşkanıyla dost olan insanlardı, ama Sammy onların ne peşinde olduğunu biliyordu.

Oysa Laurette başkaydı. Ne orospuydu ne de figüran. Yıldız da değildi, işçi de! Evle barkla da ilgisi yoktu. Bu Sammy'yi daha bile şaşırtıyor, bocalatıyordu. Kızın bütün işi, hiçbir şey yapmamak ve bunu en çekici, en eğlenceli biçimde sürdürmekti. Sammy ona bir günlük işi rüşvet diye teklif edemez, poposuna bir şaplak da atamazdı. Sözü kesilmeden kendisini anlatması bile zordu. Sonra bu kıza kibar davranmak zorundaydı. Bu da Sammy'nin stilini bozuyordu. Görgü kuralları üzerine bilgisi kızinkine denk olmadığından, onun kendisiyle alay ettiğini seziyor, bundan ötürü güveni sarsılıyordu. Güvensiz bir Sammy Glick ise ... hiç de hoş bir görünüm değildi.

"Bay Glick dinamo sesi çıkarabilir misiniz?" dediğinde, Sammy batağı rahatsız görünmüş, hiçbir şey de söyleyememişti. Ona uzun uzun, 'Birinci raundu aldın ve ilk kanı sen akıttın bebeğim,' der gibi bakmıştı. 'Ama bu beni kızdırır ancak. Büyük doğuş bunlar. Bırakırım, kolun yoruluncaya kadar vurursun. O zamana kadar ben de nasıl olsa senin stiline alışırım.'

Kit'le ikimiz erken kaçtık. Ruth'u Sammy'nin hayatından çıkarıp evine kadar götürdük. O sırada Sammy, Laurette'e bin ikiyüz dolarlık çiçeklerini göstermekteydi.

•

Ertesi gün kafeteryada öğle yemeğimiz sırasında, Kit omzumun üzerinden arkama bakarak, "Oooo," dedi. "Küçük Kral'la Kırmızı Kraliçe geliyor."

İçeriye girerlerken dönüp baktım. Kapının dibinde bir an durup poz verdiler. Laurette daha uzundu. Omzundan yeşil süet bir çanta sallanmaktaydı. Bakır rengi saçları yüzünden geriye doğru çekilip yeşil bir türbanın içine toplanmıştı. Çok güzel, gururlu bir kraliçeyi andırıyordu. Üzerindeki her şey sonuna kadar gerilmiş gibiydi. Çorapları çekilebildiği kadar yukarıya çekilmiş, beli milimine kadar oturtulmuş, her şeyi tastamam, şık ve bakımlı bir tekne kadar kusursuz. Sammy neredeyse onun önüne düşüp yürüyecekken birden hatırladı ve kenara çekilip ona geçmesi için yol verdi. Kendisi onun hemen ardından yürürken, seyredildiğinin farkında olan bir kimsenin çaba sonucu elde edilmiş rahatlığını yansıtıyordu. Fakat onunla gözükmekten de öylesine gurur duyuyordu ki, sevincini yüzünden silmeyi bir türlü beceremiyordu.

Bizim masanın yanından geçip, kafeteryanın iç tarafındaki patronlar kısmında gözden kayboldular.

"Egzotik bir dilber," dedim.

Kit, "Yarı kapanık gözleriyle göz altlarındaki gölgeleri mi demek istiyorsun?" diye sordu. "Onlar fettetankltan."

"Ne olursa olsun," dedim. "Yaman bir parçaya benziyor. Aca-ba nasıl oldu da bugüne kadar zengin çocuklarından biri onu kapmadı."

Kit, "Galiba bir ara evlenmişti ya da ben öyle hatırlıyorum," dedi. "Buraya ilk döndüğünde evlenmiş, ama yürütememişti. Vas-sar'a girdiği zaman İspanya'ya yaptığı unutmaz gezisinden yeni dönmüştü. Unutmaz işini bence pek başarılı olarak bitirdi ama, o arada, her zaman sanki bir şeyi unutmaz zorundaymış gibi yaşama alışkanlığı edindi. Annesi ölmüştü. Babası da zengin kalma savaşına fazla gömülmüş olduğu için onun bu tutumuna pek eğilemedi. Sınıfa ilk günü nasıl boyalı ayak tırnaklarıyla geldiği, günlerce herkesin dilinde dolaştı. Okulda bulunduğuz kısa süre içinde ortalığı epey karıştırmış, herkesi şaşırtmıştı."

"Acaba birbirlerine ne söylüyorlar?" dedim. "Bu konuşmayı duymak isterdim doğrusu."

"Ben istemezdim. Laurette ona İspanya iç savaşından önce Biarritz'de ne kadar iyi vakit geçirdiğini anlatıyordur, Sammy de çorbasını içerken fazla gürültü çıkarıp çıkarmadığını merak ediyordur."

"Bir de bu kızın, babası üzerinde ne derece etkili olduğunu merak ediyordur," diye ekledim.

"Bence ona biraz haksızlık ediyorsun," dedi. "Bu iş ilişkisi değil ki! Yüzünü görmüyor musun? Gerçek aşk çarptı onu en sonunda."

"Ama soyadı Harrington olmasa, kızın ona ne kadar çekici geleceğini bilmek isterdim."

"Öyle parçalara ayrılabilir bir durum değil. Sammy onu kullanabileceğini düşünerek mekanik hareketlere girişmiş gibi görünmüyor. Hepsı birbirine karışmış. Soyadının Harrington olması da, Sammy'yi cinsel yönden, kırmızı dudakları ya da dimdik göğüsleri kadar heyecanlandırıyor."

O aşkın bundan sonrasını gazetelerden izleyebildik. Her gün orkideler, danslar, hediyeler! Hattâ fotoğrafçılar Derby'de hamburger yerken yüzlerindeki yumuşak ifadeyi bile bize yansıttılar. Hollywood köşe yazarlarından biri onları yılın ilginç aşkları arasında saydı.

Arasıra Sammy'nin bürosuna girip çıkarken onunla telefonla konuştuğuzdu duyuyordum, ama bir ay kadar sonra evinde bir-

likte denizaltı filminin senaryosunu okuduğumuz güne kadar, kendisi bu konuda bir şey söylemedi. Yazıları planladığımızdan iki üç gün önce bitirmiştik. Bu yüzden keyfi yerindeydi. Charles'ı bize birer içki hazırlamak üzere bara yolladı ve yüzünde bir gala ifadesiyle bana döndü.

"Eeee, Al, Laurette'le ikimiz hakkında ne düşünüyorsun?"

"Biraz inanılmaz gibi görünüyor ama belki de inanılmaz derecede mutlu olursunuz," dedim.

"Yo, daha o kadar ileriye vardırması değiliz," diye atıldı. "Ama varabilir de, ah, Ulu Tanrım, varabilir de! Öf be! Kendim bile inanmıyorum. Ama durum yavaş yavaş, sanki onu ele geçirebilirmişim gibi görünmeye başladı."

Bu belki aşk olabilir, diye düşündüm. Ama bildiğimiz yumuşak aşklardan değil. Belki de iş ilişkisi olmayabilir. Fakat tıpkı onun kadar katı bir şey.

"Biliyor musun, garip diyeceksin ama, onu ilk gördüğümde tam bir zengin yosma sanmıştım," diye itirafa girişti. "Onunla tanışım, belki babasının Sidney hakkında ne düşündüğünü öğrenebilirim diyeydi. Biliyorsun, Sidney'e yardım etmeye, elimden geleni yapmaya söz vermiştim. Bu arada Laurette de bütün paslarına karşılık verdi. Ne var ki, verirken bir yandan da kibar kibar kızığını atıyordu."

•

Sammy onu o ilk gün öğle yemeğine götürdükten sonra, bildiği bütün salon etiketini dilinin ucuna toplamayı başarmış ve, "Sizi bir daha ne zaman görebilirim?" diye sormuştu. O zaman Laurette, "Bu satırı bütün filmlere kimin koyduğunu şimdi anladım," diye gülmüştü.

Birkaç gece sonra Sammy'nin onu bir galaya götürmesi planlanmıştı. Bu iş için yepyeni bir smokin ble yaptırmıştı Sammy. Basın ajanslarına önceden notlar göndermiş, Bayan Harrington'la kendisinin gecenin önemli davetlileri arasında olacaklarını bildirmişti.

Laurette'in evine vardığı zaman onu sokak kıyafetinde buldu. Saçları erkek gibi kesilmiş, hareketli bir kadınla oturmuş, içki içiyordu. Kadın Sammy'yi düşmanca bakışlarla karşılamıştı.

Laurette, "Arkadaşım Babe Lynch," diye tanıştırdı. "San Diego'daki yarışlara giderken buraya uğrayan uçaktan şimdi inmiş. Onunla yıllardır görüşemediğimiz için, bu geceki galayı atlatırsam

pek fazla aldırılmazsın diye düşündüm.”

Sammy, “Eğer daha önce haber verseydin, bir fazla bilet alırdım,” diyecek oldu. “Ayrıca eğer isterseniz onu içeriye sokabilmek için bir yol bulabileceğimizden de eminim. Kendi galamız değil ama sinemanın müdürü dostumdur.”

Laurette, “Doğrusu yakınlığına çok teşekkür ederim,” dedi. “Ama Babe’in yanında yalnız yol kıyafeti var. Onun için, gel istersen sen kendin gider. Bana yarın öğleden sonra telefon edersin.”

Sammy gururunu yutmuştu, ama balık kılçığı gibi boğazına takıldığını da hissediyordu. Asansörde aşağıya inerken elindeki biletleri parça parça etti. Kâğıt parçacıkları çevresinde yere uçtuğu sırada, yırtmayıp başka birisine de verebileceğini düşündü ama ... öf, herkes cehennemin dibine ... Kendi biletleriydi bunlar. Ne isterse yapabiliirdi.

Beverly Wilshire’dan evine, Sunset Bulvarı üzerinden giderken, arabasını önce saatte elli, sonra altmış, daha sonra yetmiş mil hızla sürüyordu. İsteddiği kadar hızlı gidebilirdi. Emniyetten bir polis rozeti koparmıştı nasılsa. İçinden, gösteririm ben ona, diye düşünüyordu. Kendini benden çok üstün sanıyor, ama bak nasıl elde edeceğim onu ... ben, Sammy Glick!

Laurette’in yaptığı hiçbir hareket Sammy’nin cesaretini kırmaya yetmiyordu. Bu öyle bir işti ki, hakarete dayanmaya değerdii. Sammy bu sefer ‘klas’la birlikte koştaktaydı. Klas’ın kendine özgü, garip, harikulâde bir etkisi vardı. İçinden çılgınca bir duygu ona, sanki başlangıçta geride koşturmaya, toz yutmaya aldırılmazsa, sonunda güçlü kaslarıyla finiş göğüslemeyi başaracağını söyler gibiydi.

Ertesi akşam Laurette’i yine aradı. Hollywood aslında çok yalnız bir kenttir, dedi ona. Belki güzel yerleri gezdirecek birine ihtiyaç duyarsın.

“Ne kadar tatlı bir hareket!” diye cevap verdi Laurette. “Hemen buraya gel.”

Sammy oraya vardığında, Laurette’i genç bir adamla kokteyl içer buldu. Genç adam ayağa kalktı. Yüzü koyu bir güneş yanığı, boyu upuzundu. Sammy’ye başını eğerek, rahat, hoş, kendinden emin bir gülümseyişle bakıyordu. Sammy kendini epeyce enli bir kolalı gömlekle karşı karşıya buldu. Laurette de gece kılığındaydı.

“George’u dünyanın öbür ucunda sanıyordum,” dedi. Tanıştırılırken Sammy’nin takındığı suratı görmezden gelmişti. “Tekrar Pasadena’ya dönmüş olduğunu öğrenince ne kadar sevindiğimi düşünebilirsin. Hep birlikte çıksak daha çok eğleniriz diye düşün-

düm."

George, Sammy'nin aralarında bulunmasından hiç rahatsız olmaz gibiydi. İşin esas kötü yanı da buydu ya!

Sammy'ye kokteyl ikram ederken, "Laurette'i Biarritz'den beri görmemiştim," diye açıkladı. "Aradan iki yıl geçti." Konuşurken bir hayli beyaz diş gösteriyordu.

Sammy bu defa alınmıştı. O kadar alınmıştı ki, durumun sert bir solukla bile çatlayabilecek nadide porselen duyarlılığında olduğunu unuttu.

"Bakın, Bayan Harrington, ben aranızda burnumu sokmasam iyi olacak. Siz ikiniz gidip bol bol eğlenin, daha iyi."

Ama Bayan Harrington bu sözleri duymak bile istemiyordu. Pasadena'nın yanık çehresine dönüp, "Bay Glick o kadar zeki ki," diye anlattı. "Film yapımının her türlü girdisini çıktısını biliyor. Yemekte bize de anlatacak, değil mi, Bay Glick?"

Sammy bu iltifatı, ya da alayı, ciddiye almamaya çalıştı. Ama yine de yeterince kayıtsız kalamamıştı. Kendi 'örs-çekici' tutumunda, bu süslü inceliklerde olduğundan daha başarılıydı. Laurette durmadan sessiz ve terbiyeli haliyle ona gülüp duruyor, üstünlüğü Sammy'nin gururunu kurşun gibi deliyor, batıyor, acıtıyordu ...

Sammy onlarla birlikte Florentine Room'da bir masanın başında otururken, ta içinde açılmış çok çirkin bir yaranın varlığını hissetmekteydi. Zaten sokak elbisesi ve spor pabuçlarıyla buraya yabancı gibiydi. George'dan önce davranıp kulübün en pahalı şarabını ısmarladığında, kendini biraz daha iyi hissetmeye başlamıştı ama, garson şişeyi getirdiği zaman Laurette bir bakmış ve hemen şarabı geri göndermişti. "Eğer 1927 yoksa hiçbir şey getirmeyin daha iyi," demişti. "İyilerden bir o yıl kaldı."

Orkestra tango çalmaktaydı. Sammy tango bilmezdi. George ve Laurette bu dansı yalnız ayaklarıyla değil, elleri ve başlarıyla da sürdürüyorlardı. Profesyonel bir çift gibiydiler. Sammy'nin gözleri, her adımı Laurette'le birlikte atıyordu. Onun dudakları aralık, gözleri yarı kapalı, vücudu ağır ritme uymuş, salınarak dans etmesinden gözünü alamıyordu. O güne kadar geride bıraktığı tango kavalyelerini düşündü. Amerikalı milyonerler, türlü prensler, soylu İngilizler ... Belki de bir tango uzmanı bulur, gizlice evine çağırıp ders alabilirdi. O zaman Laurette'e sürpriz yapardı. O kahpeye ... sevdiği kadına! Tabii eğer fazla zaman almazsa. Ama belki vakit yaratmaya da değerdi bu iş için. Sonunda hayallerine değecek bir kadın bulabilmişti. Altın bir kızdı o! Bir rüyaydı! Kendisi ne kadar hızlı

koşarsa, o da o kadar uzakta görünüyordu.

Onlar masaya döndüğünde Sammy ayağa kalkmıştı. Kendi ne meydan okunduğunu hissetmiş, gaddarlaştırmıştı. Gereğinden biraz fazla çabuk tekrar oturuverdi.

Laurette, "Ne kadar eşsiz bir dans," dedi. "İnsan kendini vahşi ve özgür hissediyor."

Sammy'nin hiçbir zaman kendini vahşi ve özgür hissedemeyeceğini biliyordu.

Müzik tekrar caza dönmüştü. Sammy fırlar gibi ayağa kalktı. Nezaket yok olmuştu. Ortada yalnız hız, öfke ve bir de tek kişilik savaş kalmıştı.

"Kalk, dans edelim."

Onu kendine yapııştırıp sımsıkı tuttuğunda, eli çıplak sırtına gömülür gibiydi. Parmakları Laurette'in cildi üzerinde gergin ve güçlüydü. Çifte zevkti bu. Hem onun ince varlığını kendine bu kadar yakın hissetmek, hem de bu durumun belki yarın gazete sayfalarına yansımaları sağlamak. Adımlarını izlemeye onu âdeâ zorlar gibiydi. Bunun bir savaş olduğunu her ikisi de hissediyorlardı.

Laurette, "Dans edişin bile dinamo gibi," dedi.

Sammy, "Peki, oturalım istersen," diye karşılık verdi.

Yavaş yavaş kendine gelmeye başlıyordu.

"Yoo, hoşuma gidiyor."

Doğruydı. Sammy'nin onu böyle tutması korkunç bir şeydi. Artık terbiyeli gözükmeye çalışmadığı belliydi. Oysa Laurette çoktan beri korktuğunu hatırlamıyordu. Sammy kadar kötü dans edip bundan utanmamak öylesine umulmaz bir şeydi ki, yalnız bu bile onu bütün öbür erkeklerden ayırmaya yetiyordu.

Öteki dansa George'la kalktı. Masaya döndüklerinde Sammy gitmişti. Garson Laurette'in eline bir not tutuşturdu:

"Burada daha fazla vakit ziyan edemeyeceğime karar verdim, biraz iş temizlemek üzere stüdyoya dönüyorum. Hesap bütün gece için ödenmiştir. İyi eğlenceler.

Sammy"

•

"Bir kumar oynadım," diyordu Sammy. "Meğer içime doğan doğruymuş. Ona karşı zayıfım diye, tıpkı bu yıldız bozmalarının fırsat bulunca yapacağı gibi, o da beni enayi sanmış. Ne yaptı, biliyor musun? O futbolcu gidince beni stüdyodan telefonla aradı. Tekrar evine gelip kendisiyle çene çalmamı istedi. Ben de ona, benim evde

buluşalım, dedim. Ve geldi. Ne dersin buna? Laurette Harrington gecenin yarısında benim evime geliyor! Ortalık ağarıncaya kadar konuştuk. Onu çok yanlış tanımışım, Al. Bütün o züppeliği hep yüzeyde. Aslında çok tatlı, yumuşak yürekli bir kızcağız ...”

Sammy'nin o güne kadar kopardığı bütün koşu, bu iki aya kendini hazırlamak için antrenmanmış meğer. Büroya bile pek gelmiyordu. O kadar meşguldü.

Bir gün saat üçteki randevumuza beşten sonra gelince gerçekten şaşırdım. Sorumsuzluk, Sammy'nin kusurları arasında yer alan bir şey değildi. Böyle olduğu için de, çok büyük çapta olaylar olduğunu anladım.

Sonunda geldiği zaman, olup bitenin yalnız büyük çapta olmakla kalmadığı belli oldu. O kadar önemli bir olaydı ki, kendi bile şaşkınlamıştı. Sessiz sedasız, inadına pısırk bir tavırla içeriye girdi.

“Al,” dedi. “Bir gün içinde iki maç birden kazanan insan gördün mü?”

Açık konuşacağı anlaşılıyordu.

“İşte ben yaptım. Ama benimki maçtan falan çok daha önemli. Harrington'la saat birden beri Victor Hugo'nun orada oturuyoruz. Çok tatlı bir insan Harrington, biliyor musun? Hem kayınpederim olacağı için söyleyemiyorum bunu.”

“Tebrikler,” dedim. “İnşallah Bay Harrington'la ikiniz çok mutlu olursunuz.”

Sammy, “Görmeliydin beni,” diye devam etti. “Kiliseye girmiş bir orospu kadar heyecanlıydım. Ona konuyu açmaz hemen ayağa fırlayacağını, Laurette'i ilk kalkan uçağa atıp benden kaçıracağını sanıyordum. Bilirsin ya, kibar güneyli aile numarası. Oysa, Tanrının, ne kadar hoşlandı! Aslında kızı benimle evlendirmeye öyle hevesli görünüyordu ki, insanın aklına, acaba adam kendi kızağa alınmak üzere de, ailede bir stüdyo patronu mu istiyor diye bir kuşku geliyordu.”

“Stüdyo patronu ...?”

“Evet. Elimden gelen her şeyi yaptım. Ama korkarım zavallı Sidney yine de kaydı.”

“Nasıl korkarsın? Harrington fikrini değiştirecek diye mi korkarsın?”

“Al,” dedi. “Bereket versin mizah anlayışım var da şaka kaldırıyorum. Yoksa çoktan kendini kapının dışında bulmuştun. Aslında bugün Sidney için gerçekten çok uğraştım.”

“Ayağa kalk, Samuel, benim gerçek peygamberim!”

"Gırgırı bırak," dedi. "Özür dilemeye hiç ihtiyacım yok. Sözümü tuttum. Harrington'a Fineman'ın emrinde çalışmaya istekli olduğumu söyledim. Bundan daha fazla ne yapabilirdim?"

"Ne bileyim ben?" dedim. "Hem zaten benim ne kanıda olduğumun niye üzerinde duruyorsun?"

"Dinle, Al, enayi değilim ben. Çevremdeki insanların onlara yararım olmadığı zaman beni nasıl tek başıma bırakacaklarını bal gibi biliyorsun. Sen başkasın ama. Hiçbir zaman benden bir şey istemiş değilsin. Yani kendin için, demek istiyorum. Tek arkadaşım sensin. Ne de olsa, ben de insanım. Bir ... dinamo değilim ki! Her erkeğin bir karısıyla bir arkadaşı olmalı mutlaka."

Kutsal kitaba, 'Onları bağışla, çünkü yaptıklarının farkında değiller,' diye yazanın enikonu haklı olduğuna hâlâ inanırım. Olayların onda dokuzunda bu bağışlama tutumu iyi bir niteliktir. Ama güçlü tutumun gerektiği, yufka yürekliliğin zayıflık sayılacağı bir onuncu olay da her zaman çıkabilir. İşte o anda ben de Sammy ile bütün diplomatik ilişkilerimi kesmek için dayanılmaz bir istek duydum. Dostlarını arkadan bıçaklamayı öylesine bir gusto ile beceriyordu ki, parlak zekâsına ve gücüne hayran olmamak elde değildi. Yaptığını büyük bir çalışkanlık, titizlik ve rahatlık karışımıyla yapıyordu ... Ama bu yeni paravanında da insana uygunsuz gelen bir taraf vardı. Ömrünün ilk yarısını vurup kırıp sömürmekle, ikinci yarısını da etrafa parlak kuruşlar ve Benjamin Franklin öğütleri saçmakla geçiren zenginleri hatırlatıyordu. Sammy Glick'i kırk yaşında gözümün önüne getirebiliyordum. O zaman meslek hayatının bütün iğrenç anılarını belleğinden atmış olacak, geçmişini resmi biyografi yazarlarının kaleminden çıkmışçasına yüzeyden görececek, insanlığa yaptığı katkılardan ötürü dostluk, iyilik, barış gibi kavramlar üzerinde bir hak sahibi olduğuna inanacaktı.

Birden kendini temize çıkarma hevesine kapıldı. Harrington'la yaptığı tarihi görüşmeyi kelime kelime anlatmak istedi.

•

Vicor Hugo'da oturuyorlardı. Orkestra oda müziği çalmaktaydı. Yumuşak, kibar bir müzik. Ama Sammy için o anda tek müzik, Harrington'un sesiydi.

"Sammy, ben yarın doğuya hareket ediyorum. Farkında mısın bilmem ama, stüdyonuzda bazı önemli değişiklikler düşünmekteyiz. Sicilinin yeni düzenin bir parçası olarak kalmana yeterli olacağı kanısındayız."

Sammy, "Çok nazıksınız," dedi. "Tabii size Sidney'den ne kadar çok şey öğrendiğimi söylemek bir bakıma boynumun borcu oluyor. Bana karşı bir baba gibi davrandı. Film yapımcılığı hakkın-da ne biliyorsam ondan öğrendim. Bildiği her şeyi bana da öğretti demek yerinde olur."

"Ben de bunu düşünüyordum işte. Belki de artık sana verebileceğinin hepsini vermiş oldu. Bu yılki filmlerin arasına bir sürü başarısız filmin sızmasına göz yumduğumu biliyoruz."

"Ama Bay Harrington, haftada bir film ortalamasıyla çalışıp da bunların hepsini kusursuz yapabilmek ancak bir deha işidir. Sidney çok çalışkan bir insandır. Elinden geleni yaptı."

"Bu duygularını gerçekten çok beğeniyorum. Fakat buraya gelişimin amacı da zaten elinden gelenin yeterli olup olmadığını araştırmaktı."

"Eğer genel giderler bu kadar yüksek olmasa, filmler para kazanırdı. Ama yapım maliyetinin yüksek olması tümüyle onun kusuru da sayılmaz."

"Sence yapım maliyeti fazla yüksek demek, öyle mi?"

"Doğrusu beni güç durumda bırakıyorsunuz, Bay Harrington. Üstlerimin arkasından konuşmak istemem. Özellikle Fineman gibi, bu meslekte öncülük yapmış bir insanın. İlk filmlerini seyrettiğimde, kısa pantolonlu çocuktum daha."

Harrington, "Elbette, evlâdım" dedi. "Bağlılık her zaman için takdir edilecek bir duygudur. Her zaman. Ama yine de, ilk ve en önemli bağlılığımız World-Wide'a karşı olmalı. Ben acaba Fineman, World-Wide'in bayrağını taşımak için biraz fazla mı eskidi diye düşünüyorum."

Sammy, "Fineman'dan iyisini yaşlılar arasında dünyada bulamazsınız," diye karşılık verdi.

Harrington o zaman, "İkinizin birarada çalışmasını izleme fırsatını buldum," dedi. "Belki henüz çok genç olduğun için yönetim kurulunu inandırmakta güçlük çekebilirim, ama kararım kesindir. Bence stüdyonun bir lidere ihtiyacı var. Genç kana ihtiyacı var."

Garson masaya yaklaşıp, "Başka emriniz olacak mı, Bay Glick?" diye sordu.

Sammy içinden, yok, diye düşündü. Galiba hepsi bu kadar. Bu iş tamam artık galiba.

Sonra yüksek sesle, "Evet," dedi. "Bay Harrington'la bana birer konyak daha getirin."

Harrington kadehini kaldırırken, "Senin ve Laurette'in şere-

fine," dedi.

Sammy hemen, "Ve World-Wide'in şerefine," diye ekledi.

•

Sammy sözlerini bitirdikten sonra ayağa kalkıp pencereye doğru ilerledi ve stüdyonun oradan görünüşüne baktı. İç cadde, ikili üçlü gruplar halinde evlerine gitmekte olan pantolonlu güzel-lerle doluydu. Arada marangozlar, iş tulumu giymiş boyacılar da görünüyör, bir kısmı ellerinde sefertaslarıyla birbirlerine sesleniyorlardı. Günün çalışmasından yorgun, daha şimdiden yardımcıyla yarınki çekimde kameranın yerini tartışan bir yönetmen, lüks arabasına yanındakileri güldürmek için komik hareketlerle binen bir yıldız ... işçilerin, figüranların, garson kızların, montaj elemanlarının, yazarların, seks bombalarının, yani bir film fabrikasını hayatta tutmak için birarada çalışmak zorunda olan bütün irili ufaklı elemanların ardı arası kesilmeyen kuyruğu ...

Sammy, "Artık benim bunlar," dedi. "Herkes benim. Her şeyim var. Herkes durmadan, bir insan her şeye birden sahip olmaz, derdi. İşte ben oldum. Hem stüdyoya, hem Harrington ilişkilerine hem de evimi yönetip çocuklarımı doğuracak kusursuz bir kadına."

Orada, Operadaki Hayalet'i ya da başka bir korkunç filmi seyrediyormuşçasına, öylece oturuyordum. Artık ortalık kararmaya yüz tuttuğu için, odanın gölgeli, karanlık bir yöresine sessizce yerleşmiştim. Henüz odanın elektriği açılmamıştı. Sanırım benimle konuşmakta olduğunu bile unutmuş olmalıydı. Kendi sesinin karanlığın içinde kendine destek olması için konuşmaktaydı aslında.

"Sammy," dedim. "Nasıl hissediyorsun kendini? Her şeye sahip olmak nasıl bir duygu?"

Gülümsemeye başladı, ama ifadesi yavaş yavaş yılışmaya dönüştü.

"Beni sanki biraz ..." durakladı, sonra birden hiç ilgisizce, "... vatansever yapıyor," deyiverdi.

XII

Stüdyodaki değişiklikler üç hafta sonra duyuruldu, ama Sidney Fineman başladığı işleri bitirmek için birkaç ay daha gidip geldi. Son filmini Kit yapıyordu. Fineman'ın mesleğe yeni atılan bir gencin hevesiyle yeniden kolları sıvayışının gerçekten görmeye değer olduğunu anlatıp duruyordu.

"Para kazanmak için çalışmıyor," diyordu Kit. "Evet, iyi yaşamaktan herkes gibi o da hoşlanıyor, ama esas ağırlık taşıyan nokta hiçbir zaman bu olmadı onun hayatında. Yaratılıştan film yapımcısı o. Mesleğinden gurur duyuyor. Bir sanatçı ya da ayakka-bıcı gibi. Çalışması, ortaya iyi filmler çıkarabilmek için."

Gerçekten de son filmi çok kendine özgü bir film oldu ve büyük başarıya ulaştı. İki oyuncusu vardı yalnızca. Bir çiftçiyle karısı. Ama her nasılsa, ikisinin günlük hayatını izlemek, seyirciyi elektrikleştirip inandırıyor, ona cesaret veriyor, bir yandan da eğlendiriyordu. Başarılı olmuştu. Eleştirmenler filmi komedi mi, trajedi mi, yoksa fantezi mi sayacaklarını bilemiyorlardı. Ama beri yanda şeyirciler bunu yepyeni, taptaze bir anlayışla yapılmış, her üçünün karışımı bir *FİLM* olarak nitelendirdiler. Bu belki de içinde kendi hayatlarından parçalar bulabildikleri için böyleydi. Belki bu film, Fineman'a öteki stüdyoların birinde yapımcılık da sağlayabilirdi, ama her nedense herkes Fineman'ın bu kadar modern bir şey yaratmasının imkânsız olduğunu söylüyor, bu dinamizmin genç yardımcısı Larry Ross'dan geldiğini ileri sürüyordu. Ross, Fineman'ın yazarlar arasından çekip yükselttiği parlak bir gençti. Aslına bakarsanız, Kit bu söylentilerin kaynağının genç Ross'un kendisinden başkası olmadığını keşfetmişti. Ama anlaşılan Sammy de bu tutuma desteğinin damgasını basmış, Ross'u çoktan kendi yetiştirdiği ve koruduğu bir genç olarak piyasaya sunmaya başlamıştı.

Fineman bürosundan ayrılır ayrılmaz, Sammy hemen bitişik odayla aradaki duvarı yıktırması, yeni odasını daha da genişletmişti. Sonra içerdeki ağır mobilyayı, ruhunu sıkıdığı gerekçesiyle kaldırdı. Odayı sonunda baştan dekore edildiği zaman, ancak bir spor salonu kadar gizli ve kişiseldi. Duvarlar deri kaplanmış, sağlam cam masa garip bir havaalanını andırıyordu. Duvarların birinde Laurette'i on yaş daha genç gösteren yağlıboya bir portre asılıydı. Oysa resim daha birkaç ay önce yapılmıştı. Onun karşısında Harrington'un koskoca, imzalı bir fotoğrafı vardı.

•

Fineman, World-Wide'dan ayrıldıktan pek kısa bir süre sonra öldüğü için, bazı kimseler onun kendini öldürdüğünü söylediler. Fakar sansür bürosu bu söylentileri çarçabuk bastırdı, aslını anlamak da kimseye kısmet olmadı. Tabii insanın kendini öldürmesinin tabancadan , gazdan daha az dramatik yolları da vardı. Şairin 'kalp kırılmasından ölmek' dediği cinsten ölümler, ancak fısıltı halinde kulaktan kulağa geçerdi.

Gazeteler Fineman'ın henüz elli altı yaşında olduğunu yazıyorlardı. Oysa ilk bakışta yetmiş yakın gibi görünürdü. Gazeteler bundan başka, son zamanlarda sağlık nedenleriyle World-Wide'daki görevinden ayrılmak zorunda kaldığını da belirtiyorlardı.

Öldüğü gün saat on birde, stüdyoları tiz ve keskin bir ısıklık sesi dolaştı. Bu sinyal, bir dakika süreyle bütün işlerimizi bırakıp Sidney Fineman'ın anısına saygı duruşu yapmamızın işaretiydi. Dakika dolunca ısıklık sesi yeniden duyuldu ve bize artık onu unutup işimize başlamamızı emretti.

Ama Sidney Fineman'ın ruhu aramızdan o kadar da çabuk ayrılmadı. Hollywood ölüm sahnelerini kolay kolay unutamayacak kadar çok sever. Birkaç gün sonra Fineman'a duyulan saygıların ifadesine olanak sağlamak amacıyla, herkesin on dolar karşılığında katılabileceği bir yemek verildi.

Kit'in bu yemeğe benimle gelmesini çok istemiştin. Ama o, "Ben insanlara saygımı hayattayken ifade ederim," diyordu. "Hemingway'in bir konferansını dinlemeye gideceğim. Bir vakıf için para toplamaya çalışıyor."

Bayan Fineman şeref masasında, Sammy ile Harrington'un arasında oturuyordu. Harrington düğünde bulunmak için doğudan daha yeni gelmişti.

Sammy'nin konuşması, kadınların telaşla çantalarında mendil aramalarına yol açtı. Bayan Fineman'a ömrü boyunca bütün World-Wide filmlerine girebilmesi için altın bir plaka sunduktan sonra, "Meslek hayatının en büyük şanssızlığı, dizginleri bu endüstriye bu kadar uzun zaman ve bu kadar başarıyla liderlik etmiş olan bir adamın güçsüzleşmiş ellerinden almış olmamdır," dedi. "Eğer Sidney Amcamızı geri getirebileceğine inansam, şu anda dizginleri bırakıp aşağıya atlar, yürüyerek gitmeye razı olurum."

Köşe yazarları Sammy'nin gözlerinde yaşlar parıldadığını yazmışlardı.

"Belki flaşlar gözünü sulandırmıştır," dedim.

"Hayır," dedi Kit. "Bu yaşların gerçek ve içten gelen yaşlar olması o kadar da imkânsız değil. Sammy'nin sahte durumlarda ağlamak, fakat gerçek durumlarda ağlamamak gibi bir yeteneği var."

"Vücudunda artık akacak yaş kalmadığını sanıyordum," dedim. "O kuyu çoktan kurudu diye biliyordum."

"Hayır. Hiç de değil. Sammy duygusal bir insandır aslında. Ama kendini rahat bırakacağı yerde, aynı notayı durmadan tekrarlayan cinstendir."

"Hangi nota olduğunu biliyorum," dedim. "Mi mi mi mi ..."

(*)

•

Düğün çok zengin bir törenle yapıldı. Sammy'nin sesli filmler çıkınca sönen eski bir yıldızdan satın aldığı büyük evin çimenlik bahçesinde yapıyordu. Yağcılar buraya Glick Fuarı adının verilmesinde direnip durmaktaydılar.

Bahçenin ilerisinde yüzme havuzu, tenis kortu, patikanın karşı tarafında da küçük bir golf alanı vardı. Evin kendi de pek büyük ölçülerde yapılmıştı. Hollywood'da daha yeni silinmeye başlayan karma stil yapıtların bir örneği idi. Pers-İspanyol-Barok-Norman karışımı bir anlayışın içine, mimarın kendi fikir ve inançlarının da serpiştirilmesiyle ortaya çıkmış bir ucube.

Ortalıkta bine yakın davetlinin dolaşmakta olduğu görülüyordu ... Norma Shearer'dan Julian Blumberg'e kadar! Evet, Julian'ın çok başarı kazanan ilk romanı, Hollywood'un Birlik olayından kalma anıları silmeye yetmişti.

(*) Me : İngilizcede "Mi" olarak okunur ve ben anlamına gelir.

İnsanlar bahçenin içinde hiç durmadan, "Ne güzel, değil mi, ne harika, değil mi," diye arılar gibi vızıldayarak dolaşıyorlardı. Gelinin çiçeklerini iki ünlü çocuk oyuncu taşıyordu. Törende nedimesi olan kızlar da hep pek tanınmış çehrelerdi.

Laurette'in beyaz saten gelinliği, cildini her zamankinden bile beyaz gösteriyordu. Bu beyaz cildin üzerinde al dudaklarının ve saçlarının görünümü, cenaze adımlarıyla ağır ağır yürüyüşü, gördüklerimizin gerçek değil de hayal olduğuna bizi daha çok inandırır gibiydi. Hollywood sisinin içinden süzülen korkunç ve inanılmaz bir güzellikti Laurette. Yanında çizgili pantolonlu, silindir şapkalı Harrington'la ikisinin görünüşü, alaycı bir ressamın evlilik denilen acı kavramı ifade etmek amacıyla yaptığı bir tablo gibiydi.

Sammy bahçeye öbür ucundan girdi. Arkasında Sheik vardı. Her ikisi de gri kruvaze yelekler ve tören havasına uygun ceketler giymişlerdi. Sammy dosdoğru karşısına bakıyordu. Dudaklarındaki gülümseyiş o kadar kesin ve hareketsizdi ki, sanki oraya oyulmuş gibiydi. Sheik de sırtıp duruyordu. Biraz çakırkeyifti herhalde. Olayın önemini kavrar bir duruşu vardı.

Tören boyunca haber filmi kameraları uğuldadı durdu. Sammy ile Laurette karı koca ilan edilip de, zenginlik ya da fakirlik, hastalık ya da sağlık gibi olayların onları ayıramayacağı, ancak ölümle ayrılacakları söylendiği sırada, birden profesyonel bir koro belirdi 'Ah, hayatın tatlı sırrı,' adlı şarkıyı söylemeye başladı.

Kalabalık ortaya saçıldığı zaman, herkes teraslara, Vine Street Derby'nin bütün garsonlarının görevli olduğu koskoca ziyafet masalarına doğru dağıldı. Stüdyonun dört odacısı, ellerinde insan boyundan yüksek, at nalı biçiminde bir çelenkle ortaya doğru ilerlediler. Nalın iki ucu birbirine beyaz ipek bir şeritle bağlanmıştı. Üzerinde 'Uzun ve mutlu bir ömür dileğiyle,' diye yazılıydı.

Bu düğünün Hollywood'un o güne kadar gördüğü düğünlerin en büyüğü olduğunu herkes kabulleniyordu. Birisinin, "MacDonald-Raymond düğününden bile zengin," dediğini kendi kulaklarıyla işittim. Ertesi günkü Megafon gazetesinin manşetinde, 'GLICK YİNE HERKESİ ALTETTI' diye okuyacağımızdan adım kadar emindim.

Ortalığa akşamın ölgün ışıkları yayılmaya başladığında, Kit biraz sabırsız gibiydi. "Ben kullanayım arabayı," dedi. "Bir şeyler yapmak istiyorum. Acaba dünyanın bu gibi olaylara, Afrika yerlilerinin törenlerine baktığı gözle bakması için daha ne kadar zaman geçecek?"

Önce arabayı okyanusa doğru sürüp, sonra kıyı boyunca

kuzeye yöneldik. Yalnız kalmak, sakın, rahatlatıcı, hoş bir duyguydu. "Burası bizim körfezimiz değil mi?" dedim.

Durduk. İkimiz de tek kelime söylemeden elini tuttum, kayalardan aşağıya doğru inmeye başladık. Yıldızsız bir geceydi. Deniz çok yüksekti. Rüzgâr suları ta içerlere kadar getiriyordu.

Kollarımız birbirimize sarılı, dalgaları seyrediyorduk. Üşüyorduk, ama çok da rahattık. Ufukta ilerleyen tek bir ışık gördük. Oynamaya başladık o ışıkla. Önce onu bir casus gemisi olarak kabul edip bir B filmi yarattık. Sonra gizli bir korsan gemisi olduğuna karar verdik ve bir esrar yarattık. En sonunda da, güneş doğmadan Terminal Adasından yola çıkmış bir Japon balıkçı teknesi olduğunu düşünüp gerçekçi olduk.

Tertemiz, soğuk kumların üzerine uzandık, sahile vuran dalgaların sarsıntısıyla kendimizden geçtik. Uzun bir süre, dalgaların sesini hiç işitmez olduk, ama hemen sonra, her zamandan çok duymaya başladık.

Canımız eve gitmek istemiyordu. Kapalı yere girmeye dayanamazdık. Arabayı okyanus parkına doğru sürüp lunaparkta gezinmeye başladık. Ucuz elbiseler giymiş kızların tek başlarına geldiği dans pistleri, esrarlı geçitleri ve elektrik şoklarıyla, karanlıkta birden açılıp kapanan tuzaklarla dolu çılgınlar evi ... on sente zararsız bir mazohizm sunuluyordu insanlara burada ... Az ilerde, yanındaki kıza gösteriş olsun diye bir beyzbol topu savurarak bütün şişeleri yere yuvarlayan delikanlı, tünellere girip çıkan sandallarda öpüşüp koklaşan çiftler ... insanların her zaman hoşlanmaya devam edecekleri küçücük, çok ucuz zevkler!

Kit yükselip sonra uçuşuma dalarcasına inen arabaya yedi kere binmek istedi. Önce okyanusun ta üzerine, göklere doğru tırmanıp, sonra birden yerin dibine, çevrede kımıldayan bütün oyuncakların daha altına. atıkarıncanın, dönen uçakların, bilinçsizce dolaşan kalabalığın daha aşağısına doğru dalış yaptık. Dosdoğru denizin içine gider gibiyken, son anda burnumuzu havaya verip yükseliyorduk.

Kit beni sekizinci defa binmek üzere kandırmaya çalışırken, "Çok iyi bir fikrim var." dedi. "Yemek paydoslarında Mines Alanına gidip uçuş dersleri alacağım."

"Hava alırsın," dedim. "Kesinlikle yasak ediyorum."

Bu söz Kit'i kavgaya doğru itmeye her zaman yeterdi.

"Ne demek yasak ediyorsun?"

"Böyle bir tehlikeye atılmana asla izin vermem."

"Al. son günlerde bana sanki sahipmişsin gibi hareket et-

meşe başladın. Evliymişiz gibi davranıyorsun."

"Tamam, oldu bu iş," dedim.

"Hangi iş?"

"Evlenmemiz."

"Bak, Al, eğer mesele birlikte yaşamaksa ..."

"Mesele seninle evlenmek," dedim. "Bir daha şu Allahın belası şeye binmeyeceksin. Benim başım dönüyor. Seninle evlenmek istiyorum. Artık bu saçmalıklara bir son verip, hanım hanım benimle evlenmeni istiyorum."

"Al, burası seni sersem etmiş," dedi. "Evlenme iznimiz bile yok."

"Şimdi arabaya atlayıp Tia Juana'ya gidiyoruz. Orada izin falan istemez. Beş dolarla yanında bir kadın bulunması yeter. Sabaha tekrar döneriz."

"Bu iş Hollywood'un tipik evden kaçma olaylarına biraz fazla benziyor," dedi. "Kimden kaçtıklarını zerre kadar anlayamam. Burada nedense insanlar hep kaçıp gizli evlenirler. Oysa çevrelerinde engel olmayı tasarlayan tek kişi bile yoktur. Hem zaten ben Tia Juana'dan da nefret ederim. San Diego'nun müştelimatı gibi bir yer."

"Kentin neye benzediğini göreceğiz değil ki," dedim. "Bize ne! Haydi, hemen arabaya atlayıp yola koyulalım. Dört saatte varırız. Belki daha kapatmamış olurlar."

"Sabahın erken saatlerinde sarhoşlukla kaçıp acele evlenen çiftlere her zaman acımışımdır," dedi. "Sanki ayıldıkları zaman fikirlerinin değişeceğinden korkarlarmış gibi. Bence sessizce belediyeye gidip bu işi biirelim."

Evet dediğini sözlerini bitirinceye kadar fark edememiştim. "Kit!" dedim. "Sevgilim! Aman Tanrım! Öp beni!"

"Ne aptalsın. Burada olmaz," dedi.

Sonra öpüştük.

"Nereye gidiyoruz?" diye sordum. "Bir hafta tatil yapıp kutlamalıyız."

"Büyük bir koya bakan bir yamaç biliyorum. Orada, tam plajın üzerinde bir evcik kiralayabiliriz. İster yüzer, ister tekila içer, ister açık havada sevişiriz. Geri dönme vakti gelinceye kadar da Hollywood'u tümüyle aklımızdan sileriz.!"

Sammy Glick'i de unuturuz diye düşündüm. Beş yıldızlı, süper-dev çapta, dünyanın en son düğünü olmaya yakışacak bir düğünle evlenen Sammy Glick'i.

Oradan çıktığımızdan beri ikimizin de düğün konusunda tek

kelime söylememiş olduğumuzu fark ettim. Ama ne olursa olsun, bize olanlar, o düğünle bir bakıma ilgili sayılırdı.

•

Saat gecenin biriydi. Küçük mutfakta karşılıklı oturmuş, bira içiyorduk. O sırada telefon çaldı. Kit cevap vermek üzere yerinden kalktı. Az sonra beni çağırıp, telefonu önemli bir olay varmışçasına uzatırken:

“Seni arıyorlar,” dedi. “Kim olduğunu dünyada bilemezsin.”

Hemen gözümün önüne, kocaman ampir yatağında üç milyon dolarla sevişmekte olan Sammy geldi.

“Alo Al. Meşgul musun?”

Kelimeleri yine her zamanki gibi çabuk ve keskindi. Ama bu sefer sesinde bir gölge, daha önce hiç duymadığım bir iniş var gibiydi.

“Sammy! Allah iyiliğini versin! Ne istiyorsun?”

“Al, buraya gelmelisin. Seninle konuşmak istiyorum.”

“Bu gece mi? Şimdi mi? Çıldırдың mı sen?”

“Bana bir iyilik et de geliver.”

“Ulu Tanrım! Saatin kaç olduğundan haberin var mı?”

“Biri pek fazla geçmiyor galiba.”

“Ya Laurette?”

“Gel, Al. Lütfen.”

Daha önce bu kelimeyi ağzından hiç duymuş muydum, diye düşünmeye çalışıyordum.

Başımı kaldırıp Kit'e baktım. “Oraya gitmemi istiyor. Beni ne sanıyor bu?”

“Ne olduğunu biliyor, sevgilim,” dedi. “Onun için seni arıyor.”

“Niçin olduğunu bilmeyi o kadar isterdim ki!”

“Rahat rahat gidebilirsin. Nasılsa okumam gereken bir senaryo var. Görevim beni çağırıp duruyor.”

Anlıyordu. Sammy Glick'in kaderine karşı duyduğum o eski merakın yakama yeniden yapıştığını sezer gibiydim.

Telefonun ağızlığına, “Peki,” dedim. “Telaşlanma. Geliyorum.”

Bel Air'in virajını döner dönmez ev görünmüştü. Tepenin üzerinde bir ortaçağ şatosu gibi durmaktaydı. Her odadan parlak ışıklar dökülüyor, gecenin karanlığına geometrik desenler saçıyorlardı.

Kocaman ceviz kapı ben çalar çalmaz açıldı. Sammy kapının dibinde beni bekliyor olmalıydı. Arkasında koskoca bir hol ve onu cüceleştiren muhteşem avizeler görünmekteydi. Bu holle ortasından yükselen mermer merdivenler, ancak bir devlet binasına yakışabilecek kadar görkemliydi. Sammy zarif pantolonunun üzerine, göğüs cebi işli meşhur ipek sabahlığını giymişti. Elinde boş bir kadeh vardı. Daha önce onu hiç sarhoş görmemiştim.

Ben içeriye girerken elimi kapıp ateşli ateşli sıktı. "Teşekkürler, ahbap. Niye bu kadar geç kaldın?"

Beni aradığından beri aradan on beş dakika ya geçmiş, ya geçmemişti.

Sammy'nin peşi sıra bir pahalı odadan ötekine geçerek, sonunda bara vardık. Büyük bir şok içindeymiş gibiydi. Korkunç denecek kadar sessiz, kanlı kazadan sonra ne yapacağını düşünen bir motosikletçi gibi şaşkındı.

İçkimi sessizce hazırladı. Barın üzerinden bana uzatırken birden patladı. "Allah kahretsin! Bu geceye tek başıma dayanacak gücü bir türlü bulamadım. Bütün evi dolaşp ışıkların hepsini açtım, radyoyu avaz avaz bağırttım, bara oturup kendimi zom etmeye çalıştım, ama boşuna! Kendi kendimle tartışmam bir türlü bitmedi. Çıldırıyorum, Al. Sen sakın insansın. Akıllısın. Konuş benimle, Al. Çıldırmama engel ol."

"Ne zaman gitti?" dedim.

Telaşla, "Nereden bildin?" diye sordu.

"Canım, hafiye olmak gerekmiyor ki!"

"Ha," dedi, bir anda rahatlamış göründü. "Haber daha şimdiden sızdı sandım da. Bu kent öyle dedikoducu ki ... kimseye söylemeyeceğine söz vermelisin. Bunu ağzından kaçırırsan seni bu kentte mahvederim."

"Beni kentte mahvetme mavalını es geç bir kere," dedim.

"Peki, Al, unut onu. Ne dediğimi düşünmeden ağzımdan fırladı. Senin dürüst olduğunu bilirim, Al. Hiçbir zaman bana kazık atmaya kalkmadın. Sana içimi dökebilirim. İşte bunun için seni çağırdım. Eğer içimi dökersem, belki kendimi daha iyi hissederim, öyle değil mi? Kusmak gibi bir şey."

Nemli elleri yüzünü sıvazlayıp duruyordu. Konuşması yine öyle kesik kesik, sıçrar gibi devam ederken, sesin ağzının hareketleriyle bağdaşmadığını sezer gibi oldum.

"Düğün töreni bitince burası tam tımarhaneye döndü," dedi. "Her taraf şampanya. İki bin beş yüz dolar ziyan oldu. Herkes zil-zurna. Laurette'i bulamadım. Herkese, Laurette'i gördünüz mü diye sorup kendimi rezil ettim durdum. Sonra yukarıya, misafir odasına çıkınca ... Ulu Tanrım, yeni işe aldığım o serseriyle ... Carter Judd'la ..."

Elindeki kadehi kafasına dikti ve yüzünü uzun süre bardağın içine sakladı.

"Ben gelince Judd fırlayıp kaçtı. Ama o hemen kendine çeki düzen verdi ve beni bekledi. Sanki içi boş bir sıfırmışım gibi bekledi beni."

Sammy'nin yüzü kırmızı ve beyaz, parça parça, iri lekelerle dolugibiydi. Yaralanan gururunun acısını saklayamıyordu. Yüzü birden öyle bozuldu, öyle kıvrılıp büküldü ki, az sonra ağlamasını seyredeceğimi anladım. Konuşmaya çalıştı. "İnanamıyorum ... düşündüm ki ..." O anda gözyaşları bastırdı. Küçük, hırçın gözlerinin köşelerinde birikmeye başladı. Acaba onu ağlar gördüğüm zaman neden aklıma sürrealizm gelmişti? Sonra birden hatırladım. Dali'nin bir sergisinde, taksinin içine yağmur yağışını gösteren bir tablo seyretmiştim. Bu da ondan daha az acayip, daha az iğrenç değildi. Sammy'nin gözyaşları, taksinin içine yağın yağmur gibiydi.

Yaşların peşinden çok daha iğrenç, gepgergin, baskı altından taşan isterik, küçük hıçkırıklar geldi. Bunları engellemeye boş yere çabalıyordu. Ama fazla dayanamadı. Baraj birden yıkıldı ve yaşlar boşalıverdi. Bir süre mendilini gözlerine tıkaç gibi bastırıp onları geriye itmeyi denedi. ama sonunda seli bu yolla da tutamayınca, tabureye oturup dirseklerini bara dayadı, sinirli küçük avuçlarının içine ağlamaya başladı.

Sesini yeniden çıkarabildiği zaman yüzünün ne durumda olduğunu görmemi istemiyordu. Suratına dayadığı ellerinin parmakları arasından konuşmaya başladı. Daha önce konuşması kesik ve kopuk, yanlış akorlar gibiydi. Şimdi ise, kelimeleri dura dura, dalınmış gibi, teker teker geliyordu.

"Ona bunu anlayamadığımı söyledim. Paçoz bir artist bozması olsa neyse, ama onun gibi yüksek sınıftan bir hanım, bir aristokrat ..."

Söyledikleri numara değildi. Bunlara gerçekten inanmış, gerçekten çok yıkılmıştı. Haklıydı Kit. Bu evlilik hesaplanmış bir

yararlanma evliliği değildi. Gerçi oradan sağlayacağı pozisyona, Harrington'un adına ve ününe âşık olmuştu, ama bu aşk ona iğrenç bir soğuklukla gelmemiş, sevgi biçiminde gelmişti. Laurette'in yetiştirme tarzına güçlü bir saygı, kişiliğine büyük bir hayranlık ve vücuduna korkunç bir açlık biçiminde.

Uzun bir süre sessiz kaldı. Kriz ânı geçmişti. Ağzına yenikliğin yoğun paslı tadı yerleşmeye başlamıştı. Umutsuzluk ona hiç yakışmıyordu. Yenikliğin üzerine yığıldığı eziklik ve utancın etkisiyle terlemekteydi.

"Beni asıl etkileyen, gördüğüm sahne değildi," diye devam etti. "Lânet olsun, zaten hepimiz sarhoştuk, hepimiz zırvalıyorduk. Ama benimle konuştuğu zaman ... orada büyük bir gururla dikilip bana ..." Elleri yine ağır bir hareketle yüzünü ovalamaya başlamıştı. "Tanrım, bana söylediği sözleri ömrümce unutamayacağım ..."

•

Sammy kapının eşiğinde korkunç ve umutsuz bir an geçirdi. Durduğu yerde sallanır gibi oluyordu. Gözleri yuvalarından fırlamıştı. Fakat korkunç derecede ayıktı.

Laurette dosdoğru ona yürüdü. Bir yandan elleriyle elbisesini düzeltiyordu. Prenses Pgnatelli'nin ertesi günkü gazetede, sosyete sütununda öve öve göklere çıkaracağı beyaz saten tuvaletini ...

Konuştuğu zaman sesi katı ve pesten, aynı zamanda da sarhoş ve ihtiraslıydı. Sammy'ye çok çirkin ve kaba geliyordu. "Eee?" dedi.

Sammy onun sinmesini, yalvarmasını, ağlamasını, yemin etmesini, özür dilemesini bekliyordu. Ama o bir tek bu kelimedden başka hiçbir şey söylememişti. Sammy, kendi haklılığının, hem korkunç hem de ürkek bakışlarıyla onu hemen oracıkta kıvrandırıp ezivermesini beklerken, o gururlu, kendinden emin, görkemli, sapık ve zalim, karşısında duruyordu ... Bunlar Sammy'nin onda çok beğendiği, hayran olduğu niteliklerdi hep. Oysa o anda hepsinden ne kadar nefret ediyor, etkilerinden nasıl kurtulmak istiyordu ...

Laurette, "Orada sudan çıkmış balık gibi ağzını açıp kapayarak durma öyle," dedi. "Şaşıracak ne var ortada? Sen istediğini elde ettin. Babam da istediğini elde etti. Şimdi de küçük Laurie'nin istediğini elde etme sırası geldi."

Sammy, "Ne demek istiyorsun?" diye sordu. Kelimelerinin

ağzından çıktıktan sonra jet dumanı gibi havaya yayılıp kaybolduğunu hissediyordu. "Neden söz ediyorsun?"

Kız, "Şimdi dinle beni, tatlım," dedi. "Birbirimizle burada çok kalacağız. Kendimizi kandırmanın anlamı var mı? Benimle niçin evlendiğini biliyorum ... başka her şeyi niçin yapıyorsan yine aynı sebepten. Ama üzülme ... seni ortada bırakacak, rezil edecek değilim. Bu kentin en iyi ev sahibesi ben olacağım. İşin bu bölümünü kendim düzenlerim. Dikkatli davranırım, merak etme. Kendi özel hayatımın, senin meslek hayatını zedelemesine izin vermem. Seninle ben bir anlaşma imzaladık aslında ... Bütün maddeler her iki taraf için de geçerli."

Bir zamanlar Rosalie Goldbaum'un bağlılığını, Kit'in dostluğunu, Ruth Mintz'in evcilliğini, Rita Royce'un süksesini istemiş, sonunda Laurette Harrington'da bütün bunların bileşimini ve ek olarak da bazı fazlalıklar bulduğunu sanmıştı.

Çenesi, savunma silahı olarak göğsüne doğru indi. Yelkenlerini toplayıp kendini kasmaya çalışıyordu. Sonunda konuştuğu zaman sesi artık aşağıya çekilmiş, yere sımsıkı vidalanmıştı. Kulağa soğuk ve metalik geliyordu.

"Tabii," dedi. "Ama her taraf sinsiz gazetecilerle dolu. Tek sorun bu. İşin görünüşünün doğru dürüst olmasını istersin, değil mi? Şimdi hemen tekrar partiye dön ve iki kişilik pozlar vermekten sakın. Benimle olursa, başka."

O zaman Laurette ona küstahça gülümsemiş, tepesinden bakar gibi görünen boyuyla yaklaşıp onun ateş gibi yanan küçük suratını avuçlarının içine almış, sanki yirmi yıldır evliymişler gibi alnından öpmüştü.

"Pekâlâ sevgilim."

•

Sammy anlatırken onun sesini taklit ediyordu. 'Pekâlâ sevgilim.' Tıpkı böyle söyledi. 'Pekâlâ sevgilim.'

"Şimdi nerede?" diye sordum.

Omuzları umutsuz bir hareketle kalkıp indi. "Nereden bileyim? O Judd piçiyi herhalde. Filmcilik mesleğinden bütün umudunu kesinceye kadar toz yuttururum ona istersem. Ama elime ne geçer? Başkaları da çıkacak. Çevresinde sinekler gibi dönecek itoğlu itler. Ben de onunla yattığım gece kendimi bir halt sanmışım. Oysa o bir ... aslında sosyetik bir ..."

Ah, hayatın tatlı sırrı, sonunda seni buldum! İçimden alçak,

ama kesin bir tonda şarkı söyler gibiydim. Sonunda bütün her şey çözümlenmişti ...

Sammy, "Ne halt edeceğimi bilemiyorum," dedi. "Sen benim yerimde olsan ne yapardın?"

"Sammy," dedim, "... sana yardım etmek isterim, ama bu herkese göre değişen bir kavram. Bir kere, senin yerinde olmak istemezdim."

Yüzüme soru sorar gibi baktı. "Benden nefret ediyorsun, değil mi? Tıpkı ötekiler gibi sen de benden nefret ediyorsun."

Düşmanca söylememişti bunları. Pişmanlıkla söylemişti.

"Hayır," dedim. "Bu pek doğru sayılmaz. Eğer gerçekten ne düşündüğümü bilmek istiyorsan ... bence elinden bir şey gelmezdi. Yalnızca, iyi ve sefil bir insan olmakla, şimdiki durumunda olmak arasında bir seçme yapabiliirdin. Yok, galiba onu bile seçmek sana kalmamıştı. Bu kararı bile senin yerine dünya vermişti."

"Bana böyle çift taraflı mavallar okuma," dedi. "Başım dertte. Şaka etmiyorum, sen ne yapardın?"

"Sammy," dedim. "Sana bir tek şey söyleyebilirim. Ben ol-sam, kendimi bu bağdan öyle çabuk sıyrırdım ki ..."

Hızla ayağa fırladı. Enerjisi yeni baştan vücuduna doğru akar gibiydi.

"Tanrı şahidim olsun, ben de öyle yapacağım," dedi. "Hemen toparlanmaya başlayacağım. O orospu geri döndüğünde, bir tek yaka düğmemi bile bulamayacak. Charles'ı hemen yatağından kaldırayım. Şoförü de çağırıp ..."

Odanın içinde koşup duruyordu. Sonra birden durdu, ileriye doğru baktı. Olmayan bir şeye bakar gibiydi. Uykusunda geziyordu sanki.

"Ah, Ulu Tanrım," dedi.

"Yine ne oldu?"

"Acaba kızını bırakmam ihtiyar Harrington'u nasıl etkiler?"

"Nasıl etkilerse etkilesin, sana ne?" dedim. "Harrington'a ihtiyacın yok ki! Varacağın yere vardın artık."

Sammy, "Ama ... Hay Allahım!" diye sızlandı. "Bu çılgın meslekte insan ne durumda olduğunu tam bilemiyor ki! Şu Ross denilen veleti al, sözgelişi. İddialı bir çocuk. Ama ben hoşlanmıyorum ondan. Güvenmiyorum çünkü. Küstah bir şey. Daha şimdiden, benden daha çok bildiğini sanıyor. Kimbilir, belki de biliyordur. Ama Harrington benden yana olduğu sürece ..."

Geleceğin zihninde tıkrır tıkrır hesaplandığını görür gibi oluyordum: *Bay ve Bayan Glick, Morgan ve ortaklarını evlerinde*

ağırılıyor ... Bay ve Bayan Glick noeli ünlü Harrington malikânesinde geçirmek üzere doğuya uçuyorlar ... Galada dikkati çekenler arasında, pist kenarında bir masada oturan Samuel Glick'le güzel eşi sabık Laurette Harrington da vardı. Bayan Glick göz kamaştıran kıyafeti ve beyaz hermin kürküyle ... Laurette Glick, Carter Judd için, Freddie Epton için, Maurice del Rios için, yalnızca yakın arkadaşız, dedi ... Bayan Glick ayrılma dedikodularının tümünden saçma ve uydurma olduğunu söyledi ... Söylenilere göre Samuel Glick, stüdyo toplantısı için Chicago'ya yalnız gitmiştir ... Harrington'un milyonlarının Glick filmlerini desteklediği söyleniyor ... Bay ve Bayan Glick, verecekleri partiye sayın huzurunuzla ..."

Ayağa kalkarken, "Sammy," dedim, "... inşallah Laurette'le çok mutlu olursunuz."

Gitmeye hazırlanıyordum.

Sammy bana "Gitme daha," deyip barın ilerisinde duran telefonu eline aldı.

"Alo, Sheik ..." Yüksek sesle güldü. "Evet, öyle! Şimdi onu hemen al ve buraya getir. Bir de arkadaşı var mıymış sor ... Yok, şaka etmiyorum ... Elbette ciddi konuşuyorum ... Yok, o olmaz. Durmadan bana kendisinin ne yetenekli oyuncu olduğunu anlatır durur, oysa en küçük rolü bile kıvıramaz ... Hey Tanrım, neye yararsın peki sen? Evet, anladık anladık ... Eh, biz de sabahın ikisinde Oscar almış oyuncu bulmanı beklemiyoruz zaten ... Ha ha ha ... Hey, dur bir dakika!"

Büyük bir enerjiyle bana döndü. "Hey, Al, Billie'yi hatırlıyor musun? Hani çok eskiden bir kere Back Lot'da seni ona yamamıştım? Yanında kazara telefonu falan var mı?"

"O artık profesyonel oldu," dedim. "Gladys'in evinde çalışıyor."

"Alo, Sheik," diye telefona döndü. "Senin o sümsükleri boş ver. Gladys'e uğra, Billie Rand'ı al, getir ... tamam, tatlım."

Kapattı. Sonra benim dışarıya çıkmakta olduğumu görüp seslendi.

"Acelen ne, be? Sen de kal. İyi eğleniriz."

"Hayır, teşekkür ederim," dedim. "Ben artık bekârlık günlerimi geride bırakıyorum. Kit'le bu hafta evleniyoruz."

"Vay canına!" dedi. "Seni aradığımda çıkan sesi biraz ona benzetmiştim zaten ... ama emin değildim. Ne diyeyim? Çok şanslı adamsın, Al. Yaman kızdır Kit."

Bu sözü, zihni anılarla dolu olarak söylemişti. Sesinde biraz

da pişmanlık gölgesi vardı. Aklından geçenleri çok iyi biliyordum. Kit'e sahip olmayı o da isterdi. Ya da herhangi birine. Ama buna imkân yoktu. Fiziksel, psikolojik, ekonomik nedenlerle, tümüyle olanaksızdı böyle bir şey artık.

"Çok hoşuma gitti," diye devam etti. "Bir gece biraraya gelelim de bir kasa şampanyanın canına okuyalım."

Beni kapıya kadar geçirdi, sonra kapıyı açık bırakıp arabama kadar da yürüdü. Yalnız kalmaya dayanamıyordu. Bir ayağını arabamın kenarına dayayıp pencereden bana lâf yetiştirmeyi sürdürdü.

"Ha, gitmeden söyleyeyim," dedi. "Bu akşam duyduklarının hepsini unut. Bir an, ne oldu bana, anlayamadım. Sızlanacak neyim var?Kendimi çok iyi hissediyorum. Her şey elimde. Görüşürüz, tatlım."

Sessizlikte, içindeki motorun yavaş yavaş yine hızlanmaya başladığını duyar gibiydim.

Onu saraya benzeyen evinin görkemli mermer merdivenlerinde, dev ökaliptüs ağaçlarının gölgesinde, yüzlerce metre boyunca teras teras, aşağıya, mülkünün dış duvarına kadar uzanan bahçesini seyrederek bırakıp uzaklaştım. Glick Fuarı'nın gölgeleri arasında çok yalnız, çok küçük bir varlıktı Sammy. Korkunç küçük fatih, zavallı garip adam ... arabam bahçenin büyük demir kapısından çıkarken arkamdan bakıyor, Sheik'in kızları ve kahkahaları getirmesini bekliyordu.

Arabayı ağır ağır sürdürdüm. Sammy ile uzun süre birlikte kaldığım zaman hep böyle yorgun olurdum. Parlak ışıklı salonlarının birinden öbürüne geçerek tek başına dolaşması gözümün önüne geldi. Yalnız bu gece değil, hayatının bütün gecelerinde ... Nerede olursa olsun, ziyafetlerde, galalarda, kalabalık gece kulüplerinde, büyük poker partilerinde, küçük ve kibar yemek çağrılarında, o aslında hep bu parlak ışıklı salonların arasında dolaşıyor olacaktı. Yine Sheik'e S.O.S.'ler çekmek zorunda kalacak, hadım olmayan harem ağasına, "İmdat!" diye seslenecekti. "İmdat! Ben yalnızım! Sinirliyim! Arkadaşsızım! Umutsuzum! Kızları getir. Viskileri getir. Kahkahaları getir. Terli maratoncunun günlük çalışmaları arasına bir dinlenme ânı getir." Kısa, iğrenç, bayağı ve sonunda da ayıp bir şakaymış gibi çarçabuk unutulacak bir dinlenme ânı ...

Uzun zamandan beri bilinç altımdan, sonunda adaletin kalıp onu yıldırımıyla çarpmasını beklediğimi düşündüm. Ne var ki, ben sonuç sağlayabilecek, çabuk ve kötü bir ceza beklemiştim. Şimdi ise, alın yazısının tek bir büyük ceza değil, bir süreç ol-

duğunu anlıyordum. Çocukluğunda mahallesini tarayıp geçen tehlikeli bir salgın gibi; onu yavaş yavaş kemiren bir kanser gibi; belirtileri gittikçe gelişen ve yoğunlaşan bir belâ: başarı, yalnızlık, korku. Bütün parlak gençlere karşı duyacağı korku. Alt gruplardan fırlayıp onu korkutacak, sonra yerine geçecek olan yeni Sammy Glick'lere karşı duyduğu korku!

Ona söyleyebileceğim bütün sözler aklımdan geçiyordu. Sen verip almanın ne demek olduğunu asla bilmedin. İnsan ilişkileri denilen şeyi hiçbir zaman anlamadın. Endividüalizmi en korkunç 'izm' durumuna getirdin. Dünyadaki herkesi aptal yerine koydun. Sonra sana bir şey olur olmaz da, arkadaşlık diye çılgılığı basıyorsun. Hem arkadaşlarını yiyip, hem de arkadaş isteyemezsin ama. Sen yalnızsın, dostum, yapayalnızsın. Kendin böyle istedin. Böyle öğrendin.Şimdi de yalnızlığın şarkısını söyle bakalım. Derin derin, hazin hazin, tek başına, üzgün üzgün söyle. Kalabalık sinemalarda, şirket toplantılarında, Gladys'in yirmi kızı senin keyfin için birbirine düğümlenirken bile yapayalnız olacaksın. Hastayken de, sağlamken de, neşeliyken de, gamlıyken de, gücünle, Harrington'larınla bile ... Ta ki ölüm seni tek dostundan ve en kötü düşmanından ... kendinden ayırıncaya kadar.

Ama geçmişten, tecrübelerden ders alamadıktan sonra, sözlerin ne yararı olabilirdi? Ondan nefret etmek için de, onu değiştirmeye çalışmak için de vakit çok geçti artık. Dış kabuğu kalınlaşmıştı Sammy'nin. Doğduğu sıra bir an için özgür olmuş, doktorun elinde bir kuş gibi havaya yükselmiş, fakat hemen sonra, hayat onu yağurmaya başlamış, beyninin ve vücudunun korkunç açlıkları, zorlamalı istekleri, geleneksel çatışmalar, eziyetler onu etkilemiş ve en sonunda Sammy'nin kişiliği, tersine dönüp ete batmış bir kılın iltihap yayması gibi bozulmuş, kamburlaşmıştı.

Şu anda Sammy'nin bütün meslek hayatı, tüm yıkıcı parlaklığıyla, çevresine olan etkileriyle birlikte aklımdan bir meteor hızıyla geçmekteydi. Zihnim bir başarısından ötekine sekiyor, Algonquin'deki o unutulmayacak doğumgünü partisinden beri tutmakta olduğum albüm gibi, çeşitli sahneleri ayrı ayrı görebiliyordum. Çok korkunç ve çok inanılmaz bir belgeydi bu albüm. Sammy'nin nereye koştuğunun tutanağıydı. Her resmin derinliklerine, satırların arasına dikkatle bakarsanız, belki onu koşturan nedenin ne olduğunu bile anlayabilirdiniz. Birgün bu belgeyi basılıp yayınlanmış görmeyi ne kadar isterdim.Yirminci yüzyılın ilk yarısında Amerika'da hâlâ kâr getiren bir hayat türünün şeması ortaya konmuş olurdu ...

